

ธรรมชาติ
แห่งพุทธะอิสระ

หลวงปู่พุทธอิสระ

วัดอ้นน้อย ธรรมะอิสระ อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม

โทร. ๐๓๔-๒๐๔-๘๑๕

www.ornoi.org

หนังสือลำดับที่ ๗๓

ธรรมชาติแห่งพุทธอิสระ : หลวงปู่พุทธอิสระ

จัดพิมพ์เป็นธรรมทาน : กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

จำนวนพิมพ์ : ๕,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์ : ชมรมกัลยาณธรรม
๑๐๐ ถนนประโคนชัย ตำบลปากน้ำ
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๗๐
โทรศัพท์ ๐-๒๗๐๒-๗๓๕๓

จัดรูปเล่ม : บริษัท วิธีทำ จำกัด โทร ๐๘๖-๗๘๗-๘๘๐๐

ภาพปก&แยกสี: แคนนา กราฟฟิค โทร ๐๘๖-๓๑๔-๓๖๕๑

จัดพิมพ์ที่ : บริษัท ชุมทองอุตสาหกรรมและการพิมพ์ จำกัด
๕๙/๘๑ ซอย ๘/๑ ถนนปิ่นเกล้านครชัยศรี
แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา
กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐
โทรศัพท์ ๐-๒๘๘๕-๗๘๗๐-๓
โทรสาร ๐-๒๘๘๕-๗๘๗๔

สัพพทานัง ธัมมทานัง ชินาติ
การให้ธรรมะเป็นทาน ย่อมชนะการให้ทั้งปวง
www.kanlayanatam.com

คำนำ

จากชมรมกัลยาณธรรม

ชมรมกัลยาณธรรม ได้ขออนุญาตจัดพิมพ์ “ธรรมชาติแห่งพุทธอิสระ” เพื่อแจกเป็นธรรมทานในงานแสดงธรรมถวายเป็นพระราชกุศล ในวันอาทิตย์ที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๒ จากต้นฉบับเดิมที่เคยจัดพิมพ์โดยกลุ่มพุทธอิสระ เมื่อพุทธศักราช ๒๕๓๐ ผ่านเวลามา ๒๐ ปีเศษแล้วแต่เนื้อหาหลักตามที่องค์หลวงปู่พุทธอิสระมีเมตตาต่อลูกหลานยังคงเป็นธรรมอันศักดิ์สิทธิ์ ทรงคุณค่าเหนือกาลสมัย หากผู้มีบุญกุศลได้เปิดใจยอมรับ ย่อมเป็นโอกาสดีที่จะได้พัฒนาจิตวิญญาณไปสู่ความเป็นอิสระอย่างแน่นอน

ขออนอบน้อมบูชาอาจารย์คุณแดงค์หลวงปู่พุทธอิสระ พระแท้ผู้สละอุทิศตนเพื่อความพ้นทุกข์ของปวงสรรพสัตว์ ขอบุญกุศลแห่งธรรมทานนี้ จงยังให้ท่านสำเร็จในประโยชน์อันปรารถนาทุกประการ เทอญ.

ชมรมกัลยาณธรรม

สารบัญ

๑. คาถาเงินล้าน	หน้า	๑๓
- ปุจฉา-วิสัชนา	หน้า	๑๔
๒. เผาความโง่	หน้า	๒๔
ตอนที่ ๑ เผาหลอก	หน้า	๒๕
ตอนที่ ๒ พระองค์ที่ลึบ	หน้า	๓๐
ตอนที่ ๓ พระพุทธเจ้าเข้าทรง	หน้า	๓๕
ตอนที่ ๔ กุศโลบาย	หน้า	๓๙
ตอนที่ ๕ ความเชื่อ	หน้า	๔๗
ตอนที่ ๖ นิสัย ๔	หน้า	๕๔
ตอนที่ ๗ ทำบุญครบวงจร	หน้า	๖๐
ตอนที่ ๘ หน้าที่ของพระ	หน้า	๖๔
ตอนที่ ๙ บำบุญ	หน้า	๖๖
ตอนที่ ๑๐ การทำบุญที่ถูกต้อง	หน้า	๖๘
๓. มงคลชีวิต	หน้า	๗๓
๔. เสียงธรรมพระองค์ที่ ๑๐	หน้า	๑๐๙
๕. เรื่องของหลวงปู่	หน้า	๑๒๕
ตอนที่ ๑ หลวงปู่คือใคร	หน้า	๑๒๖
ตอนที่ ๒ หลวงปู่อายุเท่าไร	หน้า	๑๓๑

ตอนที่ ๓ หลวงปู่อยู่ที่ไหน	หน้า	๑๓๔
ตอนที่ ๔ หลวงปู่จะไปไหน	หน้า	๑๓๗
ตอนที่ ๕ หลวงปู่ไปไหนมา	หน้า	๑๓๙

๖. ปกิณกรรม	หน้า	๑๔๓
- สอนลูกผู้หญิง	หน้า	๑๔๔
- น้ำตาเมียหลวง	หน้า	๑๔๖
- ดับโทสะ	หน้า	๑๕๖
- สมมุติสังขะ	หน้า	๑๕๘
- อยู่กับสิ่งสมมุติ	หน้า	๑๖๐
- อารมณ	หน้า	๑๖๑
- บัณฑิตสะอาด	หน้า	๑๖๖
- วิธีการแห่งธรรมชาติ	หน้า	๑๖๘
- ขอกรรมฐาน	หน้า	๑๗๔
- วิธีลับมีด	หน้า	๑๘๐
- เหวของอารมณ	หน้า	๑๘๒
- สติ	หน้า	๑๘๔
- คนใจนิ่ง	หน้า	๑๘๕
- อริยมรรค	หน้า	๑๘๕
- วิชชา	หน้า	๑๘๗

- การเกิดแผ่นดิน หน้า ๑๙๖
- ตั้งศาลพระภูมิ หน้า ๑๙๗
- จะหนึ่กรรม หน้า ๑๙๙
- พรารธนาพุทธภูมิและสาวกภูมิ หน้า ๒๐๑
- อยากเป็นโสดาบัน หน้า ๒๐๕
- สรรพสัตว์เข้านิพพาน หน้า ๒๐๖
- แก้วกับทั้งนฤพาน หน้า ๒๐๗
- จิตในพระนิพพาน หน้า ๒๑๑
- ลักษณะของพระนิพพาน หน้า ๒๑๓

- ๗. สรุปคำสอน ๒ เดือน**
- ตอนที่ ๑ ปล้นพระ หน้า ๒๑๖
  - ตอนที่ ๒ มงคล หน้า ๒๑๗
  - ตอนที่ ๓ ละเมียดศีล หน้า ๒๒๒
  - ตอนที่ ๔ อสุภกรรมฐาน หน้า ๒๒๘
  - ตอนที่ ๕ หนทาง ๓ แห่ง หน้า ๒๓๔
  - ตอนที่ ๖ ผู้เข้าบ้าน หน้า ๒๓๘
  - ตอนที่ ๗ ปัจฉิมวาตะ หน้า ๒๔๑

ที่มา

เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๓๐ มีเสียงเล่าลือกันว่า พระองค์ที่ลี้บมาปรากฏแล้วในเขตจังหวัดราชบุรี ผู้เล่าบางคนได้บรรยายถึงประวัติความเป็นมาของท่านในทางปาฏิหาริย์และทรงคุณอันวิเศษที่ไม่สามารถพบได้ในบุคคลทั่วไป บางคนโจษกันว่า ท่านมีอายุนับร้อยปี และพากันเรียกท่านว่า **หลวงปู่** ผู้ที่ทราบข่าวก็พากันไปกราบ ด้วยจุดมุ่งหมายต่างๆ กัน บ้างไปด้วยความศรัทธาเลื่อมใสในความเป็นมา บ้างไปเพราะอยากทราบที่ท่านคือใคร บ้างไปเพื่อต้องการพิสูจน์ให้เห็นกับตา บ้างไปเพื่อหวังในสิ่งๆ ที่เรียกว่าของดี บ้างไปเพื่อต้องการธรรมะ และบ้างไปเพราะทนต่อการชักชวนของผู้อื่นไม่ได้

ที่สุดของการไปของบุคคลทั้งหลาย ไม่สามารถทราบได้ว่าแต่ละคนได้รับสิ่งที่ตนมุ่งหมายหรือไม่ แต่สิ่งที่หลายคนกล่าวเป็นเสียงเดียวกันคือได้รับคำแนะนำสั่งสอนในธรรมะที่ฟังง่ายเข้าใจง่าย มีเหตุมีผล พิสูจน์ยืนยันได้ ข้อควรปฏิบัติต่างๆ มีผู้นำไปปฏิบัติแล้วเห็นผล มีบุคคลกลุ่มหนึ่งเห็นว่าคำสอนเหล่านี้ น่าจะได้รับการถ่ายทอดเผยแพร่ต่อไป จึงบันทึกเทปคำสอนในโอกาสต่างๆ กันเท่าที่จะบันทึกได้ และได้ถอดเทปและเรียบเรียงบทความต่างๆ อันเป็นสาระสำคัญ ดังที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ ต่อมาเมื่อผู้ทราบข่าวของการจัดพิมพ์หนังสือ

จึงได้ร่วมกันสละทรัพย์ เพื่อเป็นเจ้าภาพในการพิมพ์จนกระทั่งสำเร็จ เป็นรูปเล่ม

ด้วยเจตนารมณ์อันแน่วแน่ในการเผยแผ่ธรรมอย่างบริสุทธิ์ใจ คณะผู้ร่วมจัดพิมพ์ จึงอนุญาตและอนุโมทนาสำหรับผู้ประสงค์จะนำบทความของหนังสือนี้ ไปเผยแพร่ต่อทุกรูปแบบ แต่ไม่อนุญาตให้นำไปใช้เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ หรือลาภสักการะส่วนตัวของบุคคล กลุ่มบุคคลหรือสถาบันใด

หวังว่าท่านทั้งหลายที่ได้รับและได้อ่านหนังสือนี้ จะได้รับสาระประโยชน์ ที่สามารถนำไปปรับใช้ได้กับชีวิตประจำวัน โดยการปลดเปลื้อง และคลายปัญหาความทุกข์ในใจ สามารถดำรงตนอยู่อย่างมีความสุขในสังคมปัจจุบัน ตลอดจนสร้างสรรค์พัฒนาจิตใจให้สูงขึ้น ตามหลักการแห่งพระพุทธศาสนาได้ในที่สุด

ถ้าหนังสือนี้ไม่มีประโยชน์สำหรับท่านแล้ว ขอได้พิจารณา มอบต่อให้ผู้อื่นที่สมควรต่อไป

กลุ่มพุทธอิสระ

พฤษภาคม ๒๕๓๐

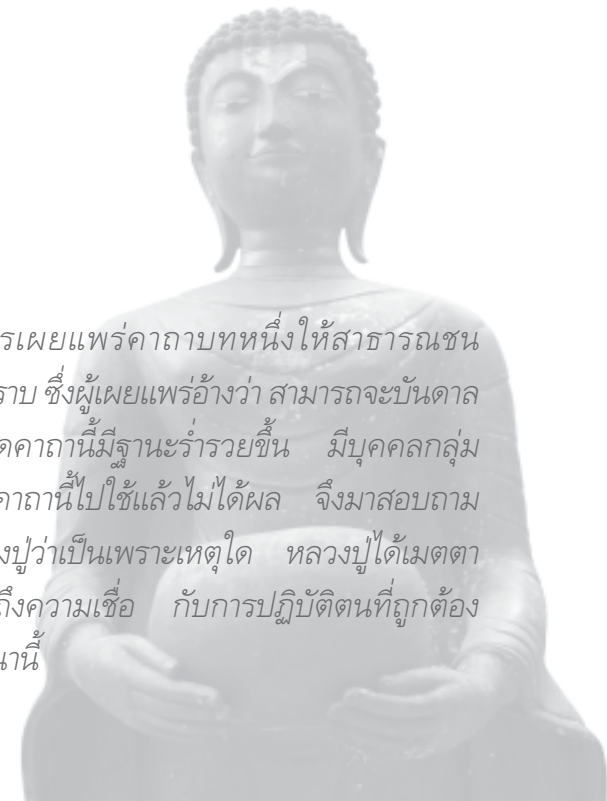
“ฉันไม่มีธรรมะที่จะสอนพวกเรา มีแต่ธรรมชาติ ธรรมชาติ ที่มีอาการเกิด อาการแก่ อาการเจ็บ และอาการตาย ธรรมชาติ ที่บุคคลทั้งมวลในโลกนี้ ต้องพึ่งได้ พึ่งเห็น ธรรมชาติที่สัตว์ ทั้งมวลในโลกนี้มีอาการเป็นไปตามหลักการกฎเกณฑ์และกติกาทองมัน ...ธรรมชาติก็มีการเกิดขึ้นในเบื้องต้น มีการแปรปรวน ในท่ามกลางและแตกสลายในที่สุด....ขอรับกติกากการปฏิบัติให้ ถ่องแท้ เฝ้าถึงแก่นแท้ของธรรมชาติ คือ การไม่ยึดธรรมชาติ เนล่านี้ก็ไม่ผูกพัน ไม่รัดรึง ไม่เหนียวแน่น และไม่ติดใน สมมุติสัจจะ... การปฏิบัติธรรม โดยการทำตัว ทำใจ ใจปล่อย ใจวาง ใจละ ใจเว้น ใจเบา ใจสบาย ไม่เป็นผู้นึก... จงทำตัวให้เป็นไท ไม่เป็นทาสสิ่งใดๆ ทั้งหมด”

๑. คาถาเงินล้าน

ที่มา ได้มีการเผยแพร่คาถาบทหนึ่งให้สาธุชน
ทั่วไปทราบ ซึ่งผู้เผยแพร่อ้างว่า สามารถจะบันดาล
ให้ผู้สวดคาถานี้มีฐานะร่ำรวยขึ้น มีบุคคลกลุ่ม
หนึ่งนำคาถานี้ไปใช้แล้วไม่ได้ผล จึงมาสอบถาม
กับหลวงปู่ว่าเป็นเพราะเหตุใด หลวงปู่ได้เมตตา
อธิบายถึงความเชื่อ กับการปฏิบัติตนที่ถูกต้อง
ในศาสนา

ปุจฉา-วิสัชนา

- ปุจฉา** วัดนั้นนะคะ ทำไมเขาถึงจัดงานบ๋อยนั้กละคะ
วิสัชนา มันดีหรือไม่ดีละ
- ปุจฉา** คงไม่ดีหรือคะ ในสายตาของตนเอง
วิสัชนา เพราะอะไร
- ปุจฉา** หวังจะได้ทรัพย์นะคะ คนมาไกลๆ นะคะ เขาศรัทธาด้วยเหตุใด
วิสัชนา ศรัทธาด้วยเหตุใดหรือ เขามีวิธีการอย่างใดที่จะชักชวนให้คนเขาเกิดศรัทธาละ เราทราบวิธีเขาไหม
- ปุจฉา** คาถาเงินล้านหรือเปล่านั้น
วิสัชนา ฮ้า ตอนนี้มีมาบ้างไหมนี่
- ปุจฉา** มีคะ ท่องได้ด้วยนะคะ
วิสัชนา เอ้า ลองรวมหัวกันท่องดูซิ โดยไม่ต้องทำกินสัก ๓ วัน
- ปุจฉา** ท่องมา ๒ ปีแล้วไม่เห็นล้านซักทีคะ
วิสัชนา มีแต่หัวล้านไซ้ไหม
- ปุจฉา** บางทีศีลไม่บริสุทธิ์กรรมงะคะ ต้องรักษาศีล ๕ ด้วย
วิสัชนา อ้อ ต้องให้ศีลบริสุทธิ์ก่อนหรือ เอ้า อย่างฉันนี่พอจะบริสุทธิ์ได้ไหม
- ปุจฉา** ได้เจ้าคะ
วิสัชนา งั้นเดี๋ยวจะลองท่องดู ถ้ามันไม่ได้ขึ้นมาจะทำยังไง เงินล้านนะ ต้องเผาคาถาทิ้งหรือไ้

ปุจฉา ฉันก็ยังงงอยู่เหมือนกัน ออย่าว่าแต่เราง ฉันก็ง ที่งเพราะว่าไม่ว่าจะเป็นตำราเล่มไหนของศาสนา นี้ไม่ว่าจะเป็นคัมภีร์เล่มใดๆ และคำสอนจากที่ไหนขององค์สมเด็จพระจอมไตร ไม่มี พระองค์ไม่เคยบอกไว้เลยว่าพระองค์ทรงให้คาถาเงินล้านเอาไว้ และพระองค์ไม่ทรงเคยบอกไว้เลยว่าคาถาของพระองค์จะทำให้เกิดเงินล้านขึ้นได้ และพระองค์ไม่ทรงเคยยืนยันและพูดไว้ที่ใดๆ เลย ว่าสิ่งทั้งหลายที่จะเกิดขึ้นได้เพราะการสวดมนต์อ้อนวอน หรือใครเคยได้ยินมาบ้าง

ฉันถามก่อนว่าพวกเราทั้งหลายนับถือศาสนาอะไร พุทธหรือพุทธไ้ มันพุทธไ้ละมั้ง

ฉันน่าจะร้องคำว่า “พุทธไ้ เวรของเขา” หรือ “พุทธไ้ เวรของมันไปโดนเขาต้ม” ทำไมถึงว่าอย่างนั้น ทำไมถึงว่าพุทธไ้ เพราะอะไร

เราลองมาเปิดดูตำรา วันนี้ต้องขออนุญาตเปิดคัมภีร์พระไตรปิฎกขององค์สมเด็จพระศาสดาเสียบที ปกติฉันไปที่ไหนไม่ได้พกคัมภีร์พระไตรปิฎกเอาไว้เลย เคยพูดแต่เรื่องกฎเกณฑ์กติกากฎของธรรมชาติ แต่วันนี้เพื่อจะพิสูจน์และยืนยันในพระธรรมคำสั่งสอนซึ่งมีมาเป็นลายลักษณ์อักษร ที่บรรดาพระเถระหรือเถระชั้นผู้ใหญ่ในอดีตจนถึงปัจจุบันได้เรียบเรียงร้อยกรองเป็นบทพิจารณาให้ดู ไม่มีคำไหนที่พระองค์ทรงบ่งบอกเอาไว้ หรือพระองค์ได้เคยยืนยันว่าการได้มาซึ่งทุนทรัพย์หรือเอกราชต่างๆ จะเกิดขึ้นได้เพราะอาศัยการอ้อนวอน

แม้แต่ครั้งหนึ่ง พระองค์ทรงเสด็จไปริมฝั่งแม่น้ำคงคา มี
สิ่งคารมมานพกำลังกราบไหว้สักการบูชาทิศทั้ง ๖ เนื้อตัวเปียกปอนไป
ด้วยอำนาจของน้ำ โดยบิดาผู้เป็นพราหมณ์ได้สั่งเอาไว้ว่า ถ้าฉันตาย
แกจงไหว้ทิศทั้ง ๖ เพื่อวิญญานของฉันจะได้เกิดบนสรวงสวรรค์
ความกตัญญูต่อบิดา เมื่อพ่อก่อนจะตายได้สั่งไว้ ดังนั้นสิ่งคารมมานพ
เลยตื่นเช้าขึ้นมา ทั้งๆ ที่มันหน้าหนาว แต่ก็เอาตัวลงไปจุ่มน้ำคงคา
แล้วก็ขึ้นมาไหว้ทิศทั้ง ๖ จนตัวแห้งแล้วกลับลงไปจุ่มใหม่ องค์สมเด็จพระ
จอมไตรเดินนิภิกขาจารเพื่อจะบิณฑบาต เห็นสภาวะของสิ่งคารมมานพ
มีความทุกข์ ทรมานเพราะความหนาวเหน็บชนิดนั้น พระองค์ก็ทรง
แปลกประหลาดพระทัย เข้าไปถามว่า “ดูก่อนมานพน้อย เธอไม่หนาว
กระนั้นหรือ”

สิ่งคารมมานพพูดว่า “หนาวพระเจ้าค่ะ”

“อ้าว หนาวแล้วทำไมเธอมายอมทำตัวเองให้เปียกปอนล่ะ”

“เพราะว่าบิดาของข้าพเจ้าเป็นพราหมณ์มีสกุล ได้สอนสั่งเอาไว้ว่า
ถ้าบิดาตายแล้วอยากจะทำให้จิตและวิญญานบริสุทธิ์เป็นพรหม จง
กราบไหว้บูชาทิศทั้ง ๖ เพื่อจะอุทิศส่วนกุศลนี้ให้แก่ผู้เป็นบิดา”

องค์สมเด็จพระศาสดาก็ไม่ได้ค้านว่าการไหว้เช่นนี้เป็น การผิด
แต่พระองค์ก็ทรงแนะนำต่อไปว่า “ดี ดีแล้ว ดีสุดยอด เพราะเธอทำ
ด้วยความกตัญญู แต่ถ้าจะดียิ่งกว่านี้ การไหว้ทิศทั้ง ๖ ย่อมประกอบ
ไปด้วยวิธีนี้ ลองทำดู อาจจะดียิ่งกว่านี้” สมเด็จพระชินสีห์ก็ทรงได้สอน
ทิศทั้ง ๖ ในวิชาพระพุทธศาสนาว่า การที่เธอจะมาไหว้ทิศเบื้องหน้า

เบื้องบน เบื้องต่ำ เบื้องกลาง เบื้องล่าง เบื้องสูง ด้วยการกราบไหว้
เฉยๆ ผลประโยชน์จะไม่เกิดแก่บิดา จะไม่เกิดแต่ผู้ที่ล่องลับไปหรือมี
ชีวิตอยู่เลย แต่การไหว้ที่เราจะบอกเธอต่อไปนี้มันมีประโยชน์ทั้งผู้ที่
ตายและผู้ที่อยู่

พระองค์ก็ทรงสอนเบื้องต้นเลย คือทิศเริ่มแรก **ทิศเบื้องบน**
สมณพราหมณ์ พระองค์ทรงบอกว่าการกราบไหว้สมณพราหมณ์ ไม่ใช่
เอาแต่กราบ เอาแต่ไหว้ ไม่ใช่ไหว้ฟ้า ไม่ใช่ไหว้เวทดา แต่การไหว้ของวิชา
ศาสนานี้คือการไหว้ต่อเนื่อง คือ น้อมนำเอาพระสัจจธรรมของสมณ
พราหมณ์นำมาปฏิบัติให้เกิดผล นี่จัดว่าเป็นการไหว้อย่างสูงสุดยอด

ต่อมาพระองค์ทรงบอกต่อไปว่า **ทิศเบื้องหน้า**คือบิดาและมารดา
จะผิดหรือถูกก็ไม่เข้าใจ แต่เข้าใจว่าคงจะใช้อย่างนั้น เมื่อทิศเบื้อง
หน้าเป็นบิดาและมารดา การกราบบิดาและมารดา ไม่ใช่เอาแต่กราบ
แต่จงเชื่อถ้อยฟังคำ ให้การอุปถัมภ์ค้ำชู เมื่อท่านเลี้ยงดูเรามา เรา
เลี้ยงท่านตอบ ท่านแก่เฒ่าลงเราก็ให้การช่วยเหลืออุปถัมภ์บำรุงรักษา
ให้การอนุเคราะห์ทะนุบำรุงตามสภาวะการณ์มีการเป็นไป นี่จัดว่าเป็น
การไหว้สูงสุดยอดในศาสนาแล้วได้ประโยชน์ทั้งผู้ให้และผู้รับ ต่อมา
ท่านก็สอนการไหว้ในทิศต่างๆ เช่น ไหว้**ทิศเบื้องหลัง**ก็คือบุตรธิดา
การไหว้บุตรธิดาไม่ใช่ไปกราบมันปลกๆ แต่ไหว้ด้วยวิธีการที่ว่า
ต้องให้การอุปถัมภ์ค้ำชูเลี้ยงดูบำรุง ตามสภาวะอาการที่ตัวเองมีความ
รับผิดชอบ แค่อธิบายเพียง ๓ ทิศ พวกเราก็คงจะเข้าใจได้แล้วว่า
พระพุทธเจ้าหรือศาสดาของศาสนา มีได้สอนให้บุคคลเอาแต่ไหว้
มิได้สอนให้บุคคลเชื่อในสิ่งที่ยังมลาย แต่สอนให้พิสูจน์ด้วยการกระทำ
และปฏิบัติตัวของตัวเอง ได้ผลอย่างไรแล้วจึงจะยอมรับและเชื่อ

เพราะฉะนั้น ฉันจึงถามพวกเขาเมื่อสักครู่นี้ว่านับถือศาสนาอะไร เพราะสงสัยว่า ถ้าหากว่ามีคำว่าศาสนาพุทธ แล้วยังมีคาถาเงินล้านมาจากไหน ไหว้แล้วจะได้เงินล้านนี้ ใครเป็นคนสอน ศาสดาองค์ใดสอน ฉันอยากจะรู้ว่าศาสดาองค์ไหน หรือศาสดาผู้ใดเป็นผู้สอนให้ทำอย่างนี้ เพราะว่าไม่มีคำสอนในศาสนาไหนเลย แม้คำสอนเล็กๆ น้อยๆ เรื่องทิสทั้ง ๖ ของพรหมณ์ผู้หนึ่ง องค์สมเด็จพระชินสีห์ยังเปลี่ยนวิธีการไหว้ ให้เป็นวิธีที่ทันสมัยและใหม่เสมอ ด้วยการปฏิบัติตัวของตัวเอง

สุดท้าย แม้แต่วันที่องค์สมเด็จพระชินสีห์จะประนิพนพาน บุคคลทั้งหลายพากันบูชาพระองค์ด้วยเครื่องหอมจตุรณจันทร์ กระแจะ และดอกมณฑาทิพย์ที่ตกจากสวรรค์ มีความสูงเท่าหัวเข่าเมื่อยืนขึ้นแล้ว พระองค์ทรงตรัสกับพระอานนท์ว่า

“ดูกร อานนท์ เราไม่ได้สรรเสริญวิธีการบูชาด้วยอามิสบูชาชนิดนี้เลย เพราะจัดเป็นการบูชาชั้นแล้ว ไม่ได้ประโยชน์จากผู้ที่บูชา แต่เราสรรเสริญในการปฏิบัติบูชา คือการบูชาด้วยการปฏิบัติตามคำสั่งสอนที่เราเคยสอนไป ทดลองให้เป็นตามสภาวะอย่างไรแล้ว จึงจะชื่อว่าผู้นั้นบูชาตถาคต” สุดท้ายพระองค์ทรงตรัสเป็นพุทธพจน์บทพระบาลีที่แปลเป็นภาษาไทยแล้วว่า **“ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเรา”** ผู้ใดต้องการนั่งใกล้ตถาคต ผู้นั้นต้องปฏิบัติธรรม จะเห็นว่าเป็นคำสอนของศาสนาซึ่งมีเหตุมีผล มีความถูกต้อง และมีข้อพิสูจน์ได้ทุกขั้นตอน

เรากลับมาดูคาถาเงินล้านกันใหม่ ถ้าเรายังเชื่อคาถาเงินล้าน ฟุ้งนี้มะรึนนี้มะเรื่องนี้ เดือนนี้ทั้งเดือน ท่องแต่คาถาเงินล้าน รักษา คีล ๕ ให้สมบูรณ์บริสุทธิ ดูซิเงินล้านมันจะเกิดได้ไหม ความจริง

เรื่องคีลเป็นการดี คีลแปลว่าปกติ บุคคลใดมีคีล บุคคลนั้นเป็นคนปกติ มีความรู้สึกเป็นสุขในความเป็นอยู่ด้วยความปกติ เมื่อเป็นอย่างนั้น คีลคือความปกติ คาถาเงินล้านเป็นความไม่ปกติ เพราะมันทำบุคคลให้หมดสภาวะความมีคีล ทำให้จึงเป็นอย่างนั้น ถ้าหากจะมีคำพูดเสียใหม่ ว่าคาถาเงินล้านนี้เป็นอุบายเพื่อที่จะทำให้เกิดสมาธิ อย่างนี้พูดแล้วพอฟังได้ แต่ถ้าไปมอมเมา มัวเมา หลงมงายิ่งงั่งง่า ด้วยคำว่าสวดคาถาแล้วให้เกิดเงินล้านนี้พูดไม่ได้ เพราะมันเป็นเรื่องโกหกหลอกลวง เป็นเรื่องทำให้คนต้องมึตบอดด้วยอำนาจของความโลภ เพราะการทำ ความดีด้วยคีล ๕ กิติ ด้วยความมีสมาธิกิติ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากความโลภมันไม่จัดเป็นกุศลคือความฉลาด ไม่จัดเป็นความถูกต้องในคำสอนของศาสนา เพราะไม่มีความฉลาดอยู่ มีแต่ความโง่เขลา

ที่นี้มาดูว่าทำไมจึงไม่ถูกต้องในคำสอนของศาสนา เพราะใน คำสอนของศาสนา สุดท้ายพระองค์บอกว่า เธอทั้งหลายจงอย่ายึด อย่าผูกพันในสิ่งใดๆ ทั้งหมด จงอย่ายุ่งเกี่ยว อย่าติด อย่าข้อง ในสิ่งใดๆ ทั้งหมด จงมีชีวิตอยู่ในโลกอย่างเป็นผู้ที่มีความสุข ไม่มีความทุกข์ โดยการไม่เอาใจไปผูก ไปปรุงไปแต่ง ให้เกิดตัวราคะ โทสะ และโมหะ จงอย่าเอาจิตใจไปทำให้เกิดสภาวะความเศร้าหมองขึ้นในใจ มันเกิดเพียงรูปกายภายนอก จงมีความรู้สึกที่เราอยู่ได้เพราะมันเกิดขึ้นใน เบื้องต้น แปรปรวนในท่ามกลาง และแตกสลายในที่สุด คำสอนนี้เป็น หลักแกนกลาง ที่เป็นสัจจธรรม เป็นชั้นโลกุตตระ และโลกิยะ ทั้งหมด มีสภาวะอันเดียวกัน คือ **ทำใจให้เป็นสุขด้วยการไม่ยึด ไม่ผูกพัน**

เมื่อเกิดคาถาเงินล้านขึ้น คาถาเงินล้านที่ออกมาจากปากพระผู้ สืบทอดพระศาสนา ผู้สืบอายุคำสอนของพระศาสดา นี้เอามาจากไหน

มาสืบเอาคำสอนศาสนาองค์ใดมาสอนให้เกิดเงินล้าน เมื่อเกิดเงินล้านขึ้นอะไรจะเกิดตามมา นั่นคือความหลง ความมกมาย ความวุ่นวาย ความขัดเคือง ความเศร้าหมอง และความรำคาญ นี่เป็นคำสอนที่ปลดทุกข์ กระนั้นหรือ เป็นคำสอนที่ทำให้พ้นจากความเป็นทาส กลายเป็นไท เข้าถึงองค์พระนิพพานได้กระนั้นหรือ เป็นสิ่งที่พระในพระพุทธศาสนา ซึ่ง**พระแปลว่าผู้ดีเลิศ ผู้งามพร้อม ผู้บริสุทธิ์** สมควรจะสอนให้คนทั้งหลายทำตามกระนั้นหรือ

เพราะฉะนั้น ฉันจึงได้ถามพวกเราก่อนว่าพวกเรานับถือศาสนาอะไร ถ้าในที่นี้มีศาสนาอื่นๆ ซึ่งยอมอนุญาตให้สวดก็สวดเข้าไปเถอะ เพราะบางทีบางครั้งมันก็ตรงกับหลักการของศาสนาอื่นๆ เช่น บางศาสนา เขามีการสวดอ้อนวอนพระเจ้า ทำนาไม่ดีก็อ้อนวอนพระเจ้า ทำมาหากินไม่ได้ก็อ้อนวอนพระเจ้า บางศาสนาพระเจ้าเป็นผู้ให้ ทุกอย่างไม่มีใครทำเลย มีแต่พระเจ้าทำให้ชาวนาทำนาแทบตายนั่งทำตาปริบๆ ลูกกูดันมาบอกว่าพระเจ้าให้ อะไรประเภทนั้น นี่เป็นคำสอนของต่างศาสนา ซึ่งเวลานี้คำสอนในศาสนาพุทธมันมีสภาวะละม้ายคล้ายคลึงกันไปในทางเรื่องของต่างชาติต่างศาสนาเสียแล้ว ฉันจึงมีคำถามถามพวกเราก่อนว่าเรานับถือศาสนาอะไร บังเอิญไม่แน่ถ้ามีต่างชาติศาสนา มานั่งฟัง ฉันจะได้หลบถูก เพราะกลัวจะโดนลูกหลง

พวกเราทั้งหลายเมื่อรู้สภาวะความเป็นจริงว่าอะไรเป็นเรื่องถูกต้อง โดยเฉพาะคำสอนในศาสนาที่ไม่ได้สอนให้คนงมมาย อย่างนั้นใหม่ มีคำพูดคำใดที่พระพุทธเจ้าพูดแล้วทำให้เกิดความรู้สึกงมมายบ้าง ครั้งหนึ่งองค์สมเด็จพระศาสดาทรงเทศนาอยู่ในเซตวันมหาวิหาร มีพระมากมายนั่งฟังอยู่ประมาณ ๕๐๐ รูป เมื่อเทศน์จบแล้ว

พระองค์ทรงถามว่า “เธอทั้งหลายเชื่อตถาคตหรือไม่” พระ ๔๙๙ รูปบอกว่า “เชื่อ” เหลือองค์เดียวคือพระสารีบุตรยังไม่บอกว่าเชื่อ นั่งอยู่เฉยๆ พระทั้งหลายหันมามองหน้าพระสารีบุตรตาเขียวเขม็ง นึกดำในใจว่า สารีบุตรนี่ถือตัวว่าเป็นอัครสาวกเบื้องขวา ขนาดพระพุทธเจ้าเทศน์ยังไม่เชื่อ

พระพุทธเจ้าทรงรู้วาระจิตของพระทั้งหลายเหล่านั้น ได้หันมาถามสารีบุตรว่า “ดูกร สารีบุตร เธอไม่เชื่อคำสอนของตถาคตหรือจึงนั่งเฉยๆ” พระสารีบุตรกราบทูลว่า “ภันเต ภควา ข้าแต่องค์สมเด็จพระศาสดาผู้เจริญ ข้าพระพุทธเจ้าที่ยังไม่ยอมรับเพราะข้าพระพุทธเจ้าเพิ่งฟังจบเมื่อสักครู่นี้เองพระเจ้าข้า คำสอนที่พระองค์เพิ่งจะพูดหลุดออกมาจากพระโอษฐ์เมื่อครู่นี้เอง แล้วจะรู้ได้อย่างไรว่าจริงหรือไม่จริง รอให้ข้าพระพุทธเจ้าลองไปทำให้มันเกิดผลหรือไม่เกิดผล จึงจะมายอมรับหรือปฏิเสธ” องค์สมเด็จพระชินสีห์ก็กล่าวสาธุการถึง ๓ ครั้งว่า “สาธุ สาธุ สาธุ ดีแล้วสารีบุตร เธอทำถูกต้องสมกับการที่ตถาคตยกย่องเป็นอัครสาวกเบื้องขวา เป็นผู้ยอดในเรื่องของปัญญา เธอจงเอาอย่างพระสารีบุตร” หันมาหาพระทั้งหลายเหล่านั้น ๔๙๙ รูป “เธอทั้งหลาย จงเอาอย่างพระสารีบุตร ตถาคตเทศนาสั่งสอนใดๆ เธออย่าเพิ่งปักใจเชื่อ เธอจงเอาคำสอนของตถาคตไปใคร่ครวญพิจารณาทดลองทำให้เป็นผล จึงยอมรับว่าเชื่อ ถ้าไม่เห็นผล จะมาเชื่อหรือไม่เชื่อก็ได้ถ้ายังไม่ทำ แต่ถ้าทำแล้วเห็นผลจึงยอมรับ ไม่เห็นผลขอให้มาค้ำน” นั้นเรียกว่าผู้ฉลาดในศาสนา

นี่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าซึ่งมีเหตุมีผล แม้ตัวของพระองค์เองก็ยังบอกไม่ให้ใครมาเชื่อในตัวของตัวเอง ในคำสอน ๑๐

ประการ (ในกาลามสูตร) พระองค์ทรงบอกว่า เธอทั้งหลายจงอย่าเชื่อ คัมภีร์ อย่าเชื่อตำรา อย่าเชื่อสิ่งที่เล่ากันมา อย่าเชื่อข่าวลือ สูดท้าย เธอทั้งหลายจงอย่าเชื่อตถาคต จงเชื่อตัวของตัวเอง ซึ่งประกอบไปด้วย กุศลคือความฉลาด อันมีศรัทธาคือความเชื่อซึ่งมีความฉลาดอยู่ด้วย ในการปฏิบัติเห็นผลอย่างไรแล้วจึงเชื่อ นี่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า

พระองค์ทรงสรุปท้ายด้วยว่า อตตาทิ อตตะโน นาโถ ตนแล เป็นที่พึ่งของตน พระองค์ไม่ทรงบอกให้ไปพึ่งใครเลย ไม่ให้พึ่งคาถา บทไหนเลย ถ้ามี พระองค์คงทรงบอกไว้แล้วหรือใครเคยเห็นว่า พระองค์ทรงบอกไว้ตรงไหนบ้าง พระรูปใดเธอลองเปิดตำราดูซิว่ามี อยู่ในรูปไหน ในคัมภีร์เล่มใดบ้าง พระองค์ทรงตรัสไว้กับใคร หาเหตุ ผลหาหลักฐานมายืนยัน

สิ่งที่ฉันพูดวันนี้ ฉันบอกก่อนแล้วว่าฉันขออนุญาตเดาคัมภีร์ ตำรา เพราะไม่ใช่เป็นธรรมชาติ เป็นภาษาในตำรา เพราะอย่างน้อยก็เป็นข้ออ้างกับพวกเราได้ว่า ไม่มีตำราไหนบ่งบอกไว้เลยว่าพระพุทธเจ้า สอนให้มกายอย่างนั้น คำสอนของพระศาสดาทุกเรื่องทุกชั้นตอน เป็นปัจฉัตตัง รู้ได้เฉพาะตนก็จริง เป็นอกาลิโกคือไม่จำกัดกาลก็จริง เป็นวิญญูหิติ คือเรียกผู้อื่นมารู้ได้ พิสูจน์ได้ด้วยตนเองอยู่เสมอด้วย เรียกร้องให้ใครๆ เขามาดูได้เสมอ เพราะคำสอนของพระองค์มีเหตุผล เมื่อศึกษาใคร่ครวญพิจารณา ทุกชั้นตอนยืนยันได้เสมอ

๒. เผาความใจ

ที่มา ได้มีการจัดพิธีเผาศพหลอกลงของเจ้าสำนักวัดหนึ่ง ซึ่งมีได้มรณภาพจริง และมีผู้มาถามหลวงปู่เป็นจำนวนมากถึงประโยชน์ที่จะได้จากพิธีนี้ หลวงปู่จึงสอบถามผู้ที่ได้ไปร่วมพิธีกลุ่มหนึ่ง พร้อมกับอธิบายให้ผู้อื่นฟัง โดยเน้นเรื่องการทำบุญที่ถูกต้อง

ตอนที่ ๑ เเผาหลอกลง

หลวงปู่ ก่อนอื่นฉันถามเราก่อนว่า ไปที่วัดนั้นได้ประโยชน์อะไรบ้าง เราไปให้เขาเผา (ศพ) หลอกลง อย่างนั้น ได้ประโยชน์อะไร

ศิษย์ สิ่งแรกที่ผมคิดว่าได้ คือได้ทำบุญ ได้ถวายสังฆทาน แล้วก็ได้เห็นพิธีเผา ซึ่งทำให้เรามีความรู้สึกว่าต้องตายสักวัน แล้วก็ปลงผลอีกอย่างที่ผมคิดว่าได้ จริงๆ จะได้หรือไม่ได้ ผมก็ไม่แน่ใจเหมือนกัน คือการสะเดาะเคราะห์ไปด้วย

หลวงปู่ สะเดาะเคราะห์ ตัวนี้มันคืออะไร แล้วอย่างแรกเราไปเราต้องการได้บุญ บุญตัวนี้แปลว่าอะไร

ศิษย์ ความสบายใจ ความอึดใจ

หลวงปู่ ความสบายใจ ความอึดใจ จะเกิดได้ต่อเมื่อมีอะไรเกิดขึ้น

ศิษย์ ต้องมีศรัทธา มีการเสียสละ และต้องพอใจด้วย เราจึงจะสละให้

หลวงปู่ รวมความแล้ว ความสบายใจ ความอึดใจ จะเกิดได้ต่อเมื่อเรามีศรัทธา ศรัทธาเรียกว่าอะไร แปลว่าอะไร

ศิษย์ ศรัทธาน่าจะแปลว่าความเชื่อถือ เชื่อมั่น

หลวงปู่ ซึ่งเราจะไม่สนใจเลยว่าสิ่งที่เราเชื่อถือเป็นความถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง ยกตัวอย่างเช่น มหาโจรคนหนึ่ง เอาองคุลีมาลตีกว่าองคุลีมาลทำความชั่วชนิดนั้น เพราะอะไร

ศิษย์ เพราะอาจารย์หลอกเขา

หลวงปู่ เพราะเขาทำด้วยความศรัทธาใช้ใหม่ เขาทำด้วยความเชื่อด้วยใช้ใหม่ เขาเรียกวิธีการกระทำของเขาว่าเป็นบุญชนิดหนึ่งใช้ใหม่

ศิษย์ เขาทำตามคำสั่ง

หลวงปู่ ไม่ใช่ทำตามคำสั่ง แต่ทำตามศรัทธาความเชื่อตัวเอง ความจริงองคุลีมาลนี้มีปัญญามากกว่าอาจารย์เสียอีก ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น เพราะปกติตัวอาจารย์เรียนวิชาสำเร็จใช้เวลาเป็นสิบๆ ปี แต่องคุลีมาลเรียนแค่ ๘ ปีเท่านั้น ฉะนั้น องคุลีมาลมีความรู้พอกับตัวอาจารย์ อาจารย์จึงไม่สามารถจะสั่งองคุลีมาลได้ เพราะท่านเป็นผู้มีปัญญาอันเลิศ ทำไมฉันถึงว่าท่านเป็นผู้มีปัญญาอันเลิศ เพียงแต่คำว่า “เราหยุดแล้ว” ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัส แต่น้องคุลีมาลก็รู้สึกสะอึกใจว่า เอ๊ะท่านหยุดอย่างไร ถ้าไม่มีปัญญาคงไม่คิด ฉันจึงถือว่าองคุลีมาลเป็นผู้มีปัญญา

เมื่อมีปัญญา เขาก็จะไม่เชื่อในสิ่งที่เขาคิดว่าอะไร หรือจะไม่เชื่อในสิ่งที่ชาวบ้านเขามาล้าง

เมื่อเป็นเช่นนั้น องคุลีมาลทำไปเพราะอะไร เพราะบุญเพราะความศรัทธา ตามที่เราเข้าใจกัน เพราะตัวบุญ ตัวความศรัทธาตัวความเชื่อ ตัวความเลื่อมใส แต่ขาดกุศล คือขาดปัญญา ทำให้ถึงว่าขาดปัญญา เพราะตัวบุญนี้มาจากความศรัทธา ความเชื่อ ท่านองคุลีมาลเรียกวิธีของท่านว่าเป็นบุญชนิดหนึ่ง แต่เราคิดว่าเป็นวิธีการทำบุญใหม่ วิธีการฆ่าคนเพื่อเอานิ้วมือนี้

ศิษย์ ไม่ใช่บุญที่เป็นสากลทั่วไป

หลวงปู่ เดี่ยวค่อยกลับมาพูดเรื่องสากลทั่วไป เรามาดูความพอใจในการที่ไปของเรา ที่ไปแล้วได้บุญ ฉันก็ไม่ว่า แต่ฉันถามเราก่อนว่า เรามีกุศลหรือเปล่า มีความฉลาด มีตัวปัญญาประกอบด้วยหรือเปล่า จึงได้มาเป็นบุญในลักษณะนี้

ศิษย์ ผมว่าน่าจะมีอยู่บ้าง เพราะว่าจากอดีตก็มีความศรัทธาในตัวอาจารย์หลวงพ่อ (ผู้จัดพิธี) ว่าคำสอนของท่านน่าจะรับมาปฏิบัติด้วยความจริงจัง ในการที่จะไป ท่านก็บอกให้ทำใจมาก่อนว่าไปนี่เหมือนกับการตาย ไปในงานศพท่านและงานศพเราด้วย นี่ก็คงจะได้วิปัสสนาญาณที่ว่าได้เห็นความเป็นจริงอยู่บ้าง ถึงแม้ว่าเราจะไปไกล แต่ได้ไปสัมผัสจริงๆ ก็คงจะดีกว่าอยู่ที่บ้านเฉยๆ อาจไม่ได้เห็นอย่างนั้น

หลวงปู่ กลับมาพูดเรื่องความเดิมเสียก่อน ก่อนที่จะไปว่าเรื่องความใหม่ เราไปเพื่อต้องการที่จะได้มาซึ่งความเป็นบุญ คือความอิมใจ ความสบายใจ ความจริงที่ถูกต้องนั้น พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ บุญอะไรก็แล้วแต่ **บุญคือความสบายใจ ความอิมใจ ความเต็มใจ และความเพียบพร้อมด้วยปีติแห่งความสุข** แต่พระพุทธเจ้าก็มีข้อวงเล็บอีกด้วยว่า ต้องประกอบด้วยกุศลคือความฉลาด ความฉลาดในการที่จะได้มาซึ่งตัวบุญ

กลับมาดูเรื่องของเก่า ฉันกำลังจะพูดว่า การไปของเรานั้นเราบอกได้บุญก็ได้บุญ

เพราะได้ความอิมใจ ความพอใจในกิเลสตัวเองที่สั่งให้ไป เพราะอยากจะทำ รวบรวมแล้ว ความสุขชนิดนั้นจะเกิดได้ต่อเมื่อมีความพอใจเสียก่อน ทีนี้ถ้าเรารู้ว่าความสุขเกิดได้เพราะความพอใจ ตัวความอิมใจจะเกิดได้ต้องอาศัยความพอใจ ถ้าอย่างนั้นการไปดูหนัง จัดว่าเป็นบุญใหม่

ศิษย์ ถ้าไม่ทำใจให้ห่างจากธรรม เช่น เป็นหนังเกี่ยวกับธรรมะ แต่เท่าที่ทำไปอาจไม่ได้บุญ

หลวงปู่ ทำไมล่ะ ก็มันเกิดจากความพอใจมิใช่หรือ เมื่อครูนีเราบอกไปด้วยความพอใจจึงได้บุญ การดูหนังก็เกิดจากความพอใจมิใช่หรือ

ศิษย์ ครับ แต่คงไม่ได้บุญ

หลวงปู่ ทำไมล่ะ

ศิษย์ พอใจดูแต่ตอนแรกๆ พอดูๆ ไปอาจไม่พอใจ

หลวงปู่ เราจะพูดว่าบทบาทของหนังไม่ทำให้ความสงบเกิดขึ้นในใจ ฉันก็กำลังจะพูดว่าบทบาทหรือกิจการแสดงออกของตัวละครในหนังเรื่องนั้นๆ มีการแสดงออกที่ต่างรสนิยม เราเข้าใจคำว่าบุญผิดตรงนี้ บุญตัวนี้ไม่ใช่ความพอใจ และความสบายใจ ความอิมใจอย่างเดียว บุญตัวนี้ต้องประกอบด้วยความสงบของใจด้วย จิตใจที่มีความสงบ เต็มเปี่ยมด้วยความสุข แล้วมีความรู้สึกปีติ มีความรู้สึกอิมใจ พอใจเข้ามา จึงจัดว่าเป็นบุญที่ฉลาดในศาสนา

ฉันถามแล้วว่าการดูหนังเป็นบุญหรือไม่ เรียบอกว่าถ้าเป็นหนังธรรมะก็เป็นบุญ แล้วเราไม่ถามฉันหรือว่าเป็นบุญใหม่ ฉันบอกว่าการดูหนังชนิดนั้นไม่จัดว่าเป็นบุญ ไม่ว่าจะหนังเรื่องใดๆ ทั้งหมด เพราะหากว่าเราดูแล้วทำใจเฉยๆ สบาย สงบ บวกกับความพอใจ ความอิมใจ ความสุขใจ นั้นจัดว่าเป็นบุญ แต่หนังก็คือหนังไม่ใช่หรือ บทละครก็คือบทละคร บทละครที่บุคคลทั้งหลายแต่งขึ้นมาเพื่อให้คนดูเกิดอารมณ์ เช่น ถ้ามีตัวตลกก็ต้องหัวเราะ มีผู้แสดงที่ทำให้เสียใจก็ต้องเศร้าใจ มีความตึงเครียดในอารมณ์ มีความรู้สึกฉุนเฉียวตามไปด้วย ตามบทละครนั้นๆ นี้อย่างนี้ผู้ออกมาจากโรงหนังจึงพูดได้ว่าวันนี้ดูหนังสนุกเหลือเกิน พูดอย่างนี้ถูกไหม เพราะมันวิ่งเต้น เอาอารมณ์ไปเต้นตามตัวละครที่มันเล่นในบทหนัง ฉะนั้น การดูหนังในลักษณะการยึดผูกพันชนิดนี้ ไม่จัดว่าเป็นบุญ เพราะมีแต่ความเสียพลังงาน ความเสียพลังงานที่จิตหรือใจต้องวิ่งเต้นตามสภาวะของ

ตัวละครที่เต้นหรือเล่นตามบทบาท ฉันจึงบอกว่าการดูหนัง ถ้าบุคคลผู้ดูหนังรู้จักทำใจ หรือรู้จักการดูหนังที่ถูกต้องมีความสงบอยู่ในใจ ถ้าหนังนั้นเป็นเรื่องของกุศลคือความฉลาดก็สมควรจะได้บุญ แต่ถ้าหากบุคคลผู้นั้นทำใจไม่ได้ด้วย หรือหนังเรื่องนั้นก็ไม่ใช่เรื่องกุศลความฉลาดด้วย บุคคลคนนั้นดูก็ไม่ได้บุญเหมือนกัน ข้อสำคัญมันอยู่ที่ใจว่าเราสามารถทำใจได้ขนาดไหน อย่างนั้นจึงจัดว่าเป็นบุญได้อย่างสมบูรณ์แบบก็กลับมากลึงคำถามที่ถามว่าเราไปวัดนั้น เรื่องนี้มีข้อแย้งไหมเรื่องของบุญ ฟังแล้วเข้าใจไหม และรู้สึกว่าคุณต้องกับความ เป็นจริงไหม

ศิษย์ ถูกต้องครับ

หลวงปู่ เสร็จไปแล้ว ๑ ศพ

*วัดนั้นในบทความนี้ หมายถึงวัดที่จัดพิธีเผาศพหลอก

ตอนที่ ๒ พระองค์ที่สิบ

หลวงปู่ เรื่องการไปวัดนั้น ฉันไม่ได้บอกไม่ได้ห้ามว่าไม่ให้เราไปอย่างไร เราก็อทราบไม่ใช่หรือประวัติความเป็นมา ฉันก็ไปที่นั่นครั้งหนึ่ง ครั้งเดียวและก็ครั้งแรกในชีวิต ใช่ไหม

ศิษย์ ไม่แน่ใจ เพราะไม่ได้ฟังจากตัวของท่านเอง

หลวงปู่ ไม่ได้ฟังจากตัวฉันเอง เราอยากฟังใหม่

ศิษย์ ทำไม่ถึงไปที่นั่น เพราะอะไร

หลวงปู่ เมื่อคืนฉันบอกให้เราฟังแล้วไม่ใช่หรือ เรื่องนี้ถ้าเปิดเผยคงไม่ใช่เรื่องน่าเกลียด เราพูดให้ฉันฟังหน่อยไม่ได้หรือ ฉันจะได้พัก

ศิษย์ ครั้งแรกเลยเมื่อหลายปีแล้ว หลวงพ่อท่านเล่าให้ฟังในเทป เมื่อสมัยก่อนนี้ท่านมาที่บ้านโป่ง จังหวัดราชบุรีนี่เอง มาสวดมนต์เย็น ทางเจ้าของบ้านก็นิมนต์มา ๔ องค์ พอถึงเวลาสวดจริงมีพระมาจากที่ไหนไม่ทราบอีก ๑ องค์ มาที่นั่งที่หัวแถว ยังหนุ่มมาก ท่านก็เล่าให้ฟังว่าแปลกหน้าด้วย พระที่ไปด้วยกันทั้งหมดก็ไม่กล้าถาม พอตกตอนเย็นก็ประชุมกันว่าพรุ่งนี้ ท่านลองๆ ถามดูซิว่า *ขอดูใบสุทธิหน่อย* พอวันรุ่งขึ้นท่านก็มาสวดอีก พระท่านก็ขอดูหนังสือสุทธิ ปรากฏว่าพอควักออกมา เหมือนกับไม่ใช่หนังสือหрокคะ เหมือนใบไม้ที่เก่ามากๆ ท่านก็หมดสงสัยกัน ลักครู่จะมีการถวายซอง ท่านก็ไม่รับหрокคะ ลูกขึ้นไปเลย คนวิ่งตามไปก็ไม่ทันแล้ว มาถึงบันไดก็หายไปแล้ว ถามคนที่นั่งข้างบันไดก็บอกว่าไม่เห็นใครลงมาเลย ฉายาที่ว่าพระองค์ที่สิบก็เกิดมาจากเรื่องนี้ค่ะ

พอใกล้ๆ จะมิงานวัด ท่านก็บอกเลยว่า ในงานนี้จะมีพระมา มาก แต่ว่าจะมีอยู่องค์หนึ่งที่ท่านเทศน์เก่งๆ เท่าที่ได้ยินมานะคะ

ยังไม่ได้ฟังจากคนอื่นเลย ฟังจากหลวงพ่อกเองว่าท่านจะมาในลักษณะที่ไม่มีใครรู้ว่ามาจากไหน ไปจากไหน และมีลักษณะมีไฟตรงไหนๆ ซึ่งพอหลวงพ่อก (หมายถึงหลวงปู่) ไปถึง ท่านขึ้นเทศน์ เรื่องอะไรก็เดี่ยวนั้นเลยมีคนมาบอกว่ามีพระเหมือนที่บอกมา ท่านก็ไม่ได้ว่าอะไร ตัวดิฉันเองไม่ได้ไปกราบพระองค์นั้น เพราะว่าไม่ได้ไป เพื่อนอัดเทปมาให้ฟังตลอด ท่านก็ไม่ได้พูดว่าอะไร ดิฉันเข้าใจว่าลืมนั้นไปเองมากกว่า แล้วก็บอกว่าพระที่สร้างที่โคนต้นโพธิ์มีสาวก มีหุ่นขี้ผึ้งตั้ง ๔ องค์ ๕ องค์ ไม่มี ไม่จริงหรือคะ พระที่ท่านสร้างนั้นเป็นรูปปั้น เป็นปางพระพุทธรเจ้า สร้างขึ้นมาแบบพระพุทธรเจ้าองค์ใหญ่ และเขียนว่าสมเด็จพระสมณโคดม เรื่องไม่น่าจะบานปลายถึงขนาดนี้ ฟังแล้ววง

หลวงปู่ ที่นี้เรามาพูดถึงเรื่องว่า ทำไมฉันจึงไปที่นั่น เมื่ออีกเขาพูดว่าอะไรนะ ว่ามีพระพุทธรเจ้า

ศิษย์ มีข่าวมาว่าหลวงพ่อนี้ (คือหลวงปู่) ฟังมาว่าพระพุทธรเจ้ามาสั่งให้ท่านไป ท่านทนไม่ได้จึงต้องไป สงสัยนะคะ ว่าทำไมจะต้องทนไม่ได้

หลวงปู่ ฉันบอกอยู่เสมอเมื่อครั้งนั้นว่าฉันไม่ได้ทน เพราะปกติฉันไม่ต้องทนอะไรอยู่แล้ว มีความรู้สึกอยู่อย่างสบาย ฉันไม่ต้องใช้คำว่าทนไม่ได้ ฉันกำลังอยากจะถามเราว่า องค์ที่ไปวัดนั้น กับองค์ที่นั้งอยู่ที่นี่เหมือนกันไหมในความรู้สึกของเรา เป็นองค์เดียวกันหรือไม่

ศิษย์ ไม่ตั้งใจหรือคะว่าจะเป็นอย่างเดียวกันหรือไม่ใช่

หลวงปู่ ฉันก็ไม่มีความรู้สึกจิตใจ แต่ฉันกำลังจะสาวเข้าหาเหตุที่มันเกิดเรื่องมากมาย ซึ่งถ้าจะถามว่า สิ่งเหล่านั้นฉันมีความรู้สึกอย่างไร ก็เป็นธรรมดาปกติเฉยๆ ที่นี้เรามาฟังความเห็นบ้าง

ความจริงที่ฉันถามเราว่าฉันเหมือนกับองค์ที่ไปวัดหรือไม่นั้น เพราะมีเรื่องตามมาทีหลัง เป็นข่าวลือหรือข่าวที่ได้ยินมาอย่างไรไม่ทราบ มีพระมาแจ้งให้ฉันทราบว่า พระที่อยู่โคนต้นโพธิ์นั้นไม่มีตัวตน ไม่มีรูปกาย ไม่มีชีวิตอยู่ในโลกนี้ในปัจจุบัน คือไม่มีวิธีที่จะสามารถจะพิสูจน์ยืนยันได้ผล สุดท้ายลูกศิษย์ของเขามีมาประมาณคันธภัส ไปหาฉันที่วัด ฉันทำความรู้สึกอย่างไรเรารู้ไหม ฉันทำความรู้สึกเหมือนกับที่ฉันอยู่วัดนั้น เราเคยได้ยินว่าฉันอยู่วัดนั้นว่าอย่างไร มีส่วนใดส่วนหนึ่งที่เรารู้ได้บ้างไหม เอาเป็นว่าเหมือนกับตอนที่เรามากันตอนนี้ไหม เหมือนกันใช่ไหม ฉันก็แสดงอาการอย่างนั้นเหมือนกัน คือขับไล่คนทั้งหลายเหล่านั้นว่า อย่ามาวุ่นวายกับฉัน

ศิษย์ หลวงพ่อกเองท่านก็บอก อย่าไปรบกวนท่านนะ ท่านเป็นพระปฏิบัติ เราไปกวนท่านมากเท่าไร ก็มีกรรมมากเท่านั้น อย่าไปยุ่งที่สำนักท่านเลย พวกดื้อก็ให้มันดื้อ ปล่อยมันไป แต่พวกเรานี้ควรจะรู้ว่าเรามาหาพระเพื่ออะไร พระท่านปฏิบัติดีแล้ว เราก็ควรจะเอาความดีของท่านมาพิจารณา ทำไมท่านทำตัวให้ดีได้ แล้วเราก็เอาหลักนั้นมาปฏิบัติ ไม่ต้องไปยุ่งที่สำนักของท่าน

หลวงปู่ เราพูดเอง หรือว่าได้ยินใครพูดมา

ศิษย์ หลวงพ่อกท่านบอก ท่านไม่ได้บอกว่าไม่มีตัวตน

หลวงปู่ ฉันเคยได้ยินเคยมีการอ่านในหนังสือว่าพระองค์ที่ลืบองค์ที่ไปวัดไม่มีตัวตน ฉันจะมีพยานหลักฐานมากพอสมควร รู้จัก (.....) ไหม ที่เขียนในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เขียนบทความเรื่องสวนทางพระนิพพานทุกวันอาทิตย์ ลูกศิษย์ของเขาเคยเอารายละเอียดต่างๆ มาให้ฉันทราบ เรื่องเกี่ยวกับความแห่งวัดนั้น

ฉันมีความรู้สึกที่ตัวเองไม่เคยคิดอยากจะแสดงออกเกี่ยวกับเรื่องเหล่านั้น สุดท้ายฉันก็ห้ามพวกเธอทั้งหลายอย่ามาผูกพัน แล้วก็อย่ามาถ่มถุยกับฉัน ต่อมาไม่นานมีพระมาหา ทราบมาว่าวัดนั้นจะรู้หรืออย่างไรไม่ทราบว่ามีคนมาหาฉันเป็นจำนวนมาก เป็นคันธรู้สึกละโหลกที่ฉันอยู่ด้วย วัดนั้นแจ้งให้พวกเหล่านั้นทราบว่า ที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันเป็นของเก๊คือของปลอม นี่เป็นข่าวที่ได้ยินมากับพระซึ่งพระท่านคงไม่โกหก หรืออาจจะโกหกก็ไม่ทราบ

ศิษย์ หนูว่าเขาได้รับฟังมาอย่างนั้น ท่านอาจจะไม่โกหกก็ได้ ท่านได้รับข่าวมา

หลวงปู่ ว่าที่มีชีวิตปัจจุบัน เป็นของไม่จริง ของเก๊ อย่าไปสนใจ อย่าไปยึด แล้วอย่าไปผูกพัน วันที่เขามีการหล่อรูปกัน ตามความเป็นจริงแล้วที่วัดนั้นเคยส่งคนมาขอรูปฉันเพื่อจะไปหล่อรูปพระอยู่ตรงนั้น

ตอนที่ ๓ พระพุทธเจ้าเข้าทรง

หลวงปู่ ถามว่าฉันมีความเห็นอย่างไร ฉันบอกว่าสิ่งที่ฉันสอนไม่เคยสอนให้คนบ้าหลงมกายในสิ่งที่ต้องมากกราบไหว้ ในอิฐ ปูน หิน หรือสิ่งใดๆ ทั้งหมด ฉันสอนอย่างนี้เสมอว่า การที่จะไหว้ในสิ่งที่ถูกต้องนั้นคือ คนฉลาดต้องไหว้สิ่งที่ไม่ตาย คือพระธรรมคำสั่งสอน ที่มีมาแล้วสองพันกว่าปี ปกติฉันสอนอย่างนี้ ถ้าเราไปดูในแทบที่วัดนั้นก็เป็นอย่างนี้ (โปรดดูเรื่อง “เสียงธรรมพระองค์ที่ ๑๐” ประกอบ) ฉันจำได้ รู้สึกจะจำได้ทุกถ้อยคำที่พูดในวันนั้น ถ้าจะพูดตอนนี้ก็อาจพูดได้หมด มีสภาวะเป็นอันเดียวกัน

เมื่อมีข่าวลือหนาหูขึ้นมาว่าฉันไม่ใช่พระองค์ที่ไปที่วัด ถามฉันว่ามีความรู้สึกอย่างไร ฉันรู้สึกเฉย ๆ แต่เคยมีคนคิดที่จะทำลายวัดนั้น โดยการมานิมนต์ฉันไป นิมนต์ให้ไปวัดนั้นให้ได้ เพราะต้องการพิสูจน์ยืนยันว่าหนังสือที่เขียนออกมา กับคำเล่าลือที่ออกมาจากวัดนั้นมันไม่จริงตามที่บอก พูดถึงหนังสือ เขาพูดถึงหนังสือที่เขียนออกมา เราลองไปเปิดหนังสือธรรมะดู

นี่เป็นสิ่งที่ฉันได้ยินได้ฟังมา ถามฉันว่ารู้สึกอย่างไร ก็รู้สึกเฉยๆ เสร็จแล้วมีข่าวลือออกมาหนาหูอีกว่าพระพุทธเจ้าลงมาสิงสถิตมีคนยืนยันเอารูปฉันไป ไม่รู้ว่าเอารูปฉันมาจากไหน ไปยืนยันให้วัดนั้นได้เห็นได้ทราบว่ามีตัวตน ไหนว่าไม่มีตัวตน ก็มีคำพูดออกมาอีกว่านั่นเป็นพวกเข้าทรง ผู้ที่มาอยู่ในวัด วันนั้นเป็นการเข้าทรงของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้ามาเข้าทรงกับพระองค์นั้น ฉันมีความรู้สึกสงสารพระพุทธเจ้า

ที่ได้เดินเข้าทรงตามชาวบ้าน และสงสารพระพุทธรูปที่เป็นเครื่องมือของชาวบ้านในการที่จะหลอกลวงหรือหากิน ไม่ว่าจะไปอยู่ที่ไหน พระพุทธรูปเจ้าลงมาเองได้ มีความรู้สึกว่ามันผิดปกติเพราะกระแสแดนพระนิพพานไม่ใช่สถานที่ที่มีความสุขๆ ดิบๆ เหมือนโลกมนุษย์ หรือสวรรค์พรม สงสารแต่ฉันไม่รู้สึกลึกเดือตร้อน คำว่าสงสารในที่นี้คือรู้สึกเห็นใจท่านว่าอุทิศสำหรับรักษาสัจธรรมแห่งความจริงและถูกต้องมาตลอดชีวิตของพระองค์ที่มีชีวิตอยู่ แต่ว่าเวลานี้จะทำอะไรแต่ละที่ต้องมีพระพุทธรูปเจ้าเข้ามาเกี่ยว

เรื่องของเรื่องคือผู้ที่สืบสกุลของศาสนาไม่เข้าใจในคำสอนสาเหตุที่ฉันไปวัดนั้น ก็ด้วยสาเหตุชนิดนี้เหมือนกัน ที่เขาพูดว่า ต้องยังสัจธรรมแห่งความถูกต้องให้เป็นไป ฉันต้องการแสดงออกว่าอะไรคือความถูกต้อง ความจริงเจตนาฉันไม่ต้องการจะแสดงออกอย่างชนิดนั้น ครั้งนั้นมีคนติดตามฉันไปอยู่ ๓ คน เป็นนักศึกษาแพทย์ทั้งหมด ตอนไปก็เดินไปบ้าง นั่งรถเมล์บ้าง ตอนกลับทางโน้นจัดรถมาส่ง คนที่ขับรถมาส่งฉันรู้สึกว่าเป็นครูใหญ่หรือผู้ช่วยครูใหญ่ จำได้ว่าเป็นผู้ชาย เขาเป็นคนขับรถมาส่ง สุดท้ายมีหนังสือออกมาอีกเล่มหนึ่งว่า มีคนสอบถามวัดนั้นว่าฉันอยู่ที่ไหน วัดนั้นไม่ทราบไม่บอกเพียงแต่บอกว่าครูใหญ่คนนั้นมาส่ง แล้วแหบหายเข้าไปในกำแพงเลย

ศิษย์ ที่บอกว่าอยู่ที่กรุงเทพฯ

หลวงปู่ ใช่ แต่บอกว่าแหบหายเข้าไปในกำแพงเลย คือไม่รู้สถานที่อยู่ที่ไหนอน ซึ่งฉันเองก็แปลกใจ เพราะตอนเดินก็ไม่ได้เข้ากำแพง แล้วก็ไม่ได้ผ่านกำแพง มีแต่ประตู ความเหล่านี้ไม่ใช่ฉัน

ได้ยินได้ฟังมาเพียงคนเดียว แม้แต่ปากของพระก็ได้ยิน เขาเอาหนังสือมาให้ฉันดู สิ่งเหล่านี้ฉันตั้งใจหรือเปล่า ไม่ได้ตั้งใจ ไม่ได้มีความสงสัยระแวง มีความรู้สึกปกติธรรมดา

ตอนหลังมาก็ได้ยินข่าวการทำพิธีอะไรต่างๆ ซึ่งมีคนมาถามฉันมากมาย คนมาถามก็ต้องการอย่างหนึ่งที่จะพิสูจน์คำสอน และก็ต้องการที่จะเข้าใจ ทราบความหมายของเขา ต้องการทำให้เกิดความวุ่นวายในวงการศาสนา โดยเฉพาะวัดนั้น เพราะมีข่าวลือและหนังสือที่เขียนมาว่าฉันไม่มีตัวตน ถ้าหากว่าฉันลองปรากฏเข้า อะไรจะเกิดขึ้น ซึ่งคนที่มาหาฉัน บางคนไปเจอกันที่สุพรรณบุรีและฉะเชิงเทรา ไม่เชื่อยังมีคำถามมาถามว่า ไหนว่าหนังสือเขาเขียนว่าหลวงปู่ไม่มีตัวตน แล้วหลวงปู่มาหนึ่งนี้ได้อย่างไร จะบอกว่า ไม่มีตำหนิตามที่เขาบอกก็มีครบทุกอย่าง ฉันก็ยังไม่ทราบว่าความจริงเป็นมาอย่างไร แต่คนทั้งหลายเหล่านั้นพากันมาพูดอย่างนี้ ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ทั้งคนแก่และเด็ก มีสภาพอันเดียวกันว่าไม่มีตัวตนแล้วในโลกนี้ ที่มีอยู่คือการรับเข้าทรง

เมื่อเป็นอย่างนั้น ฉันมีความรู้สึกว่ามันเป็นธรรมชาติของคนเป็นปกติธรรมดาสามัญที่บุคคลทั้งหลาย ย่อมมีโอกาสจะรักษาผลประโยชน์ของตัวเอง ขอใช้คำพูดว่าวัดนั้นต้องการรักษาผลประโยชน์ของตัวเองก็อาจเป็นไปได้ หรือข่าวที่ออกมาจากนั้นไม่เป็นความจริงก็อาจจะเป็นไปได้ ซึ่งฉันก็ไม่สนใจจะตั้งใจเอาความ แต่ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ทุกเดือนจะมีคนมาส่งข่าวเรื่องภัยของศาสนา หรือเรื่องกิจกรรมต่างๆ ในพระศาสนาทุกๆ เดือน ซึ่งฉันจะต้องสนใจและรับทราบที่รับทราบเพราะว่าต้องการดูความเจริญและความเสื่อมของพระศาสนาแต่ละมุมแต่ละสถานที่

นี่พวกเราพูดถึงความเป็นห่วงในบ้านของเรา ที่บุคคลในครอบครัวจะไม่กลายเป็นคนดูตายไป ฉันเปรียบประเทศชาติเป็นบ้านเปรียบศาสนาเป็นผู้ที่อยู่ในครอบครัวเรา ถ้าคนที่ไปเป็นหมิ่นเป็นแสนไปเพื่อจะทำพิธีอย่างนั้น แล้วอะไรจะเกิดขึ้นในศาสนา呢 ถามว่าทำไมท่านต้องมาตั้งหน้าจงเกลียดจ้งจี้ หรือจับผิดคนทั้งหลาย ความจริงแล้วเจตนาของฉันไม่ได้จับผิด แต่มีคนมาถามฉันเรื่องนี้ตั้งแต่มาอยู่ที่นี้ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา เป็นเวลากี่วันแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๑๕ จนปานนี้ไม่เคยมีใครตรงวันที่จะถามปัญหา呢เลย ฉันมีความรู้สึกว่ามันไม่ถูกต้องเพราะฉันเมื่อที่จะตอบปัญหา เขามาถามฉันอย่างไรทราบไหม ว่าคนเรามีกรรมมีเคราะห์นี้มันผูกกันได้หรือ การตายหลอก ตายจริง ตายเท็จนี้มันตายด้วยวิธีการอย่างไร การสอนให้เกิดอนุสติจำเป็นต้องมีสิ่งมัวเมาชนิดนั้นด้วยหรือ ทำไมจึงไม่ใช่คำสอนที่ตรงๆ และถูกต้องพวกเรามาฟังธรรมของฉันหรือธรรมชาติของฉัน ถ้านับเป็นเวลากี่วันแล้ว จำได้ไหม

ศิษย์ รวมทั้งหมด ๘ วัน

หลวงปู่ แต่ละเวลา ๘ วันที่ผ่าน ถ้าจัดเป็นชั่วโมงก็คงหลายชั่วโมง ฉันเคยพูดเรื่องที่ทำให้เรางมงายไหม เคยสอนให้เรายึดผูกพันให้สิ่งต่างๆ ทั้งหมดไหม

ตอนที่ ๔ กุศโลบาย

หลวงปู่ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ฉันเคยสอนให้เราเป็นคนหลงมกมายหรือเปล่า ที่พูดอย่างนี้ไม่ใช่ยกตัวเองชมผู้อื่น ฉันพูดเสมอว่าสิ่งที่ฉันสอนนี้ไม่ใช่ของฉันด้วย แต่เป็นของพระพุทธเจ้า เป็นคำสอนที่มีมาในศาสนาแห่งโลกนี้

แต่มีข้ออ้างที่ผ่านมาว่า มัน (การเผาหลอก, การสะเดาะเคราะห์ ฯลฯ) เป็นกุศโลบายที่ทำให้คนเข้าวัด การที่พวกเธอมานั่งฟังฉันนี้ฉันเคยไปหลอกพวกเธอมาหรือเปล่า ฉันต้องแสดงอาการออกซึ่งกุศโลบายชนิดใดๆ หรือไม่ และฉันต้องไปมัวเมาอมเมาพวกเธอทั้งหลาย หลงเชื่อในสิ่งต่างๆ หรือเปล่า แม้แต่คำสอนที่ฉันแสดงออกมาฉันก็บอกด้วยการสรุปครั้งสุดท้าย ว่าเธอทั้งหลายอย่าเชื่อฉัน

รวมความแล้วคำสอนในศาสนานี้ ที่แท้แน่นอนคือความเป็นไท ไม่ตกเป็นทาสของสิ่งใดๆ ทั้งหมด ไม่เป็นทาสของกิเลส ตัณหา อุปาทาน ชาติ ชรา มรณะ พยาธิ ไม่เป็นทาสของบุญ ไม่เป็นทาสของวิมาน ไม่เป็นทาสของพระนิพพาน นั่นคือทางแห่งพระนิพพาน ถ้าเธอจำได้ในการฟังเทศน์ (เสียงธรรมพระองค์ที่ ๑๐) มีคนมากมายร้องไห้ร้องไห้ต่อหน้าฉันในวันนั้นว่าต้องการขอเข้าถึงองค์พระนิพพาน ฉันพูดว่าอย่างไร เธอเคยได้ยินไหม

ฉันพูดว่านิพพานไม่ใช่คำขอ นิพพานไม่ใช่คำเขียน และนิพพานไม่ใช่คำพูด แต่นิพพานเป็นสิ่งที่ปฏิบัติ ตัด ละ วาง ปล่อย

และวัน นั้นเป็นมรรคและเป็นผลแห่งพระนิพพาน พระพุทธเจ้าท่านก็สอนอย่างนี้ องค์สมเด็จพระศาสดาซึ่งเป็นจอมไตรโลกต่างๆ ที่ผ่านมา ทุกๆ พระองค์ก็สอนอย่างนี้ ท่านสอนว่า

สัมมาปฏิบัติ อหิงสา การไม่ทำบาปทั้งปวง

กุศลสัมมาปฏิบัติ การทำความดีให้ถึงพร้อม

สมาธิ ประโยชน์ของสมาธิ ทำจิตใจของตนให้ผ่องใส ไม่ยึดมั่น ไม่ผูกพันในสิ่งต่างๆ ทั้งหมด

นี่เป็นหัวใจสำคัญของพระศาสนาพระองค์ทรงตบท้ายด้วยภาษาบาลีว่า “เอตัง พุทธฐานะสามะนัง นี้เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลายในโลก”

ที่ฉันพูดมานี้ ไม่ต้องการให้เราไปเปรียบเทียบคำสั่งสอนต่างสำนักหรืออย่างไรทั้งหมด แต่ฉันกำลังแสดงออกซึ่งความถูกต้องและความบริสุทธิ์แห่งสังฆธรรม ฉันไม่เจตนาจะลบหลู่ครูบาอาจารย์ของบุคคลใด แต่ฉันกำลังแสดงออกซึ่งความถูกต้องที่พระพุทธเจ้าสอนมา จะเห็นว่าฉันพูดแต่ครั้ง ฉันไม่เคยยกตัวเองเป็นผู้วิเศษ แต่ยกยอให้ความวิเศษเกิดขึ้นในตัวของพระพุทธเจ้าทุกครั้ง สุดท้ายสรุปด้วยคำว่า **นี่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า** แต่เธอทั้งหลายก็อย่ายึดในร่างกายของพระพุทธเจ้า อย่ายึดในตัวพระพุทธเจ้า เพราะยังมีคำว่ายึดแม้แต่เพียงเล็กน้อย โดยเฉพาะเรื่องแค่ชื่อ มันก็เป็นที่มาแห่งความยึดใหญ่ๆ ถ้าเรายังมีคำว่ายึดในตัวบุคคล สิ่งของ เกจิอาจารย์ และที่อยู่อาศัย รวมทั้งวัดวาอาราม ก็เป็นที่มาแห่งความโง่เขลาในการต้องยึดสิ่งใหญ่ๆ อากาเรียเป็นสาเหตุทำให้เกิดชาติ ชรา มรณะและ

พยาธิ ไม่ใช่เป็นสาเหตุแห่งการที่จะพ้นจากความเป็นทาส ตรงกันข้าม กลับเป็นทาสหนักกว่าเก่า สิ่งทั้งหลายเหล่านี้คือคำสอนของพระศาสดา เราอยากจะมีอะไรพูด ตามสบาย

ศิษย์ ที่ท่านอาจารย์พูดนี้นะครับ มีส่วนคล้ายกับหลวงพ่อกันมากในเรื่องที่ปฏิบัติ เพราะคำสอนท่านมีหลายแบบ ใครพอใจขั้นไหนก็เอาขั้นนั้น ใครพอใจแค่สวรรค์ ก็สร้างโบสถ์ วิหารทาน อะไรต่างๆ ใครพอใจขั้นสูงกว่านี้ท่านก็สอนสมาธิ สอนฌานสมาบัติ ใครปรารถนาจุดสูงสุดท่านก็สอนให้ละ แต่ท่านบอกว่าการอธิษฐานพระนิพพาน พระนิพพานนี้ท่านบอกตรงๆ ว่ามีจริง การอธิษฐานหรือการขอเป็นการสร้างกำลังใจอย่างหนึ่ง คล้ายๆ ว่าเรามีจุดมุ่งหมายปลายทางที่เราจะไป ควรจะมีการตั้งใจ ผมเห็นมีหลายๆ อย่างที่เหมือนกัน ไม่ทราบว่าจะขัดกันตรงไหนหรือเปล่า

หลวงปู่ ฉันพูดหรือว่าขัดกัน

ศิษย์ ไม่ได้พูดครับ แต่ก็สงสัยว่าขัดกันหรือเปล่า อีกอย่างไม่ทราบว่าคนทั่วไป เขาเข้าใจหรือเปล่าในคำสอนที่ท่านอาจารย์แสดงแล้ว กับหลวงพ่อกันเหมือนกันไหม การล่ำลือต่างๆ ผมรู้สึกว่าจะไม่ใช่แต่เรื่องอาจารย์อย่างเดียว แต่มีเรื่องทางโลกด้วย หรือเรื่องอะไรหลายๆ อย่างก็มีพัวพันกันออกมา ผมไม่ทราบว่าจะเพราะอะไร ตัวผมเองบางครั้งผมยังมีความเคลงใจหลายๆ เรื่องในเรื่องทางโลกที่มีเสียงเล่าลือกัน

หลวงปู่ ตัวอย่างเช่น

ศิษย์ เรื่องแซร์ เรื่องอะไรต่างๆ แต่เวลาผมไปฟังธรรมะ จากท่านจริงๆ แล้ว ท่านก็แสดงได้เหมือนกับพระอาจารย์ มีบางเวลา ที่ท่านพูดถึงเรื่องทางโลกบ้าง พูดคล้ายกับว่าโลกไม่ชั่วธรรมไม่เสีย ที่นี้ ในเรื่องของทางโลกนี้ ผมก็ไม่สามารถที่จะแยกแยะได้ ไม่สามารถจะ เดาได้ว่าท่านพูดเพราะอะไร และพูดเพื่อให้เกิดอะไรขึ้น แต่ในทาง ธรรมก็เหมือนกับที่ท่านอาจารย์พูดมาก ทางปฏิบัติผมไม่ทราบว่าจะต่าง กันหรือเปล่าหรืออย่างไร

หลวงปู่ เราเข้าใจว่าสิ่งที่ฉันพูดมาทั้งหมดเพื่ออะไร

ศิษย์ ไม่ให้ยึดไม่ให้ผูกพัน

หลวงปู่ ไม่ใช่ มันคงไม่ใช่สาเหตุทำให้เราต้องพูดขึ้นมา

ศิษย์ คือผมคิดว่าที่ท่านอาจารย์พูดไม่ให้ยึดไม่ให้ผูกพัน ไม่ติดในวัตร ไม่ติดในตัวอาจารย์ ไม่ติดในพระนิพพาน แต่ว่าผม ฟังที่หลวงปู่พูดก็มีเหตุผล ท่านก็บอกว่าไม่ติดในวัตรและในการพิธี อะไรต่างๆ แต่ท่านสอนอีกอย่างหนึ่งว่าให้ติดในพระนิพพาน คือให้มี การยึดมั่นภavana มีความตั้งใจนับถืออะไรจริงๆ แล้วก็มีความตั้งใจ คือให้ใจเราตั้งไว้ ต่อไปนี้จะทำอะไรบ้าง สำหรับบารมีของเราแล้วเรา ก็ต้องเก็บ หมายถึง เราต้องภาวนา ตามธรรมดาของผมเวลานั้นเฉยๆ จะภาวนาว่า “นิพพานังๆ” ก็ได้ แต่ไม่ใช่ภาวนาแล้วจะถึง จะต้อง เก็บบารมี ที่นี้ผมไม่ทราบว่าต่างกันอย่างไร ผมฟังแล้วก็ไม่ต่างกัน แต่ว่าทำไมบางคนถึงมีความรู้สึกต่างกัน ที่ข่าวลือเข้ามา มีความ รู้สึกว่าเขาเพ่งที่พระเวลานี้ เพ่งที่ท่านแล้วก็หลวงปู่

หลวงปู่ แล้วเราเข้าใจว่าอย่างไร คิดว่าต่างไหม

ศิษย์ ใจตัวเองไม่คิดจิตใจ จะเป็นอย่างไรก็แล้วแต่ ขอ ยึดคำสอนของท่าน

หลวงปู่ แต่ฉันได้สอนว่าไม่ให้ยึดแม้แต่คำสอน

ศิษย์ แต่ผมติดใจ

หลวงปู่ เอาว่าไป

ศิษย์ ติดใจว่าท่านอาจารย์กับหลวงปู่ เป็นพระที่มีลูก ศิษย์ลูกหา คนเคารพมาก

หลวงปู่ ไม่ใช่เลย ฉันต่างกับเขาตรงนี้เอง

ศิษย์ ตามความรู้สึกของผมนะครับ คือมีคนเคารพท่าน อาจารย์มาก มาตามกราบตามไหว้ มาฟังธรรมอะไรอย่างนี้ แล้วผมก็ เคยไปกราบหลวงปู่ด้วย ที่นี้ในใจผมเกิดความสับสนว่า ศาสนาพุทธ มีศาสนาเดียว แต่ว่าอาจารย์ระดับสูงทั้ง ๒ องค์ หรือกับองค์อื่นที่ ล่าลือมา ทำไม่ถึง...

หลวงปู่ สอนต่างกัน

ศิษย์ ไม่ใช่ต่าง สอนเหมือนกัน

ศิษย์ คือผมคิดว่ามันเป็นทั้งสองทาง ทางที่หลวงพ่อสอนผมคิดว่าก็สามารถจะปฏิบัติได้

หลวงปู่ แต่ฉันไม่ได้ว่าปฏิบัติไม่ได้

ศิษย์ ที่จริงก็เหมือนๆ กันนะคะ

หลวงปู่ ฉันก็ว่ามันไม่ได้เหมือนกัน ที่ไม่เหมือนตรงที่ฉันไม่มีตำราอยู่ในตัวฉัน ฉันไม่มีอาการแสดงออกซึ่งเป็นลักษณะที่ต้องผ่านอย่างนั้น เช่น ใครที่จะได้ลักษณะอาการตัดโลภะได้ ต้องมีการบริจาคนาน

ศิษย์ ไม่ค่ะท่าน คืออย่างนี้ คือหลวงพ่อบอกท่านถ่ายทอดให้หนู

หลวงปู่ เอ้าว่ามา

ศิษย์ ท่านบอกว่าการตัดโลภะ โทสะ โมหะ หรืออะไรก็แล้วแต่ ให้รู้ทันสภาวะ ให้เรารู้ว่า เอ๊ะ นี่อะไรมันจะเกิดแล้วนะ ให้เรารู้จักระวัง ให้รู้จักตัดออกไป ท่านจะบอกว่าไม่เหมือนไม่ได้นะ

หลวงปู่ รู้ได้ยังไง

ศิษย์ เคยไปฟัง เคยไปคุยกับท่านหรือคะ

หลวงปู่ เราไม่รู้ใหม่ ว่าทำไมเขาถึงเรียกฉันว่าหลวงปู่

ตอนที่ ๕ ความเข้าใจ

หลวงปู่ เธอทั้งหลายจงฟังไว้ให้ดี เมื่อเข้าขณะที่ฉันกำลังจะฉันฉันพิจารณาดูอาการกิริยา ทั้งที่ไป ที่มา ที่เดิมและที่เก่า ที่ใหม่ของเราทั้งหลายมีสภาวะแตกต่างกันเปลี่ยนแปลงตามอาการกฏของกรรม แต่ความรู้สึกละเอียดของฉันในตอนนั้น รู้สึกอยากจะทำให้พวกเราทั้งหลายเสมอกันด้วยการเป็นอยู่ของธรรม มีความเป็นอยู่ที่เสมอภาคกันโดยไม่มียึดถือผูกพันในเกจิอาจารย์บุคคลใดว่า บุคคลใดเป็นอาจารย์คนนั้น บุคคลนี้เป็นลูกศิษย์ของอาจารย์คนนี้ ในธรรมะของธรรมชาติ ในพระธรรมวินัยของพระศาสดา ไม่มีแบ่งชั้นวรรณะ คนที่เกิดเป็นคนวรรณะจัณฑาลชั่วช้าเลวทรามที่สุดในชมพูทวีป ท่านยังได้รับการยกย่องกราบไหว้จากพระมหากษัตริย์เมื่อบวชเข้ามาแล้ว คนที่เลวทรามที่สุดระดับโจรองคูลีมาล ยังได้รับการยกย่องขึ้นมาเป็นพระอรหันต์ เพราะฉะนั้นถือว่าในพระธรรมวินัยของพระศาสดานี้ ไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะ พวกเราจงระวังในการแสดงออกซึ่งความถูกต้องในเรื่องของพระธรรมวินัย สำหรับฉัน ฉันสอนทุกคนที่อยู่ใกล้ฉันเป็นอย่างนี้ มีความเสมอภาค ไม่ได้เด็ดฉันที่ว่าคนนั้นเป็นลูกศิษย์คนนั้น คนนี้เป็นลูกศิษย์คนนี้ หรือมีความเกรงกลัว ไม่ใช่คิดเหมือนกันอีหนู แต่เราก็ยังมีความระวังตัวจะโดนตลบหลังถ้าเปลอ

ศิษย์ กลัวจะใช้คำพูดไม่ถูกนะคะ

หลวงปู่ ใช้ไปเถอะ

ศิษย์ หลวงพ่อปกติท่านสอนลูกศิษย์ทำสมาธิ สมถะและ วิปัสสนา ตามความเข้าใจของผมนะครับ สมถะเพื่อให้เป็นกำลังของ วิปัสสนาญาณ วิธีการฝึกของท่าน ฝึกต่อไปจะได้ทิพพจักขุญาณ ซึ่งจะชัดบ้างไม่ชัดบ้างแล้วแต่กำลังสมาธิของแต่ละบุคคล ที่นี้ในการสอน ของท่านจะสอนให้คนที่สงสัยเรื่องนรก เรื่องสวรรค์ ชั้นแรกให้หาย สงสัยก่อน โดยสอนมโนเมยิทธิ ให้ถอดจิตไปเที่ยวสวรรค์ ไปหาพ่อ หาแม่ ไปนรก ไปหาญาติที่ตกนรก ให้พิสูจน์ความเป็นจริงที่ตนสงสัย จะได้หมดสิ้นความสงสัยก่อน นอกจากท่านพาไปสวรรค์แล้ว ยังพา ไปพรหมและแดนพระนิพพาน ถ้าใครทำจิตให้ถึงเวลานั้นจริงๆ แต่ อาจไม่อยู่ที่นั่นตลอด เพราะจิตจะตกลงมา ในการที่คนจะยกระดับ จิตถึงสวรรค์ พรหม พระนิพพาน จิตคนนั้นในขณะนั้นจะต้องถึง ด้วย หมายถึงถ้าจิตถึงพรหมก็ได้ญาณสมบัติ ถ้าจิตถึงนิพพานก็ ต้องหมดกิเลสชั่วคราว คล้ายๆ พระอรหันต์ ท่านบอกว่าพระนิพพาน มีแดนจริงๆ เป็นแดนทิพย์วิเศษ ในแดนพระนิพพานมีพระอรหันต์ พระพุทธเจ้าจะอยู่ที่นั่นทั้งหมด แม้แต่องค์สมเด็จพระองค์ปัจจุบันก็อยู่ที่นั่น

หลวงปู่ นอกจากนั้นมิอะไรอีกที่พระนิพพาน

ศิษย์ มีวิมาน

หลวงปู่ เออ พูดให้หมด วิมานนี้สร้างกันด้วยวิธีการอย่างไร

ศิษย์ วิมานคงเกิดขึ้นจากความบริสุทธิ์ของใจ หมดกิเลส แล้วเกิดธรรมกิเลสขึ้นมา

หลวงปู่ ไม่ใช่สร้างด้วยการบริจาค แล้วได้วิมานบนพระ นิพพานหรือ

ศิษย์ ไม่

หลวงปู่ เอ้าไม่ ก็ว่าต่อไป

ศิษย์ การบริจาคนี้เป็นทางที่ทำให้หมดกิเลสแล้วก็ได้พระ นิพพาน

หลวงปู่ ที่ฉันถามก็ต้องเข้าใจว่าเพราะคนข้างหลังสงสัย คนข้างๆ ก็สงสัย

ศิษย์ ตามความเข้าใจของผมว่า หลวงพ่อนี้เป็นพระที่มาสืบอายุพระศาสนาในช่วงนี้ที่พระศาสนากำลังเสื่อมโทรม ท่านก็ต้อง มาช่วย ลูกศิษย์ลูกหา ที่บำเพ็ญบารมีตามท่านมากี่มาก เข้าใจว่าอย่าง นั้นนะครับ ที่นี้ในการทำกิจของพระศาสนา ถ้าท่านทำเองท่านอาจจะ คือพูดง่ายๆ ว่าท่านรับคำสั่งจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าทำ อย่างนี้นะ สอนอย่างนี้ บอกอย่างนี้ ช่วงนี้นะ

หลวงปู่ เราทราบได้อย่างไร

ศิษย์ ท่านบอก

หลวงปู่ ท่านบอก

ศิษย์ ท่านพูดว่า

หลวงปู่ งั้น ถ้าฉันบอกว่าเวลานี้ ฉันได้รับคำสั่งจาก
พระพุทธเจ้าให้มานั่งตรงนี้ เธอเชื่อไหม

ศิษย์ เชื่อค่ะ

หลวงปู่ ทำไมล่ะ

ศิษย์ เพราะเชื่อว่าพระไม่โกหก

หลวงปู่ แล้วถ้าฉันพูดว่าฉันเป็นพระพุทธเจ้า เธอเชื่อไหม

ศิษย์ ก็ต้องเชื่อค่ะ เพราะเชื่อว่าพระต้องไม่โกหก เชื่อ
ความบริสุทธิ์ของพระ

หลวงปู่ รู้ได้อย่างไรว่าฉันบริสุทธิ์

ศิษย์ คือเชื่อคำว่าพระนะค่ะ ห่มผ้าเหลืองก็เป็นพระ

หลวงปู่ งั้นฉันเอาผ้าเหลืองไปห่มห่ม ห่มห่ม ก็จัดว่าห่ม
พระนะซี

ศิษย์ ไม่ได้ค่ะ ต้องเป็นตามสภาวะของเขา

หลวงปู่ เมื่อเป็นอย่างนั้นแล้ว ทำไมถึงคิดว่าตัวพระอยู่ที่ตัว
ผ้าเหลือง

ศิษย์ ต้องดูที่ลีลา และดูคำสอนด้วย

หลวงปู่ แสดงว่าลีลาของฉันเนี่ยบ

ศิษย์ สำหรับใจผม ผมคิดว่าถ้าจะไม่เชื่ออะไรเลยนะครับ
ผมคิดว่าผมเลือกเชื่อบ้างดีกว่า เชื่อสิ่งที่น่าเชื่อที่สุด

หลวงปู่ อะไรคือสิ่งที่น่าเชื่อมากที่สุด เราพูดได้ดีมาก

ศิษย์ น่าเชื่อที่สุดก็คือว่า คิดว่าตรงกับสภาวะความเป็น
จริงที่สุด และคิดว่าใจเราต้องเชื่อตัวเอง ผมคิดว่าองค์นี้สอนน่าเชื่อถือ
ผมก็ต้องยึดถืออาจารย์ที่น่าเชื่อถือมากที่สุดก่อน อย่างจริงๆ แล้ว แม้จะ
เป็นพระสาวกก็ต้องเชื่อครับ หากท่านจะรู้เองหรือตรัสรู้เอง ผมก็ต้อง
ฟังฝ่ายอื่นบ้าง เชื่อบ้าง ปฏิบัติบ้างดีกว่า ถ้าไม่เชื่อเลย ผมว่ามันอย่างไรไม่รู้

หลวงปู่ ถ้าสมมติว่าเธอคิดอย่างนั้น ว่าอาการเชื่อของเธอมิ
ความคิดของเธอนั้นถูกต้อง ฉันยอมรับเหตุผลซึ่งเป็นเหตุผลของตัวเอง

แต่มันจะถูกใจคนอื่นหรือไม่ ไม่รู้

ศิษย์ คนอื่นจะคิดยังไงก็ไม่ทราบ แต่คิดว่าเราต้องเลือก
นะคะ

หลวงปู่ ที่นี้มาดูความเชื่อของพระพุทธเจ้าบ้าง มาดูความเชื่อ
ที่พระพุทธเจ้าสอนบ้าง แล้วมาดูความเชื่อของศาสตร์สมัยนี้ซึ่งเป็น
วิทยาศาสตร์บ้าง พระพุทธเจ้าพระองค์จะเชื่ออะไรต้องพิสูจน์ได้ นัก
วิทยาศาสตร์จะเชื่อทฤษฎีข้อใดๆ ก็ต้องพิสูจน์ทฤษฎีในข้อนั้นๆ ได้
ถ้าในขณะที่พิสูจน์ เขาจะไม่ยืนยันว่าเชื่อหรือไม่เชื่อ

พระพุทธเจ้าเองก็เหมือนกัน สมัยที่พระองค์ยังเป็นพระราชโอรส
เป็นพระราชกุมารออกบวชใหม่ๆ พระองค์ก็เชื่อว่าฉานสมาบัติมีจริง
เชื่อว่าวิธีการทำให้เข้าถึงองค์ฉานสมาบัติ จะมีความวิเศษชนิดนั้น แต่
พระองค์ก็ยังไม่เชื่อสมบูรณ์แบบ ต้องเอาตัวเข้าไปพิสูจน์เสียก่อน แล้ว
ก็มีคำเล่าลือว่ามีอรหันต์องค์นั้น มีสำนักนั้นเกิดขึ้น อรหันต์ที่นี้
สำนักนี้เกิดขึ้น พระองค์ก็ต้องเข้าไปพิสูจน์ว่าเป็นอรหันต์จริงๆ หรือเปล่า
โดยการเอาตัวเองไปทดลอง การทดลองของพระองค์ก็ไม่ทดลอง
อย่างชนิดที่ว่าเชื่อมั่นทุกชนิด ทดลองอย่างเอาใจแบ่งเป็น ๓ ภาค
ภาคหนึ่งแบ่งให้เป็นผู้เป็นเจ้าของสำนัก ภาคที่สองแบ่งไว้สำหรับผลที่จะทำ
ส่วนภาคสุดท้ายแบ่งไว้สำหรับเป็นกลางๆ สำหรับตัดสินทั้ง ๒ ข้างว่า
อันไหนมันหนักกว่ากัน เมื่อถึงเวลาพระองค์ก็ลงมือทดลอง สุดท้าย
พระองค์ก็ทรงทราบว่าทุกสำนักไม่มีอรหันต์เลย นี่วิธีการเชื่อของ
พระพุทธเจ้าเหมือนกับที่เรา เชื่อใหม่

ศิษย์ เราก็ดลองเชื่อไปก่อนแล้วปฏิบัติ

หลวงปู่ อย่าลองเชื่อไปก่อนอิหุ จงใช้คำว่าฟังไปก่อน แล้ว
จะทดลองดู ถ้าเชื่อไปก่อน นี่มันมีความเชื่อตั้ง ๙๙.๙๙% แล้ว ที่นี้
ถ้าเขาจะขึ้นมาก็ว่าเป็นนรก เพราะเรามีความเชื่อเสียแล้วใช้ใหม่ ยก
ตัวอย่างเช่น สมมตินะ ฉันไม่หวังว่าเขาจะเชื่อฉัน สมมติว่าเธอเชื่อฉัน
ฉันบอกว่าฉันเป็นพระพุทธเจ้า มัน ๙๙.๙๙% มันมีความหวังอยู่แล้ว
เพราะมีความเชื่อ เธอก็ต้องโหมเม เหมมาว่าใช้ เพราะฉันบอกเธอใช้ใหม่
อะไรก็แล้วแต่ที่มันนอกจากปากบุคคลที่เชื่อ เราต้องให้ความสำคัญ
แก่มันมากที่สุด โดยไม่ทำตัวเป็น ๕๐-๕๐ ไม่ทำตัวแยกแยะเป็น ๓ ตอน
เหมือนพระพุทธเจ้าทำ และไม่ทำตัวเป็นนักวิทยาศาสตร์ที่จะต้อง
พิสูจน์เสียก่อน

ถึงอย่างไร เธอจงรู้ว่า ฉันมีความบริสุทธิ์ใจในการตอบปัญหา
เธอทั้งหลายจงทำให้สบาย

เรื่องแห่งความเชื่อ ให้ดูขั้นตอนที่พระพุทธเจ้าเทศน์ พระองค์
ทรงห้ามไม่ให้ใครเชื่อ ไม่เชื่อคัมภีร์ ไม่เชื่อคำเล่าลือ ไม่เชื่อบุคคล
ภายนอก ไม่เชื่อแม้กระทั่งตำรา สุดท้ายพระองค์ทรงสรุปว่าไม่ให้เชื่อ
แม้แต่ตถาคต ถ้ายังไม่ลองปฏิบัติ และพระองค์ทรงยกย่องพระสารีบุตร
เพราะพระสารีบุตรทำคุณธรรมอย่างนี้ให้ครบขึ้น และพระองค์ก็ทรง
สอนว่า พระทั้งหลายดูอย่างพระสารีบุตร ประชาชน อุบาสก อุบาสิกา
ภิกษุ จงยึดพระสารีบุตรเป็นสรณะในการเชื่อ

ศิษย์ สอนให้ฉลาด

หลวงปู่ เวลาฉันสอนให้คนโง่หรือ

ศิษย์ ไม่ใช่ค่ะ

หลวงปู่ ฉะนั้น พระพุทธเจ้ากับฉันสอนเหมือนกันไหม

ศิษย์ เหมือนกัน

หลวงปู่ ถ้าอย่างนั้น ฉันบอกฉันเป็นพระพุทธเจ้า เราเชื่อไหม

ศิษย์ ไม่แน่ใจ

หลวงปู่ การไม่แน่ใจของเธอฉันรู้สึกดีใจ ดีใจในความสับสนที่เธอมี ดีใจในความทรามานที่ใจเธอมี เหมือนม้าที่พยศมากๆ สุดท้ายมันจะเชื่องแล้ว จะง่ายกับบุคคลอื่นๆ แต่ที่มันเชื่อง เชื่องซึม ไม่อยากฝึก เพราะเหมือนม้าแกลบ

ตอนที่ ๖ นิสสัย ๔

หลวงปู่ ความจริงฉันได้ยินมามาก ได้อ่านหนังสือ ๓ เล่ม พูดถึงพระองค์ที่ ๑๐ ทำไม่ฉันถึงอ่านละเอียดนัก เพราะต้องการจะทราบเจตนาของวัดนั้นว่าพูดถึงพระองค์ที่ ๑๐ อย่างไร แล้วใครคือ

พระองค์ที่ ๑๐ ฉันเองตอนอยู่วัดนั้น ฉันก็ยังไม่ทราบว่าเป็นพระองค์ที่ ๑๐ ฉันไม่รู้ว่าเป็นตัวฉันเป็นอะไร ฉันรู้แต่เป็นตัวฉันเป็นพุทธอิสระ ฉันไม่รู้ว่าเป็นชื่ออะไร มาจากไหน เพราะฉันไม่ได้แสดงออกไป ฉะนั้นฉันจึงสงสัยว่าพระองค์ที่ ๑๐ มาจากที่ไหน ถ้าจะอ่านในเนื้อความ เขาบอกว่า พระพุทธเจ้าเสด็จมาโปรดขอให้มาดูคำสอนของพระพุทธเจ้าก่อน

สมัยครั้งพุทธกาล สมเด็จพระศาสดา พระองค์ทรงสอนให้พระเป็นบุคคลผู้เลี้ยงง่าย อยู่ในโลกอย่างเป็นผู้ไม่ยึด ไม่ผูกพัน แม้กระทั่งที่อยู่อาศัย จะเห็นว่าพระองค์ทรงบัญญัตินิสัย คือเครื่องที่อยู่ปฏิบัติและกระทำมีอยู่ ๔ อย่าง สิ่งพิสดารจะต้องกระทำมี ๔ อย่าง คือ

๑. **นุ่งห่มผ้าบังสุกุล** เก็บมาจากซากศพ กองขยะ นำมาเย็บ ย้อม ซัก เพื่อจะทำเครื่องนุ่งห่ม นี่แสดงว่าพระอยู่อย่างสบายและประหยัด ง่ายตาย ละเอียด รอบคอบ สุดท้ายแม้แต่ผ้าที่ขาด พระสาวกแห่งพระศาสดายังทำให้เกิดประโยชน์มากมายมหาศาล โดยพระเจ้าอุเทนราชาทรงถามพระอานนท์ว่า “อานนท์ จีวรที่เธอขาด เธอจะไปทำอะไร”

พระอานนท์ทูลว่า “ข้าพระพุทธเจ้าจะนำไปใช้เป็นสบง”

“และถ้าสบงขาด เธอจะไปทำอะไร”

“ข้าพระพุทธเจ้าจะนำไปใช้เป็นผ้ารองนั่งหรือนิสิตนะ”

“ถ้าผ้า นิสิตนะขาดแล้วจะไปทำอะไร”

“จะนำไปใช้เช็ดมือ เช็ดไม้ เช็ดเท้า และเช็ดบาตร”

“แล้วถ้าผ้าเช็ดมือ เช็ดไม้ เช็ดเท้าขาดแล้วจะไปทำอะไร”

“ข้าพระพุทธเจ้าจะนำผ้าขาดนี้ไปชุบดินสำหรับอุดหลังคาที่มันรั่ว”

นี่เป็นวิธีการของพระ จะเห็นว่าประหยัด ทันสมัย และใหม่เสมอ เมื่อย้อนมาดูในปัจจุบัน เอาเฉพาะเครื่องนุ่งห่มระดับพระเถรานุเถระ วันหนึ่งเปลี่ยนถึง ๓ ชุด พอกับดารา ตอนเช้านุ่งชุดใหม่ บ่ายนุ่งผ้าตัวน เย็นผ้ามีสลินอย่างดี

๒. **ฉันขาดองด้วยน้ำมูตรเน่า** สมัยนี้มีหมอตี ยกประโยชน์ให้หมอตีมัน เพราะพระจะไปหาขาดองยาต้ม รู้สึกเป็นเรื่องล้าสมัยและผิดหลักสุขศึกษา

๓. **อยู่โคนไม้** พระองค์ไม่ได้บอก เธอจงสร้างปราสาทอยู่ พระองค์ไม่ได้บอก เธอเป็นเกจิอาจารย์แล้ว สร้างวัดให้ใหญ่ พระองค์ไม่ได้บอก ให้เธอเป็นเนื่อนาบุญ เรียไรเงินชาวบ้านสร้างประโยชน์ ปีหนึ่งใช้แค่ครั้งเดียวหรือสองครั้ง เอาเงินมาทิ้งเป็นร้อยล้าน พระองค์ไม่ได้ทรงสอน แต่พระองค์ทรงสอนว่า เธอทั้งหลายจงทำตนให้เป็นคนเลี้ยงง่าย ลาภมาจงแบ่งปันให้ผู้อื่น เมื่อผู้อื่นอิมแล้ว จงแบ่งปันให้มนุษย์และคนธรรมดาสามัญ เมื่อคนธรรมดาอิมหน้าสำราญแล้ว เธอจงแบ่งปันให้สัตว์เดรัจฉานทุกประเภท เมื่ออิมหน้าสำราญแล้วเธอจงแบ่งปันให้เปรต อสุรกาย ที่เรามองไม่เห็นด้วยตา

นี่เป็นวิธีการคำสอน ที่พระองค์ทรงสอนให้สละทุกอย่าง ไม่ยึด ไม่ผูกพัน สุดท้ายยังใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ทุกอิริยาบถ

๔. **บิณฑบาตเป็นวัตร** พระองค์ต้องการให้พระเข้าใจว่า ตัวเองมีหน้าที่ เพราะชาวบ้านเขาเลี้ยง ต้องทำประโยชน์ให้ชาวบ้านอย่างมากและประโยชน์ที่ทำ ต้องไม่มอมเมาและงมงาย และไม่หลงไม่ติด

ในสิ่งใดๆ พระจะได้มีความเข้าใจและสำนึกในพระคุณของชาวบ้าน เมื่อเขามา จงให้ความถูกต้องและสบาย ปลอดภัยให้เป็นไท ไม่ใช่เป็นทาส

เพราะฉะนั้น พระองค์จึงทรงบัญญัติไว้ ๔ อย่าง เรียกว่านีสัย ได้แก่ นุ่งห่มผ้าบังสุกุล อยู่โคนไม้ ฉันขาดองด้วยน้ำมูตรเน่า และ บิณฑบาตเป็นวัตร

ที่นี้มาดูกันสมัยนี้ วัดไหนบุญมาก เงินหนา คนเข้ามาสร้างแข่งกัน “ฉันต้องการเผยแพร่พระศาสนา” ความจริงตัวศาสนาไม่ใช่ตัวการก่อสร้าง เวลานี้เธอเรียกฉันว่าอะไร

ศิษย์ หลวงพ่อ

หลวงปู่ ฉันกำลังทำหน้าที่อะไร

ศิษย์ เผยแพร่พระศาสนา

หลวงปู่ เธอลองดูรอบกายชิมี่อะไร

ศิษย์ มีป่า

หลวงปู่ แล้วฉันมีปราสาทราชวังไหม
แล้วฉันเผยแพร่ได้ไหม
แล้วมันทำได้ดีไหมละ

เธอจงจำไว้ว่า พระสมัยก่อนก็มีสภาพเหมือนฉัน เมื่อถึงเวลาเข้าปุริมพรรษา ท่านก็เที่ยวไปหาตามถ้ำ ตามภูเขา ตามหิน และตามภูเขา เพื่อหลบฝน

สมัยพระพุทธเจ้าก็มีวัด วัดเวฬุวนาราม เป็นสวนไม้ไผ่ของพระเจ้าพิมพิสารที่สร้างถวาย พระองค์ทรงรับ เป็นอันว่าพระมีที่ ในเวลาหน้าฝน แต่หน้าแล้งไม่มีใครอยู่เลย มีพระเฝ้าวัดอยู่องค์เดียว เขาพากันไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสถานที่คามนิคมและชนบทต่างๆ เป็นการถูกต้อง จะเห็นว่าเขาใช้ประโยชน์จากสิ่งปลูกสร้างปีหนึ่งก็เดือน ๓ เดือน นอกนั้นออกไปประกาศพระศาสนาตามคามนิคมและชนบท

แม้แต่พระผู้เฒ่าระดับพระมหากัสสปะ หรือพระอัญญาโกณฑัญญะ ที่มีอายุแก่กว่าพระศาสดาตั้งมากมาย เพราะสมัยองค์สมเด็จพระจอมไตรทรงเกิดได้ ๗ วัน พระอัญญาโกณฑัญญะมีอายุได้ ๒๐ กว่าปี สุดท้ายพระอัญญาโกณฑัญญะแก่หง่อมมีอายุกว่า ๘๐ ปี พระพุทธองค์ทรงนิมนต์ให้มาพักในวัดเวฬุวนาราม แต่พระอัญญาโกณฑัญญะตอบว่า “ถ้าข้าพระองค์มาพัก ก็จะกลายเป็นให้คนรุ่นหลังเห็นว่า พระติดในตระกูล ในที่อยู่อาศัย ไม่ปล่อยวาง ละเว้น” ท่านกลัวคนรุ่นหลังจะเอาอย่าง ท่านจึงออกไปอยู่ป่าเหมือนเดิม ไปเที่ยวแสวงหาเพื่อจะเผยแผ่ศาสนาต่อไป ขนาดผู้เฒ่าอายุ ๘๐ กว่ายังเดินท่อมๆ ในป่า แล้วเราจะอ้างว่าการสร้างสิ่งปรักหักพังเป็นศูนย์กลางสืบอายุพระศาสนา เวลานี้วัดในประเทศไทยมีเป็นหมื่นๆ วัด แต่ละวัดทำหน้าที่เป็นศูนย์กลาง สืบอายุพระพุทธศาสนาได้ก็เปอร์เซ็นต์ ที่เหลือออกนั้นทำอะไร สิ่งก่อสร้างปีหนึ่งทำให้เกิดประโยชน์ก็ครั้ง

มันต่างกันมาก ชีวิตของพระในครั้งพุทธกาล กับสมัยนี้ รวมความแล้ว สมัยนี้เรียกตัวเองว่าผู้สืบอายุพระศาสนา แต่สืบด้วยการสร้างสถานที่แข่งกัน สืบในเรื่องการทำให้ประชาชนบ้าในเรื่องของบุญ ซึ่งไม่จัดอยู่ในอันดับมรรคผลและนิพพาน แต่เป็นเพียงบันไดที่เข้าถึงมรรคผลและนิพพานได้ ไม่จัดอยู่ในประเภทของมรรคผลและนิพพานเลย เพราะพระโสดาบันตัดสังโยชน์ ๓ ได้ ๑ ในสังโยชน์ ๓ มีอะไรไม่มีตัวจาคะอยู่เลย คือ การบริจาค พุดง่ายๆ ไม่มีตัวบุญอยู่ในพระโสดาบัน พระโสดาบันหรือพระอริยบุคคลเบื้องต้น ขอพุดตามตำราสภาวะเริ่มแรกของพระอริยเจ้าไม่ได้มาจากตัวที่ว่าต้องตัดบุญ หรือ การบริจาค มันตัดสิ่งยึดถือ ๓ ประเภทคือ

- **สักกายทิฎฐิ** คือมีความเห็นว่าตัวเราเป็นของเรา ตัวกูเป็นของกู ตัดทิ้งให้หมด
- **วิภิจจฉา** คือความสงสัยในคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระศาสดาที่ตัวเองปฏิบัติ
- **สีลัพพตปรามาส** คือการลูปค้ำศีลอย่างไม่ถูกต้อง คือปฏิบัติไม่ถึงศีลแห่งความบริสุทธิ์

เวลานั้นบุคคลทั้งหลาย กลัวตัวบุญมากที่สุด เพราะพระมีความพุ่มเพี้ยงเรื่องตัวบุญมากที่สุด

ถ้าเราเอาน้ำไปให้บุคคลที่อยู่ในบ่อน้ำ เขาจะเห็นน้ำแม้แต่หยดเดียวมีค่าไหม แต่ถ้าบังเอิญเจอบุคคลอยู่ในทะเลทราย น้ำเพียงหยดเดียวของเรา จัดว่ามีค่าสำหรับคนในทะเลทราย ใช่มั้ย

บุคคลที่อยู่ในบ่อน้ำ มีน้ำสมบุรณ์ที่ใต้ฝ่าเท้า หรือที่หน้าแข้งอยู่ แล้ว จะเห็นความมีค่าของน้ำได้อย่างไร ฉันทิดก็ฉันทันั้น ทำไมพวกเรา จึงบำบุญเฉพาะในวัด ทำไมไม่หันไปบำบุญกับคนที่ต้องการน้ำเหมือน คนที่อยู่กลางทะเลทรายบ้าง ยกตัวอย่าง ประเทศไทยเวลานี้ยากจน แค่นี้ บุคคลที่ต้องการสตาจค์เป็นร้อยๆ ล้านเอาไปใช้กับสิ่งก่อสร้าง ซึ่งปีหนึ่งใช้ไม่ถึง ๑๐ ครั้งนั้น ลู้อเอาเงินเหล่านั้นมาออกดอกออกผล ซึ่งเรียกว่าบุญครบวงจรถัดกว่าไหม

ตอนที่ ๗ ทำบุญครบวงจรถัดกว่าไหม

หลวงปู่ คำว่าบุญครบวงจรถาอย่างไร ยกตัวอย่างสมมติว่า สตาจค์ที่จะเอาไปบริจาคสร้างวิหารทาน เราเอาไปสร้างบุคคลเพื่อยก ระดับให้เป็นพระ พอเป็นพระสมบุรณ์แบบ และพระองค์นั้นมาทำ หน้าทีพระที่ตี ก็อย่างทีพวกเรากำลังได้รับ หรือเคยได้รับทีอื่นมา เมื่อ พวกเราได้รับฟังคำสั่งสอนของพระจากเงินทีเราแจกจ่ายไป จะยก ระดับจากคนเป็นมนุษย์ จากมนุษย์เป็นพระ แล้วส่งกระแสคลื่นแห่ง ความเป็นธรรมชาติจากความถูกต้อง กระจายไปสู่อันผู้ใหญ่ หมู่ใหญ่ คนทั้งหลายเหล่านั้นก็จะนำคุณธรรมจากพระผู้้นั้น ซึ่งได้เงินจากคนๆ หนึ่ง เป็นทุนสำหรับตัวเองในการเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา แล้ว ตัวเองได้ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระองค์นั้น มีโอกาสได้ปฏิบัติตรง ถูกต้องตามคำสั่งสอนของพระศาสดา คนเหล่านั้นก็จัดว่าเป็นพลเมือง

ที่ดีของประเทศชาติ เป็นพ่อที่ดีของลูก เป็นพี่ที่ดีของเมีย เป็นแม่ บ้านที่ดีของบ้าน เป็นบุคคลที่ดีของหมู่บ้าน และเป็นเยาวชนที่ดีของ ประเทศ ถ้าเป็นเด็กนี่จึงจัดว่าทำบุญครบวงจรถัดกว่าไหม แต่เวลานี้พวกเรา ทำบุญไม่ได้ครบวงจรถัดกว่าไหม

ทำไมจึงว่าไม่ครบวงจรถัดกว่าไหม พอดมทั้งทีเหมือนเอาเงินไปทิ้งแหว ออกมาก็กลายเป็นพวกตึกกรมบ้านช่อง สิ่งก่อสร้าง เป็นศาลาการเปรียญ เป็นโบสถ์ เป็นวิหาร ความสำเร็จและความสมบุรณ์ไม่ได้เกิดทีสิ่งก่อสร้าง แต่เกิดทีการปฏิบัติทีใจ

เรามาพูดทีสภาวะความเป็นปัจจุบันธรรมเฉพาะเวลานี้เดี๋ยวนี และสมัยนี้ คนทีสำเร็จคุณธรรมวิเศษไม่ได้อยู่วัดเลย และไม่ได้ สำเร็จมาจากสิ่งก่อสร้างทั้งหลายทั้งปวง ยกตัวอย่างเช่น เราไม่ได้เอา สตาจค์เหล่านั้นมาบวชพระ เอาสตาจค์เหล่านั้นมาให้เพื่ออบรมเด็ก เยาวชนทีเป็นคนง่อยเปลี้ย หมดอนาคต ต้องการความช่วยเหลือ มา ฟันฟูคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม ให้เขามีความสามารถ

เราลองหลับตานึกซิ เราเลี้ยงเด็กกำพร้าไว้คนหนึ่ง เด็กคนนั้น มันเป็นคนดี เราสอนเขาอย่างดี เขาดีตามคำสอนเรา จะเป็นอะไรต่อไปในอนาคต และสุดท้ายจะเกิดประโยชน์อะไรต่อประเทศชาติส่วนรวม บ้าน และตระกูล นี่จึงจัดว่าทำบุญครบวงจรถัดกว่าไหม เหมือนกับเราไปปลูก มะม่วงในสถานที่ทีอุดมสมบุรณ์ เมื่อมะม่วงต้นนั้นออกลูกมา คนปลูก ก็ได้กิน คนรอบๆ บ้าน ก็ได้เผื่อแผ่อาศัยมะม่วงต้นนั้นทีเขาปลูก สุดท้าย มะม่วงทีเหลือบนต้นก็ยังไม่หล่นลงมาให้แผ่นดินได้เซยชมรสมะม่วงได้ นกกา ก็ยังได้ประโยชน์จากเมล็ด จากเปลือก จากเนื้อ จากไม้ จากใบ

จากร่ม จากราก แผ่นดินก็ยังมีชีวิต ชุ่มชื้น คือ ราก นับว่าเป็นบุญ
ครบวงจร

ที่นี้บุญที่เราทำนี้ครบวงจรหรือเปล่า เป็นบุญที่พระพุทธเจ้า
สอนหรือเปล่า เป็นบุญที่สำเร็จด้วยกุศลคือความฉลาดหรือเปล่า
ถ้าเราบอกว่าสร้างเพื่อเป็นวิหารทาน ทำไมไม่สร้างวัดอื่นๆ วัดที่มี
ความยากจน ความสกปรก มีความต้องการทุนทรัพย์ วัดบางวัดที่
ฉันไปจุดธูปแถวภาคอีสาน โบสถ์ของเขามีสังกะสีแปะหน้าแปะหลัง
เนื้อที่ก็แคบ ทำไมเราไม่ไปสร้าง เราทำไมทุ่มเทให้กับเขาๆ หนึ่งให้มันเต็ม
จงจำไว้ว่าคำว่า *เทวไม่มีคำว่าเต็ม* ยกตัวอย่างง่ายๆ เมื่อก่อนวัดนั้นมี
เนื้อที่เท่าไร

ศิษย์ มีประมาณ ๒๐-๕๐ ไร่

หลวงปู่ เดียวนี้มีเนื้อที่เป็นร้อยไร่ ทำไมจึงเพิ่มอย่างนั้น เพราะ
สิ่งก่อสร้างไม่พอกับเนื้อที่ จึงอ้างเป็นวิหารทาน ทำพิธีกรรมต่างๆ นี่ฉัน
ไม่ได้พูดวัดนี้วัดเดียว ยังมีวัดอื่นๆ อีกมากมายที่ผลาญเงินของชาว
บ้านโดยเป็นการทำบุญที่ไม่ครบวงจร เพราะพวกเราเจริญในเรื่องของ
วัดทุกอย่างเดียว ไม่มีความเจริญในด้านจิตใจ

ฉันมาอยู่ที่นี้คืนแรก ภูเขาภูนี้เรียกว่าภูเขาอีแมะ เพราะอีแมะ
มันโดนลากตัวมาข่มขืนและฆ่าที่นี้ ตรงข้างหลังที่ฉันนอนหรือฉันนั่ง
ยังอยู่ที่นี่ คืนวันแรกที่ฉันนอนอยู่ เวลาเที่ยงคืนถึงตี ๑ แล้ว มีผู้หญิง
ร้องไห้คร่ำครวญมาเพื่อจะร้องทุกข์กับฉันว่า เวลานี้สังฆกรรมของพระ
ศาสนามันไปอยู่ที่ไหนหมด ศีลธรรมมันเสื่อมหมดหรือไง ประชาชนจึง

ไม่สนใจ จึงทำให้หนูต้องตาย เพราะพระไม่ได้ทำหน้าที่ของพระที่ดี
แม้แต่แข่งกันจะสร้าง แข่งกันเพื่อมอมเมาประชาชนในสิ่งที่
ไม่ถูกต้อง พุดง่าย ๆ คือ ความบ้าบุญ

เดี๋ยวนี้คนไทยโดยทั่วไปมองพระโดยไม่ยึดไม่ผูกพัน เพราะตัว
บุญตัวเดี๋ยวนี้แหละที่ทำให้ชยะเข่งในพระ เธอว่าเป็นจริงอย่างนั้นไหม
วัดไหนสร้าง วัดนี้บริจาค วัดนี้สะสม ไม่ต้องอะไรดูเฉพาะวัดของฉัน
สร้างตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๐๐ จน ๓๐ ปี แล้วยังสร้างไม่เสร็จ รวมความ
แล้วบ้าบุญอย่างเดียว จึงเจริญแต่ด้านวัตถุ ไม่มีความเจริญด้านจิตใจ
ยกระดับฐานะจิตใจให้มันดีขึ้น และสิ่งที่ขณะนี้ฉันกำลังทำ โดยไม่
ต้องเอาวัตถุมายุงเกี้ยว ทำไมจะทำไม่ได้

สมัยพุทธกาลที่พระองค์ไม่มีวิหาร ไม่มีกุฏิ ไม่มีวัด ทำไม
พระองค์เผยแพร่ศาสนาให้เจริญขึ้นมาได้ และศาสนามีอายุมาตั้ง ๒๐๐๐
กว่าปี จะเห็นว่าวัดไม่ใช่ตัวสืบทอดพระศาสนา สิ่งก่อสร้างทั้งหลาย
ไม่ใช่ตัวสืบทอดพระศาสนา แต่บุคคลผู้สืบทอดพระศาสนานั้นคือพระ
ทำหน้าที่ครบ อย่างที่ชาวบ้านเขาให้ข้าวกินหรือเปล่า

ฉะนั้น ฉันจึงบอกพวกเขาว่า ฉันไม่กล้าไปเรียไรเขา ที่เขาพิมพ์
หนังสือมาจนถึงปัจจุบันนี้ ฉันยังไม่เคยบอกใครว่าฉันพิมพ์หนังสือ
เพียงแต่เขาทราบข่าวกัน ไปๆ มาๆ เขาเอาเงินมาถวาย ฉันก็บอกเอา
เงินนั้นไปพิมพ์หนังสือ เพราะฉันมีความรู้สึกเกรงใจ และเป็นพระคุณ
อย่างมหาศาลที่เขาให้ข้าวกินมาจนทุกวันนี้ เพราะฉันยังทำหน้าที่ไม่
สมบูรณ์

ที่พูดมาทั้งหมดเธออย่าเชื่อ จงใช้ปัญญาพิจารณาว่าความจริง
อย่างนั้นมันถูกไหม

ตอนที่ ๘ หน้าทีของพระ

หลวงปู่ ...ปกติคำว่าพระหรือนักบวชในศาสนาทำวิธีการ
อย่างนี้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดๆ เกี่ยวกับเรื่องทุนทรัพย์และเงินทอง ชาวบ้าน
ต้องเป็นตัวตั้งตัวตีในการจัดสรร พระมีหน้าที่แค่อนุเคราะห์ อนุโลม
ปฏิบัติตามความเหมาะสม แต่ไม่มีสิทธิ์เป็นผู้เจ้ากี้เจ้าการ ไม่มีสิทธิ์
ที่จะไปชี้หน้าชี้ตีน ไม่มีสิทธิ์ที่จะไปเนรมิตเอาไอ้ไหน เนรมิตเอาไอ้ไหน ตาม
หน้าที่ของพระในพระธรรมวินัยนี้แล้ว ทำไม่ได้

พวกเราลองหลับตานึกถึงภาพพจน์สมัยครั้งพุทธกาล ที่องค์
สมเด็จพระศาสดายังมีชีวิตอยู่ สมัยที่พระองค์มีพระอรหันต์ทั้งหลาย
เป็นหมื่นๆ ติดตามพระองค์ไป พระองค์ก็ต้องเที่ยวไปพักแรมอยู่ตาม
โคนต้นไม้ ตามหลืบหินผา ตามภูเขา ตามถ้ำ เมื่อทวยกทวยกาเห็นแล้ว
เกิดความศรัทธา ก็ถวายทานโดยการสร้างวัด วัดแรกคือเวฬุวันาราม
พระเจ้าพิมพิสารเป็นผู้สร้างถวาย คำว่าพระเจ้าพิมพิสารเป็นผู้สร้างถวาย
ไม่มีพระรูปใดเป็นเจ้ากี้เจ้าการเลย ต่อมา อนาถบิณฑิกเศรษฐีก็สร้าง
เชตวันมหาวิหารถวายต่อองค์สมเด็จพระศาสดา เป็นอารามที่ ๒ ในโลก
พระก็ไม่มีส่วน ไม่มีโอกาสจะเป็นผู้เจ้ากี้เจ้าการเนรมิตตาม

ความปรารถนาของตัวเอง ต่อมา นางวิสาขาสร้างบุพผารามขึ้นเพื่อ
จะถวายแก่พระศาสดา พระก็ไม่มีส่วนเป็นเจ้ากี้เจ้าการ รวม
ความแล้วสิ่งทั้งหลายทั้งหมดนี้ พระทำหน้าที่อย่างเดียวคือ อนุเคราะห์
อภิบาลบำรุง ให้การรักษาอุปถัมภ์ในสิ่งที่ควรทำได้ ฟังได้ฟังถึง แต่
เรื่องของการก่อสร้างเรื่องของการใช้จ่ายทรัพย์ ทุนทรัพย์ หรือเรื่อง
อะไรต่างๆ ก็แล้วแต่ เป็นเรื่องของคฤหัสถ์ที่จะแสวงบุญในศาสนานี้
ทำให้เกิดขึ้น แต่ถ้าจะมีหน้าที่อย่างพระโมคคัลลานะ ท่านทำเพียงแต่
ให้คำปรึกษาเท่านั้น

เวลานี้ส่วนใหญ่มักจะทำหน้าที่กันผิด พระทำหน้าที่หาเงินมา
บำรุงสร้างกันเอง โดยคฤหัสถ์ไม่จำเป็นต้องทำ หรือพระทำหน้าที่ออก
เรียกร้อยอย่างออกหน้าออกตา เลยกลายเป็นว่าชาวบ้านนั่งดูเฉยๆ ไม่มี
ประโยชน์ในส่วนได้รับผลบุญชนิดนั้น เพียงแต่พูดว่าฉันบริจาคเงินเท่านั้น
ถือว่าได้บุญ ความจริงบุญสมัยก่อนกับบุญสมัยนี้ ค่าต่างกันมาก คน
สมัยก่อนทำบุญร้อย เขาได้บุญเต็มเปี่ยมครบร้อย เพราะเขาไม่ทำแต่
เงิน เขาเอาตัวเข้าไปทำด้วย บางทีอาจได้มากกว่าร้อย แต่คนสมัยนี้
ทำบุญร้อย ได้บุญห้าสิบ ทำไม่จึงเป็นอย่างนั้นเพราะทำบุญตาม
ลักษณะของเงินทอง ไม่ได้เอาตัวไม่ได้เอาใจเข้าไปเป็นบุญกุศลด้วย
บางทีบางครั้งก็ทำอย่างชนิดเสียไม่ได้..

ตอนที่ ๙ **บ้านบุญ**

หลวงปู่ ...ฉันจะไม่พูดว่าการสร้างเป็นสิ่งดีหรือไม่ดี ถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง แต่คิดว่าเป็นการสร้างตามสภาวะความจำเป็นของคนบ้า คนบ้านบุญสร้างตามความจำเป็นของคนบ้าสวรรค์ สร้างตามความจำเป็นของคนบ้าวิมาน ไม่ได้คิดเลยว่าสิ่งที่สร้างนั้นไม่ได้เป็นทางพ้นทุกข์ ใช้เป็นคนฉลาด นั่นเป็นทางที่ทำให้พวกเราทั้งหลายผูกพันในสิ่งที่ถ้าเปรียบเป็นต้นไม้ก็แค่อโคนต้น ไม่ใช่ชั้นยอดอย่างสูงสุด เพราะการสร้างเหล่านั้น คำอ้างก็คือบุญ สร้างชนิดนั้นก็คือวิมาน สร้างวิมานในพระนิพพาน พวกเราเข้าใจคำว่าพระนิพพานผิด นิพพานไม่ใช่สภาวะที่จะต้องมีการเคลื่อนไหว นิพพานไม่ใช่สภาวะที่ใครจะเอาปราสาทไปปลูกไปสร้าง นิพพานเป็นสภาวะของบ้าน บ้านที่ซื้อไม่ใช่เช่า เราซื้อด้วยการปฏิบัติ ไม่ใช่ซื้อด้วยการที่เสียทุนสร้าง ไม่ใช่ซื้อด้วยการบริจาค ไม่มีใครในโลกที่บริจาคจนเข้าพระนิพพาน เคยได้ยินมาบ้างไหม เคยได้ยินเศรษฐีคนใด พระมหากษัตริย์องค์ใด และคนผู้ใดบริจาคจนเข้าพระนิพพาน มีแต่คนทำความดีและปฏิบัติด้วยตนเอง แล้วเข้าพระนิพพาน การปฏิบัติชนิดนี้เรียกว่าเป็นการซื้ออย่างถาวร

สิ่งที่พวกเราทำอยู่นั้นเป็นการสร้าง สร้างให้เกิดชาติ ชรา มรณะ และพยาธิ มีความเข้าใจว่าสวรรค์ พรหมเป็นความสุข มันก็มีความสุขอยู่ชั่วระยะเวลา เหมือนเรามีน้ำอยู่ในขวด ในแกลลอนในแก้ว เมื่อหมดน้ำในขวด ในแกลลอนในแก้วแล้ว อะไรจะเกิด จากบารมีก็กลายเป็นบารจน ที่นี้พอจนแล้วเขาจะเขี่ยลงมาเมื่อไรก็ยังไม่รู้ ถ้าเกิดไปเป็นมนุษย์ก็ดี ลำบากถ้าไปเกิดเป็นเปรต อสุรกาย สัตว์เดียรัจฉาน

สัตว์เลื้อยคลานนี้มันจะยุ่ง รวมความแล้ว เราจะหลงบ้านเช่าหลังที่คิดว่าดีแล้วจะนั่นหรือ

บอกแล้วว่า ไม่ว่าจะที่บ้านของมนุษย์ บ้านของเทวดา บ้านของพรหม ทั้งหมดนั้นเป็นบ้านเช่า มีอยู่หลังเดียวที่ไม่ต้องเช่าคือพระนิพพาน การที่จะซื้อบ้านหลังนี้ก็ไม่ต้องเสียทรัพย์ ไม่ต้องแลกมาด้วยทรัพย์ แต่แลกมาด้วยกำลังใจ ด้วยการปลด ได้มาด้วยกำลังใจแห่งคุณงามความดี ได้มาด้วยอำนาจของการปฏิบัติ ไม่ใช่ได้มาด้วยอำนาจของการบริจาค

พวกเราทั้งหลายเวลานี้ มักจะสนใจเรื่องอามิสบูชา มากกว่าการปฏิบัติบูชา พระในปัจจุบันก็พลอยบ้าตามเขาไปด้วย เห็นชาวบ้านเขาบ้านบุญ ก็ทำให้เขาบ้านหนักไปกว่าเก่า ให้ทำแต่บุญๆ จนเดี๋ยวนี้บุญของชาวบ้านหรือที่พระต้องการ กลายเป็นตัวบาปไปแล้ว บางคนพอเห็นพระเลยเอือมระอา ตัวบุญมาอีกแล้ว

เรื่องของตัวบุญที่ถูกต้องแล้ว ก่อนที่องค์สมเด็จพระศาสดาจะปรินิพพาน ในวันนั้น มีเทพเจ้าเทพดาทั้งหลาย โปรยดอกมณฑาทิพย์จากสรวงสวรรค์ลงมา มีเสียงดีดพิณ เสียงเครื่องสีตีเป่า เสียงร้องให้คร่ำครวญ กลิ่นกระแจะจันทร์เครื่องหอมต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งมงคลในโลกเกิดขึ้น แม้แต่ดอกบัวก็เกิดในหินผาเพื่อจะบูชาสรีระพระศาสดา องค์พระชินสีห์ตรัสถามพระอานนท์ว่า “ดูก่อนพระอานนท์ เธอจงดูสิ่งรอบกายของเธอ เวลานี้มีปกติอย่างไร” พระอานนท์ทูลว่า “เวลานี้มีการบูชาสูงสุดยอดเกิดขึ้นพระเจ้าค่ะ” องค์สมเด็จพระชินสีห์

ตอบว่า “ตถาคตไม่ได้สรรเสริญการบูชาชนิดนี้เลย การบูชาชนิดนี้ ตถาคตเรียกว่าอามิสบูชา ผู้ใดในโลกก็สามารถบูชาได้ แต่การบูชาที่ ตถาคตสรรเสริญ ถือว่ามีอานิสงส์สูง และทำให้คนๆ นั้นเข้าสู่กระแส พระนิพพานได้คือ ปฏิบัติบูชา คือการปฏิบัติธรรมตามคำสั่งสอนของ ตถาคต ตถาคตจะสรรเสริญสิ่งบูชาชนิดนี้มากกว่า”

เพราะฉะนั้น จะเห็นว่าแม้แต่พระศาสดาก่อนจะปรินิพพานใน วาระสุดท้าย พระองค์ยังสั่งอย่างนี้ แต่ทำไมคนเราเวลานี้ เชื่อธรรมะ ที่มันมีในตัวหนังสือ ในบุคคล ในวัดมากกว่า ก็เลยต้องบ้าเอาบุญ เข้าไปด้วย ไม่ว่าจะไปไหน ก็พลอยสร้างพลอยประพาศิรวมความ แล้วสร้างกันเต็มบ้าน มีคนใช้ก็ไม่เป็นไร ถ้ามหาที่สร้างมากมายนั้น ปีหนึ่งใช้กี่ครั้ง และแต่ละครั้งที่ใช้นั้นมีจำนวนกี่วัน แต่ละวันใช้กี่ชั่วโมง ที่นี้ปีหนึ่งที่ไม่ได้ใช้เลย เราจะเห็นว่า ประโยชน์ที่ได้รับจากการก่อสร้าง ได้น้อยกว่า เช่น ปีหนึ่งใช้ครั้งสองครั้ง แต่ไม่ได้ใช้มากกว่า

ตอนที่ ๑๐ การทำบุญที่ถูกต้อง

หลวงปู่ ...ถ้าเรารู้จักการทำบุญที่ถูกต้อง เจตนาในการบุญ เราก็ต้องเข้าใจในการบริจาค เหมือนกับเราจะเอาน้ำไปให้กับคนซึ่งมี ๒ ประเภท ประเภทแรกเดินอยู่กลางทะเลทราย อีกประเภทลุ่มน้ำครึ่งห้อง น้ำแก้วนั้นสมควรจะให้น้ำคนใดที่เห็นว่าน้ำแก้วนั้นมีค่า เราต้องให้คนที่ลุ่มทะเลทราย จึงจะเห็นค่าของน้ำหยดเดียว หรือแก้วเดียว

บุญก็เหมือนกัน จงจำไว้ว่า ที่ใดมีความอุดมสมบูรณ์ ที่นั้น ทำบุญแล้วได้น้อย แต่ที่จะได้มากคือกำลังใจเท่านั้น ถ้าที่ใดมีความ ขาดแคลน ที่ใดมีความขัดสน เมื่อเราเอาสิ่งที่ต้องการบริจาคไปให้ เราจะรู้สึกเป็นสุขและมีค่ามากที่สุด ที่พูดอย่างนี้ไม่ใช่หวังลาภ แต่ ต้องกระจายลาภไปสู่พระองค์อื่นๆ การที่จะมีบุญได้ ไม่ใช่อยู่ที่ พระองค์ใดองค์หนึ่ง จะสังเกตเห็นว่าเวลาพวกเขาทำบุญ ฉันมักจะไล่ มักจะตำหนิ ว่าการทำบุญกับฉันไม่เป็นการสมควร จงทำบุญกับสงฆ์ กับหมู่ใหญ่ จึงจะเป็นการถูกต้อง

สำหรับฉัน ในชีวิตไม่เคยคิดสร้างสิ่งทั้งหลาย ที่รองรับขยะ มูลฝอย แต่ที่ชอบสร้างมากที่สุดคือ สร้างคนให้เป็นมนุษย์ จาก มนุษย์ให้เป็นพระ

นี่คือสิ่งที่ฉันปรารถนา เพราะอย่างน้อยคนที่ฉันสร้าง ก็มี โอกาสเอาคุณธรรมที่ฉันให้ไปเผยแพร่ให้คนอื่นได้เรียนรู้ ได้อบรม และได้ปฏิบัติ

ฉะนั้น ถ้าเราเข้าใจในเรื่องเหล่านี้ เราจะรู้สึกฉลาดขึ้น จะไม่ โดนชาวบ้านเขาหลอก พูดอย่างนี้ไม่ใช่ไปต่อต้านพวกที่ก่อสร้างโบสถ์ วิหาร เจดีย์ ที่อยู่อาศัยของวัด สร้างได้แต่เราต้องดูถึงความจำเป็น และ ความต้องการของสถานที่ ว่าเขาต้องการสิ่งที่เราจะให้มากน้อยแค่ไหน คนทำบุญจึงต้องฉลาด ไม่ใช่เพราะความมั่งงาย ชาวพุทธปัจจุบันต้อง พูดว่างมง่าย มง่ายเพราะนักบวชสอนให้มง่ายไม่ใช่สอนให้ฉลาด ไม่ได้สอนให้เป็นคนอาจหาญและสามารถยืนได้ด้วยลำแข้งของตัวเอง

ปัจจุบันนี้ คนทั่วไปส่วนใหญ่มักฟังคำพูดของพระและนักบวชในศาสนาว่าจำเป็นต้องมีพระ จึงมีความสุข จำเป็นต้องมีวัดนั้นวัดนี้ จึงประสบความอิสระ ความสงบ ความจริงแล้วไม่จำเป็น ขอเพียงให้เราเข้าใจถึงแก่นแท้ของธรรมชาติ รู้จักอะไรถูกต้อง อะไรควร อะไรไม่ถูกต้อง แค่นั้นพอ เราก็สามารถทำจิตของเราให้เป็นอิสระได้

ถ้าจะถามว่ามีพระไว้ทำไม พระที่แท้เหมือนสะพานข้ามเดิน ซึ่งเราเอาไว้เป็นทางเดินไปสู่ความสุข ความสงบ ความสะอาด ความสุขที่แท้จริงของธรรมชาติ นั่นคือกระแสพระนิพพาน แต่ถ้าเป็นสะพานที่ชำรุด สะพานที่ผุๆ พังๆ สะพานที่ขาดๆ เกินๆ ฉันเปรียบสะพานพวกนี้เหมือนนักบวชหรือลูกชาวบ้าน แล้วจะสามารถเดินทางถึงพระนิพพานได้หรือ

ถ้าจะมีบุญจริง ต้องเป็นคนสะสมบุญอย่างผู้ฉลาด ไม่ใช่คนโง่ และโดยเฉพาะการให้ทั้งหมดในโลก สู้ให้ธรรมเป็นทานไม่ได้

เจตนาของฉัน เพื่อต้องการให้พวกเราทั้งหลาย เมื่อได้ฟังแล้ว เมื่อประสบพบพานคนที่มีความทุกข์ จงบรรยายขยายความเหล่านี้ ปลดทุกข์พวกเขาเหล่านั้น ให้ประสบความสุขขึ้น ให้ประสบความสำเร็จ และให้เป็นผู้มีชีวิตอยู่ในโลกอย่างเป็นผู้มีความสุขได้ โดยไม่ต้องดิ้นรนและชวนชวาย ไม่ต้องไปหาที่พึ่งนอกจากกฎเกณฑ์กติกาศาสนาของชาติ แต่เนือง ฉันก็มีความรู้สึกที่ได้ทำหน้าที่สืบอายุพระพุทธศาสนาที่นี้อย่างสมบูรณ์ พวกเราทั้งหลายก็ได้ชื่อว่าเป็นพุทธบริษัท ๔ ถึงเป็นอุบาสกอุบาสิกา ก็จัดว่าเป็นผู้สืบอายุพระศาสนาได้เหมือนกัน

ในการฟังธรรม ปฏิบัติตามธรรม และเอาธรรมเหล่านั้นไปสอนผู้อื่น สอนบุคคลในครอบครัว และเริ่มต้นสอนบุคคลนอกครอบครัวออกไป

๓. มงคลชีวิต

ที่มา หลวงปู่และพระติดตามได้รับนิมนต์ให้ไปเจริญพระพุทธรูปในงานทำบุญบ้านแห่งหนึ่ง หลวงปู่ได้ปฏิรูปการสวดมนต์ให้มีคุณค่าและมีประโยชน์ยิ่งกว่าที่เคยมีมา นั่นคืออันดับแรกให้ผู้ฟังตั้งใจรักษาศีล แล้วสวดสาธยายตามลำดับปกติที่เคยสวดกันเป็นภาษาบาลี ยกเว้นบทมงคลสูตรได้ข้ามไป เมื่อผู้ฟังมีใจอันเป็นสมาธิแล้ว สูดทำย หลวงปู่และพระทั้งหลายจึงกลับมาสวดบทมงคลสูตรพร้อมทั้งคำแปล และมีการอธิบายขยายใจความเพื่อให้เกิดปัญญา ผู้ฟังสามารถรู้ตามและนำไปปฏิบัติได้ เป็นการเจริญพระพุทธรูปที่ถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิ และปัญญา

พระสวด ตั้งแต่บทบูชาพสกนิคมการ, ไตรสรณาคมน์, สัมพุทธเจจนถึง ยันทุนนิมิตตั้ง

หลวงปู่ อันดับต่อไปก็จะเริ่มบทมงคลสูตร เป็นบทที่พวกเราทั้งหลายจะต้องฟัง จำ แล้วทำได้ และเป็นบทที่เป็นมงคลที่องค์สมเด็จพระศาสดาทรงแสดงและสาวกทั้งหลายพากันสนใจและมุ่งมั่นปรารถนาที่จะให้เกิดเป็นมงคลในชีวิต ทุกครั้งที่มีการทำพิธีงานมงคลต่างๆ พระผู้เป็นเจ้าของพิธี จะอัญเชิญมงคลสูตรนี้มาสาธยาย ให้บรรดาพุทธบริษัทได้มีโอกาสรู้ซึ่งซึ่งมงคลเหล่านั้น แต่ว่าวันนี้พิเศษกว่าทุกครั้งคือตรงที่เราจะสามารถรู้เนื้อหาสาระและใจความสำคัญในหัวข้อทั้งอรรถและพยัญชนะ

เริ่มต้นจากเทพดาทั้งหลายพากันเวียนว่ายแสวงหาสิ่งที่เป็นมงคลในโลก ในสามโลก ว่าอะไรกันเล่าจัดว่าเป็นมงคลที่สุด แต่ปรากฏว่าท่านทั้งหลายเหล่านั้นก็ไม่สามารถจะตอบได้ว่าอะไรเป็นมงคลจนสุดท้าย ท่านทั้งหลายเหล่านั้นก็ต้องพากันมากกราบพูลองค์สมเด็จพระศาสดา เพื่อจะกราบทูลถามว่าอะไรกันพระเจ้าข้า ภัณฑะ ภควา ข้าแต่องค์สมเด็จพระศาสดาผู้เจริญ บัดนี้อะไรกันเล่าที่จัดว่าเป็นมงคลสูงสุดในโลกและในชีวิต ดังคำที่พระอานนท์เถระกล่าวไว้ว่า

เอวัมเม สุตัง

อันข้าพเจ้าคือพระอานนทเถระ ได้สดับมาแล้วอย่างนี้ว่า

เอกิง สมะยัง ภคควา

สมัยหนึ่ง สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า

สาวัตถิยัง วิหะระติ เขตตะวะเน

เสด็จประทับอยู่ที่เขตวันวิหารอาราม

อนาถะปิณฑิกัสส อาราเม

ของอนาถปิณฑิกะเศรษฐี ใกล้เมืองสาวัตถิ

อะถะ โข อัญญะตะธา เทวะตา

ครั้งนั้นแล เทพยดาองค์ใดองค์หนึ่ง

อะภิกันตายะ รัตติยา

ครั้งเมื่อราตรีปฐมยามล่วงไปแล้ว

อะภิกันตะวัตถณา

มีรัศมีอันงามยิ่งนัก

เกวะละกัปปัง เขตตะวะนัง โอภาเสตวา

ยัง เขตวันทั้งสิ้นให้สว่าง

เยนะ ภคควา เตนุปะสังกะมิ

พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จประทับอยู่โดยที่ใด ก็เข้าไปเฝ้า ณ ที่นั้น

อุปะสังกะमितวา ภคะวันตัง

ครั้งเข้าไปเฝ้าแล้ว จึงถวาย

อะภิวาเทตวา

อภิวาทพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว

เอกะมันตัง อัญญาสิ

ได้ยืนอยู่ในท่ามกลางส่วนข้างหนึ่ง

เอกะมันตัง จิตา โข สาทเวตตา

ครั้งเทพยดานั้น ยืนในที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง แล้วแล

ภะคะวันตัง คายะ อชฌะภาสิ

ได้ทูลพระผู้มีพระภาคเจ้า ด้วยคาถาว่า

พะหุ เทวา มะนุสสา จะ

หม่อมเทวดาและมนุษย์เป็นอันมาก

มังคะลานิ อะจินตะยุง

ผู้หวังความสวัสดิ์

อากังขะมานา โสตถานัง

ได้คิดหามงคลทั้งหลาย

พรุหิ มังคะละมุตตะมัง

ขอพระองค์จงเทศนามงคลอันสูงสุด

หลวงปู่ ต่อไปนี้พวกเราทั้งหลายบรรดาพุทธบริษัท ตั้งใจรับ
พุทธมงคลขององค์สมเด็จพระศาสดา ซึ่งพระองค์ตรัสสอนว่า

พระสวด อะเสวะนา จะ พาลานัง

ความไม่คบชนพาลทั้งหลาย ๑

ปัททิตานัญญ จะ เสวะนา

ความคบบัณฑิตทั้งหลาย ๑

ปฐา จะ ปุชชะเนียนัง

ความบูชาชนควรบูชาทั้งหลาย ๑

เอตัมมังคะละมุตตะมัง

ข้อนี้เป็นมงคลอันสูงสุด

ปะฏิรูปะเทสะวาโส จะ

ความอยู่ในประเทศอันสมควร ๑

ปุกุพะ จะ กะตะปะญญะตา

ความเป็นผู้มีบุญอันทำแล้วในกาลก่อน ๑

อัตตะสัมมาปะณิธิ จะ

ความตั้งตนไว้ชอบ ๑

เอตัมมังคะละมุตตะมัง

ข้อนี้เป็นมงคลอันสูงสุด

หลวงปู่ พวกเราทั้งหลายจะเห็นว่าองค์สมเด็จพระศาสดา ตรีสังคโลกในชาติที่มนุษย์และเปรต อสุรกาย พรหม เทวดาทั้งหลาย จะฟังได้ฟังถึง มีใจความว่า ความไม่คบชนพาลทั้งหลาย เป็นมงคลอันสูงสุดข้อที่ ๑ ความคบบัณฑิตคือผู้รู้ทั้งหลาย เป็นมงคลอันสูงสุดข้อที่ ๒ และความบูชาชนควรบูชาทั้งหลาย เป็นมงคลอันสูงสุดข้อที่ ๓

ทำไมจึงว่าสูงสุด เขาบอกว่า “ คบชนพาล พาลพาไปหาผิด คบบัณฑิต บัณฑิตพาไปหาผล” การที่พวกเราทั้งหลาย **(๑) งดเว้นจากการคบชนพาล** ได้ชื่อว่าเรงดเว้นจากความชั่ว งดเว้นจากกรรมทราม งดเว้นจากความทุกข์ที่ชนพาลทั้งหลายจะใส่ร้ายป้ายสี และยึดเยียดให้เรา เป็นอันว่าการไม่คบชนพาล จัดว่าเป็นมงคลในลักษณะนี้

ต่อไปองค์สมเด็จพระชินสีห์สอนว่า เมื่อไม่คบชนพาลแล้วเราทั้งหลาย **(๒) งดคบบัณฑิตเถิด** เพราะบัณฑิตแปลว่าผู้รู้ ผู้ประเสริฐ ผู้ดีเลิศ ผู้งามพร้อม บัณฑิตทั้งหลายเหล่านั้นย่อมเอาความรู้ ความประเสริฐ ดีเลิศ งามพร้อมทั้งหลายเหล่านั้นที่ตัวเองรู้ไปเผยแพร่ให้แก่ผู้ที่คบท่าน ได้เรียนรู้ ได้ปฏิบัติ ได้ศึกษา ให้ความรู้ความฉลาดและปัญญาชนะและสามารถปฏิบัติได้ ไม่มีโทษ นี่จึงจัดว่าเป็นมงคลสูงสุดข้อที่ ๒

มงคลข้อที่ ๓ ขององค์สมเด็จพระศาสดา คือ **(๓) การบูชาชนควรบูชาทั้งหลาย** ชนใดในเหล่าว่าสมควรบูชา ครั้งนั้นเทพดาทั้งหลาย

ถามว่า *กันเต ภควา ข้าแต่องค์สมเด็จพระศาสดาผู้เจริญ ก็บุคคลอย่างไรชนิดไหนเล่า พระเจ้าข้า ที่สมควรจะบูชา องค์สมเด็จพระจอมไตรก็ทรงจำแนกแยกแยะว่า มารดาและบิดาเป็นบุคคลสมควรบูชา เพราะจัดว่าเป็นพรหมของบุตร เป็นผู้ให้ชีวิต ให้ทุกอย่างแก่บุตร ถือว่าบุตรสมควรบูชา ตถาคตหรือพระพุทธเจ้าก็จัดว่ามีพระคุณแก่โลกและหมู่สัตว์ก็สมควรบูชา พระอรหันต์ทั้งหลายเป็นบุคคลที่รู้คุณธรรม แล้วนำมาสอนผู้อื่นให้รู้ตาม ฟันทุกข์ตามได้ ก็จัดว่าเป็นชนควรบูชา สุดท้ายก็พระมหากษัตริย์ จักรพรรดิ และครูบาอาจารย์ ท่านทั้งหลายเหล่านี้เป็นบุคคลที่สมควรบูชา พวกเราทั้งหลายก็จงจำไว้ว่านี่เป็นบุคคลที่สมควรบูชา และจงจำไว้ว่านี่เป็นมงคลอันสูงสุด*

ต่อไปข้อที่ ๔ **(๔) ความอยู่ในประเทศอันสมควร** ประเทศอันสมควรคือ ประเทศที่มีสัตบุรุษ ประเทศที่มีผู้มีความรู้ สามารถชี้แจงแถลงไข บรรยายขยายใจความอรรถและพยัญชนะ ชี้โทษ ประโยชน์ และมีใช้ประโยชน์ คุณและมีใช้คุณ ให้พวกเราทั้งหลายดำเนินรอยตามได้ นี่จึงจัดว่าประเทศอันสมควร เป็นประเทศที่พวกเราทั้งหลายสมควรแสวงหา และเข้าไปอยู่ องค์สมเด็จพระศาสดาตรัสว่าเป็นมงคลข้อที่ ๔

องค์สมเด็จพระชินสีห์ตรัสต่อไปว่า **(๕) ความเป็นผู้มีบุญอันทำแล้วในกาลก่อน** บุญอันทำแล้วในกาลก่อนจัดว่าเป็นมงคล ยกตัวอย่างเช่นบรรดาพุทธบริษัททั้งหลายที่พากันมาประชุมพร้อมพร้อม สมัคสมานฉันท์ กลมเกลียวสามัคคีกันในวันนี้ ก็ถือว่าเป็นผู้มีบุญอันทำแล้วในปัจจุบัน และจะเป็นกาลก่อนในวันข้างหน้า (ซึ่งในวันข้างหน้าเมื่อพวกเราระลึกถึงสิ่งที่พวกเราทำร่วมกันในวันนี้ นึกถึงบุญ นึกถึง

ความสุข ความอึดใจ และสบายใจ เราก็จะมีความสุขใจทุกๆ ครั้งที่น่าถึง นี่จึงจัดว่าเป็นมงคล) ในวันนี้ก็แสดงว่าพวกเราทั้งหลายได้มาทำมงคลให้เกิดในชีวิตข้อที่ ๕

(๖) **ความตั้งตนไว้ชอบ** คือ ไม่ยุ่งแยงตะแคงรั่ว ไม่ทำลายบุคคลทั้งหลายที่อยู่รอบกาย ไม่ทำให้ผู้อื่นทุกข์ทรมาน เดือดร้อนกระวนกระวาย ดิ้นรนชวนขวายไปตามอาการที่ตัวเองไม่ตั้งตนไว้ชอบ การตั้งตนไว้ชอบคือการเลี้ยงชีพชอบ รักษากาย วาจาชอบ ความเพียรชอบ มีความคิดชอบ สมาธิชอบ ตั้งตนไว้ไม่ยุ่งในความชั่ว และไม่สนับสนุนความชั่ว ชี้แนะแนวทางแห่งความดี องค์สมเด็จพระชินสีห์ประกาศบอกว่าสิ่งทั้งหลายเหล่านี้เป็นมงคลอันสูงสุด

พระพุทธองค์ได้ตรัสสอนต่อไปว่า

พระสวด พาหุสัจจะ จะ ลิปิปัญจะ

ความได้ฟังแล้วมาก ๑ ศิลปศาสตร์ ๑

วินะโย จะ สุลิกขิตโต

วินัยอันชนกษัตริย์แล้ว ๑

สุภาสิตา จะ ยา วาจา

วาจาอันชนกล่าวดีแล้ว ๑

เอตัมมังคะละมุตตะมัง

ข้อนี้เป็นมงคลอันสูงสุด

มาตาปีตูปัญฐานัง

ความบำรุงมารดาและบิดา ๑

ปุตตะทาร์สสะ สังคะโห

ความสงเคราะห์ลูกเมีย ๑

อะนากุลา จะ กัมมันตา

การงานทั้งหลายไม่อาภูล ๑

เอตัมมังคะละมุตตะมัง

ข้อนี้เป็นมงคลอันสูงสุด

หลวงปู่ องค์สมเด็จพระศาสดาตรัสมงคลต่อไปว่า (๗) **ความได้ฟังแล้วมาก ๑** ยกตัวอย่างเช่นพุทธบริษัททั้งหลาย ทุกๆ ที่ทุกครั้งที่ฟังพระสวดบทมงคล ๓๘ ประการ ก็จะได้ยินได้ฟังแต่เพียงขณะคือภาษาบาลี ไม่มีใครมาแปล มาแสดงอรรถ ขยายบรรยายใจความลักษณะนี้ พวกเราทั้งหลายจึงเชื่อว่าได้ฟังแล้วมากหนึ่ง เพราะได้รู้ในสิ่งที่ไม่รู้ ได้เห็นในสิ่งที่ไม่ได้เห็น ได้ยินในสิ่งที่สมควรได้ยิน และต้องได้ยินยิ่งๆ ขึ้นไป จึงจัดว่าเป็นมงคลอันสูงสุด

ต่อไป (๘) **ศิลปศาสตร์ ๑** การเรียนรู้ศิลปศาสตร์เป็นความสุดยอดของความสุขของมนุษย์ เพราะองค์สมเด็จพระชินสีห์ตรัสว่าปัญญาเป็นเครื่องส่องแสงสว่างในโลก เป็นประทีปในที่มืด เป็นแสงสว่างที่จะนำไปประชาชน บุคคลและสัตว์ทั้งหลายประสบพบความสุขก่อนจะเกิดปัญญาต้องมีศิลปศาสตร์ มีการเรียน การรู้ การท่องบ่น

ทรงจำแล้วทำตาม แล้วเห็นผลตามความเป็นจริงที่เรียนมา จึงจัดว่าเป็นมงคล

ต่อมาข้อ (๙) **วินัยอันชนศึกษาดีแล้ว ๑** วินัยที่พวกเราทั้งหลายรู้ว่าภาระธุระหน้าที่ของประชาชนที่ดีต่อประเทศชาติ สมควรเสียสละ เสียภาษีอากร ปฏิบัติคุณงามความดีสมกับความเป็นประชาชนคนไทย ในประเทศชาติ และปฏิบัติสมภาระหน้าที่ของความเป็นพ่อแม่ เป็นแม่ เป็นลูก เป็นครูบาอาจารย์ เป็นผู้นำครอบครัว เป็นหัวหน้า เป็นกำนัน เป็นผู้ใหญ่บ้าน นี่ถือว่าเป็นผู้มีระเบียบ มีวินัย ปฏิบัติตรงตามคำสอนขององค์สมเด็จพระศาสดา พระองค์ทรงยกย่องว่าเป็นมงคลอันสูงสุด

ต่อไป (๑๐) **วาจาอันชนกล่าวดีแล้ว ๑** องค์สมเด็จพระศาสดาทรงยกย่องวาจาที่พูดแล้วไม่เป็นเรื่องส่อเสียด ไม่เป็นเรื่องเพ้อเจ้อ ไม่เป็นเรื่องคำหยาบ ไม่ทำให้คนต้องแตกร้าง ไม่ทำให้คนต้องทุกข์ทรมานเพราะวาจา องค์สมเด็จพระชินสีห์ทรงบอกว่านั้นเป็นวาจาอันเป็นมงคล วาจาอันชนกล่าวดีแล้ว จึงเป็นมงคลอันสูงสุด

ต่อมา (๑๑) **ความบำรุงบิดาและมารดา ๑** บุตรธิดาต้องให้การอนุเคราะห์เลี้ยงดูอุปถัมภ์คำชูผู้เป็นบิดาและมารดา เป็นการทำหน้าที่ให้ถูกต้อง เพราะมารดาและบิดาปฏิบัติตามหน้าที่สมบูรณ์แบบด้วยการเลี้ยงดูบุตรธิดาให้มีชีวิต มีความเป็นอยู่ ให้ทุกๆ อย่างที่มารดาบิดาสมควรให้ บุตรก็สมควรทำหน้าที่เลี้ยงท่านตอบเมื่อท่านแก่เฒ่า เชื่อฟังท่านเมื่อท่านสอนสั่ง ให้การเชิดชูวงศ์สกุลและเกียรติยศของวงศ์ตระกูลของท่าน ให้เจริญรุ่งเรืองตลอดกาลตลอดสมัย นี่จึง

จัดว่าเป็นการบำรุงบิดาและมารดา ไม่ใช่เมื่อตายแล้วค่อยกราบไหว้ทีหลัง นั่นไม่ถือว่าเป็นการบำรุงบิดาและมารดาตามคำสอนของพระศาสนา เป็นความรู้สึกแห่งความผิด ความรู้สึกที่ถูกต้องนั้น ต้องปฏิบัติเลี้ยงดูอุปถัมภ์ในขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ ต้องให้การอนุเคราะห์ช่วยเหลือคำชูตลอดเวลาที่เรายังมีกำลังช่วยเหลือได้ อย่างนี้จึงจัดว่าเป็นมงคลอันสูงสุด

ข้อต่อไปเป็น (๑๒, ๑๓) **ความสงเคราะห์ลูกเมีย ๑** ผู้เป็นพ่อต้องทำหน้าที่ของพ่อบ้านที่ดี ผู้เป็นเมียก็ต้องทำหน้าที่ของแม่บ้านที่ดี การสงเคราะห์ลูกเมียข้อนี้ต้องรวมการสงเคราะห์พ่อด้วย เพราะเวลานี้ทั้งพ่อและเมียต่างช่วยกันสงเคราะห์ ต่างคนต่างช่วยกันสร้างช่วยกันแบกช่วยกันหาม ช่วยกันรับภาระธุระและหน้าที่ สมัยพุทธกาลนั้นพ่อเป็นช้างเท้าหน้า แต่สมัยนี้ทั้งพ่อและเมียแย่งกันเป็นช้างเท้าหน้า ดีไม่ดีพ่อบอกรับเป็นช้างเท้าหน้า เมียบอกว่ามันเป็นความขี้ขาง เพราะมันขีคอกขี้ก็แสดงว่าดีกว่าพ่อ เพราะฉะนั้น ฉันจึงถือว่าทั้งพ่อทั้งเมียสมควรจะช่วยกันอุปถัมภ์คำชู เลี้ยงดูให้การอนุเคราะห์ ให้เกียรติยศซึ่งกันและกัน เชื่อถ้อยฟังคำ อนุโลม ใ้อโลม ปฏิโลม ซึ่งกันและกัน อย่างนี้จึงจัดว่าเป็นมงคลอันสูงสุด

ต่อมาคือ (๑๔) **การงานอันไม่อากุล ๑** การงานอันไม่อากุลคือไม่คั่งค้าง การงานอันใดถ้าทำแล้วเกิดอาการคั่งค้าง เกิดอาการทำไม่เสร็จ ทำไม่หยุด ทำไม่หย่อน ทำอยู่ตลอดกาลตลอดสมัย นั่นจัดว่าเป็นการงานที่ไม่เกิดมงคล แต่ถ้าเราทำงานสิ่งใด ทำสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเราจะมีความรู้สึกว่าโล่ง โปร่งสบาย เบากายและจิต หหมดภาระธุระปัญหาและหน้าที่ จึงจัดว่าเป็นมงคลสูงสุด

เธอทั้งหลายจงฟังต่อไป

พระสวด ทานัญจะ ธัมมะจะริยา จะ

ความให้ ๑ ความประพฤติธรรม ๑

ญาตะกานัญจะ สังคะโ

ความสงเคราะห์ญาติทั้งหลาย ๑

อะนะวัชชานิ กัมมานิ

กรรมทั้งหลายไม่มีโทษ ๑

เอตัมมังคะละมุตตะมัง

ข้อนี้เป็นมงคลอันสูงสุด

อาระตี วิระตี ปาปา

ความงดเว้นจากบาป ๑

มัชชะปานา จะ สัญญะโม

ความสำรวมจากการดื่มน้ำเมา ๑

อัปปะมาโท จะ ธัมเมสุ

ความไม่ประมาทในธรรมทั้งหลาย ๑

เอตัมมังคะละมุตตะมัง

ข้อนี้เป็นมงคลอันสูงสุด

หลวงปู่ เราจะเห็นว่าองค์สมเด็จพระชินสีห์ทรงบอกว่า **(๑๕) การให้** จัดเป็นมงคลอันสูงสุด เพราะผู้ให้ย่อมได้รับการให้ตอบ ผู้ให้ย่อมได้รับการไหว้ตอบ ถ้าเราไม่เคยไหว้ใคร ใครที่ไหนจะมาไหว้เรา ถ้าเราไม่เคยให้ความช่วยเหลือแก่ใคร ใครที่ไหนจะมาให้ความช่วยเหลือแก่เรา องค์สมเด็จพระศาสดาทรงรู้อย่างนี้จึงทรงสอนต่อไปว่า มงคลอันสูงสุดข้อต่อมาคือการให้ มีการบริจาคสละทุนทรัพย์ของตัวเองให้แก่ผู้อื่น เมื่อผู้อื่นรับแล้วก็รู้ถึงคุณ เมื่อรู้ถึงคุณแล้วยอมให้เหมือนกับพวกเขาทั้งหลายได้ให้แก่ฉัน คือการให้ข้าวให้น้ำเลี้ยงดู ให้อาหารแก่ฉัน ฉันก็ถือว่านั่นเป็นพระคุณ เป็นมงคลที่เธอทั้งหลายได้ทำ ฉันก็มาตอบแทนพวกเขาทั้งหลาย ด้วยการบรรยาย ขยายใจความธรรมะหรือธรรมชาติแห่งความถูกต้อง ให้พวกเขาเรียนรู้สรรพ พยัญชนะ เข้าใจความหมายและปฏิบัติ จำ ทำได้และถูกต้อง นี่จึงจัดว่าเป็นมงคลคือการให้อย่างนี้

ต่อมา **(๑๖) ความประพฤติธรรม** ธรรมตัวนี้แปลว่าธรรมชาติ ธรรมชาติที่เกิดขึ้นในเบื้องต้น แปรปรวนในท่ามกลาง และแตกสลายในที่สุด เรารู้สภาวะว่าทุกอย่างในร่างกายของเราก็ดี ร่างกายของบุคคลทั้งหลายก็ดี ร่างกายของสิ่งทั้งหลายในโลกนี้ก็ดี แม้แต่ร่างกายของพระพุทธเจ้าก็ดี มีสภาวะเกิดขึ้นในเบื้องต้น แปรปรวนในท่ามกลาง และแตกสลายในที่สุด ไม่มีสิ่งใดจะนำยึดถือและผูกพัน นำทะนุถนอม ก่อเลี้ยงและเลี้ยงดู มีเฉพาะความรู้สึกว่าปัจจุบันเรามีชีวิตอยู่ในโลก อย่างเป็นผู้ที่ใช้สมมุติ แต่ไม่ติดในสมมุติ

องค์สมเด็จพระชินสีห์ทรงบอกว่าเปรียบเหมือนพวกเราทั้งหลายเวลานี้กำลังเดินทางไปสู่พรหม นิพพาน เทวดา สัตว์เดรัจฉาน เปอต

และอสุรกาย ถ้าผู้เดินทางเป็นผู้มักชอบแบก แบกภาระ แบกทรัพย์สมบัติ แบกลูกแบกเมีย แบกผ้า แบกทรัพย์สินเงินทอง แบกบ้านช่อง แบกข้าทาสหญิงชาย แบกสิ่งทั้งหลายทั้งหมดรวมทั้งตัวเองด้วย คนๆ นั้นจะเดินทางไปไหนไกล จะเดินไปแค่ก้าวสองก้าว พอดีตรงก้าวสองก้าวไปหยุดเอาตรงเวจิมหานรก เมื่อไปหยุดตรงนั้นก็กลายเป็นว่าคนที่เดินทางคนนั้นเป็นคนโง่ ทั้งๆ ที่ตัวเองรู้ว่าจะต้องเดินทางก็ยังไม่ยอมแบกข้าวไปด้วย แบกสิ่งทั้งหลายไปพอดีเหนื่อย เมื่อเข้าก็หยุด พอหยุดปั๊บ หันหน้ามาลืมหาดูอีกที ตายละวา นี่มันนรกผิดที่แล้วลิเรา หยุดผิด จะเดินต่อไปก็ไม่ได้ เพราะหนักเสียแล้วก็เลยต้องอยู่เวจิมหานรก

ที่นี้ผู้ฉลาดขึ้นมาอีกหน่อย รู้แล้วว่าต้องเดินทาง เขาก็แบกแต่แบกน้อยลง เมื่อแบกน้อยลงก็มีโอกาสจะเดินได้ไกลกว่าที่หยุดในอเวจี เดินได้ไกลกว่าที่หยุดในปรตอสุรกายและสัตว์เดรัจฉาน เดินได้ไกลจนถึงหนทางของมนุษย์ ก็มีโอกาสดำเนินเป็นมนุษย์เพราะแบกน้อยลง ผู้ที่ฉลาดกว่านั้นอีก ท่านก็ลดความแบกให้น้อยลงกว่าเก่า ก็มีโอกาไปพักไปหยุดเป็นเทวดาและพรหม แต่ว่าผู้ที่ไม่แบกในสิ่งใดๆ เลย ไม่แบกทั้งกุศลและอกุศล ไม่แบกทั้งบุญและบาป ไม่แบกทั้งร่างกายของตนและบุคคลอื่น ไม่แบกทุกสิ่งทุกอย่างในโลก เขาก็จะเดินทางได้ไกลที่สุด นั่นคือพระนิพพาน มีโอกาสปฏิบัติให้เข้าถึงกระแสพระนิพพานโดยการไม่แบกและไม่ผูกพัน นี่จึงจัดว่าเป็นมงคลอันสูงสุดในการประพฤติธรรม พระองค์ทรงเรียกว่าเป็นมงคลระดับสูง

ต่อมาพระองค์ทรงสอนต่อไปว่า **(๑๗) ความสงเคราะห์ญาติทั้งหลาย** เรามีหน้าที่เกิดมาในโลก ไม่ใช่อยู่คนเดียวในโลก จึงต้องการ

ให้การอุปถัมภ์ค้ำชู อนุเคราะห์ สงเคราะห์ซึ่งกันและกัน พี่พี่น้อง น้องพี่ พี่พ่อแม่ แม่พี่ลูก ลูกพี่หลาน หลานพี่เหลน เหลนพี่โหล่น พี่ป้าหน้าอาต่างคนต่างพึ่งพาอาศัย แสดงว่าท่านกำลังสอนธรรมแห่งความสามัคคีให้เกิดขึ้น ให้พวกเราทั้งหลายมีความสามัคคีสามัคคีกลมเกลียว เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน จึงสอนให้อนุเคราะห์ระหว่างกันและกันจึงจัดว่าเป็นมงคล แต่สำหรับคนที่ไม่อนุเคราะห์ ไม่ปฏิบัติตามคำสอนข้อนี้ก็เห็น อย่างประเทศใกล้เคียงของเรา ที่ต้องเปลี่ยนแปลงการปกครอง เพราะต่างคนต่างอยู่ ตัวคนเดียวโดดเดี่ยว เปลี่ยวเอ้กา ต่างคนต่างช่างมัน ตัวใครตัวมัน ของตัวเองสบายเป็นใช้ได้ เสรีเรียบร้อยแล้วก็สิ้นชาติ สิ้นแผ่นดิน สิ้นที่อยู่ สิ้นความรู้ สิ้นความสุข มีแต่ความทุกข์เต็มไปหมด เพราะความไม่รู้จักอนุเคราะห์ซึ่งกันและกัน ไม่รู้จักกลมเกลียว สามัคคีสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน พวกเราทั้งหลายจงจำไว้ว่า วิธีทำให้พ้นจากความเป็นอัมมมงคลได้ โดยการปฏิบัติมงคลข้อที่ว่าต้องสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน อยู่ด้วยกันฉันญาติ

ต่อมา **(๑๘) กรรมทั้งหลายไม่มีโทษ** กรรมคือการกระทำ ทำในสิ่งต่างๆ ทุกอย่างทุกชนิดต้องไม่มีโทษ ต้องไม่ให้เดือดร้อนต่อตนและคนอื่น ต้องทำด้วยความไม่ประมาท แม้องค์สมเด็จพระศาสดาก่อนจะปรินิพพานก็ทรงสอนเป็นปัจฉิมโอวาทว่า “เธอทั้งหลายจงยังประโยชน์ตนและประโยชน์ท่านให้ถึงพร้อม ด้วยความไม่ประมาท” นี้คือ การทำงานที่ไม่มีโทษ มีแต่คุณมีแต่ประโยชน์ไม่มีโทษที่จะทำลายผู้กระทำและผู้ที่ไม่โดนกระทำ จึงจัดว่าเป็นมงคลชนิดหนึ่ง

ต่อมาเมื่อทำการงานที่ไม่มีโทษแล้ว เราต้อง (๑๙) **งดเว้นจากบาปทั้งปวง** อะไรเป็นบาป เป็นความชั่วหยาบ ได้แก่แก่งูพิษ ชั่ว คืดชั่ว ทำชั่ว สิ่งใดที่ทำให้คนอื่นเขาเดือดร้อนจัดเป็นความชั่ว สิ่งใดที่ทำแล้วทำให้สัตว์และคนอื่นเขาเดือดร้อนทรมาณ ทุพพลภาพ มีความเป็นอยู่อย่างทุกข์ๆ สุขๆ ดิบๆ แสดงว่านั่นเป็นกรรมอันมีโทษ เป็นกรรมที่จะต้องละ เป็นกรรมที่จะต้องปล่อยวาง ละเว้น พวกเราต้องรู้ว่า การทำความชั่วหยาบนั้นเป็นการผิด ยกตัวอย่างเช่น คนตีหัวเขาก็ต้องติดคุก ฆ่าเขาเขาก็ตามฆ่าตอบ ถึงเขาไม่ฆ่าตอบก็ผิดทั้งกฎหมายและศีลธรรม อย่างนี้จึงถือว่าเป็นโทษจากการทำความชั่วบาป เมื่อเรารู้แบบนี้ก็ต้องงดเว้นเสีย ไม่กระทำให้เกิดขึ้น จึงจัดว่าเป็นมงคล

ต่อมาข้อนี้สำคัญ เพราะที่นั้งอยู่นี้ล้วนแต่แก่ดึกริเยอะ คือ ข้อ (๒๐) **งดเว้นจากการดื่มน้ำเมา** พวกเราทั้งหลายจงจำไว้ว่า การดื่มน้ำเมา เป็นสาเหตุทำให้ขาดสติ คนที่เป็นมณุษย์ธรรมดาสามัญ เป็นบุคคลธรรมดาที่มีรูปกายสวยงาม สง่าผ่าเผย ในขณะที่ไม่ดื่มน้ำเมา ผู้คนทั้งหลายพากันยกย่อง เคารพบูชา สรรเสริญ นิยมเชื่อถือในคำพูด คำจา แต่เมื่อดื่มน้ำเมาเข้าไปแล้ว กลายเป็นคนพูดไม่เป็น พูดภาษาคนไม่เป็น เป็นภาษาอะไรไม่รู้ อ้อแอ้อ อ้อแอ้อ คนที่ไม่เคยเมาไม่ไม่เคยจนเฉียว ไม่เคยเป็นนักเลงโต ก็กลายเป็นนักเลงโต เป็นเลื้อเป็นหมาไล่กัดชาวบ้าน คนที่ไม่สามารถจะนอนในสถานที่ที่ไม่สมควรนอน เช่นข้างถนนและกองขยะ เมื่อดื่มน้ำเมาเข้าไปก็จัดให้นอนได้เลย นี่แสดงว่าโทษของน้ำเมา มีมาก ไม่มีประโยชน์อันใดที่ทำให้เกิดขึ้นเลย พวกเราทั้งหลาย เมื่อรู้แบบนี้ก็จงงดเว้น เพราะการดื่มน้ำเมาทำให้ขาดสติ คนขาดสติคือคนบ้า เมื่อเรางดเว้นได้ก็ถือว่าเราสามารถทำมงคลให้เกิดในชีวิตได้

ต่อมาคือ (๒๑) **ความไม่ประมาทในธรรมทั้งหลาย** จันพูดข้อนี้ไปแล้วด้วย คือ จงไม่ประมาท จงคิดว่าเรามีชีวิตอยู่ในโลกนี้ มาเพื่อใช้หนี้ เมื่อเรารู้ตัวว่าเรามาใช้หนี้ ก็จงไม่สร้างหนี้ใหม่ให้เกิดขึ้น ต้องรีบใช้หนี้เก่าให้หมดไป แล้วพยายามสะสมทุนทรัพย์เพื่อจะไปเช่าบ้านหลังใหม่ นั่นคือบ้านพรหม บ้านเทวดา หรือซื้อบ้านหลังถาวร คือ พระนิพพาน ส่วนบ้านของพรหม บ้านของเทวดา ของเปรต ของอสุรกาย ของสัตว์เดรัจฉาน ของมนุษย์ ต้องเสียค่าเช่าคนละ ๑๐ ปี ๒๐ ปี ๕๐ ปี ๑๐๐ ปี เมื่อเช่าหมดวาระหมดเงินที่จะจ่ายค่าเช่า เขาก็ถีบหัวส่ง อันเป็นลักษณะของคนที่ต้องถึงคราวตาย เมื่อไล่ส่งจากบ้านของมนุษย์ ถ้ามีผลงานคือมีคุณงามความดี มีทุนทรัพย์ ก็มีโอกาที่จะไปเช่าบ้านหลังใหม่ที่ดีกว่าเก่า นั่นคือพรหมและเทวดา แต่ถ้าไม่ได้ทำคุณงามความดีไว้เลย ก็ไม่มีทุนทรัพย์ที่จะไปเช่าบ้านหลังใหม่ ต้องไปเช่าบ้านหลังที่เลวกว่า คือเปรต อสุรกาย และสัตว์เดรัจฉาน เมื่อเราทั้งหลายรู้แล้วว่าเรามาเช่าบ้าน เราก็ต้องทำความไม่ประมาทอย่าประมาทหมัวเมาหลงมกมายในชีวิต ความมีชีวิต ความมีทรัพย์ ความมีความสุข เพราะความสุขในทางโลก เป็นความสุขที่แลกได้แลกเสีย เป็นความสุขที่ทุกข์ๆ ดิบๆ ต้องมีอาการทนทุกข์ทรมาณในที่สุด เมื่อเป็นอย่างนี้อะไรจัดว่าเป็นความสุขที่แท้จริง นั่นคือความสงบ ความสะอาด สว่างโปร่งใส เบากายและจิต เป็นผู้ไม่แบกในที่สุด เป็นความสุขสูงสุดยอดในพระศาสนา จึงจัดว่าเราทำด้วยความไม่ประมาท

ต่อมาองค์สมเด็จพระศาสดาทรงตรัสมงคลข้อต่อไปว่า

พระสวด **การะโว จะ นิวาโตจะ**

ความเคารพ ๑ ความไม่จองหอง ๑

สันตภูฏี จะ กะตัญญูตา

ความยินดีด้วยของอันมีค่า ๑ ความเป็นผู้รู้ อุปการะ
อันท่านทำแล้วแก่ตน ๑

กาเลนะ ธัมมัสสะวะนัง

ความฟังธรรมโดยกาล ๑

เอตัมมังคะละมุตตะมัง

ข้อนี้เป็นมงคลอันสูงสุด

ขันตี จะ โสวะจัสสะตา

ความอดทน ๑ ความเป็นผู้ว่าง่าย ๑

สะมะณานัญจะ ทัสสะนัง

ความเห็นสมณะทั้งหลาย ๑

กาเลนะ ธัมมะสากัจฉา

ความเจรจาธรรมโดยกาล ๑

เอตัมมังคะละมุตตะมัง

ข้อนี้เป็นมงคลอันสูงสุด

นลวงปู่ เรามาดูมงคลข้อที่องค์สมเด็จพระศาสดาตรัสว่า (๒๒)
ความเคารพ เป็นมงคลอันสูงสุด ความเคารพเป็นลักษณะที่ผู้น้อย
แสดงความอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ ต่อผู้มีคุณธรรมสูงกว่า เป็นสิ่งที่ทำให้

ผู้ใหญ่เกิดความเมตตาเอ็นดูสงสาร สงเคราะห์ เป็นคุณธรรมที่ทำให้
ผู้น้อยและผู้ใหญ่มีจิตเมตตาและปรารถนาดีต่อกัน ความเคารพเป็น
ลักษณะที่อ่อนน้อม อ่อนโยนแต่ไม่อ่อนแอ เคลื่อนไหวด้วยกายและ
จิตที่เป็นธรรมชาติ ด้วยระบบแห่งความสุขที่เกิดจากความอ่อนน้อม
และถ่อมตัว มีความรู้สึกอยู่ในโลกอย่างเป็นผู้ว่าง่าย สอนง่าย ปฏิบัติ
ง่าย และทำให้เกิดผลได้ง่ายๆ จึงจัดว่าเป็นมงคลอันสูงสุด

ต่อมาข้อ (๒๓) **ความไม่จองหอง** คือไม่จองหอง ไม่หยิ่ง ไม่
หลงมกมาย ไม่ทะเยอทะยาน ไม่มัวเมา ไม่ถือตัวเองว่าเอาดีข่มท่านเอา
ท่านข่มดี หรือเอาความดีทั้งหลายไปปรมาณทำให้คนอื่นเลวลงกว่าเก่า
ไม่ยกตนข่มท่านนั่นเอง จึงจัดว่าเป็นผู้ไม่จองหอง เมื่อเราสามารถ
ทำได้อย่างนี้ จึงจัดว่าเป็นมงคล

สำหรับมงคลข้อต่อไป คือ (๒๔) **ความยินดีด้วยของอันมีอยู่**
พูดง่ายๆ คือ ท่านสอนไม่ให้เกิดความโลภโมโหสัน ขวนขวายกระเสือก
กระสน ดิ้นรนทรมานทรมาย เพื่อจะแสวงหามาในสิ่งที่ตัวเองมีอยู่แล้ว
และไม่รู้จักพอ เพราะการกระทำอย่างนั้นเป็นความทุกข์ การแสดงออก
ซึ่งการดิ้นรน ทะเยอทะยาน เหน็ดเหนื่อยฟุ้งเฟ้อ เป็นความอยากที่จัดว่า
เป็นความทรมาน เป็นความทุกข์ที่ทนได้ยาก องค์สมเด็จพระศาสดา
รู้ว่ามันเป็นหนทางแห่งความเกิดทุกข์ พระองค์จึงทรงสอนว่า จงยินดี
ในของที่ตัวเองมีอยู่ พูดอย่างนี้ไม่ได้สอนให้ขี้เกียจ แต่สอนให้ทำ
เฉพาะภาระธุระหน้าที่ เมื่อได้มาแล้วก็มีความรู้สึกเป็นปกติ ได้ก็ไม่
ดีใจ ไม่ได้ก็ไม่เสียใจ ถ้าไม่ได้ไม่เสียก็รู้สึกเฉยๆ เป็นปกติ อย่างนี้
จึงเรียกว่าความยินดีในของที่ตัวเองมีอยู่

ข้อต่อมาคือ (๒๕) **ความเป็นผู้รู้อุปการะอันท่านทำแล้วแก่ตน** พุดง่าย ๆ คือ พระพุทธองค์ทรงสอนให้มีความกตัญญูกตเวทิตา กตัญญู คือ รู้พระคุณผู้กระทำ กตเวทิตา คือ รู้คุณแล้วต้องทำการตอบแทน พระคุณท่าน ยกตัวอย่าง บิดามารดาเป็นผู้มีคุณกับบุตร บุตรรู้พระคุณท่านจัดเป็นผู้มีความกตัญญู แต่ยังไม่จัดว่าเป็นกตเวทิตา ต่อเมื่อใดบุตรทั้งหลายเหล่านั้นพากันรู้คุณแล้ว ทำการตอบแทนพระคุณเลี้ยงดูอุปถัมภ์เชื่อถ้อยฟังคำเช็ดขูวงค์ตระกูล ให้การอนุเคราะห์เมื่อยามท่านป่วยไข้ไม่สบาย อย่างนี้จึงจัดว่ากตเวทิตา (ความกตัญญูกตเวทิตาเป็นเครื่องหมายของคนดี) ท่านจึงสอนว่าเธอทั้งหลาย ถ้าอยากจะมีชีวิตอย่างเป็นผู้มีมงคลแล้วไซ้ จงทำตนให้เป็นคนผู้รู้คุณท่าน และตอบแทนพระคุณทั้งหลายเหล่านั้น เมื่อมีโอกาสจะตอบแทน

สำหรับข้อต่อไปคือ (๒๖) **ความได้ฟังธรรมโดยกาล** อย่างกาลปัจจุบันเวลานี้พวกเขาทั้งหลายมีโอกาสได้ฟังธรรมะหรือธรรมชาติ ธรรมชาติที่อยู่ในรอบกายของพวกเขาเอง ก็จัดว่าเป็นธรรมโดยกาล เป็นธรรมที่พวกเขาทั้งหลายจะต้องปฏิบัติให้เห็นผล แล้วจำ ทำให้เกิดประโยชน์ ให้มีความสุข พ้นจากสภาวะความเป็นทุกข์ วันพระ วันโกนก็รู้จักถือศีล รู้จักฟังธรรม รู้จักปฏิบัติธรรม ทำจิตใจให้โปร่ง เบาสบาย สะอาด สว่าง และสงบ อย่างนี้จึงจัดว่าเป็นการฟังธรรมโดยกาล

ต่อมาคือ (๒๗) **ความอดทน** ลักษณะของความอดทนมีด้วยกัน ๓ ประเภท คือทนลำบาก ทนตรากตรำ และทนเจ็บใจ ที่เป็นความสูงสุดของความอดทนคือทนต่อความเจ็บใจ ทนต่อสภาวะสิ่งบีบคั้นในเรื่องของโลกภายนอก ทนต่อคำเสียดสี นินทา ต่ำว่าของชาวบ้าน

ถ้าพวกเขาไม่ได้ก็จงคิดว่า ที่ชาวบ้านเขาพุดมา ถ้าเขาชมว่าเราเลว เราก็จะไม่เลวตามเขา ถ้าเราเป็นคนดี ถ้าเขาชมว่าเราดีแต่เราเป็นคนเลว มันก็จะไม่ดีตามปากของชาวบ้านที่เขาชม พุดง่าย ๆ คือ เราจะไม่ได้ไม่ชั่ว ไม่เลว ไม่หยาบ ไม่ละเอียด ตามอาศัยคำพุดของชาวบ้าน จะดีจะชั่วอยู่ที่การปฏิบัติของตัวเอง มีพุทธพจน์บทพระบาลีว่า “สุทธิ อสุทธิ ปัจเจตตัง ความบริสุทธิ์ และไม่บริสุทธิ์เกิดขึ้นได้เพราะอาศัยอำนาจของการปฏิบัติของตัวเอง” นี้จึงจัดว่าเป็นผู้มีความอดทนสูงสุด

สำหรับข้อที่ตามมาคือ (๒๘) **ความเป็นผู้ว่าง่าย** ความเป็นผู้ว่าง่ายนี้ใช้ได้และดีมาก ยกตัวอย่างเช่น ไม้ ถ้าเขาจะมาดัดเป็นโค้งเกวียน เป็นล้อเกวียน เป็นคันเกวียน ถ้าไม้อันนั้นมันแกร่ง มันแข็ง มันจะทำได้หรือไม่ ทำไม่ได้ อย่างดีก็เอาเข้าเตาไฟ แต่ที่มันเป็นโค้งเกวียน เป็นล้อของเกวียน เป็นกงเกวียน เป็นคันเกวียน เป็นลักษณะรูปร่างของล้อเกวียนได้ เพราะมันอ่อนนุ่ม มันอ่อนโยน มันว่าง่ายคือเป็นไปตามอาการกำลังของคนดัด มันจึงใช้ประโยชน์ได้ มีค่า มีราคา เมื่อใช้เก่าแล้ว คนทั้งหลายก็ยังเห็นคุณ เห็นประโยชน์ นี่ลักษณะของไม้

คนก็เหมือนกัน ถ้าคนใดเป็นผู้ว่าง่ายสอนง่าย จัดว่าบุคคลนั้นไม่เป็นหมันในศาสนา ไม่มีชีวิตที่ต้องทนทุกข์ทรมาน เป็นบุคคลที่มีประโยชน์เกิดอยู่ มีชีวิตอยู่ก็ไม่เบียดเบียนอากาศหายใจ แต่ถ้าบุคคลผู้ใดทำตัวเป็นผู้ว่าง่าย สอนยาก มีชีวิตอยู่ในโลกอย่างเป็นผู้ไม่ได้รับประโยชน์แล้วไซ้ คนทั้งหลายเหล่านั้น สมเด็จพระศาสดาทรงเรียกว่า **อภัพบุคคล** คือ บุคคลผู้เปล่าประโยชน์ ฉะนั้นอยากพุดว่า ไม่สมควรจะมีชีวิตอยู่ในโลก อยู่ไปก็เบียดเบียนออกซิเจน หรืออากาศหายใจ คนดี ๆ เขาจะเกิดขึ้นมาสูดอากาศหายใจก็ไม่มีโอกาส เพราะมาแย่งที่

เขาเสียแล้ว เพราะฉะนั้น ความเป็นผู้ว่าง่ายจึงมีคุณ มีประโยชน์
ปราศจากโทษในลักษณะนี้

มงคลข้อต่อมา สมณานัญจะ ทัสสะนัง (๒๙) **การได้เห็นสมณะ
ทั้งหลาย** ทำไมจึงว่าการได้เห็นสมณะทั้งหลายจัดว่าเป็นมงคล คำว่า
สมณะแปลว่าผู้สงบ ผู้ประเสริฐ ผู้ดีเลิศ บุคคลทั้งหลายเมื่อเห็นสิ่ง
ใดเป็นความสงบ ประเสริฐ ดีเลิศ ก็ย่อมมีจิตใจที่ชุ่มชื่น เบิกบาน
สงบ สะอาด ว่าง ดีเลิศ ประเสริฐ ตามไปด้วย แต่ถ้าเราเห็นคน
เขาตีกัน ทะเลาะวิวาทกัน เขียนตีกัน แหงกัน ฟันกัน ยิงกัน ฆ่ากัน
จิตใจเราก็จะเศร้าหมองตามอาการที่เห็น องค์สมเด็จพระชินสีห์จึง
ตรัสว่าการได้เห็นสมณะจัดเป็นมงคล ตรงที่เราสามารถทำใจให้มีความสุข
สงบ สะอาด สว่าง ผ่องใส ยิ้มแย้ม ชื่นบานได้ ตรงที่มีโอกาสได้
เรียนรู้วิธีการของสมณะ และสืบทอดการปฏิบัติของสมณะเหล่านั้นเข้า
มาอยู่ในตัวของตน

ข้อต่อไปคือ (๓๐) **การเจรจาธรรมโดยกาล** เช่นกาลนี้สมควร
จะเจรจาธรรม เพราะเมื่อเจรจาไปแล้ว พวกเราทั้งหลายได้ยินได้ฟัง
จำแล้วเกิดประโยชน์คือทำตามได้ นี่จึงจัดว่าเป็นมงคล บุคคลที่
เจรจาธรรมผิดกาล เช่นชาวบ้านเขากำลังทะเลาะวิวาท ตากัน ตีกัน
ดันไปแสดงธรรมให้เขาฟัง ใครที่ไหนจะมาฟัง แต่เวลานี้พวกเราทั้ง
หลายพากันมาประชุมพร้อมพรรค สัมครสมานสามัคคี ก็ถือว่าเป็น
กาลที่สมควรจะแสดงธรรม เมื่อเป็นกาลที่สมควร พวกเราก็ตั้งใจฟัง
ด้วยอาการที่เคารพ ด้วยอาการนิยมชมชอบ ส่งกระแสจิตคิดใคร่ครวญ
พิจารณาตามอาการที่ฟังไป นี่จึงจัดว่าเป็นมงคล เพราะได้ประโยชน์

ในขณะที่ฟัง เพราะมันถูกกาล ถูกสมัย ถูกเวลา ถูกบุคคล และ
ถูกสถานที่

สิ่งทั้งหลายเหล่านี้เป็นมงคลอันสูงสุด ซึ่งองค์สมเด็จพระ
ศาสดาทรงแสดงข้อต่อไปว่า

พระสวด **ตะโป จะ พรหมจะริยัญจะ**

ความเพียรเพากิเลส ๑ ความประพฤติอย่างพรหม ๑

อะริยะสังจานะ ทัสสะนัง

ความเห็นอริยสังข์ทั้งหลาย ๑

นิพพานะสังจิกิริยา จะ

ความทำพระนิพพานให้แจ้ง ๑

เอตัมมังคะละมุตตะมัง

ข้อนี้เป็นมงคลอันสูงสุด

พญาลูตัสสะ โลกะธัมเมหิ

จิตของผู้ได้อันโลกธรรมทั้งหลาย

จิตตัง ยัสสะ นะ กัมปะติ

ถูกต้องแล้ว ย่อมไม่หวั่นไหว

อะโสกัง วิระชัง เขมัง

ไม่มีโรค ปราศจากฐลี เกษม

เอตัมมังคะละมุตตะมัง

ข้อนี้เป็นมงคลอันสูงสุด

หลวงปู่ องค์สมเด็จพระชินสีห์ตรัสว่า (๓๑) **ความเพียรเพา**
กิเลส จัดเป็นมงคลในโลก ทำไม่จึงว่าเป็นมงคล เพราะกิเลสคือความ
ชั่วหยาบ เราเพียรพยายามทำลายความชั่วหยาบ ทำไม่จะไม่เป็นมงคล
ความชั่วทำให้เกิดความทุกข์ ความชั่วทำให้เกิดความทรมาน ความ
ชั่วทั้งหลายทำให้เกิดชาติ ชรา มรณะ และพยาธิ ทำให้เกิดความ
ทุกข์ทนได้ยาก ความกระเลื่อกระสน ดิ้นรนทรมาน เมื่อเรามี
ความเพียรจะปลดเปลื้องกิเลส ก็ถือว่าเป็นมงคลที่เราจะปลดเปลื้อง
ความทุกข์ให้หมดไป จึงเป็นมงคลในลักษณะนี้

เมื่อมีความเพียรเพากิเลสแล้ว ต้องมี (๓๒) **ความประพฤติ**
อย่างพรหม ทำไม่องค์สมเด็จพระชินสีห์จึงสอนให้มีความประพฤติ
เหมือนกับพรหม เพราะพรหมมีคุณสมบัติ ๔ ประการอยู่ในตัว นั่น
คือเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา **ความเมตตา** คือ คิด
ปรารถนาให้ผู้อื่นมีสุข **กรุณา** เมื่อเห็นเขามีทุกข์แล้ว สมควรจะช่วย
ได้ก็คิดจะช่วย **มุทิตา** คือ ไม่วางเฉย ไม่นั่งนอนใจ เมื่อมีโอกาสต้อง
รีบช่วยทันที เมื่อเห็นเขาแล้วสมควรแล้วคิดใคร่ครวญแล้ว มีโอกาส
ช่วยแล้ว ลงมือช่วยทันที (เมื่อช่วยสำเร็จ หรือเห็นเขาได้ดีแล้วก็ดีใจ)
เมื่อเห็นแล้ว สมควรแล้ว แต่ไม่มีโอกาสจะช่วย เราจะดิ้นรนชวนขวาย
ก็ไม่ได้ ต้องวางตัวเป็นอุเบกขา สิ่งทั้ง ๔ อย่างนี้ บุคคลผู้ใดปฏิบัติได้

ก็จัดว่าเป็นพรหม อย่างบิดามารดาองค์สมเด็จพระศาสดาทรงเรียกว่า
เป็น **พรหมของบุตร** ตรงที่บิดามารดามีจิตใจอันเมตตากรุณามหาศาล
คิดช่วยเหลืออุปถัมภ์ค้ำชู เลี้ยงดูบุตรธิดาให้เจริญรุ่งเรือง เมื่อเห็น
บุตรธิดามีความเจริญก็ดีใจ เมื่อเห็นบุตรธิดามีความตกอับ ก็มีความ
รู้สึกอยากจะช่วย เมื่อช่วยแล้วก็ยังเห็นว่าใช้ไม่ได้ ช่วยแล้วยังไม่พอ
เพียง ช่วยแล้วยังไม่ดีขึ้น ก็ต้องวางเฉย

โดยสรุปลักษณะเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา จัดว่าเป็น
คุณธรรมของพรหม **เมตตา** คือ มีความปรารถนาสุขให้แก่ผู้อื่น คิดจะ
ช่วยเขาคือ **กรุณา** **มุทิตา** คือ เมื่อมีโอกาสจะช่วยแล้วต้องรีบเร่งช่วย
หรือเมื่อเห็นเขาได้ดีก็ดีใจตามเขาไปด้วย ไม่มีอาการรู้สึกอิจฉาตำรา่อน
หรือมีความรู้สึกริษยาอาฆาต ผูกมาดร้าย (ส่วนอุเบกขาคือการวางเฉย
เมื่อไม่มีหนทางจะช่วยได้แล้ว) พวกเราทั้งหลายจงปฏิบัติตาม เมื่อ
ปฏิบัติได้แล้วจึงจัดว่าเป็นมงคลอันสูงสุดในชีวิต

ต่อมา (๓๓) **ความเห็นอริยสังข์ทั้งหลาย** อริยะคือความยิ่ง สัจจะ
คือความจริง **อริยสังข์** คือ ความจริงอันยิ่ง อันประเสริฐ นั่นคืออะไร
ความจริงอันยิ่งนั่นคือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค คือรู้ทุกข์ รู้เหตุ
เกิดทุกข์ รู้ทางดับทุกข์ รู้ข้อปฏิบัติให้ถึงหนทางแห่งความดับทุกข์ นี้
จึงจัดว่าเป็นอริยสังข์อันประเสริฐ เมื่อเห็นแล้ว รู้แล้ว เพียรพยายาม
จำแล้วทำให้เกิดผล จึงเรียกว่ามีความประเสริฐ จัดว่าเป็นมงคล

(๓๔) **ความทำพระนิพพานให้แจ้ง** ข้อนี้สำคัญ การกระทำถึง
พระนิพพานให้แจ้งนั้นเหมือนอย่างที่เราผูกมัด ฝืนยกตัวอย่าง เราจะไป
นิพพาน จะเห็นนิพพาน จะรู้จักนิพพาน จะทำพระนิพพานให้แจ้งได้

ต้องเป็นผู้ไม่แบก ไม่ยึด ไม่ผูกพัน ต้องทำกาย วาจา จิต ให้โปร่ง เบาสบาย ไม่มีความรู้สึกผูกพันรัดตรึง ไม่มีความรู้สึกว่าเรา เป็นของเรา อรรถภาพร่างกายของเราเป็นเรา ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกมีเกิดขึ้นในเบื้องต้น แปรปรวนในท่ามกลาง และแตกสลายในที่สุด ทุกอย่างในโลกมีสภาวะอย่างนี้ เมื่อคิดพิจารณาได้อย่างนี้ ก็จะตัดตัวอุปาทาน โรคอุปาทาน ชนิดนี้มันฝังนอนเนื่องในกมลสันดาน มันมีอยู่ในโลกและในตัวเรา มันสะสมมาเป็นพันๆ อสงไขยกัป มันมีอยู่ในชีวิตของเรา และในสัตว์ทุกประเภท มันทำให้เกิดชาติ ชรา มรณะ และพยาธิ เมื่อเราสามารถทำลายโรคอุปาทานเสียได้ ก็ชื่อว่าสามารถรุกรายพระนิพพานให้แจ้งได้ การทำพระนิพพานให้แจ้งต้องทำลายโรคอุปาทาน คือ ความยึดมั่น ความผูกพัน ความเห็นว่าเป็นของเรา มีเราอยู่ในโลก มีโลกอยู่ในเรา ซึ่งเป็นคุณธรรมที่ชั่วช้า ทิ้งให้หมด นั่นจึงเรียกว่าทำพระนิพพานให้แจ้ง

ต่อมาก็มาดูว่า **(๓๕) จิตของผู้ได้อันโลกธรรมทั้งหลายถูกต้องแล้ว ย่อมไม่หวั่นไหว** จัดว่าเป็นมงคล โลกธรรมคืออะไร มีรัก (ก็สรรเสริญ) เลื่อมรัก (ก็นิินทา) มีสุข เลื่อมสุข (คือทุกข์) มีลาม เลื่อมลาม มียศ เลื่อมยศ สิ่งทั้งหลายเหล่านี้จัดว่าเป็นโลกธรรม ถ้าเรายังหลงมกมายุ่นวายขวนขวายอยู่ในยศ เกียรติ ลามลักการะ สิ่งนี้จัดว่าเป็นโลกธรรมทั้ง ๘ ประการ เรายังขวนขวายแสวงหา ผู้รัดติดแน่นอยู่ในสิ่งทั้งหลายเหล่านั้น ถือว่าเราเป็นผู้ที่ไม่หลุดพ้นจากอุปาทาน ไม่พ้นจากโลกธรรม ไม่พ้นจากกระแสของธรรมชาติ คือ ความเกิดและดับ ไม่พ้นจากชาติชรา มรณะและพยาธิ ต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในไตรวัฏฏะ และวัฏจักรอยู่ตลอดไป อาการที่พวกเราทั้งหลายจะเป็นผู้ทำให้พ้น หรือปราศจากลักษณะของโลกธรรมทั้ง ๘

ประการ นั้นคืออย่าไปชักไขว่ อย่าไปแสวงหา อย่าไปทวนทวน อย่าไปตีใจเมื่อได้ อย่าไปเสียใจเมื่อเสีย ครั้นไม่ได้ไม่เสียก็มีความรู้สึกเฉยๆ อย่างนี้จัดว่าไม่หวั่นวาย ไม่ข้องเกี่ยวในโลกธรรม (แม้โลกธรรมถูกต้องแล้ว ก็ไม่หวั่นไหว)

สุดท้ายคือ **(๓๖) ความไม่มีโรค (๓๗) ปราศจากธุลี (๓๘) เกษม** นั่นคือความโรค ความอาลัยอาวรณ์ ความห่วงหา ความแสวงหา เป็นความทุกข์ จัดเป็นธุลีชนิดหนึ่ง เปรียบจิตของเราเหมือนแก้วผลึกที่เจียรระไนแล้ว มีความใสสะอาด สว่าง สงบ แต่เมื่อครั้งใดที่เกิดความโรค อุปายาส ความคับแค้นใจ (ความรำไรรำพัน) รวมความแล้ว คือ ความทุกข์ทนได้ยาก ความทรมาน สิ่งทั้งหลายเหล่านี้จัดเป็นผง จัดเป็นธุลี จัดเป็นหยากเยื่อ หยากไย ที่จะเกาะทำให้แสงแห่งแก้ว แห่งความเป็นพุทธะ แห่งจิต แห่งความสะอาด สว่างสงบ แห่งใจของเรามันหมดลดน้อยถอยลงไป ความรู้สึกเป็นสุขก็ไม่มี ความรู้สึกทุกข์ทรมานที่แอบแฝงด้วยความโกรธ ความโลภ ความหลงก็เกิดขึ้น องค์สมเด็จพระชินสีห์จึงทรงบัญญัติไว้ว่า เธอทั้งหลาย จงทำให้ว่างสะอาด สว่างและสงบ จึงจัดว่าไม่มีโรค ปราศจากธุลีเกษม ข้อนี้จึงจัดว่าเป็นมงคลอันสูงสุด

ต่อไปองค์สมเด็จพระศาสดาทรงสรุปว่า

พระสวด **เอตาสานิ กัตวานะ**

เทพยดาและมนุษย์ทั้งหลาย

กระทำมงคลทั้งหลายเหล่านั้นแล้ว

สัพพัตถะมะปราชิตา

เป็นผู้ไม่พ่ายแพ้ในที่ทั้งปวง

สัพพัตถะ โสตถิ คัจฉันติ

ย่อมถึงความสวัสดิ์ในที่ทั้งปวง

ตันเตสัง มังคะละมุตตะมันติ

ข้อนี้เป็นมงคลอันสูงสุดของเทพยดา
และมนุษย์ทั้งหลายเหล่านั้นแล

หลวงปู่ จบมมงคลสูตร ๓๘ ประการ อันดับต่อไป พวกเราทั้งหลายจงตั้งใจฟังบทสรูปมงคลสูตร และธรรมะต่างๆ ที่ฉันแสดงมา พระจงสดมหากาฯ

พระสวด **มะหาการุณโก นาโถ**

พระบรมโลกนาถ ประกอบแล้วด้วยพระกรุณา
อันยิ่งใหญ่

หิตายะ สัพพปาณินัง

ยังบารมีทั้งสิ้นให้เต็มแล้ว

ปุเรตวา ปาระมี สัพพา

เพื่อประโยชน์แก่สัตว์ทั้งปวง

ปัตโต สัมโพธิมุตตะมัง

ทรงได้บรรลุสัมโพธิญาณอันอุดมแล้ว

เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ

ด้วยการกล่าวคำสัตย์นี้

โหดเต ชะยะมังคะลังฯ

ขอชัยมงคลทั้งหลายจงมีแก่ท่านฯ

ชะยันโต โพธิยา มูเล

ขอท่านจงมีชัยชนะในมงคลพิธี

ลักยานัง นันทิวฑณะโน

เหมือนพระจอมมุนีทรงชนะมาร

เอวัง ตะวัง วิชะโย โหหิ

ที่โคณโพธิ์พฤกษ์ ถึงความเป็นผู้เลิศ

ชะยัสสุ ชะยะมังคะเล

ในสรรพพุทธานุภาพอภิเษก ทรงเป็นบุรุษเอกของโลก

อะปราชิตะบัลลังเก

ทรงเปรมปรีปราโมทย์อยู่บนอปราชิตบัลลังก์อันสูง

สี่เส ประฐะวิโปกขะเร

ทรงเพิ่มพูนความยินดี

อะภิสะเก สัพพะพุทธานัง

แก้เหล่าพระประยูรญาติศากยวงศ์

อัคคัปปัตโต ประโมทะติฯ

ขอความยินดีทั้งหลาย จงมีแก่ท่านฯ

สุนักขัตตัง สุมังคะลัง

เวลาที่ท่านประพฤติชอบ ชื่อว่าฤกษ์ดี มงคลดี

สุปะภาตัง สุขุณฺณุตติง

สว่างดี รุ่งเรืองดี

สุชะโณ สุขุหุตโต จะ

และวันดี เวลาดี

สุยฺยญฺฐัง พรหมะจาริสฺสุ

การบูชาที่ดี ในพรหมจารีบุคคลทั้งหลาย

ปะทักขิณัง กายะกัมมัง

กายกรรม เป็นประทักษิณ ส่วนเบื้องขวา

วาจากัมมัง ปะทักขิณัง

วจีกรรม เป็นประทักษิณ ส่วนเบื้องขวา

ปะทักขิณัง มะโนกัมมัง

มโนกรรม เป็นประทักษิณ ส่วนเบื้องขวา

ปะถนิธี เต ปะทักขิณา

ความปรารถนาของท่าน เป็นประทักษิณส่วนเบื้องขวา

ปะทักขิณานิ กัตวานะ

หมุ่สัตว์ทั้งหลายกระทำความดีอันเป็นประทักษิณ ส่วนเบื้องขวาแล

ละกันตัตเต ปะทักขิเณฯ

ย่อมนได้ประโยชน์คือกรรมดี อันเป็นประทักษิณ ส่วนเบื้องขวาด้วยฯ

ภะวะตุ สัพพะมังคะลัง

ขอสรรพมงคล จงมีแก่ท่าน

รักขันตุ สัพพะเทวะตา

ขอเหล่าเทพยดาทั้งปวงจงรักษาท่าน

สัพพะพุทธานุภาเวนะ

ด้วยอานุภาพ แห่งพระพุทธเจ้าทั้งปวง

สทา โสตถิ ภะวันตุ เต

ขอความสวัสดิ์ทั้งหลาย จงมีแก่ท่านทุกเมื่อ

ภะวะตุ สัพพะมังคะลัง

ขอสรรพมงคล จงมีแก่ท่าน

รักขันตุ สัพพะทเวตะตา

ขอเหล่าเทพดาทั้งปวง จงรักษาท่าน

สัพพะธัมมานุภาเวนะ

ด้วยอานุภาพ แห่งพระธรรมทั้งปวง

สทา โสตถิ ภะวันตุ เต

ขอความสวัสดิ์ทั้งหลาย จงมีแก่ท่านทุกเมื่อ

ภะวะตุ สัพพะมังคะลัง

ขอสรรพมงคล จงมีแก่ท่าน

รักขันตุ สัพพะทเวตะตา

ขอเหล่าเทพดาทั้งปวง จงรักษาท่าน

สัพพะสังฆานุภาเวนะ

ด้วยอานุภาพ แห่งพระสงฆ์ทั้งปวง

สทา โสตถิ ภะวันตุ เต

ขอความสวัสดิ์ทั้งหลาย จงมีแก่ท่านทุกเมื่อเทอญ

สัพเพ พุทธา พระลัปปีตตา

ปัจเจกานัญจะ ยัง พะลัง

อะระหันตานัญจะ เตชณะ รักขัง พันธามิ สัพพะโสทา

หลวงปู่ จบพิธีการมงคลอันสูงสุด ..วันนี้ต้องทำความเข้าใจเสียก่อน ที่พวกเราทั้งหลายมีความแปลกใจว่า จันเป็นพระหนุ่ม ทำไมมานั่งหัวแถว พวกเราทั้งหลายจึงมีความเข้าใจว่า เจตนาของท่านเจ้าภาพเพื่อต้องการจะรับมงคล ต้องการให้ฉันแสดงมงคล และต้องการให้มีมงคล ฉันก็เลยต้องขอโอกาสพระเถรานุเถระ พระผู้ใหญ่ ขออนุญาตเลื่อนเลยขึ้นมาตำแหน่งหัวแถว ความจริงแล้วมันเป็นเรื่องกฎเกณฑ์กติกาก่อน ที่นี้มาพูดถึงเรื่องในวันนี้ฉันพูดถึงแก่นความเป็นมงคล ไม่มีสิ่งอุปมงคลและสุดท้ายตบท้ายด้วยคำว่า การที่ท่านทั้งหลายประพาศิชอบนั้นถือว่าฤกษ์ดี มงคลดี วันดี และเวลาดี จะเห็นว่า พระพุทธเจ้าสอนอย่างไม่ได้สอนให้พวกเราทั้งหลายเชื่อมงายในสิ่งที่เป็นมงคลภายนอก นั่นคือต้องมีฤกษ์ฟ้า มีนาที มีวัน มีเวลา องค์กร สมเด็จพระศาสดา ตรัสว่า สิ่งทั้งหลายเหล่านั้นไม่จัดเป็นมงคล แต่พระองค์ทรงบอกว่า ผู้ใดก็แล้วแต่ ถ้าเป็นคนดี ประพาศิชอบ (ในเวลาใด) นั่นเป็นฤกษ์ดี มงคลดีเป็นวันและเวลาดี ที่บรรดาเธอทั้งหลาย จะทำการสิ่งใดก็สำเร็จลุล่วงไปด้วยความปรารถนาอันเต็มเปี่ยมไปด้วยความจริงใจ จริงจัง และเมตตา จึงเห็นได้ว่ามงคลของพระพุทธเจ้า ๓๘ ประการ ไม่มีมงคลที่เราเห็นมงายกันอยู่เลย ไม่มีมงคลที่ทำให้คนหลงเชื่อในสิ่งที่ไม่ถูกต้องเลย ไม่มีมงคลว่าทำน้ามนต์ต้องมะยม ไม่มี

มงคลบอกว่าน้ำมนต์เป็นมงคลเลย ไม่มีว่าคาถาบทนั้นเป็นมงคล คาถาบทนี้เป็นมงคลเลย มีแต่การปฏิบัติให้เข้าถึงแก่นแท้ของคำสอนเท่านั้น จักว่าเป็นมงคล และเป็นมงคลที่เทพเจ้า เทพยดาฟ้าดิน บรรดาเปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉานและมนุษย์ทั้งหลายเลือกเฟ้น นิยมยกย่อง เคารพบูชา เพราะเป็นมงคลที่ออกจากพระโอษฐ์ของพระศาสดา พวกเราทั้งหลายก็ฟัง จำ และพยายามทำให้เกิดประโยชน์ จะไม่เสียแรง ไม่เสียทีที่ฉันได้มีโอกาสมาแสดงมงคล ๓๘ ประการ ให้พวกเราได้รับรู้ ได้เข้าใจ ในอรรถ ในพยัญชนะ ในหัวข้อใจความต่างๆ

บอกพวกเราเสียเลยว่า ไม่มีโอกาสที่ยานัก ที่ฉันจะมาแสดง อย่างนี้ การที่ฉันมีโอกาสมาแสดงมงคลที่นี้ ตรงนี้ เวลานี้และผ่านไปเมื่อครู่นี้แล้ว ถือว่าเจ้าของบ้านเป็นผู้มีมงคล ฉันก็อนุเคราะห์ให้ เกิดมงคลยิ่งใหญ่ขึ้น ทำไมถึงบอกว่าเจ้าของบ้านเป็นผู้มีมงคล เพราะเป็นผู้มีการปฏิบัติด้วยจิตใจที่แช่มชื่นเบิกบาน มีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นบุตรที่ดีของพ่อแม่ มีความกตัญญูกตเวที มีการทำหน้าที่ของผ้าที่ดีของเมีย พ่อที่ดีของลูกและหัวหน้าครอบครัวที่ดีของครอบครัว ถือว่าสิ่งทั้งหลายเหล่านี้เป็นมงคล ฉันจึงต้องมา มาเพื่อแสดงมงคล ให้พวกเราทั้งหลายเหล่าเพื่อนบ้านใกล้เคียง ได้รู้จักอรรถ รู้จัก พยัญชนะ ตามที่เจ้าของบ้านต้องการ ตามเจตนาของเจ้าของบ้านที่ต้องการให้เกิดมงคล และต้องการให้มีมงคลกับผู้ที่ฟัง ไม่ใช่ฟังแล้ว เกิดความเชื่องมงาย มีความศักดิ์สิทธิ์ มีอิทธิฤทธิ์ไม่ใช่อย่างนั้น แต่ฟังแล้วให้เกิดปัญญาญาณ หยั่งรู้ซึ่งความจริงถูกต้อง จำ แล้ว ทำให้เกิดประโยชน์

ฉันได้อนุเคราะห์ตามคำพูด คำขอ และสอนไปตามภาระ วาระ ฐานะ และหน้าที่ที่มีอายุสืบศาสนา ก็ถือว่าเป็นหน้าที่ของฉัน ฉันก็ทำ ไปแล้ว เอาเป็นว่ามงคลทั้งหลายได้เกิดขึ้นแก่พวกเธอทั้งหลาย จง ทำให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุด

สิ่งใดที่องค์สมเด็จพระศาสดา คือเจ้าของพระพุทธศาสนาได้ ประสิทธิ์ประสาทแล้ว คุณธรรมอันใดที่พระอรหันต์ทั้งหลายได้บรรลุ แล้ว และธรรมอันใดที่เราทั้งหลายได้เห็นแล้ว ได้ถึงแล้ว ได้เรียนแล้ว รู้แล้ว เกิดขึ้นแล้ว มีประโยชน์แล้ว ขออำนาจบารมีทั้งหลายเหล่านั้น จงเป็นพลบัจจยดลบันดาลให้ท่านทั้งหลายจงมีมงคลในชีวิตอันประเสริฐ จงทำตนให้เป็นผู้ไม่ประมาท ไม่มกมาย ไม่หลง ไม่ชวนชวาย ไม่ดื้อรน ไม่แสวงหา ไม่แบก และไม่เป็นภาระ จงเป็นผู้ปลดปล่อยเบา วาง สว่าง สะอาด และสงบ พ้นจากความเป็นทาส กลายเป็นไท มีอิสระ เหมือนนกที่ลอยอยู่ในอากาศ ถึงกระแสนิพพานในที่สุดด้วย เทอญ

๕. เสียบงธรรม พระองค์ที่ ๑๐

ที่มา หลวงปู่ได้ไปร่วมแสดงมุทิตาจิต เนื่องในงานฉลองสมณศักดิ์พระสุธรรมยานเถร (หลวงพ่อฤาษีลิงดำ) ณ วัดท่าซุง จังหวัดอุทัยธานี เมื่อวันที่ ๒๓-๒๔ มีนาคม ๒๕๒๘ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของคำสอนและคำตอบปัญหา ที่ท่านแสดงโปรดญาติโยมพุทธบริษัทในงานนั้น

วิญญาณหรือว่าอาทิสมานกาย ที่พวกเราชอบเรียกกันทาง มโนมยทิธา กายทิพย์ กายทิพย์นี้มีอยู่กับสัตว์ทุกประเภท คนทุกคน คนหรือสัตว์มีจิตวิญญาณเหมือนกันหรือไม่เหมือนกัน เหมือนกันทั้งหมด ไม่ว่าจะ เป็นขาว เป็นดำ เป็นต่าง เป็นแดง เป็นไอ้แต่้มไอ้ตูป อะไร ก็แล้วแต่เถอะ มันมีจิตวิญญาณเหมือนกันทั้งหมด

เมื่อมีจิตวิญญาณเหมือนกัน ก็แสดงว่าจิตวิญญาณตัวนี้แหละ คือตัวร่างกายของเรา เมื่อเราเจ็บ จิตวิญญาณก็เจ็บด้วย เมื่อเราป่วย จิตวิญญาณก็ป่วยด้วย ความจริงจิตวิญญาณมิได้ป่วย แต่ร่างกายเราป่วย เหตุที่เรามีความรู้สึกมีอาการอย่างนั้น เพราะความเคยชิน ความที่เราผูกพันต่อมันว่ามันของเราเนะ ตัวกูต้องเป็นของกู ผมงก็ของกู พันก็ของกู เล็บก็ของกู หนังของกู ความจริงแล้วมันไม่ใช่ของกู มัน เป็นของเขา แต่เราไปยึดเขามาใช้ ใจเราก็หลงระเริง ไม่ยอมคืนชาวบ้านเขา หรือนึกว่ากูจะไม่คืนต่อไปละ กูจะครองไว้ตลอดสภาพ ตลอดสมัย พวกนั้นโง่บรรลัย บัดซบที่สุด ใช้ไม่ได้ ไม่มีปัญญา แล้ว ยังโง่หลอกหรือโง่ของชาวบ้านเขามาอีก

เมื่อเรารู้สภาวะความเป็นจริง ว่าตัวเราจริงๆ คือจิตวิญญาณ เสียแล้ว พระองค์ก็ทรงดำรัสต่อไปว่า จิตวิญญาณหรือจิตเดิมแท้ของ มนุษย์ทุกประเภท เป็นจิตของพุทธะ พุทธะเป็นความเบิกบาน เป็นความ บริสุทธิ์ เป็นความใสสะอาด เมื่อจิตของพุทธะมีอยู่ในร่างกายของคน

เราทุกคนแล้ว แล้วเราทำไมถึงไม่เห็นจิตเดิมแท้ ไม่เห็นธรรม พุทธะ ไม่เห็นกายของเราที่เรียกว่าเป็นกายของพระอรียเจ้า เพราะว่ามีตัวสีมา ฉาบทำให้เราไม่สามารถมองเห็น ไอ้ตัวสีนี้แหละเป็นเครื่องเกาะกินใจ อย่างร้ายกาจ เป็นเครื่องทำลายความสะอาดบริสุทธิ์ของจิตวิญญาณ

สีมี ๓ ประเภท สีที่องค์สมเด็จพระจอมไตรถือว่าเป็นตัวคอย เกาะกินความดีคือราคะ เมื่อสีราคะเกิด จิตวิญญาณที่ใสสะอาดย่อม เคร้าหมองขุ่นมัว สีตัวที่ ๒ คือตัวโทสะ เมื่อตัวโทสะเกิดก็ขาดปัญญา เมื่อสีตัวที่ ๒ มี ตัวที่ ๓ ก็ยอมมี ตัวที่ ๓ คือโมหะ ทั้ง ๓ ตัวนี้เป็นสี ใหญ่ๆ ที่มาแปดเปื้อนจิตวิญญาณของเราหรือตัวเราจริงๆ ให้ตั้งไม่ สามารถใช้พลังหรือใช้อำนาจจิตวิญญาณ หรือใช้อำนาจกายทิพย์ของ เราได้

เพราะฉะนั้น องค์สมเด็จพระจอมไตรจึงบอกวิธีการปฏิบัติทำ ตนให้เข้าจิตแท้ของเธอ จิตโดยแท้ของพระอรียเจ้า หรือพูดโดยง่ายๆ ที่พวกเราชอบเรียกว่ากายของพระพุทธเจ้า หรือว่ากายของพระอรหันต์ นั้นเอง วิธีปฏิบัติที่เราจะทำให้ถึงกายของพระอรียเจ้า หรือจิตของเรา ก็คือ พระองค์ทรงสอนว่า ต้องทำกายให้เป็นปกติ ทำวาจาให้เป็นปกติ ที่นี้กายวาจาจะปกติได้ พระองค์บอกว่าต้องมี ลิกขาบท ลิกขาบท คือ ข้อยกเว้น ข้อห้าม ที่เรียกว่าศีล ศีล แปลว่า ปกติ บุคคลใดมีศีล บุคคลนั้นปกติ เมื่อมีกายปกติแล้ว ความสะอาด ความสมบุรณ์ ความ บริสุทธิ์ของใจย่อมแผ่พลาภาพให้เห็น เกิดเป็นพลังอันยิ่งใหญ่คือพลัง สมภาติ เมื่อมีสมภาติแล้ว ปัญญาย่อมเกิด เมื่อปัญญาเกิด จึงนำเอา ปัญญาเหล่านี้ที่ได้จากอำนาจของสมภาติและศีลไปตัดสี คือตัวราคะ โทสะ โมหะ

เมื่อเราสามารถชำระล้างจิตใจ คนที่เป็นพระโสดาบันสามารถเอาพลังอำนาจของจิตวิญญาณที่แปรสภาพเป็นพลังปัญญาอัน มาล้างตัวราคะ โทสะ โมหะ ให้เบาบางน้อยลงหน่อย คนที่เป็นพระสกิทาคา อณาคาก็ล้างสะอาดมากขึ้นไปอีกนิด ลดหลั่นตามชั้นของพระอริยเจ้า คนที่เป็นพระอรหันต์นี้หนักหน่อย ล้างมากหน่อย จึงใสสะอาด เพราะฉะนั้นอำนาจพลังสมาธิเกิดได้เพราะศีล อำนาจศีลเกิดได้เพราะใจเรา ตั้งเป็นปกติ กายเป็นปกติ อำนาจปัญญาเกิดได้เพราะอาศัยสมาธิเป็นเกณฑ์ เมื่อพวกเราทราบอย่างนี้แล้ว จิตเดิมแท้ของพวกเราเป็นพุทธะ เราก็โน้มนำตนให้เข้าถึงจิตเดิมแท้ ทำความรู้อีกว่า ธรรมอยู่กับตัวเรา เราคือธรรมะ ธรรมะเป็นข้อที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน มันมีใช้อยู่ที่ไหน มีใช้อยู่ที่ใดเลย มีใช้อยู่ที่ตำรา หรือตัวอาตมา หรือตัวครูบาอาจารย์ที่ไหน แต่พวกเรามีธรรมะทุกคน เหตุที่เราไม่รู้จักเอาธรรม หรือเอาพระอริยเจ้าในจิตของเรามาใช้ เพราะว่าเราไปโง่หลงมกมายว่านี่ของกู ลูกของกู ผัวของกู เมียของกู สมบัติพัสดุภัณฑ์ทั้งหมดที่อยู่รอบกายเรา เป็นของกู

เมื่อเป็นของกู ตัวนี้ภาษาศัพท์ธรรมเขาเรียกว่าอะไร เขาเรียกว่าความผูกพันทางใจ เริ่มแรกมีความผูกพันทางร่างกายเสียก่อน เราสร้างพันธะให้เป็นร่างกายขึ้นมา เมื่อพันธะของร่างกายเกิด ใจก็ผูกพันขึ้นมาอีก เมื่อใจผูกพัน ใจที่เคยใสสะอาดอิสระเปรียบเหมือนลูกโป่งที่ลอยไปในอากาศ กลับโดนผูกตรึงเอาไว้ มันก็ไม่มีคามบริสุทธิ์ ไม่มีความสะอาด ไม่มีการเป็นอิสระใจ อันนี้แหละคือใจที่โดนสีทั้ง ๓ อย่างเข้าทำร้าย หรือที่มอมเมาให้เกิดความไม่บริสุทธิ์ เรียกว่า ใจพระอริยเจ้า โดนทำร้าย แต่ยังไม่ชื่อว่าโดนทำลาย ฉะนั้น เมื่อพวกเราทราบถึงตัวเองว่า เราก็คือ พระอริยเจ้าคนหนึ่งเหมือนกัน ถ้าสามารถ

ทำได้ ทุกคนก็สามารถจะทำให้เข้าถึงซึ่งพระธรรมของพระพุทธเจ้าได้ เข้าถึงแดนพระนิพพานและแดนสว่าง แต่อาจจะไม่เข้าใจสำหรับบางคน มีใครถามอะไรอีกไหม

ถาม ลูกอยากได้แสงสว่าง

ตอบ ความจริงพวกเรามีไฟอยู่ในตัวแล้ว แต่ไม่รู้จักใช้ เราปล่อยให้ตัวราคะ โทสะ โมหะ มันบังไฟของเราอยู่ เพราะฉะนั้นจงใช้ปัญญาตัดตัวราคะ โทสะ โมหะ ไฟที่มีอยู่ในใจก็จะสว่างออกมา สติปัญญาต้องมีศีลบริสุทธิ์ ศีล เป็นหนทางแห่งสมาธิ เมื่อมีสมาธิ ปัญญาก็เกิด

ถาม ขอให้เข้าถึงซึ่งพระนิพพานค่ะ

ตอบ ทำจิตให้ดี ใจว่าง นี่แหละคือพระนิพพาน เพราะฉะนั้นพวกเราก็อธิว่าทำดีก็ให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป อย่ามาติดตัวบุคคล จงติดในธรรมะของพระพุทธเจ้า ขอเธอทั้งหลาย จงมีธรรมะของพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่ง อย่าพึ่งรูป บุคคลตัวตนเราเขา ไม่มีประโยชน์ พวกเราพากันมาพึ่งตามพุทธดำรัสของพระพุทธเจ้าดีกว่า พระพุทธเจ้าสอนให้เราปฏิบัติตามพระธรรมวินัยตามหลักของพระพุทธศาสนา เราก็ไปดู ไปหาดู เรียนเอา ว่าธรรมะของพระพุทธเจ้าสอนว่าอย่างไรบ้าง อย่างนั้นถึงจะสมกับคำที่ขอจากพระ ที่ขอว่าขอให้ถึงซึ่งพระนิพพาน

ถาม ขอนิพพาน

ตอบ ขอนิพพานอีกแล้ว ขออย่างคนโง่ เสียหน้าที่ เสียเวลา อุตุสำหรับเป็นศิษย์ของพระแก้วมรกต นิพพานไม่ใช่การขอ นิพพานไม่ใช่ภาษาพูด ไม่ใช่ภาษาเขียน แต่เป็นภาษาปัจจุบัน ถ้าเธอสามารถทำให้ใจให้ว่าง สว่างโล่งที่สุดแห่งพระนิพพาน ว่างจากกิเลส ว่างจากราคะ โทสะ โมหะ อย่างมีความหลงระเรีง แค่นี้แหละถึงกระแสพระนิพพานได้ ไม่เห็นยาก หรือเธอคิดว่ายาก ถ้ายากก็ไม่ต้องปฏิบัติ

ถาม ขอมีดวงตาเห็นธรรม

ตอบ คนทุกคนมีตาเห็นธรรม เธอมีตา ๒ ข้าง นั่นก็มีตา ๒ ข้าง เพราะฉะนั้นเมื่อต่างคนต่างมี มันก็ใช้ประโยชน์แต่ละคน เมื่อเธอมีอยู่แล้ว เธอไม่รู้จักใช้ก็ช่วยไม่ได้ ไม่ใช่หรือ ตาของเธอคือใจ ใจที่คิดจะเห็นธรรม ใจตัวนี้อยู่ในกายของเธอมีใช้หรือ หรือเธอฝากไว้ที่ไหน เมื่ออยู่ในกายแล้ว มันก็อยู่ในตัวเธอ เธอก็สามารถทำให้เห็นธรรมได้ก็ไม่ทำ มาขอจากฉัน

ต่อไปนี้เธอจงทำให้เห็นธรรมะ ให้มันว่างปราศจากอะไร ทั้งหมดในตัวเธอ เธอจงพิจารณาว่า กายเธอก็แล้วแต่ กายของบุคคลที่เรารักที่สุดก็แล้วแต่ สิ่งทั้งหลายทั้งหมดเหมือนกันหมดคือความตาย เมื่อตายแล้วกายจริงๆ เท่านั้น กายจริงๆ ในที่นี้หรือที่นั่น คือ *อาทิสมาณกาย* คือ *กายทิพย์* กายทิพย์เมื่อออกจากร่างก็ปฏิบัติตามความดี ความชอบ ไปรับผลกรรมที่ตัวเองปฏิบัติมา เพราะฉะนั้นจงคิดว่า จะทำให้กายเห็นธรรมหรือตาเห็นธรรมนั้น ทำที่กายของเธอหรือจิตของเธอ ทำจิตให้ปราศจากกิเลสทั้งหมด นึกถึงความว่างของบรรยากาศที่เกิดขึ้นในโลก แล้วทำจิตให้เปรียบเหมือนความว่าง นี่เป็นกลิณแล้ว นี่คือธรรมะ

ถาม อย่างความโกรธ ผมรู้สึกว่าการโกรธพอที่จะระงับลงไปได้ ความโลภของผม ผมก็บริจาคทานอยู่เรื่อยๆ ในใจก็คิดว่าความโลภเราก็ไม่ติด ถ้าจะพูดว่าติดหรือไม่ติดนี้ สำหรับผมถือว่าก็ไม่ได้ติดอะไรมากมาย หรือจะติดก็ยังไม่แน่ใจ ตัวที่ติดมา ก็คือ ที่ไม่อยากจะให้มีคือตัวความหลง ตัวโมหะตัวนี้ ผมอยากจะมีวิธีการที่จะทำอะไรจึงจะทำลายตัวโมหะให้มันหายหมดไป ผมคิดว่าถ้ามันหายไปได้ จิตคงจะสบายขึ้นอีกเยอะ วิธีการที่จะทำลายตัวโมหะง่ายๆ ขอท่านช่วยแนะนำกระผมหน่อย

ตอบ ทำไม่ไม่ถามฤๅ

ถาม ยังไม่มีโอกาสได้ถามครับ

ตอบ ทำไม่

ถาม ตอนเข้าไปพบหลวงพ่อบุญมา ท่านถามนี่ก็ลืมไปหมดว่าจะถามก็ลืม เพราะไม่มีโอกาสได้สนทนาถาม ถ้ามีโอกาสสนทนาถามอย่างนี้ก็คิดว่าคงจะได้ถามปัญหาที่เคยมีอยู่มาถามท่าน ตอนนี้เพิ่งนึกออกแล้วว่าอยากจะทราบตัวนี้ รู้เหมือนกันว่าคำถามนา แต่ว่าบางทีก็ช่วยได้ บางทีก็ช่วยไม่ได้ ภาวนาเพื่อที่จะทำให้ตัวโมหะมันหาย อย่างเวลาตัดร่างกาย เวลาพิจารณาร่างกายของบุคคลอื่น ร่างกายของเราให้มันเป็นนอสุภะ ตาเราก็มองเห็นแล้วว่าข้างหน้าเราไม่ใช่สุภะ แต่จะพิจารณาให้เป็นนอสุภะ มันก็ไม่ใช่ เพราะว่ามันมองเห็นว่ามันไม่ใช่สุภะ แต่ถ้าเป็นนอสุภะจริงๆ กายที่เราเห็นจริงๆ เน่าจริงๆ อย่างนี้ถึงเป็นนอสุภะจริงๆ ที่นี้คนยังเป็นๆ อยู่ หน้าตาสะสวย มองเท่าไรจะ

ตัดเท่าไรให้มันเป็นนอสุกะ มันก็เห็นสวยอยู่อย่างนั้น อันนี้ผมเชื่อว่า มีตัวโมหะอยู่มาก อยากจะได้วิธีทำอย่างไรถึงจะมองผู้หญิงไม่ให้มันสวย ใต้ครับ

ตอบ ก่อนอื่น ฉันก็เพิ่งจะรู้ว่ามากับนักลงทุนที่หวังกำไร การตอบคำถามต่อไป ไอ้การที่เธอจะใช้คำพูดว่า ผมก็พอจะรู้อะไรบ้างว่า ตัวผมมีอารมณ์อย่างนั้น อย่างนี้ อันนี้ใช้กับนักปฏิบัติไม่ถูก คำที่ว่า พอจะรู้อะไรบ้าง แสดงว่ากำลังใจไม่เด็ดเดี่ยว ไม่มั่นคง ไม่แน่นอน ที่แท้จริงแล้ว เราเป็นลูกพระพุทธเจ้าต้องทำตนให้ได้อย่างพระพุทธเจ้า ในวันที่พระองค์จะบรรลุนิเสกพระสัมมาสัมโพธิญาณตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า พระองค์ทรงทำกำลังใจอย่างแน่นอนเด็ดเดี่ยวเหมือนนักรบ เหมือนจอมทัพที่มีกำลังอันเหี้ยมหาญ และมีจิตใจอันเบิกบานด้วยการทำลายข้าศึก ข้าศึกในที่นี้ไม่ใช่ตัวบุคคลแต่เป็นตัวกิเลส คือ ตัวยาคะ โทสะ โมหะ หรือที่พวกเราชอบเรียกกันว่ากิเลสพันห้าตัดหนาร้อยแปด พระองค์ทรงทำใจว่า แม้กระทั่งชีวิตหรืออินทรีย์ แม้กระทั่งเลือดและเนื้อของพระองค์จะเหือดแห้งหายไป ในเวลาที่พระองค์ทรงบำเพ็ญอยู่ในสมาธิจิตเพื่อจะทำจิตให้ปลอดโปร่งโล่งจากอุปกิเลสทั้งปวง เพื่อฆ่าฟันข้าศึกทั้งหลายที่เกิดขึ้น พระองค์ไม่ทรงเสียดายแม้กระทั่งชีวิต แม้กระทั่งเลือดและเนื้อ แม้อินทรีย์จะเหือดแห้งหายไป นี่แหละเป็นกำลังใจสำคัญที่นักรบที่คิดจะประหารข้าศึกคือกิเลส สมควรที่จะเอาเยี่ยงอย่างอย่ามาถามว่าหาวิธีใดจะกำจัดข้าศึก ถ้ามีตัวอย่าง มีแบบที่ดีเลิศแล้วไม่รู้จักทำ ก็ถือว่าหมดสิทธิ์ในการทำก็แล้วกัน

ถาม สรุปลแล้ว กำลังใจต้องเด็ดเดี่ยว

ตอบ อีกอย่างหนึ่ง เธอบอกว่า เธอพิจารณาอสุกะเกิดขึ้น

แก่บุคคลอื่นๆ หวังจะให้เห็นเป็นนอสุกะ แต่จิตเธอไม่ยอมรับ เห็นว่า มันเป็นเรื่องสวยงาม แล้วเธอทำไมไม่ลองดึงอสุกะนั้นเข้ามาอยู่ในตัวของเธอบ้างล่ะ การทำอะไรที่ไกลตัว คนเราจะเห็นไม่เสมอกัน สิ่งใดที่คนที่มีจิตคิดว่าไกลเขาลางมลายทำสิ่งที่ไกลตัวเกินไป คนนั้นจะไม่เห็นเลย จะไม่มีความแจ่มแจ้งแดงแจ๋ในการปฏิบัติธรรมะใดๆ เลย แต่ถ้าเมื่อรู้ตัว ว่าตัวเองทำใจตัดไม่ได้ ทำไม่ไม่คิดหัดทดลองทำให้มันใกล้ตัวดึงเอาอสุกะเข้ามาอยู่ในตัวว่าเราก็น่าจะชกศพ คนข้างหน้าก็เหมือนกับชกศพ เหมือนกับเรา เรามีอุจจาระ ปัสสาวะ น้ำเลือด น้ำเหลือง น้ำหนอง มีเสลด น้ำลาย สิ่งทั้งหลายเหล่านี้เป็นของปฏิญญ เมื่อเรามีคนอื่นก็มีเหมือนเราเหมือนกัน พิจารณาอย่างนี้เธอก็จะได้ความสลดสังเวชในการบังเกิดจิตอันเป็นกุศลในกายของเธอ ไม่จำเป็นต้องเอาร่างกายคนอื่นมาเป็นข้อเปรียบเทียบ เธอมักจะชอบมองของที่สวยงามอยู่เป็นนิจศีล เรียกได้ว่าจัดว่าเป็นคนที่มีกามกิเลสอยู่เบื้องหน้า เพราะฉะนั้น การพิจารณาตัดอารมณ์กามในที่นี้ จำเป็นจะต้องใช้ปัญญาตั้งอารมณ์ที่เป็นของไม่สวยไม่งามเข้ามาหาตัวเอง ไม่จำเป็นต้องไปมองคนอื่นเขาเข้าตำราที่ว่าตดของผู้อื่นเหม็น ตดของเราหอม ใช้ไม่ได้

ถาม เวลาสอนเด็ก เด็กพวกนี้เคยได้รับคำตอบเรื่องผี เรื่องเทวดา ไอ้คำว่าผีมันมีจริงๆ หรือเปล่า เทวดาจริงๆ มีหรือเปล่านั้นก็ไม่ทราบว่าจะเอาอะไรพิสูจน์ให้เขาเห็นได้ ถ้าตอบว่ามีก็พิสูจน์ไม่ได้ว่ามีอย่างปรตของพระเจ้าพิมพิสาร เขาก็อยากจะได้รู้ว่ามันมีจริงๆ หรือเปล่าเทวดามีจริงๆ ไหม เทวดาแบบนั้นไม่ได้หมายถึงคนปฏิบัติความดีแล้วมีเทวดาอยู่ในใจ ถ้าตอบอย่างนี้ เขาเข้าใจอยู่แล้ว เขาก็เลยไม่เชื่อเลยว่าผีมี เทวดามี นรกมี สวรรค์มี เขาเชื่อว่าสวรรค์มันอยู่ในนรกอยู่ในใจ ทำนองนี้ไป

ตอบ เธอกำลังจะพูดว่า ถ้าตอบอย่างนี้แล้วจะทำให้เด็กไม่เชื่อถือศรัทธาใช่ไหม การตอบของเธอการพูดของเธอไม่ผิดในคำพูด แต่ผิดที่ ใช้ไม่ถูกกาล เธอพูดจริงๆ ต้องพูดให้กับคนที่ทำจริง เมื่อคนทำจริงจึงจะเห็นจริง ลักษณะการพูดให้เด็กฟัง เราต้องดูพิจารณา ถ้าเด็กคนนั้นทำจริงและได้เห็นจริง ก็ไม่มีปัญหา แต่เธอก็ไม่ได้บอกว่าเธอสอนเด็กอายุเท่าไร การสอนให้วางตนเป็นกลางๆ พูดอย่างคำกลางๆ จึงจะสามารถเข้าใจได้ทั่วไป สำหรับเรื่องจริงต้องให้กับคนที่ทำจริง จึงจะสามารถรู้สึก จึงจะสอนกันได้จริงๆ ความจริงทั้งหลายที่เธอพูด คนจริงเหล่านั้นมีก็เปอร์เซ็นต์ที่จะสามารถรู้ได้อย่างนั้นจริง

เพราะฉะนั้น เมื่อเธอไม่สามารถรู้ได้อย่างนั้นจริง เธอก็ต้องพูดในสิ่งที่คิดว่าเป็นกลางๆ แล้วให้คนจริงหรือไม่จริงทั้งหลายเลือกนำไปใช้แล้วแต่ปัญญา ในการพูดอะไร พูดแล้วมันมีผลออกมาเป็นหนึ่งหนึ่งในที่นี้หมายถึงว่าคนสามารถเลือกนำไปใช้ได้ถูกต้อง ในที่นี้ก็หมายถึงว่าทุกคนมีสิทธิ์นำไปใช้แล้วสุจริตได้ ถ้าไม่สุจริตคนที่ไม่ชอบใช้เขาก็ไม่สนใจนั่นเป็นเรื่องของเขา คนบางคนก็ไม่ชอบเรื่องผีเรื่องเทวดา เรื่องเปรตเรื่องอะไรต่างๆ เขาชอบเรื่องที่เป็นธรรมชาติๆ ที่เป็นเนื้อแท้ๆ ที่ไม่มีกิเลส ไม่มีแก่น ไม่มีเปลือก เพราะฉะนั้นธรรมชาติๆ ที่พระพุทธเจ้าสอนไว้ เราก็มีโอกาสเอามาแสดงได้ ในขณะที่คนเป็นหมู่ใหญ่ได้รวมกัน เพราะไม่แน่ว่าคนหมู่ใหญ่อาจจะไม่มีหนึ่งในสิบที่สามารถรู้ธรรมแท้ เราก็ได้ชื่อว่าสร้างบุคคลธรรมดาให้เป็นพระอริยเจ้าได้ มีอานิสงส์ใหญ่มีใช้หรือ เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว การพูดธรรมแท้ๆ ก็สมควรจะพูดให้คนหมู่ใหญ่สามารถจะเลือกใช้ได้

เราอย่าไปพูดว่า จะพูดเรื่องจริงให้กับคนจริงๆ ฟัง แล้วเราจะรู้ได้อย่างไรว่า คนจริงที่เราพูดนะ มันทำได้สักก็เปอร์เซ็นต์ เพราะฉะนั้นเรื่องก็ต้องใช้ปัญญาพิจารณา พิจารณาดูว่าสิ่งที่เราสอน เราทำดูนี้เหมาะกับกาล เหมาะกับสถานที่ เหมาะกับบุคคล มากน้อยแค่ไหน สิ่งใดที่เราไม่สามารถจะพิสูจน์ได้ เราก็อำไปอย่างยอมรับว่ามีจริง เราต้องใช้คำพูดว่า ถ้าเธออยากจะรู้จริง เธอต้องเป็นคนจริง แล้วปฏิบัติจริง เธอจึงจะเห็นจริง อย่างนี้ไม่รับแล้วก็ไม่ปฏิเสธ ถ้าเธอไปพูดว่ามีจริง แสดงว่าเรารับโดยชนิดที่ว่าร้อยเปอร์เซ็นต์เต็ม เมื่อเป็นจริงอย่างนี้ นักวิทยาศาสตร์ที่ดีต้องให้เขาพิสูจน์บ้าง เราไม่เปิดโอกาสให้เขาพิสูจน์เลย ไปบอกเขาเลยว่าต้องเป็นจริงอย่างนั้น ใช้ไม่ได้ เป็นการสอนแบบคลุมถุงชนเกินไป เข้าใจไหม

ถาม ในขณะที่สอนวิชานี้ มีอยู่เป็นประจำ

ตอบ เราก็คงแยกให้ถูกต้อง แล้วตอบให้ถูกประเด็น แล้วก็ต้องพูดเมื่อเราตอบเฉพาะคนนี้ เราก็คงพูดต่อไปว่า เธอทั้งหลายเมื่อฟังแล้วถูกใจนำไปคิด แล้วลองปฏิบัติดูบ้างนะ ไม่ใช่ไปบังคับนี้ทางที่ดีแล้วมันต้องมีหนทางให้เชื่อบ้าง เพราะเด็กก็ยังคงเป็นเด็ก ยังไงๆ จิตใจเขาก็ยังเป็นเด็ก ความอ่อนต่อโลก ความมีประสบการณ์ในการปฏิบัติตนน้อย อันนี้เราไม่พูด ไม่เกี่ยวเรื่องผลกรรมหรือบุญเก่าที่ตามมา แต่เราพูดถึงผู้ที่เป็นอาทิสกัมมิกะ ผู้ใฝ่ในวงการนี้ หรือจะว่ามีข้ออ้างหรือข้อแย้งว่า อ้าวแล้วพวกที่มีบุญเก่าตามมา เด็กทารกสามารถสำเร็จเป็นพระอริยเจ้าได้หรือไม่เถียง เมื่อเธอไม่เถียง ฉันก็ไม่ปฏิเสธว่าได้หรือไม่ได้

เพราะฉะนั้นเราก็ต้องดู แล้วแต่บุคคลที่สั่งสอน มันอาจไม่ถูก
จริตกับบุคคล พระพุทธเจ้าเวลาจะสอน พระองค์ยังทรงเลือกคนสอน
คำสอนจะทำให้พุทธบริษัทรู้ธรรมะ หรือสามารถทำให้บุคคลทั้งหลาย
ได้เห็นธรรมของพระจอมไตรได้มากน้อยแค่ไหน คนที่สอนจริง ๆ แล้ว
เขาไม่ต้องพูดมาก รู้จักว่าสอนจริงแล้วทำจริง เขาพูดเพียงแค่ว่า ๒ คำ
คำพูดของเขาก็สามารถเปิดปัญญาให้คนทั้งหลายฟังแล้วมีความสว่างได้
เอาคำสอนที่พระพุทธเจ้าสอนมาใช้ สังเกตดูสมัยก่อนสมเด็จพระ
จอมไตรพระองค์ทรงเทศน์ไม่นาน บุคคลก็สามารถบรรลุซึ่งธรรมอัน
วิเศษได้ เพราะธรรมะที่พระองค์ทรงเทศน์ได้เลือกแล้ว สรรแล้ว
พิจารณาแล้วว่าถูกกับจริตของคนทั้งหลายที่นั่งอยู่ข้างหน้า ดังนั้น เวลา
เราสอนอะไรก็แล้วแต่ ไม่จำเป็นว่าต้องเป็นธรรมะ ก็ต้องเลือกว่าสิ่งที่
ตัวเองสอน นี้สามารถจะทำให้คนฟังมีความเข้าใจมากน้อยแค่ไหน
นำไปปฏิบัติได้หรือไม่ สอนเข้าใจแต่ปฏิบัติไม่ได้ก็มี

ถาม .....(ได้ยินไม่ชัด)

ตอบ พระพุทธเจ้าก่อนที่จะปรินิพพาน จึงตรัสกับพระ
อานนท์ว่า เธอจงอย่าเสียใจไปเลย พระธรรมวินัยเท่านั้นที่จะเป็น
ศาสดาสอนเธอ เพราะฉะนั้นพระธรรมวินัยนี้เป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า
เอาพระธรรมเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า ปฏิบัติตามธรรมวินัย อย่า
มาคิดติดอยู่ที่วัตถุ สิ่งของ บุคคล ใช้ประโยชน์ไม่ได้ บุคคลมันมีก็
ตาย สิ่งของมีก็ต้องแตกสลาย ไม่มีอะไรเที่ยงแท้แน่นอน โลกนี้มัน
อนิจจังไม่เที่ยง

ถาม .....(ได้ยินไม่ชัด)

ตอบ ใ้การเป็นเด็กเป็นเล็กมันอยู่ที่ไหน การคิดหรือว่า
ตัวบุคคล ปัญญาของเด็กปัญญาของคนเรามีฉลาดเสมอกัน คนที่
ฉลาดเอาความดีออกอวด แสดงว่าเขามีความฉลาด เก็บความงอไว้
ข้างหลัง คนคนนี้ก็มปัญญาเหมือนกัน คนที่แสดงความชั่ว เอาความ
ชั่วออกอวด เอาความดีไว้ข้างหลัง คนนี้เขาก็มีปัญญาเหมือนกันแต่
ไม่รู้จักใช้ปัญญา เพราะฉะนั้น เมื่อมีปัญญาทุกคนพระพุทธเจ้าหรือ
ธรรมชาติหรือธรรมะได้สร้างสรรค์มาให้ทุกคน ก็รู้จักใช้ปัญญาให้ถูกต้อง
ปัญญามีก็ต้องรู้จักใช้ปัญญา

จะบอกว่าตนเป็นพวกปัญญาเด็ก ๆ ปัญญาอ่อน ๆ ด้วยความรู้
อยู่ที่ไหนหรือว่ามีปัญญาที่ใช้ไม่ได้ นั่นเป็นคำพูดของคนที่มีปัญญาอ่อน
หรือคนโง่ เพราะฉะนั้น เราอย่าไปถือตัวเองว่าเราเป็นคนไม่มีปัญญา
เพราะว่าถ้าไม่มีปัญญา คงไม่มีโอกาสได้มานั่งฟังฉันคุยหรือก เมื่อ
ทุกคนมีปัญญาก็ถือว่าเรามีของเก่าที่ดีมา อย่ามานั่งใช้ทุนเก่าให้หมดไป
โดยไม่ทำทุนใหม่ให้เพิ่มขึ้น พยายามอบรมสะสมบ่มนิสัยให้ทุนใหม่
มันเพิ่มขึ้นบ้าง จะมานั่งกินดอกลูกเดียว เดี่ยวจะแย

ถาม กราบพระบาท ขออาราธนาให้แสดงธรรมโปรดญาติโยม
เป็นครั้งสุดท้าย ก่อนที่พระคุณเจ้าจะไม่รับแขกครับผม

ตอบ เธอทั้งหลายพากันมาประชุม ณ ที่นี้ อาราธนาให้เรา
แสดงธรรมของพระพุทธเจ้า เมื่อเธอทั้งหลายมีใจเป็นบุญเป็นกุศล คิด
ว่าจะปฏิบัติในกิจของพระศาสนาให้บรรลุถึงที่สุด คือพระนิพพาน พวก
เธอทั้งหลายจงทำใจให้ได้ซึ่งกระแสพระนิพพานเสียก่อน วิธีทำใจให้
ได้กระแสพระนิพพานนั้น วันนี้ฉันจะพูดทั้งวันเรื่องจิตของตัวเอง

ทำความเข้าใจของจิตหรือใจของเราว่า อะไรเป็นของเราแน่ กายมันอยู่ที่ไหน ใจมันอยู่ที่ไหน ส่วนไหนกายและใจ อะไรเป็นของเรา เมื่อเรามีความรู้สึกว่าอะไรเป็นของเราแล้ว เราก็สามารถจะตัดเอาสิ่งที่ไม่ดี ไม่งามออกจากตัวเราจริงๆ ได้ ความรู้สึกที่เรารู้ได้ว่าอะไรเป็นของเรา คือจิตหรืออาทิสมานกาย คนที่ตายไปมีลักษณะเปรียบเหมือนใยบัวที่ทุกคนเห็น นี่เป็นร่างกายส่วนข้างในเป็นอาทิสมานกายหรือกายทิพย์ เมื่อร่างกายมีลักษณะที่เหี่ยวยุบ ลักษณะที่อาการไม่น่าดู แต่ข้างในโปร่งใสและเบาใซ้ใหม่ เมื่อข้างในโปร่งใสเบา จิตอันนี้แหละเป็นจิตของพระอริยเจ้า ทุกคนมีจิตอย่างนี้

เพราะฉะนั้นเธอทั้งหลาย *วิธีทำใจให้ถึงจิตพระอริยเจ้า จงวางภาระธุระให้หมด ครั้งใดที่คิดว่าจะทำกิจของพระศาสนา อย่าให้มีภาระธุระ มีความกังวลใจ ความว่าวุ่นแคว่หมองของใจปรากฏในจิต* แค่นี้เธอก็สามารถจะบรรลุถึงจิตของพระอริยเจ้าได้โดยไม่ยาก เข้าถึงกระแสพระนิพพาน คือขีดสุดในพระพุทธศาสนา จบคำเทศน์ครั้งสุดท้าย

ถาม สาธุ

ตอบ จงรักษาศีลให้ประเสริฐ จงรักษาสมาธิให้เป็นเลิศ จงรักษาปัญญาให้บริสุทธิ์ ๓ อย่างนี้ ถ้าเธอมี เธอก็สามารถจะเข้าถึงพระนิพพาน สำเร็จเป็นพระอริยเจ้าทุกคน

ถาม สาธุ

ตอบ ขอตั้งสังจาธิฐาน ผู้ที่มาแล้วก็ดี ยังไม่ได้มาก็ดี หวังพบเราก็คดี มิได้หวังพบเราก็คดี ขอเธอทั้งหลายเหล่านั้น ผู้มีใจอันเป็นบุญเป็นกุศล จงสำเร็จสัมฤทธิ์ผลตามมโนรสถอันพึงปรารถนา สิ่งใดที่ไม่ผิดในพระธรรมวินัยแล้วไซ้รู้ ทั้งถูกต้องตามทำนองคลองธรรม และกฎหมายของบ้านเมือง สิ่งทั้งหลายเหล่านั้นจงพึงบังเกิดแก่ท่านทั้งหลาย ที่มาแล้วก็ดี มิได้มาก็ดี ด้วยที่สุดสิ้นทุกข์ด้วย เทอญ

ตอนที่ ๑ หลวงปู่คือใคร

ถาม หลวงปู่คะ ทำไมคนเขาถึงเรียกท่านว่าหลวงปู่ บางทีก็เรียกเป็นพระโลกอุดรบ้าง เป็นพระองค์ที่ ๑๐ บ้าง เป็นพระพุทธรูปบ้าง

ตอบ ทำไมเขาจึงเรียกว่าหลวงปู่ ทำไมเขาจึงเรียกว่าพระโลกอุดร ทำไมเขาจึงเรียกว่าพระองค์ที่ ๑๐ ทำไมเขาจึงเรียกว่าพระพุทธรูปบ้าง

การที่เขาเรียกว่าพระโลกอุดร เพราะปกติแล้วพระโลกอุดร ถ้ามีชีวิตอยู่ตอนนี้ประมาณสามร้อยกว่าปี ชีวิตของพระโลกอุดรปกติจะไปไหนก็อิสระ จะมาไหนก็เป็นผู้ไม่ยึดไม่ผูกพัน และพระโลกอุดรมีชีวิตแปลกตรงที่ว่า ผู้ใดต้องการปรารถนาเห็นท่านจะไม่ได้เห็น ผู้ใดไม่ปรารถนาจะเห็น หรือเมื่อหมดความปรารถนา สามารถจะเห็นได้ตลอดเวลา และผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นพระโลกอุดร ปกติที่พระโลกอุดรปฏิบัติท่านจะไปทุกที่ ที่มีธรรมชาติ และไปทุกที่ที่บุคคลทั้งหลายมีความทุกข์ความเดือดร้อนใจ แล้วท่านจะแสดงออกซึ่งร่างกายที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง ท่านอาจจะแสดงออกในรูปของพระหนุ่ม อาจจะแสดงออกในรูปของพระผู้เฒ่า อายุ ๑๐๐ กว่าปี หรืออาจจะแสดงออกในรูปของสามเณร นี่เป็นปกติของพระโลกอุดร

ทำไมเขาจึงเรียกฉันเป็นพระโลกอุดร เพราะว่าคนทั้งหลายเหล่านั้นอยากจะเห็นฉันมาก ก่อนที่จะมีวันในวันนั้น อยากจะเห็นฉันเป็นเวลาแรมปี แต่ก็ไม่มีโอกาสได้เห็น เมื่อเขาสิ้นหวังที่จะได้เห็น เขาก็ได้เห็นฉันในวันนั้น (ดูเรื่องเสียงธรรม พระองค์ที่สิบ) คงจะเป็นสาเหตุอย่างนี้กระมัง ที่เขาเรียกฉันว่า พระโลกอุดร ซึ่งเป็นความเข้าใจของชาวบ้าน แต่ยังไงฉันก็เป็นพระปกติอยู่ หรืออาจไม่ใช่พระ เพราะมีพระมากมายมาถามฉันว่าเป็นพระหรือเปล่า ฉันบอกฉันไม่ใช่พระ พระดูกันตรงไหนจะบอกว่าดูกันที่รูปร่าง การแต่งกายอย่างนี้ที่เป็นลักษณะของพระ ไม่ถูกต้อง พระมันอยู่ที่ใจ

พระองค์ที่ ๑๐ หมายความว่าอย่างไร

พระองค์ที่ ๑๐ ก็คือพระพุทธรูปองค์ที่ ๑๐ พระพุทธรูปองค์ที่ ๑๐ คือพระกฤษณะ เขา นับเริ่มต้นจากพระกฤษณะองค์ที่ ๓ จนถึงพระกฤษณะ รับภาระธุระหน้าที่เผยแพร่พุทธศาสนาด้วยกฎเกณฑ์ กติกาของธรรมชาติ ท่านไม่มีหลักการ ไม่มีกฎเกณฑ์ ไม่มีตำราในสิ่งคำสอน มีแต่เพียงว่า “ขอเธอทั้งหลายจงมุ่งมั่นหมายใจในการพิจารณาในสภาวะสิ่งแวดล้อม ให้เป็นธรรมะที่ถูกต้อง” นี่คือคำสอนของพระองค์ที่ ๑๐ ฉะนั้น คำสอนของฉันอาจจะเหมือนพระองค์ที่ ๑๐ ก็ได้

มีอีกครั้งหนึ่ง เขาเรียกฉันว่าพระพุทธรูป ทำไมเขาจึงเรียกฉันว่าพระพุทธรูป ครั้งนั้นฉันไปนั่งอยู่ที่ใต้ต้นไม้โพธิ์มีแก้วสีแดง เวลานั้นเขาก็สร้างศาลาเรือนแก้วไว้ให้ฉันอยู่ ก็ไม่รู้ว่าจะได้ไปอยู่หรือเปล่านั้นที่เขาสร้าง เขาส่งคนมาขอรูป เพื่อจะไปหล่อรูปเหมือน ฉันก็บอก

ว่า เถถ้าจะไม่เข้าท่า ตรงที่คำสอนของฉัน สอนให้ทุกคนไม่ยึด ไม่ผูกพัน ไม่ติด ไม่รัดรีง ไม่กราบไหว้ ไม่เคารพบูชาในตัวฉัน แต่จงเคารพในการปฏิบัติตัวเอง ซึ่งประกอบด้วยสติปัญญา ความสามารถ และการเรียนรู้ แล้วทำไมฉันจึงต้องส่งรูปไปให้เขาหล่อ ก็เลยไม่อนุญาตในการถ่ายรูป

ทำไมเขาถึงเรียกฉันว่าพระพุทธเจ้า

เพราะฉันนั่งห้อยขา มีพระสมุณมือขวามานวดให้ฉัน ก็คงจะนวด เพราะว่าเริ่มนั่งตั้งแต่ตี ๕ ครึ่งถึง ๔ โมงเย็น เลือดลมมันก็ลงไปกองอยู่ที่พื้นหมด นวดไปนวดมาเขาก็ไปพลิกฝ่าเท้า เขาบอกว่าเขาเห็นกงจักรที่ฝ่าเท้าทั้ง ๒ ข้างของฉัน เขาเลยพาลเรียกฉันว่าพระพุทธเจ้า ซึ่งฉันมามองอยู่ตั้งนาน ยังไม่เห็นกงจักรเลย ที่เห็นแน่ๆ คือ รอยฝ่าเท้า

นี่เป็นสาเหตุให้เขาเรียกฉันว่าพระโลกอุดร พระองค์ที่ ๑๐ พระพุทธเจ้า แล้วก็หลวงปู่ คำว่า หลวงปู่ นี่ก็เริ่มเรียกจากหมู่คนที่วัดนั้นเหมือนกัน

สิ่งทั้งหลายเหล่านี้เป็นความถูกต้อง ไม่ถูกต้อง ฉันไม่เข้าใจ ฉันเข้าใจอยู่เพียงว่าใจฉันสบายเป็นปกติ มีความรู้สึกเฉยๆ ในคำเรียกเหล่านั้น และมีความรู้สึกไม่ผูกพัน ไม่ยึดถือ ไม่สนใจ ถ้าฉันอยากไปแสดงตัว ง่ายนิดเดียว เดินไปพักเดียว เดี่ยวก็ได้เจอความอัศจรรย์ นั่นก็จะเป็นเหมือนสิ่งที่ผ่านมา พวกเราก็อย่าไปสนใจ อย่าไปวุ่นวาย และอย่าไปสืบอายุ อย่าไปค้นหา ขอเพียงฉันเป็นผู้ให้ด้วยความบริสุทธิ์ใจ เป็นใช้ได้

ที่นี้คนจะเห็นฉันหนุ่ม เห็นฉันแก่ เห็นฉันขาว เห็นฉันดำ เห็นฉันอ้วน เห็นฉันมีอายุปานกลาง มีอายุปฐมวัย บัจฉิมวัย ยังไงก็แล้วแต่ นั่นถือว่าเป็นเรื่องตาของชาวบ้าน ถือว่าเป็นเรื่องความเห็นของชาวบ้าน

ความจริงฉันไปวันนั้นไม่ได้มีเจตนาอะไร เพียงแต่ทำหน้าที่ในการแสดงออก ความจริงวันนั้นมีพระประมาณ ๒๐๐ กว่ารูป ในศาลาหลังเก่าริมน้ำวัดจันทาราม ซึ่งฉันก็ไปรวมอยู่กับพระทั้งหลาย แต่บรรดาผู้คนที่ทั้งหลาย ก็ไม่ทราบว่าจะสูงจะต่ำอย่างไร ก็มาจับเอาฉันเริ่มต้นจากที่ฉันไปนั่งอยู่กับพระ ความจริงก็ไม่เกิดประโยชน์อะไร แต่เมื่อพวกเราสงสัยอยากจะรู้

วันนั้นฉันไปนั่งอยู่ที่โคนต้นไม้ เป็นตอไม้อยู่ริมแม่น้ำสะแกกรัง ฉันกำลังเล่าเรื่องอดีตของการสร้างวัด แล้วก็เล่าเรื่องเจตีย์สามองค์ที่ล่มลงไปแม่น้ำ กับลูกศิษย์ ๓ คนที่เขาตามไปจากกรุงเทพฯ ในตอนที่เล่าอยู่นั้น มีชาวบ้านมาฟังหลายคน สุดท้ายฉันก็ไปสงน้ำในแม่น้ำสะแกกรัง วันนั้นมันคงจะเกิดปาฏิหาริย์ ในขณะที่ฉันสงน้ำ ลำน้ำมันไหลทวนกลับ ปกติมันไหลลงใต้ พวกชาวบ้านเห็นเป็นเรื่องอัศจรรย์ผิดปกติ ตั้งแต่นั้น เลยนอนไม่ได้ กลางคืน ตี ๑ ตี ๒ ก็มาถ่ายรูป จะนอนทำไหนดก็ถ่ายหมด เลยหลบไปอยู่ใต้พุ่มไม้ ก็มีคนตามไปที่พุ่มไม้ สุดท้ายก็ตามจองเวรกันไม่รู้จักจบจักสิ้น

ครั้งรุ่งขึ้นเข้าไปนั่งสมาธิในโบสถ์เก่า มันก็พากันไปรอเป็นพันคน พอออกมาเสร็จเรียบร้อย ตั้งแต่ตีห้าครึ่งถึงสี่โมงเย็นไปไหนไม่ได้

ของถวายเป็นกัวยเดี่ยว ขนมห กับข้าวมีมาก แต่ก็ฉันไม่ได้ มันมีหลายสาเหตุ

- ๑) กลางคืนทั้งคืนไม่ได้นอน กลางวันไม่ได้พัก โรคที่มันเป็นอยู่ในกระเพาะก็ทรมาณ จึงทำให้ฉันอะไรไม่ได้
- ๒) ผู้คนมากันมากมาย พากันมานั่งรอ ถ้าจะไปนั่งฉัน ก็เป็นเรื่องผิดปกติวิสัย เพราะคนเหล่านั้นต้องการจะถามปัญหาภาระธุระที่มีอยู่ ถือว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้ฉันอาหารไม่ได้

ตอนเย็นแล้วก็กลับที่พัก ความจริงแล้วเขาให้คนมานิมนต์ให้อยู่ต่อ แต่ฉันมีความรู้สึกว่ามันไม่ถูกต้อง ไม่ถูกต้องที่ฉันต้องไปทำภาระอย่างอื่น การอยู่ต่อก็เป็นการมาผูกพัน รัตริ่งเหนียวแน่นเกินไปเลยรีบหนีออกมาตอนนั้น เขาก็ส่งคนมาเรื่อยๆ ตั้งแต่นั้นมา ฉันก็มีความรู้สึกไม่ถูกต้องที่ส่งคนมา และขอรูปที่จะปั้นรูปไว้ วันนั้นเข้าใจว่าจะได้สแตงค์ที่ติดกันเทศน์ซึ่งชาวบ้านเขาถวายเป็น จรดเย็นก็ประมาณร่วมสามแสนกว่าบาท ทองอีกประมาณ ๒๗ บาทเพชรนิลจินดา แก้วแหวนเงินทองก็มากพอสมควร มากขนาดพานทองเส้นผ่าศูนย์กลาง ๕ นิ้วใส่ถึง ๓ พาน ฉันก็ไม่ได้สนใจ มีพระที่นั่นเขาเก็บไป ไม่ใช่ว่าฉันให้เงินเขามากมาย แล้วเขาเรียกฉันว่าหลวงปู่หรือจะคำเรียกหลวงปู่ เขาเริ่มเรียกตั้งแต่ครั้งแรกที่ฉันเหยียบเข้าไปในอุทัยธานี ครั้งนั้นเป็นครั้งแรกที่ฉันไป ก็เป็นเรื่องธรรมดาผ่านไปแล้วก็ผ่านไป

ตอนที่ ๒ หลวงปู่อายุเท่าไร

ถาม มีคนกล่าวขวัญเรียกท่านว่า หลวงปู่ๆ ผมอยากทราบที่ท่านอายุเท่าไร

ตอบ มีคนเรียกฉันว่าหลวงปู่ แล้วเราเห็นฉันแก่เป็นปู่ใหม่ใครเป็นคนพูดให้เราฟัง คนที่เรียกฉันว่าหลวงปู่นี้แก่กว่าฉัน ใช้ใหม่เอาเป็นว่าฉันไม่ต้องสืบสวนว่าใครเป็นคนบอก ใครเป็นคนเรียกฉันว่าหลวงปู่ ก็คงสืบเนื่องมาจากเรื่องที่เกิดที่วัดท่าซุง ที่เขากล่าวขานเรียกฉันว่าหลวงปู่กันละมั้ง พวกเราก็เลยเรียกตาม

ที่นี่ถามว่าทำไมฉันจึงเป็นปู่ของชาวบ้าน โดยที่ยังไม่มีลูกไม่มีเต้าสักคนเลย และไม่เคยมืดใจจะไปมี เมื่อเป็นอย่างนั้นเป็นปู่ได้อย่างไร เรื่องนี้มีนิทานท้องเรื่องในครั้งพุทธกาล นิทานคือเรื่องจริงที่นานมาแล้วเป็นนิทานชาดก

ครั้งหนึ่งในสมัยที่องค์สมเด็จพระจอมไตรยังมีชีวิตอยู่ เรื่องเกิดที่เขตวันมหาวิหาร ซึ่งเป็นอารามของอนาถบิณฑิกเศรษฐี ปกติพวกเราคงจะทราบว่าเป็นเศรษฐีผู้ที่มีใจบุญ สร้างเขตวันมหาวิหารถวายแด่องค์สมเด็จพระศาสดาอัน เสียเงินเสียทองเป็นหมื่นๆ ล้านๆ กหาปณะ โดยการไปซื้อสวนซื้อที่จากเจ้าชายองค์หนึ่งมีนามว่าเซตถะ เจ้าชายองค์นี้ก็ซื้ติดชะมัด ตรงไหนเป็นหลุม เป็นบ่อ ก็บอกให้อนาถบิณฑิกเศรษฐี เอาทองมาถมให้เต็มบ่อเต็มหลุม ตรงไหนเป็นทางราบก็เอาทองมาปูให้เต็ม รวมความแล้วถ้าอนาถบิณฑิกเศรษฐีต้องการเนื้อที่เท่าไร ต้องเอาเงินและทองมากองและปิดไม่ให้เห็นพื้นธรณีเลย ก็ด้วยความ

เลื่อมใสศรัทธาของอนาถบิณฑิกเศรษฐีซึ่งมีต่อองค์สมเด็จพระศาสดา และท่านเห็นว่าสถานที่นี้เป็นสถานที่เหมาะสมที่จะตั้งอารามถวายแด่ องค์สมเด็จพระจอมไตร ท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีก็ให้บริวารไปทำการ ขนทอง เบิกทองจากหัวเมืองต่างๆ ที่ตนมีหุ้นส่วนการค้าอยู่ บรรทุก ทองใส่เกวียนมาปูตามพื้นแผ่นดินที่ตนคิดว่าจะเป็นที่เหมาะสมสำหรับการสร้างวัด ใช้เวลาในการปูและขนเป็นเวลา ๓ เดือนเต็มๆ จนกระทั่งเป็นที่พอใจของเจ้าชายองค์นี้ ซึ่งเป็นเจ้าชายขี้เหนียว

พอสร้างวัดเสร็จเรียบร้อย มีที่อยู่ส่วนหนึ่งที่อนาถบิณฑิกเศรษฐีเห็นว่าเรายังไม่ได้ปูทองไว้ ที่ตรงนี้ก็คงจะไม่ได้เป็นกรรมสิทธิ์ และคิดว่าที่ตรงนี้เราจะตั้งเป็นป้ายเป็นชื่อของวัดว่า “วัดอนาถบิณฑิกเศรษฐี” ปรากฏว่าเข้าไปหาเจ้าชายองค์นี้ เจ้าชายก็บอกว่า *เอาอย่างนี้ก็แล้วกัน* ฉันก็เอาเปรียบคุณมามากแล้ว โดยการขายที่ในราคาแพง ลิบลิว ท่านก็ยิ่งอุตสาหึมาซื้อที่ตรงนี้ ฉันถวายร่วมบุญด้วยก็แล้วกัน แค่ว่ากระเบาะมือแต่มีชื่อแม้ว่าวัดทั้งหมดที่ท่านสร้างต้องเป็นชื่อของฉัน โดยการถวายที่ แต่อนาถบิณฑิกเศรษฐีเห็นว่าไม่สำคัญ ไม่ว่าจะป็นชื่ออะไรก็แล้วแต่ฉันได้บุญเป็นใช้ได้ ก็ตกลงตามนั้น เจ้าชายองค์นี้ก็เลยใช้ชื่อตัวเองเป็นชื่อวัด วัดนั้นก็เลยเรียก “*เซตวันมหาวิหาร*”

เรื่องก็มีอยู่ว่าอนาถบิณฑิกเศรษฐีท่านมีบุตร และโดยเฉพาะบุตรของท่านเป็นผู้มีภูมิความรู้ ครั้งหนึ่งบุตรสาวคนเล็กอายุ ๗ ขวบ มีนามว่าสุนณา ถ้าจำไม่ผิดนะ นางสุนณาก็เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ลำเร็จธรรมขั้นสูงกว่าบิดา คือ เป็นพระสีกาทาคามีเมื่ออายุ ๗ ขวบ อนาถบิณฑิกเศรษฐีฟังธรรมจากองค์สมเด็จพระศาสดา ก็แค่บรรลุ โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผลเท่านั้น

ต่อมาถึงกาลวิบัติของร่างกายชั้นห้า บ้านเช่าคือรูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณที่นางสุนณาเช่าเขามาชำระระยะเวลาแค่ ๗ ปี มันหมดสัญญาเช่าแล้ว เขาจะไล่แล้วต้องตาย ต้องคืนให้เจ้าของเดิมคือดิน น้ำ ลม ไฟ นางสุนณาก็มีอาการป่วยอย่างมาก สุดท้ายก็มีอาการเป็นท้วงบิดา ว่าบิดาของเรานี้มีคุณธรรมแค่นี้ โสดา ยังมีโอกาสที่ประมาทยังทำตนให้พันทุกข์ไม่ได้ ๑๐๐ เปอร์เซนต์ ปากก็เรียกบิดาเข้ามาในขณะที่กำลังกระวนกระวาย ทูรันทูรายด้วยพิษไข้ แต่นางมีสติเป็นพระอริยเจ้า นางก็พูดว่า “*น้องชาย ขอ น้องชายจงอย่าประมาท จงมุ่งมั่นทำความดีให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไปด้วยเถอะนะพ่อนะ น้องชายที่รักของเรา*”

ฝ่ายอนาถบิณฑิกเศรษฐีฟังลูกสาวคนเล็กมาเรียกตัวเองว่าน้องชาย เอ ถ้าจะกระไรอยู่ ลูกสาวเราบ้าหรือเปล่า หรือว่าไข่มันบีบคั้นจนหมดสติไป มาเรียกพ่อเป็นน้อง ก็ตกใจ ความที่เคยได้ฟัง พระพุทธพจน์บทพระบาลีว่า *จิตเต สังคะลิกเข* ทุกคคติ ปาฎิกังขา ถ้าก่อนจะตายจิตเศร้าหมอง ย่อมนำไปสู่อบายภูมิคือทุกคติ เวลานี้จิตลูกสาวเราคนเล็กคงจะเศร้าหมองเป็นแน่แท้ เราต้องนำความไปกราบทูลพระศาสดาเพื่อให้ทรงช่วยเหลือ พระศาสดาได้ฟังเรื่องราวก็ทรงตรัสกับท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีว่า *ถูกแล้ว* ลูกสาวของเธอเรียกอย่างนั้นถูกต้องแล้วเพราะลูกสาวของเธอเป็นผู้มีคุณธรรมสูงกว่าเธอถึง ๑ ชั้น เธอเป็นระดับปลายแถว ที่เขาเรียกเธอว่าน้องชายนั้นถูกต้องแล้ว

มันเป็นมาอย่างนี้ ด้วยสาเหตุที่มีการเรียกขาน ที่ชาวบ้านเขาเรียกฉันว่า หลวงปู่ ฉันก็ไม่รู้ว่าฉันมีคุณธรรมอะไร แต่ฉันว่าฉันยังไม่อยากแก่ถึงขนาดนั้น ที่ชาวบ้านเขาเรียกหลวงปู่ คนไหนคนนั้นก็เรียก

หลวงปู่ ฉันไม่รู้ว่าคุณมีเหมือนกับนางสุมนามีหรือเปล่า พวกเขาเหล่านั้นมาเรียกฉันว่าหลวงปู่ แต่ก็ดีไปอย่าง อย่างน้อยก็แก่เสียก่อน ก่อนที่จะแก่จริงๆ ก็ทำให้รู้สึกว่าคุณมีความสุขสบาย อยู่ที่ไหนก็ปกติธรรมดาสามัญ เอาเป็นว่า ไม่ว่าจะเรียกฉันยังไงก็แล้วแต่ ขอพวกเราจงทำความรู้สึกว่าคุณก็มีโอกาสจะเป็นหลวงปู่ชาวบ้านได้ตลอดกาลตลอดสมัย มีโอกาสเกิด แก่ เจ็บ ตาย เหมือนกับพวกเราทั้งหลาย

ดังนั้น อย่ามายุ่งยัดถือในรูปกายภายนอก อย่ามายุ่งยัดถือในรูปกายสิ่งทั้งหลาย วัตถุธาตุ ตัวบุคคลเราเขา เพราะสิ่งทั้งหลายเหล่านี้มีเกิดขึ้นในเบื้องต้น แปรปรวนในท่ามกลาง แตกสลายในที่สุด ไม่ว่าจะ หลวงปู่ หลวงพ่อ หลวงน้า หลวงลุง หลวงอา หลวงพี่ ตายทั้งหมดไม่มีใครไม่ตาย เมื่อเป็นดังนี้ คำเรียกไม่ใช่สิ่งสำคัญ ชื่อเสียงเรียงนามไม่ใช่เป็นสิ่งกันตาย แต่สิ่งที่จะทำให้เราไม่ตายคือธรรมะขององค์สมเด็จพระศาสดา อย่าทำกรรมให้ เป็นกรรมเมฆ จงทำกรรมให้เป็นธรรมชาติเป็นของบริสุทธิ์ ไสยะอาด สามารถปฏิบัติได้

ตอนที่ ๓ หลวงปู่อยู่ที่ไหน

ถาม ขอเรียนถามว่า คืออยากจะทราบว่าคุณอยู่ที่ไหน อยากจะทราบค่ะ

ตอบ รู้ไปทำอะไร รู้แล้วไม่ตายหรือเปล่า

ถาม บางครั้งก็อาจจะคิดอย่างนั้น

ตอบ เฮ้ย

ถาม แต่ถึงเวลาก็ต้องตายค่ะ

ตอบ เมื่อถึงเวลาต้องตาย แล้วรู้ไปเกิดประโยชน์อะไร เพราะการรู้ที่มาที่ไปนั้นเป็นการแยกชนิดหนึ่ง ฉันกำลังสอนธรรมชาติของความเป็นไท ปลดความเป็นทาสเสีย การที่เอาทั้งหมดยึดมั่น ผูกพันในตัวฉัน ก็เหมือนที่เธอทั้งหลายยึดมั่นผูกพันในตัวเกจิอาจารย์ต่างๆ เหมือนบุคคลทั้งหลายยึดมั่นผูกพันในตัวหลวงปู่แหวน เมื่อหลวงปู่แหวนตาย อะไรเกิดขึ้น ความโศก ความเสียใจ ความรำไรรำพัน ความทุกข์ทรมานก็เกิดตามมา นั่นเป็นกรรมเมฆ ไม่ใช่กรรมะ ฉันกำลังสอนธรรมชาติและกรรมะแห่งความถูกต้อง ฉันจึงไม่บอกที่มาที่ไป เป็นอยู่ความมีอยู่ และไม่บอกชื่อ เพราะฉันไม่ต้องการให้พวกเรามายึด มาผูกพัน มามัวเมา หลงมกมายในตัวชื่อ ที่อยู่ ซึ่งเป็นสมมุติ

เพราะฉะนั้น เหตุผลไม่สมควรบอก เพราะมันยังทำให้เธอยังต้องตายอยู่

ถาม เพื่อจะคิดถึงหลวงปู่

ตอบ เฮ้ย ถ้าเธอจะคิดถึงฉัน จะต้องคิดถึงคำสอน นี่จึงเรียกว่าถูกต้อง องค์สมเด็จพระศาสดาทรงบอกว่าคุณคนที่จะบูชาศาสนาหรือศาสนาของตถาคตหรือตถาคตที่ถูกต้อง ต้องเป็นปฏิบัติบูชา คือ

การปฏิบัติตามพระธรรมคำสั่งสอนที่தாகตได้แสดง ชี้แจงแกลงไข แล้วทำให้เกิดประโยชน์ เห็นผล ให้รู้แจ้งแทงตลอดได้ จึงถือว่าผู้นั้น อยู่ใกล้தாகตแล้ว พระองค์ทรงบอกว่าผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเรา ฉันท้องอาศัยคำพูดนี้ไว้ เธอทั้งหลายถ้าคิดอยากให้เห็นฉัน ต้อง ปฏิบัติธรรมให้เห็นผล ต้องรู้จักคุณธรรม รู้จักธรรมะ รู้จักธรรมชาติ ไม่ใช่ธรรมเมา ไม่ใช่หลงมกมายในที่อยู่ ในวัด ในสถานที่ ในตัวบุคคล และสิ่งของ

ผู้คนทั้งหลายมากมายพากันมาถามฉันถึงที่อยู่ ที่มา และที่ไป ชื่อเสียงอะไร ฉันมีความรู้สึกเป็นปรกติ ที่จะต้องแสดงออกซึ่งความจริงอย่างนี้ ไม่ใช่หยิ่ง จอหงอ ยะโส ไม่ใช่กลัวพวกเราจะตามไปตีหัว ไม่ใช่แต่ฉันกำลังจะสอนสังฆธรรมแห่งความเปลี่ยนแปลง กำลังจะสอน ให้เราไม่ติด ไม่ให้ผูกพันในความเปลี่ยนแปลงทั้งหลายเหล่านั้น ให้รู้ว่า อะไรคือธรรมะ อะไรคือธรรมเมา อะไรคือความเป็นทาส ธรรมะของ พระพุทธเจ้าสอนแล้ว จำ ทำได้ ปฏิบัติเห็นผลแล้ว ต้องพ้นจากความ เป็นทาส

การที่พวกเธอทั้งหลายมายึด มาผูกพัน อาลัยอาวรณ์ ห่วงหา แสวงหา หรือคร่ำครวญคิดถึงบุคคลต่างๆ สถานที่ต่างๆ เกจิอาจารย์ ต่างๆ อยู่ นั่น เป็นการทำตัวเองให้เป็นทาส เป็นทาสในสถานที่ เป็นทาส ในบุคคล เป็นทาสในสิ่งของ เป็นทาสในวัตถุ เป็นทาสในชื่อในที่มา และ ที่ไป ไม่ใช่ธรรมะแห่งความปลดจากความ เป็นทาส กลับยิ่งผูกมัดความ เป็นทาสหนักกว่าเก่า ฉันจึงไม่อยากให้พวกเราเป็นทาส ฉันต้องการ จะปลดความ เป็นทาสของพวกเรา ให้เป็นไทอยู่ในตัวของเราเอง จึง

ไม่บอกที่มา ที่ไป ไม่บอกชื่อที่อยู่ ไม่บอกอายุ ไม่บอกลักษณะที่เรา ต้องการอยากจะรู้ ไม่บอกประวัติ นี่แหละคือสาเหตุ ไม่ใช่หยิ่งจอหงอ ทรวง อวดดี ไม่ใช่อย่างนั้น นี่คือความจริงและถูกต้อง

ตอนที่ ๔ หลวงปู่จะไปไหน

ถาม ท่านบอกว่าจะไปพม่า ท่านจะเดินทางไปทางไหนคะ

ตอบ ทางไหนก็ได้ที่มีหนทางเดิน ฉันไม่อยากให้พวกเรา มารุ่นวาย มาชวนชวยต้องยึด ต้องผูกพัน ต้องรัดรั้ง ต้องเหนียว แน่น มันมีความรู้สึกที่ฉันกำลังสอนธรรมเมาให้พวกเรา เรากำลังเมา อย่างที่ฉันเคยเห็นคนอื่นทำอยู่ เรากำลังจะเมาในสิ่งที่ฉันกำลังห้าม และ กำลังเมาในสิ่งที่พระศาสดาไม่ทรงยกย่อง เพราะอาการที่เธอทั้งหลาย มายึด มาผูกพัน มาหลงไหลอย่างเมามๆ แม้แต่ชื่อรูปกาย และสิ่ง ต่างๆ ซึ่งเป็นตัวแทนของฉัน นั่นเป็นลักษณะที่ไม่ถูกต้อง ไม่ใช่หลัก เกณฑ์กฏกติกาของธรรมชาติแห่งความพันทุกข์ มันเป็นสภาวะแห่ง การเกิดชาติ ชรา มรณะ และพยาธิ อันเป็นสาเหตุทำให้พวกเรา ทั้งหลายต้องเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสาร และเมื่อเกิดในวัฏสงสารแล้ว ก็ต้องมีความเข้าใจไว้ว่าต้องมีการหมุนเวียนเปลี่ยนไปตลอดกาลตลอด สมัย รวมความแล้วมาจากความยึดตัวเดียว

ฉันก็ไม่ได้เป็นอุปชฌาย์ แต่ได้ไปทำให้คน ๒ คน ซึ่งจัดว่าเป็นมหาโจรระดับประเทศได้มีความศรัทธา เข้ามาบวชเป็นพระ ได้มีโอกาสบวชบวชเสร็จฉันก็กลับ ตั้งใจไว้ว่า เมื่อกลับมาจะอยู่นู่นคราะห์พวกเราอีก ๑ วัน หลังจากนั้นจะย้ายที่อยู่ เพราะพูดกับพระไว้แล้ว

ฉันเป็นผู้อยู่เหนือกฎเกณฑ์กติกากฎ จะเห็นว่าฉันไปๆ มาๆ เหมือนนกลอยในอากาศ มีความรู้สึกเป็นอยู่อย่างอิสระ ไม่ผูกพัน ไปที่ไหนอย่างลักษณะใดก็เหมือนกัน ก่อนที่พวกเราจะทำตัวเหมือนฉัน เราต้องผ่านกฎเกณฑ์กติกากฎเสียก่อน เหมือนกับบุคคลที่เป็นจอมพล ไม่มีใครในโลกออกมาจากห้องแม่ร้องอุแว้วก็เป็นจอมพลเลย ไม่ใช่ เขาต้องเป็นพลทหาร เป็นนักเรียนนายทหารเป็นนายร้อย นายพัน นายพล แล้วถึงจะเป็นจอมพล ในขณะที่เขาผ่านขั้นตอนต่างๆ เขามีวิธีการกฎเกณฑ์ กติกากฎระเบียบ ทุกอย่าง สมบูรณ์หมด แต่เมื่อขึ้นมาเป็นจอมพลแล้ว เขาจะไม่สนใจระเบียบกฎเกณฑ์ เพราะเป็นสิ่งที่เขาเคยทำมาแล้ว เป็นสิ่งที่เขาผ่านมาอย่างสบายและง่ายดายที่สุด เขาจึงมีชีวิตอยู่อย่างอิสระในความเป็นทุกข์

พวกเราจะทำอย่างฉันได้ ต้องผ่านกฎเกณฑ์ ระเบียบ กติกากฎอย่างมหาศาลมาเสียก่อน เหมือนกับแจกันหน้าหิ้งพระ หรือหน้าโต๊ะหมู่บูชา ว่ามันจะมีค่าอย่างนั้นขึ้นมาได้ ถ้าเปรียบธาตุของแจกัน มันก็คือดิน แต่ทำไมมันจึงเป็นดินที่ต่างกว่าประเภทเดียวกันและดินก้อนอื่นๆ ละ เพราะมันได้ผ่านการอบรมบีบรัดขยำขยี้ ผ่านกรรมวิธี ฉันเรียกกรรมวิธีเหล่านั้นว่า กฎเกณฑ์และกติกากฎ มันผ่านมาอย่างสมบูรณ์ ผ่านมาทุกขั้นตอน มันจึงยกระดับฐานะตัวเองขึ้นเป็นดินที่มีค่าขึ้นมาอยู่หน้าหิ้งพระ หรือหน้าโต๊ะหมู่บูชา ให้บุคคลสักการะยกย่อง

ฉันใดก็ฉันนั้น พวกเราทั้งหลายก็เหมือนกัน ก่อนจะทำตัวเป็นพุทธอิสระ อย่างฉัน ต้องผ่านสาวกมาก่อน ต้องผ่านวิธีการ กฎเกณฑ์ ระเบียบ กติกากฎ มาก่อน และต้องปฏิบัติให้ถูกต้องสมบูรณ์แบบเสมอ เมื่อเราผ่านขั้นตอนเหล่านั้นมาได้ เหมือนกับเราปลูกต้นไม้ ปลูกต้นชมพู ปลูกต้นขนุน ก่อนที่จะออกเป็นลูกมาให้เรากิน มันต้องผ่านขั้นตอนต้องพรวนดิน รดน้ำ ลำบากตรากตรำ เมื่อมันออกลูกมาแล้วใช้ได้อย่างอิสระ กินอย่างทิ้งๆ ขว้างๆ ก็ได้ เพราะมันเป็นสมบัติของเรา

นี่เป็นนิมิตติ เป็นหนทางแห่งความหลุดพ้น เป็นโลกุตระธรรม เป็นโลกียธรรมและเป็นธรรมสุดยอดแห่งปัญญาในศาสนา นี้ ก่อนที่พวกเราจะเป็นไท เราก็ต้องทำตัวให้หลุดพ้นจากความเป็นทาสเสียก่อน ค่อยๆ ปลด ค่อยๆ ปล่อย ค่อยๆ วาง ในการปลดปล่อยวางก็ต้องมีกฎเกณฑ์กติกากฎ ซึ่งชาวโลกเรียกว่าวินัย เราก็ทำตามวินัยที่มีอยู่ วินัยของพระ ของฆราวาส นักบวช ทหาร ตำรวจ ฯลฯ

คนฉลาดจะมีความรู้สึกว่ามันเกิดขึ้นตรงนี้ แล้วมันก็ดับตรงนี้ จะไม่ผูกมันมา จะไม่แบกเข้าบ้าน จะไม่แบกเข้ามาอยู่ในตัวเรา นั่นเรียกว่าทำวินัย และใช้วินัยอย่างถูกต้อง เมื่อผ่านขั้นตอนตามวินัยแล้วนั้นแหละ จึงจะยกระดับจากทาสมาเป็นไทต่อไปเรื่อยๆ สุดท้ายก็ไม่ต้องมีระเบียบ ไม่ต้องมีวินัย นั่นคือพระอรหันต์ นั่นคือพุทธะ นั่นคือ กระแสแห่งพระนิพพาน พูดอย่างนี้ถ้าตามตำราก็ต้องผ่านอริยมรรคมาก่อน จึงจะได้อรหันต์

๖. ปกิณกะธรรม

ที่มา เป็นคำถามคำตอบ หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่หลวงปู่ตอบหรือเล่าให้ผู้มาพบได้ทราบ ขณะที่มาธุรงค์ในเขตจังหวัดราชบุรี ระหว่างเดือนมกราคม ถึง มีนาคม ๒๕๓๐

สอนลูกผู้หญิง

ถาม อยากให้หลวงปู่ช่วยแนะนำลูกสาวหนูด้วยค่ะ

ตอบ ความจริงแม่ก็สอนลูกเองได้นี่ว่าจะทำอะไร... อย่าลืมว่าคนที่เกิดมาเป็นคนสวย เพราะอาศัยใจที่สะอาดและจิตที่เมตตา คนที่เกิดมาเป็นคนรวยเพราะอาศัยการบริจาคทาน เรารู้แล้วว่าการทำเมตตาเป็นการทำให้เราจิตใจชื่นบาน หน้าตาแจ่มใส กลายเป็นคนสวยของชาวบ้าน ทุกคนเกิดมาก็อยากสวย เมื่ออยากสวย ไม่ใช้มา นั่งเขียนคิ้วทาปาก แต่ต้องปฏิบัติ คุณธรรมแห่งความสวย คือมีขันติ ความอดทน โสรัจจะความสงบเสงี่ยม เจียมตัว อย่าทำเป็นคนฟุ้งเฟ้อ เท่อเหิม ทะเยอทะยาน เพราะเป็นลูกผู้หญิงต้องอยู่ในกฎเกณฑ์ กติกา ของศาสนา และคำสอนของบิดามารดา ต้องปฏิบัติตัวเองตามจารีต ประเพณีอันดีงามซึ่งมีอยู่ในสังคมเมืองไทย นั่นถือว่าเป็นคนสวยใน สายตาของคนทั่วไป

คนจะสวยสวยจรรยาใช้ตาหวาน
คนจะแก่แก่ความรู้ใช้อยู่นาน
คนจะรวยรวยศีลทานใช้บ้านโต

ความสวย ความแก่ ความรวย ของศาสนานี้ มีลักษณะอย่างนี้ เธอทั้งหลายอยากสวย อยากแก่ และอยากรวย จงทำอย่างนี้ คนแก่ในสายตาของพระพุทธเจ้า ถือว่าคนๆ นั้น มีความรู้ แม้แต่เป็นเด็ก พระองค์ก็ทรงเรียกว่าเถระ คือ พระผู้ใหญ่ เธอทั้งหลายจงจำไว้ว่า ความเป็นผู้ใหญ่ ถ้าเกิดมาเมื่ออายุร้อยปี ทำดีไม่ได้ ถือว่าเด็กเกิดมา วันเดียว ทำดีได้เท่าที่เดียวมีประโยชน์กว่า คนที่เป็นเด็กก็เหมือนกัน ถ้าปฏิบัติดีไม่ได้ก็เปลืองอากาศหายใจของชาวบ้าน คนดีเขาจะกลับมา เกิดอีก เมื่อมีความคิดอย่างนี้ ก็ต้องกระตือรือร้นชวนชวนที่จะปฏิบัติ ตัวเองให้อยู่ในเขตของความดี

อะไรเป็นความดี เราเป็นลูกก็ทำหน้าที่ลูกที่ดีต่อพ่อแม่ เชื่อ ถ้อยฟังคำ ปฏิบัติให้พ่อแม่เป็นสุขในกาย วาจา ใจ ในชีวิตความเป็นอยู่ ถ้าเป็นพ่อเป็นแม่ ก็ปฏิบัติในคุณธรรมของพ่อแม่ คือมีเมตตาจิต มีกรุณาที่จะช่วยให้ลูกพ้นทุกข์ เมื่อเห็นลูกได้ดีก็พลอยดีใจ และก็ช่วยเหลือมาแล้ว ทั้งสอนมันแล้ว มันก็ยังไม่ได้ดี มันยังเลวอยู่ ทั้งสอนมันแล้ว ทั้งสั่งมันแล้ว มันก็ยังไม่ได้ดี มันยังเลวอยู่ เราก็ต้องวางอุเบกขา เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา นี่เป็นคุณธรรมของพ่อแม่ ผู้ใดมีคุณธรรมชนิดนี้ ถือว่าเป็นพรหมของบุตร เป็นผู้ที่บุตรสมควรเคารพกราบไหว้ เป็นผู้ที่บุตรสมควรให้เกียรติ และให้การเคารพนับถือ อุปถัมภ์คำชู เลี้ยงดูท่านเมื่อแก่เฒ่า เชื่อฟังถ้อยคำ คำสอนของท่าน เมื่อท่านอบรมสั่งสอน จงยอมรับโดยดุษณี ถ้าไม่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม เราฟังก่อน แล้วจึงมาแย้งที่หลัง ไม่ใช่แย้งตอนที่ฟัง นั่นถือว่าเป็นการไม่เคารพผู้ใหญ่ เราต้องรู้จักกฎเกณฑ์ รู้จักจารีตประเพณีของชาวพุทธ โดยเฉพาะคนไทย แค่นี้ก็สามารถปฏิบัติตัวให้เป็นคนสวยในศาสนานี้ได้ เราก็สามารถจะเป็นคนสวย

ของทุกๆ คนที่มองเห็นเราได้ ไม่เห็นยากอะไร

น้ำตาเมียบหลวง

หลวงปู่ มาด้วยธุระอะไร

ศิษย์ ดิฉันมีปัญหาในครอบครัวค่ะ สามีเขาแอบไปมีผู้หญิงใหม่ค่ะ ดิฉันไม่สบายใจไม่ทราบว่าจะแก้ไขอย่างไร

หลวงปู่ ขอถามหน่อยการเดินทางมาที่นี่ เราแบกอะไรไว้บนบ่าไหม สมมุติว่าไม่ได้เดิน แต่ขับรถมา ถ้าขณะที่ขับรถ มีอะไรแบกบนบ่ารู้สึกขับรถสบายไหม

ศิษย์ ขับไม่สบาย

หลวงปู่ รู้ว่าเป็นอย่างนั้น การแบกความทุกข์ เป็นของหนักไหม ความวุ่นวายเป็นของอึดอัดขัดเคืองเศร้าหมองใช่ไหม จัดว่าเป็นความทุกข์ชนิดหนึ่งแล้วทำไมไม่วางล่ะ

ศิษย์ บางทีมันวางไม่ได้ เช่นเมื่อจับโกหกเขาได้ รู้สึกโมโห

หลวงปู่ คนโกหกหรือไม่โกหก พูดความจริงหรือไม่ความจริง

ถ้าเราไม่เอาใจไปผูกพัน ไปยึดถือ จะเกิดผลอะไร ตบมือข้างเดียวดังโหม่ ทีหลังถ้าบอกไม่เชื่อ ว่าไม่ฟัง สอนไม่จำ เราก็จงมีความรู้สึกว่าเขาไม่ปรารถนาดีกับเรา เขากำลังจะใส่ให้เราเกิดความทุกข์ เมื่อเรารู้ตัวว่าเขาเอาขึ้นมาป้ายเรา เราจะทำอย่างไร

ศิษย์ หนืออกให้ห่าง

หลวงปู่ วิธีการชนิดหนึ่งที่ถือว่าเป็นเรื่องไม่สมควรนัก ไม่ตรงกับจุดมุ่งหมายของเรา ถึงเจตนาของเราที่ไม่ต้องการออกห่าง ถ้าเป็นอย่างนั้นก็กลับมาดูวิธีการเก่าของเก่า ที่นำมาใช้ชุดๆ ขึ้นมาเป็นของใหม่ คือพยายามอย่าไปผูกใจในอารมณ์ต่างๆ ที่เขาสร้างให้ เพราะสิ่งทั้งหลายต่างๆ นั้นมันเป็นขี้ ไม่ต้องออกห่าง เขาไม่ได้มาทำให้เรา แต่เขากำลังมากองให้เรารู้ ถ้าเรารู้ว่ามันเป็นขี้จะเอาหนีไปเหยียบไหม

ศิษย์ ไม่สมควรค่ะ

หลวงปู่ เมื่อไม่สมควร ก็มีความรู้สึกว่ามันเป็นขี้เราใช้ไหม เพราะเราไม่ได้เอานี้ไปเหยียบ รวมความแล้ว เราไม่ได้เอาแขนรับความทุกข์ที่เขาให้มา ไม่ได้เปิดประตูแห่งหัวใจรับเอาความรู้สึก ความไม่รู้สึก ความทุกข์ไม่ทุกข์ ความสุขไม่สุข ความสุขๆ ดิบๆ ที่เขาใส่ให้เรา เรามีความรู้สึกอยู่ในบ้าน อยู่ในประตู ในหัวใจของเราอย่างสบาย เพราะว่าจะอะไรมันจะเกิดก็ต้องเกิด ถึงที่สุดของมันก็กลับมาตายรัง

ทีนี้ถ้าเราทำตัวว่าวุ่น วุ่นวาย อึดอัดขัดเคือง แสดงอาการกิริยาต่อต้าน เขาบอก ธรรมชาติของมนุษย์หรือบุคคลทั่วไป มักรัก

เหตุผลของตัวมากกว่าเหตุผลของชาวบ้าน ถ้าเป็นอย่างนั้น เราต้องยอมรับว่า นั่นเขามีเหตุผลของเขา ซึ่งเราก็ไม่เข้าใจเหตุผลของเขาว่า มันจะมีความสำคัญขนาดไหน แต่เขาก็มั่นใจในเหตุผลของเขาอันสำคัญ เมื่อเรารู้อย่างนั้นก็มีความรู้สึกว่ามันเป็นธรรมดาของคน คนคือตัวยุ้ง มันเป็นธรรมดาแห่งความยุ่งของคน ที่จะมีอาการกิริยาอย่างนั้น

ถ้าเรายังไปยึดไปผูกพันอยู่ ความรู้สึกทุกข์ๆ สุขๆ ดิบๆ ก็จะไม่ติดตามมาที่หลัง ความรู้สึกอึดอัดขัดเคือง ความรู้สึกกระวนกระวาย จะมาหาเรา รวมความแล้ว เราเปิดประตูให้เขาเอาเข้าไปในบ้าน ถ้าอย่างนั้นคนฉลาดต้องปิดประตูหรือไม่ปิดประตู

ศิษย์ ปิดประตู

หลวงปู่ แต่ถ้าเขาเอาเข้ามาไว้ในบ้านแล้ว เราก็อย่าเอาหัวใจไปเหยย เมื่อไม่เอาหัวใจไปเหยย ไม่เปิดประตูรับก็ รับความที่เป็นขี้หรือความทุกข์ ความทรมานชนิดนั้นมันจะเข้ามาได้อย่างไร ถ้าไม่เปิดรับมัน รับเสียง โทกาก็ดี เสียงพูดแห่งความไม่จริงก็ดี ที่ถูกใจไม่ถูกใจก็ดี กิริยาอาการท่าทางที่ชอบใจไม่ชอบใจก็ดี ความจริงกิริยาก็คือกิริยา คำพูดก็คือคำพูด มันจะทำให้เกิดความสุขความทุกข์ไม่ได้ ถ้าไม่เอาใจเข้าไปยึดไว้ เพราะคำพูดหลุดออกมาจากปาก ได้ยินแล้วก็หายไป เหมือนอย่างเรากับคนหนึ่งห่างกันขนาดนี้ ไม่ต้องห่างกันขนาดนี้ ไปนั่งไกลๆ ให้พูดกรอกหูเข้าหูซ้าย ถ้าคนไม่สนใจจำมันก็ออกหูขวา แต่ถ้าเราสนใจที่จะจำคือใส่ใจในคำพูดเหล่านั้น เราเอาใจไปเปิดรอรับคำพูด เหมือนเราเอาถุงพลาสติกเปล่าๆ ไปอ้ารอให้ลมมันเข้า เสร็จแล้วก็ปิดปากถุงเสีย สุดท้ายเมื่อลมมันเข้าไปในถุงแล้ว อะไรเกิดขึ้น ความ

อึดอัดขัดเคือง รำคาญของผู้เป็นเจ้าของถุงนั้นก็เกิดความหนักที่ต้องแบกในสภาวะที่ลมมันเข้าก็เกิด ถ้าอย่างนั้นคนฉลาดรู้ตัวว่าลมมันพัดผ่านมา อย่าไปเปิดถุงอ้ารับลม พุดง่าย ๆ อย่าไปสนใจในอารมณ์ต่างๆ ที่คนอื่นทำให้เราต้องเกิดอารมณ์ และตัวเราเองอย่าปรุงแต่งให้เกิดอารมณ์แห่งความชอบใจไม่ชอบใจ พระพุทธเจ้าว่านั่นเป็นความทุกข์

เมื่อเราพิจารณาได้แบบนี้ เราก็ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีจุดยืนในตัวของตัวเอง มีการปฏิบัติของตัวเองด้วยความอิสระในการปฏิบัติ ในลักษณะของความไม่ยึดไม่ผูกพัน มันจะไปมันจะมา มันจะไป มันจะอยู่ มันจะพูด มันจะไม่พูด มันจะกระทำ หรือไม่กระทำ ถือว่านั่นเป็นเรื่องปกติ เราทำหน้าที่ของเราดีแล้ว ถูกแล้วสมบูรณ์แล้ว ไม่บกพร่องแล้ว เขาบอกว่า เอาความดีชนะความชั่ว เอาความเย็นชนะความร้อน เอาความอ่อนชนะความแข็ง ถ้าเราแสดงอาการกิริยากระวนกระวาย ขวนขวาย และต่อต้าน ที่สุดของมันคือความแตกหัก ที่สุดของมันคือความไม่เข้าใจและสุดท้ายคือความแตกร้าง หรืออ้าวฉานในชีวิต

เพราะอย่างนั้น วิธีการที่จะมีจุดยืนสำหรับตัวเราในการปฏิบัติต่อบุคคลอื่นๆ ก็คือ มีความรู้สึกกว่าอารมณ์ใดที่เราชอบใจก็รู้สึกปกติปกติตัวนี้ ฉันทจะไม่พูดคำว่าเฉยๆ เป็นปกติของอารมณ์ว่าเมื่อมันเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วดับไป ไม่สนใจ ไม่เหยอโย ไม่ยึดติดต่อมัน ถ้ามันมีประโยชน์ก็พิจารณา ปฏิบัติตาม แต่ถ้าขาดประโยชน์ ขาดลักษณะของความเกิดขึ้นในสิ่งที่ตัวเองคิดว่าเกิดประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม เราก็มีความรู้สึกว่าปล่อยวาง ถ้ามันเป็นเรื่องของความทุกข์ ความทรมาน เราได้ยินแล้วเข้าหูซ้าย ก็ปล่อยให้มันย้ายออกหูขวา อย่าเปิดหัวใจไป

อ้ารับอารมณ์เหล่านั้นเข้ามาเก็บไว้ เหมือนกับผู้อ้าถุงรับลมให้มันเข้า แล้วปิดปากถุงเสีย มิฉะนั้นเราก็จะได้ชื่อว่าเป็นผู้แบกไว้เต็มบา แแบก ความทรमान เก็บความทุกข์ มีความยึดถือในสิ่งต่างๆ เราต้องสลัด ให้มันหลุด เหมือนกับวัวที่มันวิ่งอยู่ในป่า แล้วมีบุคคลเอาเชือก เอา อะอะไรๆ ต่ออะไรไปร้อยเขา ไปผูกขา

ถ้ามันใจแนใจว่าการกระทำของเรามีความอิสระแน่นอนแล้ว เราต้องการความสุขเกลียดทุกข์ ต้องหนีความทุกข์คือบ่วงแห่งเชือกร้อยรัด นั้นให้ได้ วิธีการหนีไม่ใช่วิ่งหนีมัน หนีของเราคือเอาใจอย่าไปสนใจกับมัน อย่าเอาใจไปจดจ่อไปผูกพันสิ่งใดๆ ทั้งหมด ที่มันทำให้เกิดความเศร้า และไม่เศร้า ความทุกข์และไม่ทุกข์ ความสุขและไม่สุข ความพอดี และไม่พอดี รวมความแล้วมีอิสระในการปฏิบัติของตนเองอย่างอิสระ เสรีภาพอย่างสมบูรณ์แบบ แค่นี้เราก็สามารถอยู่ในโลกได้อย่างเป็น ผู้ที่มีจุดยืนอย่างเต็มที่ มีการกระทำและปฏิบัติอย่างสมบูรณ์แบบ ไม่ต้อง ไปอาศัยปากเสียงของชาวบ้านเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว เป็นเครื่องตัดสิน ว่าเราเป็นคนดี คนชั่ว คนเลว คนหยาบ คนละเอียด เพราะชาวบ้าน ก็คือชาวบ้าน อย่างไรก็ตาม มันก็ดื้ออย่างชาวบ้าน ถึงจะเป็นลูกเป็นฝาก ก็จัดว่าเป็นชาวบ้านชนิดหนึ่ง ถึงอย่างไรๆ ก็จะรักษาประโยชน์ให้แก่เรา ได้ไม่ดีเท่าตัวของเราเอง นั่นคือความสุข

ประโยชน์ที่เราจะได้จากความที่ปฏิบัติของตัวเรา คือความสุข ไม่มีใครสามารถจะยึดเยียดให้เราได้ นอกจากตัวของเราเอง คือ ความสุขที่ปฏิบัติให้เกิดความสงบ เพราะอย่างนั้น สิ่งทั้งหลาย ทั้งหมดในรอบกายเป็นเรื่องของชาวบ้าน ถ้าชาวบ้านมันรักเราจริง ต้อง แสดงออกถึงความสุขให้เราเห็นอยู่ตลอดเวลา แต่ที่นี่ไม่ว่าจะเป็น

ชาวบ้านระดับไหน จะเป็นลูกพัวตัวเมียอย่างไร ถ้ามันมีความทุกข์ให้เรา ด้วย แสดงว่ามันไม่รักเราอย่างชนิดว่าสมบูรณ์แบบ ไม่รักษาน้ำใจ เราอย่างจริงจัง เราต้องทำความเข้าใจ ว่านั่นเป็นเรื่องธรรมดาของชีวิต ก็อย่าไปโทษ อย่าไปโทษว่าเธอไม่ถูกต้อง มึงไม่ถูกต้อง กูไม่ถูกต้อง แกไม่ถูกต้อง ไม่ต้องไปโทษ มีความรู้สึกเข้าใจอยู่ในตัวของตัวเอง ว่า นั่นเป็นธรรมดาของมนุษย์ปุถุชน หรือคนธรรมดาสามัญที่มีโอกาสทำ อะไรที่มีความผิดพลาดเป็นของธรรมดา เราก็ถือความผิดเป็นครู เป็น ครูในการตัดเตือนบุคคลคนนั้น และเป็นครูของเราที่จะต้องไม่ทำตาม ในสิ่งที่เขาทำ ซึ่งจัดได้ว่าเป็นความชั่ว ความผิด แค่นี้เราก็สามารถ อยู่ในโลกอย่างเป็นผู้ที่มีจุดยืนแห่งอิสระ พุดง่าย ๆ คืออย่าไปผูกพัน ในสิ่งที่มันทำให้เกิดความเศร้าหมองนั่นเอง นั่นจึงเรียกว่าบุคคลผู้วาง ได้จริงๆ

อย่างที่เราบอกว่าวางนั้น มันไม่ได้วางเลย ถ้าวางแล้วจะต้อง ไม่มีคำว่าดิฉันได้ยินเสียงอย่างนั้น เสียงอย่างนี้ มันเลยทำให้มีความ รู้สึกไม่พอใจ ถ้าเราวางจริงๆ จะมีความรู้สึกไม่พอใจตามมาได้อย่างไร เพราะต้นเหตุแห่งความไม่พอใจ นั่นคือความผูกพันในตัวบุคคลก่อน ความหวังและความปรารถนาในสิ่งที่เราต้องการได้จากตัวบุคคลนั้นก่อน ใช้นิยม เมื่อไม่สมหวัง สมความปรารถนา สูดท้ายก็กลายเป็นความ ต่อต้าน ความทุกข์ทรमान แล้วมันจะวางได้อย่างไร แสดงว่ามันไม่ได้ วางเลยสักอย่างเดียว แล้วจะบอกว่าตัวดิฉันเกลียดความทุกข์ เกลียด อะไร แบบมีอริบอยู่ตลอดเวลา แแบกไว้เต็มบาแล้วบอกเกลียดใช้ไม่ได้ ต้องค่อยๆ ปลด ค่อยๆ ปล่อย ค่อยๆ วาง ค่อยๆ ละ ค่อยๆ เว้น อยู่เสมอ เข้าใจไหม

ศิษย์ ต้องลองทำใจดูก่อน

หลวงปู่ ทำไมต้องลองทำใจล่ะ เมื่อเราวางเสียแล้ว ทำไมต้องทำใจล่ะ

ศิษย์ บางครั้งระงับอารมณ์ไม่ได้

หลวงปู่ อารมณ์ตัวเดียวทำให้เกิดทุกข์สุขหรือ ถ้าอย่างนั้นเรารู้ไหมว่าอารมณ์มันจะเข้ามาด้วยวิธีการอย่างไร

ศิษย์ ไม่ทราบค่ะ

หลวงปู่ เราบอกว่าตอนนี้เราทรมานเพราะตัวอารมณ์ ฉันเปรียบอารมณ์เป็นน้ำหรือฝน เรามีบ้านอยู่ไหม บ้านเรามีประตูหรือเปล่านั้นหน้าต่างไหม ถ้าเกิดฝนตก เราจะทำอย่างไรให้ไม่เปียกฝน

ศิษย์ ปิดประตูหน้าต่าง

หลวงปู่ ปิดประตูหน้าต่าง ไม่ให้ฝนสาดใช่ไหม ฉันเปรียบอารมณ์เป็นฝน เราก็ทำเหมือนการเข้าไปหลบฝนในบ้าน คือสร้างกำลังใจแห่งความสงบให้เกิดขึ้นภายในเสียก่อน เปรียบอารมณ์เป็นตัวน้ำที่ทำให้เราหมดความสงบ เปรียบอารมณ์เป็นน้ำฝนที่มันจะสาดส่องมา รดบุคคลที่อยู่ในบ้าน ถ้าคนฉลาดรู้ว่าฝนตก เขาต้องรีบทำอย่างไร เข้าไปหลบภายในเสียก่อนแล้วปิดประตูหน้าต่าง ฝนมันจะเปียกได้หรือไม่

ศิษย์ ไม่ได้ค่ะ

หลวงปู่ แล้วทำไมไม่ทำเหมือนอย่างนั้น เมื่อรู้สิ่งทั้งหลายเหล่านี้เป็นอารมณ์ มันจัดว่าเป็นความทุกข์ เราคิดว่าเป็นทุกข์ใหม่ การที่รุ่นวายุวิ่งเดินไปตามกระแสแห่งคลื่นของลมและฝนนั้น ที่มันสาดส่องเข้ามาซึ่งเราเรียกว่าอารมณ์ เป็นอารมณ์โทสะ อารมณ์โมหะ อารมณ์ราคะ นั้นฉันเรียกว่าเป็นฝน เป็นฝนที่ทำให้บุคคลให้ต้องทรมานต้องเปียกต้องปอนเป็นธรรมดา ตามสภาวะแห่งสี่แห่งฝนนั้นๆ เช่น ราคะก็มีสีของฝนกระดากะด่าง โทสะก็มีสีของฝนแห่งความดำและแดง โมหะ มีสีแห่งความเปราะเปื้อน ความเขี้ยวๆ เหลือๆ ความซ้ำในสิ่งเหล่านี้จัดว่าเป็นน้ำฝนที่มีสี ที่มีความสกปรก ถ้าเรายอมเอาตัวเองเข้าไปคลุกคลี ความรู้สึกทุกข์ทรมาน เดือดร้อน ความสกปรก ปฏิกุลงฟุ้งรังเกียจย่อมเกิดตามมา

เมื่อเป็นอย่างนั้น เรารู้ตัวเวลานี้ฝนมันตก ฝนมันเริ่มตั้งเค้ามาตั้งมาจากบุคคลคนนี้ บุคคลคนนี้จะทำให้เราเปียกฝน เมื่อเห็นหน้าฝนแล้วทำอย่างไร เข้าบ้านปิดประตู ทำใจเสียก่อนที่จะเผชิญกับอารมณ์จะไปเจอจะไปเจอกับอารมณ์ที่จะมากับบุคคลเหล่านั้น ทำใจให้มันยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นปกติ มีความรู้สึกเป็นธรรมดา ตั้งทำสู่มั่นเสียก่อน ไม่ใช่สู้ทีหลัง เมื่อมันซัดตรงรบ อย่างนั้นมันก็แพ้แน่ซี แพ้ไหม

ศิษย์ แพ้เขาทุกที

หลวงปู่ แพ้ทุกที เพราะมัวรอให้เขาตีหัวก่อน แล้วค่อยตีเขาตอบ พูดยังนี่ไม่ได้ให้ไปทะเลาะกัน พูดยังนี่เพื่อให้เราตั้งทำ

เตรียมไว้ที่จะรบกับอารมณ์ที่บุคคลคนนั้นจะใส่ให้เรา ทำใจเอาไว้เสมอเมื่อเห็นหน้ามันที่ไร ต้องรู้สึกทำใจเอาไว้เลยว่า นี่เราต้องไปเผชิญกับอารมณ์แห่งความทุกข์ เมื่อรู้ตัวว่าความทุกข์เป็นความทรมานต้องทำใจ ความจริงแล้วสำหรับสายของธรรมชาติไม่มีคำว่าทำใจ แต่สำหรับเราต้องมีคำว่าทำใจ เพราะเรามีความหมกมุ่น มัวเมา และไหลหลงอยู่ในสิ่งทั้งหลายเหล่านั้น ถือว่าเป็นความจำเป็น ต้องขออนุญาตใช้คำว่าทำใจสักนิด คือทำใจให้มันเป็นปกติไว้อยู่เสมอ ว่าเราเวลานี้อยู่ใกล้บ่อน้ำที่มีความสกปรก มันจะสาตส่งกระเซ็นเข้ามาถูกเราเมื่อไรก็ได้

ฉะนั้นต้องระวัง ระวังใจ มีสติ ความระวังตัวนี้เรียกว่าสติ สติก็มาจากตัวสมาธิ สมาธิคือความตั้งใจ ตั้งใจว่าวันนี้ถ้าเราเจอบุคคลเหล่านั้นที่จะสาตฝนใส่ตัวเรา เราต้องทำความรู้สึกว่ามันเป็นธรรมดา มันเป็นธรรมดาที่จะต้องสาตให้เราเกิดความทรมาน ถ้าเรารู้เช่นนั้น ใ้อสิ่งที่มีมันสาตมาก็เป็นของธรรมดาอีก ถ้ามันหนีไม่ได้ เป็นของธรรมดาที่เราต้องมีความรู้สึกเฉยๆ อยู่เป็นปกติ ถ้าเราเดือดร้อนไปตามสภาวะที่มีมันสาตมา นั่นหาผลประโยชน์ไม่ได้ สุดท้ายเราจะเป็นผู้ขาดทุน คือเสียประโยชน์ แล้วใครเป็นผู้ได้รับประโยชน์อันนั้นรู้ไหม ผู้ที่สาตฝนใส่เรา กลายเป็นว่าเราสนับสนุนให้เขามีประโยชน์หนักกว่าแก่นั่นจัดเป็นคนโง่หรือคนฉลาด

ยกตัวอย่างเช่น ถ้าเราจะด่าใครสักคน มันทำความรู้สึกเฉยๆ เราารู้สึกอย่างไร ออกแตกตาย ดีไม่ดีเดี๋ยวหันไปเตะหมู เเตะหมา ด่าแมว เพราะมันกลุ่มใจที่ไอนี้ด่าแล้วหน้าด้าน ด่าแล้วไม่รู้เรื่อง ด่าแล้วไม่ยอมเจ็บตามที่เราด่า แต่ถ้าเราทำความรู้สึกในตัวของเราว่า คนๆ นั้น

ถ้ามันจะมาด่าเรา ก็ทำความรู้สึกอย่างนั้น สุดท้ายมันก็อกแตกตายไปเอง ฉันทพูดอย่างนี้ไม่ใช่แข่งให้เขาตาย ไม่ใช่ สุดท้ายมันก็ต้องยอมแพ้ไปโดยปริยาย ฉันทจึงบอกว่าเอาความดีชนะความชั่ว เอาความอ่อนชนะความแข็ง เอาความเย็นชนะความร้อน เอาความละเอียดประณีตชนะความหยาบ ทำอย่างนี้เสียก่อน ทดลองดู ลองไปทดลองดูสักอาทิตย์ หรือ ๒ อาทิตย์ แล้วกลับมารายงานผลดีไหม

อย่าเพิ่งปฏิเสธและอย่าเพิ่งยอมรับ ทดลองดูเสียก่อน ค่อยเชื่อฉันทีหลัง แล้วเธอจะเห็นผลจริงตามที่ฉันพูดหรือไม่ ข้อสำคัญต้องระวัง ระวังอย่าให้ตัวเองตกเป็นทาสของฝน และทำให้ตนเองเปี่ยงฝน หรืออย่าให้ตัวเองตกเป็นทาสของอารมณ์ อย่าให้อารมณ์มาเป็นนายของหัวใจเรา ชักชูเราให้แสดงอาการกริยาไม่ถูกต้อง วันใดเวลาใดที่เรามีความรู้สึกว่าเวลานี้เราเริ่มเป็นทาสของอารมณ์ เมื่อตกเป็นทาส รู้ตัวต้องดึงตัวออกมาเป็นไทให้ได้ ต้องทำความเข้าใจให้ถูกต้อง เข้าใจใหม่ ทำได้ใหม่ ต้องพยายามดูก่อน อย่าเพิ่งบอกว่าทำได้หรือไม่ได้ พยายามดู เห็นผลอย่างไรจึงจะมารายงาน เอาอย่างนี้ดีไหม

ศิษย์ ต้องลองดูอีกที

หลวงปู่ ต้องดูอีกที ฉันตั้งใจที่เรายอมที่จะเข้าใจ แต่ก็ขอให้ใช้วิธีหัดปฏิบัติดู ฝึกอบรมดู รู้ผลอย่างไรค่อยว่ากันใหม่อีกที แต่ฉันแน่ใจว่าสิ่งที่เราทำ ถ้าทำได้ตามนี้ ผลสำเร็จจะเกิดขึ้นในชีวิต และเราสามารถจะเป็นผู้ชนะในโลก จะชนะในน้ำใจของคนทุกๆ คน รวมทั้งชนะบุคคลที่เราคิดว่าอยากชนะได้ด้วย

ข้อสำคัญ ก่อนที่จะชนะผู้อื่น ต้องชนะตัวเองเสียก่อน คือ อารมณ์ เราชนะอารมณ์ที่มันจะมายุ่งวุ่นวาย ทำให้เราเศร้าหมองเสียใจ ดีใจ ไม่สบายใจ ทุกข์ทรมานใจตามสภาวะแห่งฝนอารมณ์ ที่มันสาดเข้ามาทางช่องหู ตา จมูก ลิ้น กาย พุดง่ายๆ คือ คอยระวังปิด ประตูหน้าต่างอยู่เสมอ อย่าให้ฝนแห่งอารมณ์สาดรดเข้ามายังบุคคล ภายใน คือจิตใจเราได้เป็นอันขาด

แค่นี้เองเราก็สามารถมีความรู้สึกเป็นอย่างผู้ชนะ เพราะคนที่ มันจ้องสาดฝนใส่เรานั้น ผลสุดท้ายมันก็ต้องมีความเหนื่อยอ่อน ความ เพลีย เมื่อมันเกิดความเพลีย ก็หมดพละกำลัง เมื่อหมดพละกำลังมันก็ ต้องใช้ปัญญาพิจารณา ฉันจึงบอกแต่แรกแล้วว่า เราต้องเอาความดี ชนะความชั่ว เอาความอ่อนชนะความแข็ง เอาความเย็นชนะความร้อน เอาความละเอียดชนะความหยาบ จะเห็นว่าแต่ละคำของฉันมีแต่ความ ชนะ ไม่มีความพ่ายแพ้หรือตกเป็นทาสใดๆ ทั้งหมด ฉันกำลังสอนให้ พวกเราทั้งหลายเป็นผู้ชนะในโลก ชนะทุกๆ อย่างในโลก สุดท้ายชนะ ชาติ ชรา มรณะและพยาธิ แต่ก่อนที่เราจะชนะอย่างนั้น ต้องชนะ อารมณ์เสียก่อน เข้าใจไหม เราต้องหัดเป็นผู้ชนะ อย่ายอมเป็นผู้แพ้

ดับโทสะ

ถาม หลวงปู่คะ สองคนนี่เขาถามว่า มีวิธีใดทำให้ดับโทสะได้

ตอบ โทสะคือไฟ เมื่อไฟมันลุกก็เอาน้ำดับ ไม่เห็นยาก น้ำคือความเย็น โทสะคือความร้อน เมื่อร้อนก็ใช้ความเย็นดับ ความ เย็นในที่นี้คือจิตที่เบาสบายมีความรู้สึกว่าคุณอื่นรักสุขเกลียดทุกข์ ตัว เราเองก็รักสุขเกลียดทุกข์ เมื่อเราก็รักสุขเกลียดทุกข์ คนอื่นก็รักสุข เกลียดทุกข์ ทำไม่ต้องมานั่งใส่อารมณ์ เอาความร้อนไปใส่คนอื่น แล้ว ทำให้เกิดความร้อนภายใน วิธีการคือไม่ต้องไปตำเขา ไม่ต้องไปสนใจ ในสิ่งที่เขาทำ คิดว่าสิ่งทั้งหลายเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไป ไม่มีอะไร สมควรจะยึดถือและผูกพัน เสียงตำความจริงมันเข้าหูซ้าย ย้ายออกหู ขวา แต่ที่มันก้องอยู่ เพราะเราเอาใจไปขังเสียงตำอันนั้นไว้ แล้วมา ประุ่งแต่งให้เกิดตัวโทสะ เกิดความไม่พอใจ เกิดความไม่สบายใจ เกิด อารมณ์ คือ ฝนแห่งความชั่ว เมื่อฝนมันเปียกรดแล้ว มันจะสะอาด ได้อย่างไร วิธีการก็คือ อย่าให้เสียงแห่งความไม่พอใจเกิดขึ้น

ถ้าเสียงแห่งความไม่พอใจเกิดขึ้น จงมีความรู้สึกว่ามันเป็น ธรรมดาของชาวโลกสัตว์ทั้งหลาย เมื่อมันเป็นธรรมดา ไม่ใช่ผิดธรรมดา เมื่อเป็นอย่างนั้นเราก็อยู่ในโอกาสธรรมดาตลอด เมื่ออยู่ในโอกาส อากาศธรรมดาตลอด ก็ไม่จำเป็นต้องไปสนใจในความธรรมดาอย่าง ตลอด เพราะเป็นความจำเจ เมื่อเกิดความจำเจ เราก็ต้องมีความเบื่อ หน่าย เราก็ต้องรู้สึกเบื่อในสิ่งที่ทำให้เกิดตัวโทสะ ตัด ทั้ง ละ วาง ปล่อย เว้น ในอารมณ์ที่จะทำให้เกิดฝนแห่งความชั่วชนิดนั้นเสีย อย่างนี้เราก็สามารถจะละลายตัวโทสะได้ ความเย็นในใจก็จะเกิดขึ้น เข้าใจไหม

สัมมุติสัจจะ

สิ่งทั้งหลายที่อยู่ในกายของเรา ไม่ว่าจะเป็น ขน ผม เล็บ ฟัน หนัง ไม่ใช่สภาวะที่เป็นของเรา มันเป็นสัมมุติสัจจะ เป็นความจริงใน สติที่เกิดขึ้นมาก็โดยสัมมุติ จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงแตกสลายใน ที่สุด เรามีชีวิตอยู่ในโลกอย่างสมมุติ ก็ใช้สัมมุติให้มันสมบูรณ์แบบ ตามสภาวะผู้รับหน้าที่มีในสมมุติ เมื่อใช้จนเสร็จ หมุดโอกาสที่จะใช้ สัมมุติแล้ว ครั้นมันสูญหายในสมมุตินั้นๆ ไม่ได้ในสมมุตินั้นๆ ไม่สม ความปรารถนาในสมมุตินั้นๆ ความรู้สึกของใจก็ต้องวางเฉย ต้องมี อารมณ์ในใจที่สบาย เบาโปร่ง เย็นสะอาด และสงบ มีความรู้สึก เป็นสุข รู้สึกเฉยๆ กับการมีชีวิต อยู่อย่างเป็นผู้ไม่ติดในสมมุติ เมื่อ พวกเราทั้งหลายสามารถทำได้แบบนี้ แค่นี้ก็สามารถพบพุทธะในจิต พุทธะแปลว่าผู้ตื่นแล้ว ผู้เบิกบานแล้ว นี่ละกรรมังที่ภาชาธรรมะเขา เรียกว่า พระนิพพาน พวกเธอทั้งหลายก็จงปฏิบัติลักษณะอย่างนี้ แค่นี้ไม่ยาก ความเย็นใจ ความสะอาดบริสุทธิ์ ความสบายทางใจก็ เกิดขึ้น ไม่ต้องรอชาติหน้านชาติไหน ไม่ต้องรอพรุ่งนี้มะรืนนี้ ทำวันนี้รู้ วันนี้ทำขณะนี้รู้ขณะนี้ แค่นี้ก็ถึงกระแสพระนิพพาน

พวกเราทั้งหลายต้องใช้ปัญญา ต้องใช้ความพิจารณา โดยเฉพาะ หลักกติกาศาของธรรมชาติที่มันเกิดขึ้นในรอบกายเรา ให้เป็นประโยชน์ แก่การพิจารณา มีชีวิตอยู่ทุกวันด้วยใจว่าง สว่างและสงบ ทำงาน ตามหน้าที่ ที่เรามี เกิดมาเพื่อใช้หนี้ คนเป็นหนี้รู้ตัวว่าเป็นหนี้ ใน ขณะที่ใช้หนี้ก็อย่าไปสร้างหนี้ใหม่ และก็พยายามอบรม สะสมทรัพย์ สมบัติ เพื่อจะได้ไม่ต้องเป็นหนี้ต่อไป ทรัพย์สมบัติที่เราสามารถนำ

ติดตัวไปได้ เมื่อถึงเวลาที่เราตายแล้วมีอยู่ ๒ อย่าง คือ ความดีกับความชั่ว ทำไมจึงเรียก ความดีและความชั่ว เป็นทรัพย์สมบัติ ที่ สัตว์ทั้งหลายสามารถนำติดตัวเอาไปได้เมื่อตายแล้ว เพราะว่าทรัพย์ทั้ง ๒ อย่างนี้ มันสามารถที่จะทำให้ ผู้เป็นเจ้าของมีสภาพความเป็นอยู่ ของชีวิต ดี ชั่ว ละเอียด หยาบ สุขและทุกข์ตามลักษณะของทรัพย์นั้นๆ เช่น ถ้าเป็นความดี ก็จะทำให้ชีวิตของสัตว์นั้นๆ มีความเป็นอยู่ที่ดี ปรารถนิต ละเอียดอ่อนและเป็นสุข แต่หากว่าทรัพย์นั้นจัดอยู่ในประเภท ของความชั่ว ชีวิตและความเป็นอยู่ของสัตว์เหล่านั้น ก็จะประสบแต่ สิ่งที่เป็นความทุกข์ทรมานทนได้ยาก

ฉะนั้น สัตว์และบุคคลที่ฉลาดจะต้องเลือกแต่ทรัพย์ที่ประเสริฐ ดีเลิศงามพร้อม นั่นคือทรัพย์เป็นความดี ซึ่งฉันเรียกว่า อริยทรัพย์ เพราะเป็นทรัพย์อันประเสริฐที่บังเกิดด้วยตนเอง และผู้อื่นที่ไม่สามารถ จะมาแก่งแย่งชิงเอาไปได้ ทั้งยังติดตามตนไป ใช้ไม่รู้จักหมด ทั้งใน ปัจจุบันและอนาคต ด้วยเรื่องของอริยทรัพย์นี้ องค์สมเด็จพระชินสีห์ ยังได้ทรงสรุปรวมยอดลงในธรรมทั้งแปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์ ยังมีคำสอนต่อไปว่า เธอทั้งหลายจงทำให้สะอาด สว่าง สงบ เป็นผู้ อยู่ในโลกอย่างเป็นผู้ไม่ติดในสิ่งใดๆ ไม่ติดแม้กระทั่งตัวอริยทรัพย์ เมื่อ ไม่ติดในอะไรๆ และไม่มีอะไรจะติด สุดท้ายก็สามารถที่จะอยู่เหนือ อารมณ์ เหนืออกุศลเอนท์ เหนือโลก และเหนือธรรมชาติ เมื่อเป็นผู้ อยู่เหนือทุกอย่างแล้วก็สามารถจะใช้ชีวิตในโลกได้อย่างเป็นอิสระและ สุขใจทุกๆ สถานะที่ ทั้งยังอยู่ได้ด้วยความเป็นไทไม่เป็นทาส คงจะ เป็นเพราะเหตุนี้กรรมัง ที่พระประทับแก้วจึงตรัสว่าเราคือโลก โลกคือเรา เราคือจิต จิตคือเรา แล้วเราก็เป็นผู้ยืนอยู่เหนือโลก เป็นผู้ชนะโลก ชนะทุกๆ สิ่งที่มีและเกิดขึ้นในโลก นั่นคือ อารมณ์ อารมณ์จะไป อารมณ์

จะมา อารมณ์แห่งราคะ โทสะ โมหะ อารมณ์ความโลภ ความโกรธ ความหลง ที่เราทั้งหลายชอบที่จะเปิดประตูหน้าต่าง เปิดโอกาสให้อารมณ์เหล่านั้นเข้ามาเป็นเจ้าของชีวิต เข้ามาเป็นตัวบัญญัติทำให้เกิดความสุขและความทุกข์ เมื่อรู้อย่างนี้แล้วต้องเพียรพยายามที่จะระวังป้องกัน มิให้อารมณ์เหล่านั้นเข้ามายึดครองเป็นนายของเรา ครั้นเราสามารถที่จะระแวงระวังไม่ให้อารมณ์ทั้งดีและไม่ดีทั้งปวงเข้ามาเป็นนายของเราได้แล้ว เราก็ได้ชื่อว่าเป็นผู้อยู่ในโลกอย่างมีชัยชนะ เป็นอิสระพบความสุข หมดทุกข์ ทั้งกายและใจ เช่นนี้จึงจะใช้คำพูดได้เต็มปากกว่าเรคือ โลก โลกคือเรา เรคือจิต จิตคือเรา เพราะสภาวะของโลกและจิต มิได้มีความสุข ความทุกข์ไปกับอารมณ์ต่างๆ ที่มารบกวนวุ่นวาย

พวกเราทั้งหลายพากันเกลียดกลัวความทุกข์ ซึ่งเก็บอัดความทุกข์ไว้ข้างในเพราะการไม่รู้จักระวังอารมณ์ เมื่อไม่ระวังผลก็ออกมาคือมันต้องทุกข์ ทำไมจะไม่ทุกข์ เป็นเพราะเราพากันไปเก็บและแบกความทุกข์ทั้งหลายเหล่านั้นไว้เสียเต็มบา ฉะนั้นถ้ารู้จักวางภาระ รู้จักหน้าที่ และไม่ยึดในอารมณ์ รู้จักทำใจให้สบายให้ว่าง สว่าง สะอาด และสงบ เราก็จะเป็นผู้ที่สามารถจะพ้นทุกข์ได้ด้วยวิธีการไม่ยึด

อยู่กับสิ่งสมมุติ

...เราทำหน้าที่ของเราในโลกนี้โดยเป็นผู้ที่ให้เกียรติในสมมุติ แต่เราก็ไม่ติดในสมมุติที่เกิด ไม่ผูกพันในสมมุติทั้งหลายเหล่านั้น

เราให้เกียรติในสมมุติ คือให้เกียรติว่าเวลานี้เราเป็นพ่อเป็นแม่ เป็นผู้นำครอบครัว เป็นผู้รับผิดชอบต่อชีวิตอื่น ๆ เราก็ทำตามหน้าที่ของเรา เมื่อทำหน้าที่ของเรา ในขณะที่ทำแล้ว เกิดไม่สมบรูณ์ หน้าที่นั้นๆ มีอาการผิดพลาด เราก็ไม่ต้องแสดงออกซึ่งอารมณ์การเสียใจ เมื่อได้มาเราก็ไม่ต้องแสดงออกซึ่งอารมณ์ความดีใจ มีความรู้สึกทำไปตามหน้าที่ เพราะสิ่งทั้งหลายเหล่านี้เราเกิดมาใช้หนี้เก่า เมื่อใช้หนี้เขาหมดไปจนสิ้นแล้วต่อไปเราก็หมดหนี้ เมื่อหมดหนี้คนอื่นๆ นั้นก็จะเรียกตัวเองได้ว่าเป็นไทไม่เป็นทาส ต่อไปนี้เราก็ไม่ต้องใช้หนี้ใครอีก

เพราะฉะนั้น เราเกิดมาในปัจจุบันเป็นผู้ใช้หนี้ ก็รีบใช้ให้มันหมดไป วิธีการใช้ก็ทำตามหน้าที่ที่มีอยู่ มีชีวิตในปัจจุบันอย่างผู้มีอิสระ มีการปฏิบัติอย่างผู้ที่ไม่ยึดมั่น ไม่ติดในสิ่งทั้งหลาย ทำไปตามหน้าที่ กฎเกณฑ์และหลักการ กติกาของสมมุติสั่งจจะที่เขาให้มา แค่นี้เราก็จะมีชีวิตอยู่อย่างไม่โดนใครรังแกและไม่ต้องรังแกใคร ไม่ต้องเป็นทาสของใครและเราก็เป็นไทแก่ตัวเอง สามารถดำเนินชีวิตในโลกนี้ได้อย่างอิสระ สมบรูณ์พูนสุขและเสรีภาพ นี่แหละเป็นเอกลักษณ์ เป็นสัจธรรมของพระศาสนา และเป็นสิ่งที่พระศาสดาสอนไว้

อารมณ์

อารมณ์นี้สำคัญ คนเราจะดี จะชั่ว จะเลว ต้องรู้จักระวังอารมณ์ แต่สำหรับนักปฏิบัติในสายของธรรมชาตินี้ไม่จำเป็นต้องระวัง เพราะ

อารมณ์เป็นของที่เกิดขึ้นภายนอก เช่น ตาเห็นรูปเกิดความรู้สึกว่า รูปนั้นสวย เกิดเวทนา เวทนาตัวนี้ เป็นเหตุให้เกิดอารมณ์ เมื่อเรารู้ว่าเวทนาทำให้เกิดอารมณ์จากการเห็นรูป เราก็ต้องมีความรู้สึกว่าจะต้องสำรวจตา อย่างที่องค์สมเด็จพระศาสดาพระองค์ทรงสอนให้สำรวจอินทรีย์ทั้ง ๖

อินทรีย์ แปลว่าความเป็นใหญ่ ใหญ่ในการทำหน้าที่ เช่น สำรวจตา สำรวจหู สำรวจจมูก สำรวจลิ้น สำรวจการสัมผัส สำรวจใจ.... สำรวจว่าอย่างไร สำรวจว่าเอาตาที่มองรูป แต่ก็ไม่ต้องรับรู้ ไม่ต้องแยกแยะว่ารูปชนิดนี้ มีความสวย ชอบใจ รูปชนิดนี้ไม่สวยไม่ชอบใจ ปกติของตา แยกแยะไม่ได้อยู่แล้ว แต่ที่แยกแยะได้เพราะเอาใจไปจดจ่อกับตาและรูป แล้วก็แยกแยะออกมาถูกบ้าง ควรบ้าง ไม่ถูกบ้าง ไม่ควรบ้าง เมื่อความไม่ถูก ไม่ควรเกิดขึ้นแล้วก็ต้องมาถามชาวบ้านที่นั่นอะไรจะเกิดขึ้น จากอารมณ์ก็เป็นอะไร แล้วที่นั่นก็ทำไปเรื่อยๆ สุดท้ายก็มีแต่ความทุกข์ทรมาน เพราะปัญหาเกิดขึ้นคั่งค้างในใจ เราสามารถแก้ไขได้ด้วยตัวเอง คือ ความทุกข์ วิธีการแก้ย่นิดเดียว ระงับอารมณ์ ก็คือ รู้จักสำรวจตา อย่าแส้ไปหารูปรอบๆ กายมากนัก ทำเฉพาะให้มันรู้สึก ว่า มองเพียงหน้าที่ หน้าที่ที่จะดูทาง ดูทิศ ดูรูป สิ่งต่างๆ แต่ตาไม่ใช่ทำหน้าที่แยกแยะว่า รูปดี รูปชั่ว รูปเลว

รวมความแล้วอินทรีย์ทั้ง ๖ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ มีอยู่อย่างเดียวกันที่น่าจะสำรวจมากที่สุด ก็คือ ใจ เพราะใจเป็นเหมือนนายใหญ่ ใจเปรียบเหมือนแม่ทัพ ตา หู จมูก ลิ้น กาย เปรียบเหมือนนายกองหรือสมุนมือขวา มือซ้าย ทำหน้าที่ตามคำสั่งของแม่ทัพ แต่ถ้าแม่ทัพดีซะแล้ว คำสั่งที่ใช้สั่งลูกน้องก็ย่อมสั่งในสิ่งที่ดีที่ถูกต้อง

หมายความว่า ถ้าใจดีเรียบร้อย น่ารัก ใจสว่าง สะอาด สงบ การมองรูปมันก็ไม่เกิดความรู้สึก ไม่ต้องไปเก็บกดอารมณ์ในการกระทบ มองรูปเกิดเป็นอุปาทาน ความยึดมั่นถือมั่น แล้วสุดท้ายก็เป็นความวุ่นตามมา เมื่อเราสำรวจใจได้ ตาจะเห็นรูปอย่างไร ช่างหัวมัน หูมันจะฟังเสียงอย่างไรช่างหัวมัน เพราะหูเก็บเสียงไม่ได้ จมูกได้กลิ่นอย่างไรเรื่องของมัน กายสัมผัสอย่างไรก็เป็นเรื่องของมัน ลิ้นได้รับรสอย่างไรก็เป็นเรื่องของมัน เพราะลิ้นจะได้รับรสมี ๓ ลักษณะ คือ

ปลายลิ้นหยั่งรู้รสได้ดี กลางลิ้นรู้รสได้ดี พอเลยกลางลิ้นเข้าไปแล้วไปถึงโคนลิ้นมันไม่ได้ทำหน้าที่รู้รส ทำหน้าที่กระเดือกเข้าคอกอย่างเดียว เป็นอันวากลิ้นลูกเดียว ไม่ว่าจะดี จะชั่ว ลักษณะของลิ้นมีความรู้สึกรับรส รับรสแล้วก็แยกแยะสัมผัสต่างๆ ส่งมาที่ใจ สัมผัสพิจารณาด้วยสาเหตุที่ไม่สำรวจใจ ไม่รู้จักรักษาอารมณ์ ไม่รู้จักทรงอารมณ์แห่งความว่าง สว่าง สงบ ไว้ในตัวเอง มันจะเกิดอาการความทุกข์ทรมาน ตามอาการทั้ง ๖ ที่มันชักจูงไป

ฉะนั้น วิธีแก้ย่นิดเดียว ในการที่จะปลดทุกข์คือเป็นผู้ไม่แบก ในอารมณ์ทั้งหลาย เป็นผู้ไม่มีอุปาทานติดในอารมณ์ต่างๆ เป็นผู้ไม่ยึดมั่น ไม่ถือมั่น ไม่ผูกพัน ในสิ่งทั้งหลายในโลก มีชีวิตอยู่ในโลกอย่างอิสระสมบูรณ์ไปด้วยความสุข หมั่นประกอบหน้าที่ ชูระ ภาวะ ทำไปตามหน้าที่ พ่อก็ทำหน้าที่ของพ่อ แม่ก็ทำหน้าที่ของแม่ ลูกก็ทำตามหน้าที่ของลูกที่ดี หัวหน้าครอบครัวก็ทำตามหน้าที่ของหัวหน้าครอบครัวที่ดี เมื่อทำไปตามหน้าที่ที่ดีแล้ว สำหรับการใช้นี้เก่า ต่อไปก็ต้องชวนชวายนุเพื่อจะได้ไม่เป็นหนี้ต่อไป สำหรับตัวเอง ต่อไปในอนาคตไม่ต้องมาใช้หนี้เขา ตัวนั้นคือเงินสำหรับที่จะไปเข้าบ้านหลังใหม่

เปรียบรูปสังขารต่างๆ เป็นบ้านเช่าหลังน้อยๆ หลังหนึ่ง ถ้าพวกเรามีเงินมาเช่าบ้าน ๕ ปี ๑๐ ปี ๒๐ ปี ๕๐ ปี ๘๐ ปี เมื่อหมดสัญญาจากบ้านหลังนี้ก็ต้องออกไป ในขณะที่การเช่าบ้านหลังน้อยอยู่ เรายังมีโอกาสเป็นเจ้าของบ้านหลังนี้ ถ้าคนฉลาดต้องเช่าบ้านให้เป็นประโยชน์ ต้องสะสมทรัพย์สมบัติเอาไว้เพื่ออนาคตต่อไป จะได้ไม่ต้องมาเช่าบ้านเขาอยู่ ชื้อเอาเลย ชื้ออย่างพระพุทธรเจ้าซื้อ ทำนซื้อบ้านหลังใหม่ ชื้ออยู่ได้ถาวรตลอดกาลตลอดสมัย ไม่ต้องไปนั่งอพยพโยกย้ายกันต่อไป แต่พวกเราทำไมจึงเรียกว่าเช่า เพราะไม่รู้ว่าหมดจากนี้แล้วจะไปอยู่ที่ใด ยังไม่รู้ว่าตายไปแล้วจะไปอยู่ในร่างเปรต อสุรกายหรือสัตว์ชนิดใด

ฉะนั้นจึงถือว่าลักษณะอย่างนี้เป็นบ้านเช่า เมื่อเรารู้ว่ามีชีวิตอยู่ได้เพราะอาศัยบ้านเช่า คนที่ฉลาดจะไม่ติดใจในบ้านเช่าหลังนั้น ซึ่งเป็นหลังที่หอมช่อ มีชีวิตอยู่ในบ้านเช่าหลังนั้นให้มันเกิดประโยชน์มากที่สุด ทำตามภาระ ฐะ หน้าที เมื่อมันได้ก็ไม่ดีใจ เสียก็ไม่เสียใจ ไม่ได้ไม่เสียก็รู้สึกสบายใจ ทำอย่างนี้ถือว่าเป็นผู้รู้จักฉลาดใช้บ้านเช่าให้เป็นประโยชน์ด้วย การสร้างทุนรอนไว้ซื้อบ้านหลังถาวร บ้านหลังนั้นคือพระนิพพาน อยู่ได้ตลอดกาล ตลอดสมัย ไม่ต้องมากกลัวใครไล่ส่ง

พวกเราทั้งหลายขอเพียงระวัง ไม่ต้องผูกพัน มัวเมา ไม่ประมาท แค่นี้ก็สามารถถึงกระแสนิพพานได้

บัณฑิตสะอาด

...มงคลภายในคือใจของเราต้องชวนหาความบริสุทธิ์ ใส สะอาด สว่าง สงบ กัมภุศล และความดี วิธีการปฏิบัติให้เกิดมงคล ข้อแรกเริ่มต้นเราต้องมี**ศีล** ศีลตัวนี้ตามภาษาศัพท์แปลว่าปกติ คนที่มีศีลก็เป็นคนปกติ คนไม่มีศีลก็ผิดปกติ ศีลมีอะไรบ้าง ถ้าเป็นฆราวาส สามัญชาวบ้านธรรมดาก็มีศีล ๕ ศีล ๘ เณรก็ศีล ๑๐ นางสิกขมานา ศีล ๑๑ ศีล ๑๘ และ ๓๐ ต่อไปสูงกว่านั้นเป็นพระ ศีล ๒๒๗ อภิธมาจาร อีก ๓๐๐ ลักษณะของศีลต่างกันอย่างไร การรักษาศีลพวกเราทั้งหลาย จงจำไว้ว่า ถ้าฆราวาส ศีลต้องแปลว่าข้อเว้น สำหรับพระแล้ว ศีลแปลว่าข้อห้าม

ถ้าสำหรับพระหรือนักบวช ศีลแปลว่าข้อห้าม แต่ฆราวาส ธรรมดาสามัญศีลแปลว่าเว้น เว้นจากการปฏิบัติความชั่วเสียบ้าง ใน ๗ วัน ทำความดีเสีย ๒ วัน เช่น วันพระวันโกน เป็นต้น พวกเราทั้งหลายจงมีความรู้สึกสบายใจในการรักษาศีล อย่าคิดว่า แหม ผม จะทำได้หรือ โดยเฉพาะข้อแรก ปาณาติปาตา ตนเป็นฆราวาสจำเป็นต้องทำ อะไรประเภทนั้นไป เราถือว่ามีความจำเป็นในการเบียดเบียน จันท์ก็ไม่ว่า แต่จงทำความรู้สึกไว้ว่า สำหรับศีลของฆราวาส องค์สมเด็จพระชินสีห์ทรงบัญญัติไว้สำหรับเป็นเครื่องเว้นเท่านั้น ไม่ใช่ข้อห้าม คือ รู้จักเว้นบ้างว่า ๗ วันนี่เราฆ่ามาทุกวัน ก็เว้นวันพระวันโกนบ้าง จิตใจ จะสบายขึ้น เราก็เป็นผู้ไม่มีเวรไม่มีภัย ๒ วันก็ยังดีกว่าไม่ได้ทำเสียเลย แต่สำหรับพระหรือนักบวช เว้นไม่ได้ ต้องเป็นข้อห้ามเลย ศีลแปลว่าข้อห้ามสำหรับพระ พวกเราทั้งหลายรู้แล้วว่าศีลแปลว่าปกติ

พวกเราทั้งหลายก็พยายามปฏิบัติตนเป็นคนปกติในศีล

ต่อไปข้อที่ ๒ สิ่งที่จะต้องศึกษาคือ**สมาธิ** การที่พวกเราทั้งหลาย มีโอกาสได้มานั่งฟังหลักการของธรรมชาตินี้ในลักษณะอย่างนี้ ส่งกระแสจิตพิจารณาตามคำพูด ถืออารมณ์จิตเป็นสมาธิ เราก็คงได้ชื่อว่า เป็นผู้ อบรมสมาธิในการฟัง นี่ก็เป็นลักษณะของสมาธิ

ต่อไปข้อที่ ๓ คือ**ปัญญา** การที่เราฟังโดยการทำให้เกิดสมาธิ คนที่ฟังแล้วไม่มีสมาธิ ธรรมนั้นจะฟังไม่รู้เรื่อง เรารู้แล้วว่าเราฟังรู้เรื่อง เพราะอาศัยสมาธิ เมื่อมีสมาธิ ปัญญาที่ได้จากการฟังก็จะเกิดขึ้น เรียกว่า **สุตมยปัญญา** ปัญญาเกิดจากหู

พวกเราทั้งหลายในวันนี้ ก็ได้อบรมศีล สมาธิ ปัญญา ให้สมบูรณ์ เพียงพร้อมไปด้วยคุณงามความดี ถือว่าเป็นผู้ที่ไม่ขาดทุน ใช้ทุนแต่ รู้จักเพิ่มทุนขึ้น แล้วโอกาสต่อไปที่เราจะมีบ้านหลังใหม่อยู่ แนนอน และมั่นคงได้ว่าเป็นบ้านที่สวยงาม เป็นบ้านที่ถูกใจ และดีกว่าเก่า ที่นี้ จะดีหรือไม่ดี อยู่ที่พวกเราต้องหมั่นเพียร อบรม ท่องบ่น ทรงจำ กระทำให้เกิดขึ้น จำแล้วต้องทำได้ด้วย องค์สมเด็จพระชินสีห์ทรง ยกย่องว่า ท่านที่เป็นผู้ใหญ่ในศาสนาของพระองค์ จำเป็นต้องเป็น บัณฑิตที่สะอาด คือรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่จำเป็นต้องรู้ทั้งหมด เพียงรู้แค่ บาทเดียว หรือบรรทัดเดียว บทเดียว แล้วสามารถทำธรรมะหรือ ธรรมชาติข้อนั้น ในบาทนั้น บทนั้นบรรทัดนั้นได้ พระองค์ก็ทรง ยกย่องว่า คนๆ นั้นเป็นพระเถระเป็นพระใหญ่ เป็นผู้รู้ แต่ถ้าบุคคล ผู้ใดฟังมาก ได้ยินมาก จำได้มาก แต่ทำไม่ได้ องค์สมเด็จพระศาสดา ทรงเรียกบุคคลเหล่านั้นว่า **อภัพพบุคคล** คือบุคคลผู้เปล่าประโยชน์

หรือบุคคลผู้เป็นบัณฑิตแต่สกปรก รู้แต่ทำไม่ได้

พวกเราทั้งหลายเมื่อฟังดังนี้แล้ว จงทำความเข้าใจในความรู้ที่
ได้ยินได้ฟังไปและทำให้เกิดประโยชน์ได้ทุกเวลาที่เราต้องการทำ นี่จึง
เรียกว่าบัณฑิตสะอาด เป็นพหูสูต ไม่ใช่พะหูต องค์สมเด็จพระศาสดา
ทรงบัญญัติเรียกพระอานนท์เถระเจ้า ซึ่งเป็นพระพุทธรักษา และ
พุทธอุปฐาก ว่าพหูสูต เป็นผู้ทรงจำพระธรรมวินัยได้มาก และพระ
อานนท์ก็สามารถทำในสิ่งที่ตนเองทรงจำได้ทุกข้อ ทุกชั้นตอน พระองค์
จึงทรงยกย่องพระอานนท์ว่าเป็นพหูสูต คือ ผู้รู้ ได้ยิน ได้ฟัง ทรง
จำแล้วทำได้ พวกเราทั้งหลายก็เหมือนกัน จะได้รับการยกย่องจาก
พระศาสดาก็ต่อเมื่อได้ยิน ได้ฟัง ทรงจำแล้วทำได้ ข้อความธรรมะ
หรือเป็นธรรมชาติ หลักการของศาสนาในวันนี้ที่ได้ฟังไป ที่จำได้ก็ดี
จำไม่ได้ก็ดี เอาส่วนเฉพาะที่จำได้และดีมีประโยชน์ ภูมิใจตน เอาไป
ใช้ และทำให้เกิดประโยชน์ นี่จึงเรียกว่าเป็นคนที่อยู่ในเขตที่องค์สมเด็จพระ
ศาสดาทรงยกย่องว่าเป็นพหูสูต

วิธีการแห่งธรรมชาติ

ถาม หลวงปู่คะ มีผู้ถามว่าทุนทรัพย์ที่จะหาไปเข้าบ้าน
หลังใหม่ี่ จะหาได้จากที่ไหนคะ

ตอบ ทำไม่ต้องเช่าละ ซื้อเลยไม่ได้หรือ ทำไม่ละ เพราะ

ทุนหมดหรือ หรือกลัวหมดทุน หรือกลัวว่าจะไม่สุขไม่ทุกข์ตามสภาวะ
ความชอบ หรือเกรงว่าจะไม่ได้รับความสุขๆ ดิบๆ จึงต้องเช่าต่อไป
เรื่อยๆ ทำเป็นพวกเช่าเหมาเร่ร่อนไปได้ ทั้งๆ ที่จะหาซื้อบ้านได้ด้วย
ตัวของตัวเอง

ทุนทรัพย์ที่สามารถจะไปเข้าบ้าน ง่ายนิดเดียว ถ้าเป็นหนทาง
แห่งมนุษย์ ต้องมีศีล ๕ บริสุทธิ์ ถ้าเป็นหนทางแห่งพรหมหรือเป็น
บ้านของพรหมหรือเทวดา ศีล ๕ บริสุทธิ์แล้วต้องบวกด้วยสมาธิและ
ปัญญา หิริและโอตตปปะ คือความละอายชั่ว เกรงกลัวผลของบาป
และต้องประกอบไปด้วยศรัทธา คือความเชื่อ จาคะ คือการบริจาค สุตตะ
คือการฟัง เมื่อมีศรัทธา มีจาคะ มีสุตตะ มีหิริและโอตตปปะ นั้นเรา
มีทุนทรัพย์ที่จะไปเข้าบ้านของเทวดาและพรหม แต่ถ้าเราทั้งหลายมีสิ่ง
เหล่านี้ มีแต่ศีล ๕ อย่างเดียว เราก็สามารถจะไปเข้าบ้านหลังเดิมๆ
คือร่างของคนอยู่เหมือนเดิม แต่ถ้าไม่มีทั้งศีล ๕ ไม่มีศรัทธา ไม่มี
ทั้งจาคะ ไม่มีทั้งสุตตะ ไม่มีทั้งปัญญา ไม่มีทั้งหิริและโอตตปปะ แน่นนอน
เหลือเกิน ทางไปคือโถมกว่าเก่า นั่นคือเปรต อสุรกาย สัตว์เดียรัจฉาน
นรกภูมิ ความจริงบ้านหลังเก่านี้ก็ดีเหมือนกันนะ เพราะว่าอยู่นรกที่นี้
มันสบาย มีอะไรก็ช่วยกันทำ อยู่สวรรค์มันลำบาก อย่างที่เพลงเขาร้อง
ต้องไปนั่งติดดาวทุกคืน เขาก็ต้องเข็นรถพระอาทิตย์ รู้สึกจะลำบาก
ถ้าใครอยากสบายก็ลงนรกเอา ไม่ยาก ง่ายนิดเดียววิธีลงนรก ทุกอย่าง
ที่เป็นความชั่วทำให้หมด ความดีทุกอย่างงัดวันให้เกลี้ยง แค่นี้เอง เดี่ยว
ก็ได้สมความปรารถนา

ถ้าอยากเป็นมนุษย์ก็ง่ายอีกเหมือนกัน อะไรที่จัดว่าเป็นศีล ๕
นั่นคือไม่โหดร้าย ไม่มีใจโหดร้าย ไม่มีใจคิดพยาบาทอาฆาตจองเวร

นั่นจัดเป็นศีลข้อที่ ๑ คือปาณา ต่อมาไม่มีอะไร คือไม่คิดจะหยิบของชาวบ้านด้วยใจคิดจะลัก และไม่คิดจะลักเล็กขโมยน้อย ไม่ใช่ไม่ลักเล็กขโมยน้อยแต่ไปเล่นของใหญ่ ทั้งของใหญ่ของเล็กหยิบไม่ได้ ถ้าเขาไม่อนุญาตนั้นข้อที่ ๒ ข้อที่ ๓ กาเม คือ ไม่ใจเร็ว ไม่แย่งแย่งของที่ชาวบ้านเขารัก เช่น ลูก ผัว หรือเรื่องของชาวบ้าน สิ่งต่างๆ ที่เป็นของชาวบ้าน และชาวบ้านเขามีความหวงแหน แล้วไปแย่งยื้อ มีจิตคิดจะแย่งนั้นจัดเป็นข้อกาเม ต่อมาข้อที่ ๔ มุสา พูดปด พูดปดนี้มีลักษณะด้วยกัน ๔ อย่าง มีพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดเพ้อเจ้อ พูดคำหยาบ สิ่งใดที่พูดแล้วไม่เกิดประโยชน์ จงอย่าทำให้สิ่งทั้งหลายเหล่านั้นเกิดขึ้น แค่นี้เราก็สามารถรักษาศีลได้ ๔ ข้อ ข้อที่ ๕ หมดสติ สิ่งที่ทำให้เราหมดสติ นั่นคือเครื่องดองของมีนเมาทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นสุราเมรัย เครื่องสูบบุหรี่ทุกชนิดที่เป็นยาเสพติด ทำให้หมดสติ อย่าเข้าใกล้ แค่นี้เราก็สามารถจะแผ้วถางหนทางแห่งความเป็นมนุษย์ในโอกาสต่อไป

ทีนี้ถ้าอยากเป็นมนุษย์ที่ร่ารวยก็ต้องบริจาทาน ไม่ใช่สอนอย่างนี้แล้วจะได้ชาติหน้า ชาตินี้ก็สามารจะได้ผลเหมือนกัน ผู้ให้ตัวอย่างได้ย่อมได้รับการไหว้ตอบ ถ้าเราไม่เคยไหว้ใคร แล้วใครจะมาไหว้เรา ถ้าเราอยากจะให้คนอื่นรักเรา เราต้องรักเขาก่อน ฉันใดก็ฉันนั้น ถ้าเราอยากจะได้ทรัพย์ ต้องให้ทุนทรัพย์แก่ผู้อื่นก่อน เพราะฉะนั้นไม่ต้องรอชาติหน้า ปัจจุบันก็หาประโยชน์ได้จากการบริจาทน ยกตัวอย่างเช่น ถ้าเรามีจิตศรัทธาเต็มเปี่ยมไปด้วยกุศลคือความฉลาดในการบริจาท บริจาทเพราะสิ่งที่เป็นประโยชน์ไม่เป็นโทษ มีแต่คุณ ผู้ที่รับก็เห็นประโยชน์ รับแต่คุณ ไม่มีโทษ เราผู้ให้ก็มีความรู้สึกเป็นสุขเมื่อเห็นเขาบริโภคในสิ่งที่เราบริจาท ความสุขเกิดขึ้นเพราะการบริจาท นี้รับได้แล้วไม่ต้องรอชาติหน้า

เอาเพียงหวังแค่นี้พออย่าไปหวังว่าการบริจาทชนิดนี้ชนิดนั้นจะได้อะไรมา ได้สิ่งสวยงามในโอกาสข้างหน้า อย่าไปหวังมันเลย เอาแต่ปัจจุบันชาติให้ครบสมบูรณ์แบบ เมื่อเหตุมันสมบูรณ์ ผลย่อมออกมาดี แต่ถ้าเหตุไม่ดี ผลก็ออกมาไม่ดี ในที่ดินไม่ดี รดน้ำไม่ดี ปุ๋ยไม่ดี ผลจะออกมาดีเป็นไปไม่ได้ พวกเราทั้งหลายก็รู้แล้วว่าสภาวะเกิดขึ้นด้วยเหตุดี ผลย่อมออกมาดี เช่นเมื่อเรายังอยากจะเป็นคนมีทรัพย์ ต้องบริจาทาน การทำทานจะต้องประกอบไปด้วยกุศลคือความฉลาด ไม่ใช่อยู่ดี ๆ ก็บริจาทมันหมด หรือว่าอะไรก็ได้ที่หลงบุญหรือหลงพ่อว่าเป็นทาน ก็ให้มันเกลี้ยงอย่างนั้น ต้องเปลี่ยนสภาวะจากให้ทานเป็นขอทานต่อไป เพราะหมดแล้วนี่ให้จนเกลี้ยงหมด อย่าเอาอย่างฉันเลยเพราะฉันมันเป็นขอทานบรรดาคักดี มีอะไรจะให้แล้ว ก็ให้จนหมด จากบารมีกลายเป็นบารจน

เมื่อถึงจะจน ฉันก็ยังมมีโอกาสที่จะให้ และยังมีใจที่ได้ให้ เพราะมีความรู้สึกว่สิ่งที่ฉันจะให้นั้น เป็นอริยทรัพย์ เป็นทรัพย์ที่ใช้ไม่รู้จักหมด แต่พวกเราทั้งหลายที่ให้กับฉัน นั้นเป็นปัจจุบันทรัพย์ เป็นทรัพย์ที่ไม่ใช่อริยะ เป็นทรัพย์ที่เกิดขึ้นรูปกายภายนอก พวกเราทั้งหลายก็คิดว่านั่นเป็นหนทางที่จะซื้อถึงอริยทรัพย์ได้ ความจริงแล้วตัวอริยทรัพย์ชนิดนี้มันซื้อกันด้วยเงินไม่ได้ ตัวอริยทรัพย์ที่เป็นกฎเกณฑ์ กติกา หลักการของธรรมชาติ จ่ายมาด้วยเงินไม่ได้ หามาด้วยวัตถุสิ่งของภายนอกไม่ได้ แต่จะได้มาเพราะการปฏิบัติ การเข้าถึงซึ่งองค์แห่งความไม่ยึดและไม่ถือ ไม่ติด ไม่เหนียวรั้งในสิ่งใดๆ ทั้งหมด นั่นแหละจึงเจ้ออริยทรัพย์อันประเสริฐ

พวกเราทั้งหลายถ้าอยากจะได้ถึงตัวอริยทรัพย์ โดยไม่ยอมเป็น

มนุษย์ ก็ง่ายนิดเดียว มันพูดง่ายแต่รู้สึกว่าจะทำยากเพราะมีคนหนึ่ง
ค้ำนอยู่ ค้ำนว่าฟังนะฟังบ่อยเหลือเกิน ฟังง่ายๆ แต่รู้สึกว่าจะทำยาก
เหลือเกิน ทำเท่าไรก็ไม่ค่อยเจอสักที ไม่ต้องยืม เรื่องจริง อาการที่
ฉันพูดให้มันง่ายเพราะต้องการให้พวกเราเข้าใจง่าย เมื่อความเข้าใจเกิด
ขึ้นง่าย การกระทำก็ย่อมง่ายตาม วิธีกระทำไม่ยาก เพราะอริยมรรค
ต้องประกอบไปด้วยศีล รักษากายวาจาให้เรียบร้อย สมาธิตั้งใจมั่น คือ
มีความระแวงระวังไม่ให้ฝนแห่งอารมณ์สอดเข้ามาเบียดบุคคลผู้อยู่ใน
บ้านเช่าคือใจ เมื่อมีความตั้งใจมั่นก็มีโอกาสที่จะป้องกันฝนแห่งอารมณ์
คือ ตัวราคะ โทสะ และโมหะ ที่จะมายึดถือผูกพัน ซึ่งองค์สมเด็จพระ
ศาสดา เรียกมันทั้งหลายเหล่านั้นว่า เป็นบ่วงแห่งมาร มาร คือ
เสียงรูป กลิ่น รส และสัมผัส

เมื่อเรามี ศีล ความรักษากาย วาจา เรียบร้อย สมาธิ ความ
ตั้งใจมั่น มันเอาไว้อยู่ในปรภาการเกาะแก้วอันพิสดาร ไม่ให้สิ่งทั้งหลาย
เหล่านั้นที่เป็นบ่วงแห่งมาร และเป็นตัวมาร เข้ามาใกล้และเกาะกิน
ต่อมาข้อที่ ๓ องค์สมเด็จพระชินสีห์ทรงตรัสว่า **ต้องมีปัญญา** คือ
ความรอบรู้ในกองสังขาร เมื่อมีตัวความรอบรู้ รู้ว่าสิ่งใดควรไม่ควร
รู้ว่าอะไรเป็นมารและอะไรไม่ใช่มาร มีความรอบรู้ ว่าร่างกายของเรา
เกิดขึ้นในเบื้องต้น แปรปรวนในท่ามกลาง และแตกสลายในที่สุด มี
ความรอบรู้ ว่าสภาวะที่เป็นอยู่ในปัจจุบันคือบ้านเช่า เมื่อคนฉลาดรู้ว่า
เป็นบ้านเช่า ก็ไม่ยึดไม่ผูกพัน ไม่ติดแน่นในสิ่งต่างๆ เหล่านั้น ทั้งใน
ร่างกายของตนและบุคคลอื่น ทั้งวัตถุธาตุสิ่งของต่างๆ ก็เหมือนกับ
บ้านเช่าและเครื่องอำนวยความสะดวกในบ้านหลังนั้นๆ สภาวะความรู้แจ้ง
แทงตลอดในเรื่องนี้ เป็นเรื่องของปัญญา พระพุทธเจ้าเรียกว่าตัวปัญญา

เมื่อเกิดมีทั้งศีล สมาธิและปัญญา องค์สมเด็จพระศาสดา
ทรงเรียกว่า อริยมรรค ในทางสายของธรรมชาติ ฉันก็ให้ชื่อเรียกว่า
อริยมรรค แต่ในทางสายของตำรายังไม่จัดว่าเป็นอริยมรรค แค่ตัวศีล
ตัวสมาธิ และตัวปัญญา เขาว่าอย่างไร เขาว่าตัวที่จะเกิดอริยมรรคได้
อย่างน้อยๆ ต้องได้โสดาบัน แต่พวกเราทั้งหลายเวลานี้ทั่วไปไม่มีแต่โสดา
โสดาไม่มี ทำไม่จึงเป็นเช่นนั้น เพราะมันพุกักเดียว เดี่ยวมันก็พอ
วันนี้ฟู พรุ่งนี้ฝ่อ วันนี้ศรัทธา พรุ่งนี้ตก ฉันจึงเรียกว่าโสดาไม่ใช่โสดา
เมื่อมีโสดาเสร็จเรียบร้อยแล้วอะไรจะเกิดขึ้น ผลประโยชน์ที่จะได้จาก
คุณงามความดีก็ไม่เจอ เมื่อไม่เจอ กำลังใจที่จะทำต่อไปก็ไม่มี เมื่อ
ไม่มี ความดีก็ไม่ปรากฏ เมื่อไม่ปรากฏ ก็ไม่มีใครคิดอยากจะทำ
เพราะตำรามันสอนให้คนต้องยากในการปฏิบัติ

แต่ทางสายอริยมรรคในเรื่องของธรรมชาตินั้นไม่ยากเลย ไม่
ยากจนเกินไป อย่างที่ฉันว่า เมื่อเรามีศีล มีสมาธิ มีปัญญา ศีล คือ
การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย สมาธิ คือ การตั้งใจมั่น มั่นในเกาะแก้ว
ในเกาะป้องกันตัว อย่าให้มีอารมณ์คือฝน ฝนอารมณ์ที่เกิดจากตัว
มารคือรูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เกิดจากบ่วงแห่งมาร
คือ รูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัส ไม่ให้มันเข้ามาแปดเปื้อน มา
รบกวนในตัวของเรา คือ จิตหรืออาทิสมานกาย ต่อไปมีองค์ที่สาม คือ
ตัวปัญญา คือ การรอบรู้ ว่าเราเป็นเพียงบ้านเช่า เรามีอาการเกิดขึ้น
ในเบื้องต้น แปรปรวนในท่ามกลาง และแตกสลายในที่สุด ทั้งศีล
ทั้งสมาธิ ทั้งปัญญา จัดเป็นอริยมรรค

เมื่อถึงตัวปัญญา ก็ถึงตัวความสว่าง เมื่อความสว่างเกิดทำให้

ความสะอาดเกิด เมื่อความสะอาดเกิดความบริสุทธิ์ก็เกิด ความ
หมดจดเกิด ความสงบเกิด สุตท้ายก็พระนิพพาน เป็นอันว่าจบธรรมะ
๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้น ย่อลงตรงที่ว่าศีล สมาธิ ปัญญา สุตท้าย
ก็กลายเป็นพระอรียเจ้าในศาสนา เป็นอรหันตภพ เป็นมรรคและผล
ด้วยวิธีการแห่งธรรมชาตง่าย ๆ อย่างนี้

ขอกรรมฐาน

ถาม กรรมฐานที่กำลังทำอยู่เวลานี้ จะทำถูกทางหรือผิด
ทางก็ไม่ทราบ

ตอบ การปฏิบัติกรรมฐานตามพระพุทธานุญาต พระบรม
ศาสดาทรงบัญญัติไว้ถึง ๔๐ วิธี แต่ละวิธีมีหลักการปฏิบัติตามจริง
ของแต่ละบุคคล ลักษณะการดูจริต พระคุณเจ้าทราบไหมว่าตัวเองมี
จริตอะไร

ถาม ส่วนมากมีวิตกจริต และมีโทสะ อารมณ์ขุ่นอยู่เสมอ
บางทีก็มีราคะบ้าง

ตอบ ไม่ใช่ ขอภัย ถ้าเราคุยกันเรื่องจริต ไม่ว่ากันนะ ว่า
เอาตัวคนอื่นมาประจาน ในตัวพระคุณเจ้าไม่ใช่มีโทสะจริตเป็นพื้นใหญ่
ในตัวพระคุณเจ้ามีราคะจริตเป็นพื้นใหญ่ วิธีการปฏิบัติกรรมฐานต้อง

ควบคุมไปด้วยกายคตานุสติกรรมฐานหรืออสุภะ หรือจตุธาตวัฏฐาน ๔
การพิจารณาร่างกายให้เป็นของปฏิกูลพึงรังเกียจ ด้วยลักษณะอาการทั้ง
๓๒ ให้กลายเป็นดิน น้ำ ลม ไฟ...

คนที่มี ราคะจริตกับกามฉันทะนี้ จำเป็นต้องใช้การพิจารณา
ในสิ่งที่เป็นของปฏิกูลพึงรังเกียจ ทั้งในกายตนและกายผู้อื่น สุตท้าย
ถ้าไม่สามารถจะตัดได้ ก็ใช้วิธีการพิจารณาเรื่อง มรณานุสติ คือคิดว่า
คนที่เรารักก็ตาย รวมทั้งตัวของเราเองก็ต้องตาย เมื่อลักษณะอาการ
ตายเกิดขึ้น ความสวยงามไม่มี มีแต่ความโสโครกสกปรกเป็นนิจศีล
สิ่งในร่างกายที่เป็นความโสโครก สกปรก น้ำเลือด น้ำเหลือง น้ำ
หนอง ดี เสลด น้ำลายจะพุ่งไหลออกมาทางทวารทั้งหลาย ช่องปาก
ช่องหู ช่องจมูก ผิวหนังส่วนที่บางที่สุด คนที่ตายไปแล้ว ๓ วัน ๕ วัน
๗ วัน ๑๐ วัน ๒๐ วัน หรือเดือนหนึ่ง มีน้ำเหลืองไหล ตาบลิ้น ลิ้น
จุกปาก น้ำเหลืองเดือดปุดๆ ลักษณะทั้งหลายเหล่านี้ เป็นของน่ารัก
กระนั้นหรือ ถ้ามัวแต่ดู ถ้าพิจารณาตามอย่างนี้ ก็สามารถระงับตัว
ที่เราคิดว่ารักใคร่ เราหลง เรามัวเมาได้

จริตของพระคุณเจ้ามีราคะจริตเป็นเบื้องหน้า และตามมาด้วย
โมหะจริตคือความหลง ที่พระคุณเจ้าบอกว่ามีโทสะจริตนั้นเป็นรอง
การปฏิบัติกรรมฐานที่ควบคุมกับจริตให้ตรงกับหลักที่ตัวเองคิดว่าใช้ได้
และโดยเฉพาะนักปฏิบัติกรรมฐานก็เหมือนกับนักรักษาโรค หรือคน
ป่วยเป็นโรค ปวดหัวไปทายาแดง ที่ไหนจะหาย ปวดท้องไปทายาหม่อง
ก็อาจจะหายอยู่แต่หายไม่สนิท ปวดฟันไปกินยาถ่ายที่ไหนมี เพราะ
ฉะนั้นเราต้องกินยาให้ถูกกับโรค

ถาม ผมไม่ทราบว่ามีจริตอะไร และต้องฝึกกรรมฐานแบบไหน

ตอบ เรามี ราคะจริต หนักไปทางราคะ ต้องใช้ อสุภกรรมฐาน พิจารณาถึงสภาวะความไม่เที่ยง เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป การทำลายความรักสวรั้งาม ด้วยอารมณ์ที่ไม่สวรั้งาม พิจารณาผมชน เล็บ ฟัน หนัง เป็นสิ่งปฏิญูลพิ้งรังเกียจ พิจารณาในร่างกายของเรา ว่าสิ่งที่เราหลงรัก สิ่งที่เราคิดว่าเป็นความสวรั้งาม มีแต่ขี้ มีแต่น้ำดี เสดต น้ำเหลือง น้ำเลือด น้ำหนอง น้ำลาย น้ำมูก น้ำคุด สิ่งเหล่านี้เป็นความสกปรก พิ้งรังเกียจ เมื่อเกิดความรังเกียจ ก็สามารถระงับตัวราคะได้ อากรรราคะหมดไป ใจก็เบาสบาย เมื่อใจเบาสบายจิตก็ตั้งมั่น ปัญญาเกิด เมื่อปัญญาเกิด ก็สามารถรอบรู้ในกองสังขาร และไม่ติด ไม่หมกมุ่น ไม่พัวพันในสิ่งใดทั้งหมด เมื่อความไม่ติด ไม่หมกมุ่น ไม่พัวพันในสิ่งใดเกิดขึ้น ก็ประสบแต่ความสุข นั่นคือกระแสพระนิพพาน แค่นี้เอง

ถาม ผมจะพยายามพิจารณา

ตอบ ต้องพิจารณาอยู่เสมอ ต้องตัดอารมณ์ในปัจจุบัน ธรรมให้เกิดขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ถ้าปัจจุบันเราเกิดตัวราคะ ความรักสวรั้งามเกิดขึ้น ต้องทำลายมันด้วยการไม่รักสวรั้งามไม่รักงาม ต้องทำลายด้วยความโสโครกสกปรก ของธรรมดาในร่างกายและบุคคลอื่น ต้องทำลายมันด้วยความเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปของสิ่งทั้งหลาย นั่นก็จะสามารถทำลายตัวราคะได้

ถาม เท่าที่พิจารณา เป็นลักษณะพิจารณาไปแบบแกนๆ ครับ ปัญญายังไม่เกิด

ตอบ ปัญญาจะเกิดได้ก็ต้องอาศัยความตั้งใจ แต่ก่อนที่ปัญญาจะเกิด ต้องตัดปัญหาในสิ่งที่เป็นกำลังมากที่สุด การพิจารณาลักษณะอย่างนั้น เป็นการทำลายพลังของตัวราคะ เมื่อพลังอ่อนลง จิตชักสงบขึ้น ก็สามารถส่องกระจกภาวนาเข้าไปได้ เหมือนมีน้ำอยู่ในแก้ว เมื่อน้ำเต็มแก้ว เราจะใส่อะไรเข้าไปก็ไม่ได้ เหมือนจิตที่หนาแน่นด้วยราคะ ต้องเทราคะออกจากจิตเสียก่อน จึงใส่องค์ภาวนาเข้าไป เมื่อองค์ภาวนาเกิดขึ้นในใจ นั่นแหละคือความสงบ

ถาม พระอาจารย์คะ ถามแทน ๒ คนนี้ เขาอยากทราบว่า เขาจะปฏิบัติธรรมวิธีการไหนดีคะ จึงจะตรงกับจริตของเขา

ตอบ ผู้หญิง ๒ คน ปฏิบัติอย่างไรจึงจะให้ตรงกับจริต คนใส่แว่นมีโทสะจริตมักจะชอบขี้โมโหบ่อยๆ นี้ ฉันไม่ใช้พระหมอดูนะ ส่วนคนต่อมานั้นมักจะมีอารมณ์หลง ชอบหลงอะไรบ่อยๆ มักจะมีศรัทธา จริต เชื่อคนง่าย เชื่อมาก เชื่อเรื่อยๆ เชื่อบ่อยๆ เป็นนิจศีล

วิธีการปฏิบัติก็คือ โทสะจริตต้องเจริญเมตตา เข้าใจใหม่ มีเมตตา ทำเมตตาให้เกิดขึ้นในใจ ทำความรู้สึกว่าคนอื่นรักสุขเกลียดทุกข์ เราก็รักสุขเกลียดทุกข์ คนอื่นไม่ยอมให้มีใครมาทำร้าย เราก็ไม่ยอมให้มีใครมาทำร้าย คนอื่นไม่ยอมให้มีใครบ่นว่า ดำว่ากล่าวตักเตือน เราก็เหมือนกัน เมื่อเป็นอย่างนั้นเราก็ไม่ต้องไปทำคนอื่นเขา เมื่อไม่ทำคนอื่นเขา ก็ถือว่านั่นเป็นการเจริญเมตตา มีเมตตา กรุณา มุทิตา

กรุณา คือ การที่เมื่อเห็นคนอื่นตกทุกข์ได้ยากก็ช่วยเหลือเขา มุทิตา คือ เมื่อเห็นคนอื่นได้ดีก็พลอยยินดี

ส่วนอีกคนมีศรัทธาจริต คือ ความเชื่อง่าย เชื่อง่ายนี้ต้องหัดให้ พิจารณาเรื่องของพุทธานุสติ คือ คุณของพระพุทธเจ้า ต้องเชื่อในคุณของพระพุทธเจ้า ว่าพระพุทธเจ้าสอนให้คนทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำดีที่สุดแล้วเข้านิพพาน เชื่อในคุณของพระธรรม เชื่อในคุณของพระสงฆ์ เชื่อในคุณของศีล เชื่อในคุณของการปฏิบัติ โดยเฉพาะเชื่อในการปฏิบัติของตนเองที่ประกอบไปด้วยปัญญา วิธีการทำอย่างนี้ก็สามารถจะทำให้สำเร็จคุณธรรมในการปฏิบัติ เป็นกรรมฐานประจำตัวทั้งสอง

ถาม คือให้ถามแทนเหมือนกัน ไม่ทราบว่าจะคนนี้จะให้ปฏิบัติทางด้านไหนครับ

ตอบ เรามีพุทธจริตกับศรัทธาจริต พวกโดนหลอกบ่อยๆ พวกเชื่อง่ายพอกัน วิธีการก็ทำเหมือนกัน สุดท้ายที่แน่ๆ วิธีปฏิบัติที่แน่ที่สุด คือ พุทธานุสติกรรมฐาน เป็นกรรมฐานประจำตัว การภาวนา “พุทโธ” เป็นเรื่องที่ถูกต้อง นะมะพะทะนั้นใช้ไม่ได้กับเรา เข้าใจไหม

ถาม ไม่ทราบของคุณน้ำอีกคน คนอ้วนๆ ที่ใส่แว่น ขอหลักวิธีการปฏิบัติครับ

ตอบ คนนั้นเป็นคนฉลาด เป็นคนที่มีพุทธจริต ต้องปฏิบัติเรื่องของการพิจารณาความดีที่ตัวเองกระทำขึ้น เช่น ศีล อนุสติ ๖

อนุสติ ๖ ก็คือ ศีลानุสติ พุทธานุสติ ธรรมานุสติ สังฆานุสติ จาคานุสติ อุปสมมานุสติ และคุณของพระนิพพาน

อีกอย่างคือ จตุธาตวรรษฐาน ๔ คือ แยกแยะร่างกายให้เป็นธาตุทั้ง ๔ คือดิน น้ำ ลม ไฟ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง ตับไต ไส้ ปอด ม้าม เยื่อในสมอง เส้นเอ็น กระดูก สิ่งทั้งหลายเหล่านี้เป็นดิน ส่วนลมก็คือ ลมหายใจเข้า ลมหายใจออก ลมในช่องท้อง ลมในลำไส้ใหญ่ ลมในลำไส้เล็ก ลมในกระดูก ตัวนี้เป็นลม ไฟ คือ ไฟธาตุที่ช่วยย่อยอาหาร ไฟธาตุที่ให้ความอบอุ่นแก่ร่างกาย ตัวนี้เป็นไฟ ส่วนน้ำเป็นเลือด น้ำเหลือง น้ำหนอง น้ำดี น้ำเสลด น้ำลาย น้ำย่อย น้ำคูด สิ่งทั้งหลายเหล่านี้เป็นน้ำ พิจารณาให้เห็นสภาวะความเป็นจริงของร่างกาย แปลให้เป็นธาตุทั้ง ๔ ให้ได้ นี้เรียกว่าเป็นกรรมฐานประจำตัวเรา เข้าใจไหม

ถาม ขอกรรมฐานสำหรับผู้หญิงคนนี้ครับ

ตอบ เราเป็นผู้หญิง ไม่เหมาะที่ฉันจะมานั่งอธิบายจริตของเราให้คนอื่นฟัง ความจริงกรรมฐานประจำตัว คือ กสิณไฟ แต่มันไม่เหมาะ เอาเป็นว่าฉันให้เรากำหนดลมหายใจเข้าออกและภาวนาว่าพุทโธ ๑, พุทโธ ๒, พุทโธ ๓ นับลมหายใจไปเรื่อยๆ ก็แล้วกัน

ถาม ผมขอบ้างครับ ขอหลักปฏิบัติ

ตอบ เราเป็นคนที่ไม่มีศรัทธาจริต นี่พวกเชื่อง่าย ชอบเป็นคนหูเบาสักนิด ส่วนใหญ่พวกหูเบา นี้ต้องเอาก่อนหินอัดไว้ในหู ต้องให้

หนัก แต่กรรมฐานของเราเปลี่ยนแปลง ต้องเจริญกายคตานุสติกรรมฐาน คือ เจริญให้มีความรู้สึกว่ามีสติเป็นไปในกาย พิจารณาให้เห็นเป็นของปฏิภูลพึงรังเกียจในกายตัวเอง รวมทั้งกายของผู้อื่น พิจารณาให้เห็น ผม ขน เล็บ ฟัน หนังปฏิภูลพึงรังเกียจ ทั้งสี ทั้งกลิ่น ทั้งที่อยู่และทั้งที่ตั้ง และก็ในกาลต่อไป นี้เรียกว่า กายคตานุสติกรรมฐาน ตามภาษารากศัพท์ เขาต้องมีคำท่องว่า เกสา โลมา นขา หันตา ตโจ แปลภาษาไทยก็คือ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง สิ่งทั้งหลายเหล่านี้เป็นปฏิภูลพึงรังเกียจ ทั้งในกายเราและกายของผู้อื่น นี้เป็นกรรมฐานประจำตัว เข้าใจไหม

ถาม หลวงปู่คะ จะแก้ปัญหาคความเฉื่อยชาให้หายไป นี้ทำอย่างไรดีคะ

ตอบ เฉื่อยชาเป็นเพราะเรามี ถีนะมิทธะ ความเศร้าซึม วังเหงาหวนอน มีมากเกินไป วิธีการแก้ก็คือ ต้องทำใจให้รื่นเริง ให้อาจหาญ ทำใจให้สว่าง วิธีการก็ต้องนึกถึงกสิณไฟ หรือนึกถึงแสงสว่างของดวงดาว ดวงอาทิตย์ ทำให้ดวงอาทิตย์เกิดขึ้นในใจ ก็สามารถทำให้ความเฉื่อยชาหรือความมืด ความมัวงงหวนอนหมดไป

วิธีลับมิต

ถาม จะทำอารมณ์ให้มันติดต่อดีอย่างไรเจ้าคะ โดยมากชักเดียวก็กลับมาเป็นทางโลกอีก

ตอบ มันง่ายนิดเดียว เราก็ต้องมองทุกอย่างให้เป็นหลัก อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา มองทุกอย่างให้เป็นของไม่แน่ ไม่เที่ยงแท้ ไม่แน่นอน ไม่ยึดมั่น ไม่ผูกพัน

ถาม มันไม่ทรงไว้ตลอดนี่เจ้าคะ

ตอบ ต้องใช้ปัญญาทุกๆ เวลา ต้องรู้จักมิด ถ้าไม่ลับก็ไม่คม คนที่สามารถจะใช้มิดได้ทุกกาลทุกสมัยตามความต้องการ เพราะเป็นผู้รู้จักรักษาความคมของมิด การรักษาคมของมิดคือทรงอารมณ์ไว้ในอารมณ์ภาวนา นี้ วิธีการรักษาความคมของมิด การรักษาทรงไว้ในอารมณ์ภาวนา คือ รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีเวลาว่างๆ อย่าปล่อยจิตให้หลงระเริง ไปในเรื่อง รากะ โทสะ โมหะ อบรมจิตให้อยู่ในองค์ภาวนา ภาวนาว่า พุทฺโธ ๑ พุทฺโธ ๒ พุทฺโธ ๓ พุทฺโธ ๔ จนถึง ๑๐๐ ก็ได้ จาก ๑๐๐ มาหา ๑ ก็ได้ ไม่ต้องควบคุมหายใจ ไม่ต้องว่าอะไรทั้งหมด นับ ๑ ถึง ๑๐๐ ก็ได้ นี้เรียกว่าภาวนา แค่นี้เราก็รักษาคมมิดได้แล้ว จะใช้ตัดอะไรก็ตัดได้ตามสบาย ตัดตัวรากะ ตัดตัวโทสะ ตัดตัวโมหะ ชักออกมาเมื่อไรก็ได้ทันที แต่ถ้าเราไม่รู้จักรักษาคมของมิด ปล่อยให้สันทิมกินจนเชรอะ จะมาพันมาสับอะไรชักก็ที่ไม่เข้า ถึงเข้าก็ต้องใช้กำลังมาก ต้องใช้เวลามาก

วิธีการรักษาคมของมิด คือ การรักษารมณ์ไว้ในองค์ภาวนา มีเวลาว่างจากการงาน หรือขณะที่ทำการงานก็ภาวนาไปในตัว ขับรถก็ว่า พุทฺโธ ๑ พุทฺโธ ๒ พุทฺโธ ๓ พุทฺโธ ๔ นับ ๑ ถึง ๑๐๐ ก็ได้ ทำจิตให้ผูกอยู่ในอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่ง นั่นเรียกว่าภาวนา หรือสมาธิ สมาธิคือความตั้งใจ การทำอย่างนี้เป็นวิธีลับคมมิด และ

รักษาคนมีด เมื่อเรามีเวลา มีโอกาสก็ใช้คนมีดนั้น ค่อยๆ ตัดตากถาง
ทางเดินที่จะไปสู่ปราสาทหลังใหญ่ ที่เราต้องการเป็นเจ้าของอย่างเที่ยงแท้

เหวของอารมณ์

ถาม ทำไมเวลานั่งสมาธิบ๊ีบ มันไม่คิดอะไร นิ่งไปเฉยๆ
เงียบไปเฉยๆ ก็ชั่วโมงก็นิ่งได้

ตอบ อารมณ์ของเราตกอยู่ในลักษณะเหวของอารมณ์
นั่นเป็นลักษณะอุปาทานชนิดหนึ่ง จัดว่าเป็นนิรวรณชนิดหนึ่ง ต้องใช้
วิธีถอนอารมณ์จากองค์อย่างนั้น ก่อนที่จะเกิดอารมณ์อย่างนั้น ตอน
แรกเรามีปีติมีขนพอง น้ำตาไหล มีความสุขเกิดขึ้น แล้วที่สุดเหมือนกับ
เข้าไปอยู่ในที่มืดความเงียบชนิดนั้น เป็นความเงียบที่ไม่รับรู้อะไร
ทั้งสิ้น เป็นเหวของอารมณ์ เป็นเหวของสมาธิเป็นการไม่ถูกต้อง

วิธีการจะถอนก็สูดลมหายใจเข้าลึกๆ ฟันลมออกยาวๆ แล้ว
ตั้งต้นทำสมาธิใหม่ อารมณ์อย่างนั้นจะหายไป สูดลมหายใจเข้าให้
เต็มปอดขังไว้สักพัก ฟันลมหายใจออกยาวๆ เมื่อรู้ตัวว่าเราจะไปหลง
อยู่ในองค์ภาวนา แล้วหยุดการภาวนาไว้ชั่วคราว ตั้งต้นด้วยการ
พิจารณาว่าเราเกิดมาทำอะไร เกิดมาแล้วจะมีอะไรเกิดขึ้น แล้วตายไป
จะไปเป็นอะไรกันแน่ หรือไม่ก็พิจารณาในร่างกายของเราว่ามีอะไรเป็น
หลักแท้แก่นสาร มีอะไรเป็นตัวของเรา พิจารณาให้เห็นว่าอะไรเป็นดิน

อะไรเป็นน้ำ อะไรเป็นลม อะไรเป็นไฟ ร่างกายเราประกอบไปด้วย
ธาตุทั้ง ๔

พิจารณาอย่างนี้ เราก็สามารถจะสบาย ทำให้โปร่งเบาได้
ต่อไปก็กลับเข้ามาอยู่ในองค์ภาวนาใหม่ ต่อไปนี้ก็ค่อยๆ เลื่อนขึ้นฌาน
๑ ฌาน ๒ ฌาน ๓ ฌาน ๔ โดยวิธีการทำให้พ้นจากสภาวะความ
ติดขัดคือความนิ่งเฉยนั้น ก็คือต้องถอนลมหายใจออกมาก่อน ถอน
องค์ภาวนากลับเข้ามาอยู่ในการหายใจปกติ สูดลมหายใจให้ลึก ฟัน
ลมออกยาวๆ ลัก ๔-๕ ครั้ง หรือ ๗ ครั้ง ถ้ายังไม่หายก็นานกว่านั้น
๑๐ กว่าครั้ง พอหายแล้วก็ตั้งต้นใหม่ การตั้งต้นก็อย่าพึ่งภาวนา กลับ
มาพิจารณาเสียก่อน พิจารณาให้เห็นใจว่างแล้ว จึงจะภาวนา เมื่อ
ภาวนาต่อไปก็จะเดินเรื่อยขึ้นไป

ที่นี้ลักษณะอาการภาวนาเมื่อจะเป็นสมาธิ จะมีของล่องชนิดนี้
เรียกว่า ปีติทั้ง ๕ ปีติทั้ง ๕ คือ มีการสุข มีการเิบอาบ มีการ
ขนพอง มีการตัวพอง มีการมีความรู้สึกลอยอย่างสงบสบาย และคิดว่า
สิ่งทั้งหลายเหล่านี้เป็นที่สุดของการภาวนาแล้ว นั่นเป็นของล่อง ถ้าเรา
หลงอยู่ตามบันไดขั้นทั้ง ๕ เราก็ไม่มีโอกาสพบบันไดขั้นที่ ๖ เพราะ
ฉะนั้นเราก็ต้องเดินก้าวผ่านปีติทั้ง ๕ ถ้ามันจะเกิดก็ให้เกิดไป ใจเรา
เฉยลูกเดียว ภาวนาไปจนมันเลิกภาวนาไปในตัว ลองทำดู

สติ

ถาม ที่ท่านว่าจิตเหมือนเจ้าของบ้าน ถ้าจิตจะปิดเองคงทำได้ยาก ใช่ไหมครับจำเป็นจะต้องมีสติเป็นผู้กำกับจิตด้วยหรือเปล่าครับ

ตอบ ฉันไม่เคยพูดว่าสติรูปร่างเป็นอย่างไร แต่ฉันพูดว่าการไม่ยึด ไม่ผูกพันนั่นแหละคือตัวสติ เพราะความรู้มีอยู่ ถ้าไม่มีความรู้จะมีการไม่ยึดได้อย่างไร ถ้าไม่มีความรู้จะมีความรู้สึกไม่ผูกพันได้อย่างไร เพราะอย่างนั้น สติคือความรู้ ความรู้ตัวในการที่จะไม่ยึดไม่ผูกพัน แต่ฉันไม่พูดคำว่าสติ ไม่พูดคำว่าสัมปชัญญะ เพราะมีความรู้สึกว่าจะแก่ตำรามากเกินไป ฉันกำลังสอนธรรมะซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ กฎกติกาของธรรมชาติ สิ่งที่ฉันพูดทั้งหมดถ้าจะจัดอยู่ในธรรมะ ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นตรี เข้าได้ทุกธรรมชั้นตรีและทั้ง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นโท สุตยอตรวมแล้ว ไม่ยึด ไม่ผูกพัน เพราะฉะนั้นการที่มีชีวิตอยู่อย่างเป็นผู้ระวังอารมณ์ ระวังไม่ให้ฝนเข้ามาเปียกตัวเอง ไม่ให้สาตสอ่งเข้ามาทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย นั่นแหละเป็นตัวสติ

คนใจหนึ่ง

ถาม หลวงปู่คะ การทำใจให้ปล่อยวาง หมายถึง การทำใจให้หนึ่ง ไม่คิดถึงอะไรเลย ใช่ไหมคะ

ตอบ คนใจหนึ่งคือคนโง่ ฉันไม่ต้องการให้เป็นคนใจหนึ่ง ต้องคิดต้องพิจารณาแต่ต้องนิ่งอยู่ในใจ คำว่านิ่งอยู่ในใจ หมายถึง ขณะที่คิดที่พิจารณาจะไม่เอาสิ่งที่คิดและพิจารณาเข้ามาวุ่นวายในใจของเรา เหมือนกับเราอยู่ในบ้านของเรา ยืนดูคนเขาตีกัน เราก็จะไม่ไปเป็นเดียดเป็นแค้นกับเขา นั่นคือเราต้องทำใจให้เหมือนกับที่ดูคนเขาตีกัน อย่าไปตีกับเขา อย่าไปวุ่นวายกับเขา

ทำงานทุกอย่างถ้าเป็นคนใจหนึ่งก็ถือว่าซี้เกียจ ฉันไม่ได้สอนให้เราซี้เกียจ ไม่ได้สอนให้เราเป็นทาส ทุกอย่างทำไปเถอะ ทำอย่างผู้มีความนิ่งในใจ แต่ไม่ได้ทำด้วยใจหนึ่ง

การสอนอย่างนี้ ต้องการให้ทำประโยชน์แก่บ้านเช่าหลังนี้ แต่ต้องคำนึงว่าสิ่งนั้นเป็นประโยชน์ไม่ใช่โทษ และทำประโยชน์ให้ได้มากที่สุด จึงเรียกว่าผู้เสียเงินเช่าบ้าน แต่ที่ใช้ประโยชน์ได้คุ้ม สมกับที่ตัวเองเสียไป

อริยมรรค

ถาม คนที่จะไม่ยึดไม่ผูกพันได้ แสดงว่าคนนั้นเป็นพระอริยเจ้าแล้ว ใช่ไหมคะ คนธรรมดาจะปฏิบัติได้อย่างไร

ตอบ พระอริยเจ้านั้นยังมีหลายขั้นตอน สภาวะการที่จะเป็นพระอริยเจ้านั้น ไม่ใช่ว่าเป็นการไม่ยึด ไม่ผูกพัน คำว่าพระอริยเจ้า

นั้นไม่ยึดแล้วไม่ผูกพันแล้วหมดสภาวะที่ยึดที่ผูกพันแล้ว ไม่ใช่ว่าพอมานั่งเป็นพระอรียเจ้าแล้วจะต้องไม่ยึด ไม่ผูกพัน หรือกำลังจะตัดความยึดความผูกพันเสีย ถ้าอยากจะเข้าถึงตัวพระอรียเจ้าที่จะเป็นอรียผล ต้องเป็นอรียมรรค ลักษณะของอรียมรรคคือการละ การปล่อย การวาง การเว้น การไม่ยึดไม่ผูกพันในสิ่งต่างๆ ทั้งหมด แม้ร่างกายของตนและผู้อื่น และรวมทั้งวัตถุธาตุสิ่งของทั้งหลายต่างๆ ในโลก ลักษณะการไม่ยึด ไม่ผูกพันเช่นนี้ จัดเป็นอรียมรรค เมื่อตัดปัญหา ตัดภาระธุระในการไม่ยึดไม่ผูกพันได้แล้ว สุดท้ายออกมานั้นแหละ เรียกว่า อรียผล

ดังนั้น พระอรียเจ้าในภาษาของธรรมชาติ ในภาษาของเรื่องสภาวะแวดล้อมสิ่งรอบกาย ฉันเรียกมันว่า **วชิรปัญญา** ไม่มีตัวพระอรียเจ้าที่ต้องมานั่งคอยยึดคอยผูกพัน แต่ในภาษาศัพท์ตำรายังมีลักษณะการตัดสังโยชน์ ๑ ถึง ๑๐ เขาบอกว่าพระโสดาบันตัดได้ ๓ พระสกิทาคามีตัดได้ ๔ จนสุดท้ายพระอรหันตเจ้าตัดสังโยชน์ได้ ๑๐ ข้อ ครบหมดทุกข้อ แต่ในเรื่องของพระอรียเจ้า ในภาษาศัพท์ของธรรมชาติ โดยเฉพาะในคำสอนที่ตรงถูกต้องตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ไม่มีลักษณะที่จะต้องเป็นไปตามที่เขาเขียนไว้ เพราะตัวอรียมรรคเป็นลักษณะการตัด อรียผลนั้นเป็นผลของการตัดหรืออรียมรรค พระอรียเจ้า ในภาษาของธรรมชาติ จึงไม่ต้องมานั่งตัด เพราะเป็นไท ไม่มีอะไรจะตัดแล้ว

อรียมรรคของภาษาธรรมชาติ มีลักษณะอาการตัด อาการหนี หรืออาการค่อยเป็นค่อยไป เมื่อถึงที่สุดของมันออกผลมานั้นเป็นอรียผล เป็นอรหัตตผล เมื่อถึงขั้นอรหัตตผล หรือพระอรียผลก็ไม่จำเป็นต้อง

มานั่งตัด เพราะหมดทุกอย่างในการตัด อาการเหล่านี้ต้องค่อยๆ เป็นค่อยๆ ไป มีลักษณะเหมือนกับบุคคลผู้หัดจับด้ามพร้าที่จะถากถางสิ่งที่เป็นปฏิภูลพึงรังเกียจ หรือของรกร้างในการเดินทางเข้าป่า ถ้าเราไม่เคยจับมีด จับพร้า จับจอบ จับเสียม เราจะถากถุกตอไม่ได้หรือไม่ และเราจะสามารถตัดสิ่งปฏิภูลพึงรังเกียจที่มันเกาะกะขวางหนทางในการเดินได้หรือเปล่า เพราะเราไม่เคยจับเลย ถึงจับได้ ตัดได้ แต่ก็ไม่ได้ดีพอ เหมือนกับบุคคลที่ฝึกจับบ่อย่อยๆ ฝึกตัดอยู่บ่อยๆ ตัดสภาวะสิ่งที่ยึดที่ผูกพัน เช่น รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาน ที่ฉันเรียกมันว่าเป็นบ้านเช่า

ดังนั้นบุคคลที่รู้จักในการตัดในสิ่งที่มันจะไปทำเครื่องยึดเครื่องผูกพันให้ค่อยๆ หมด ค่อยๆ หมดลงไป แสดงว่า บุคคลคนนั้นกำลังปฏิบัติตัวเข้าอยู่ในเขตอรียผล ฉันเรียกบุคคลเหล่านั้นว่าเป็นพระอรียเจ้าในบทของอรียมรรค ในภาษาศัพท์ของธรรมชาติ

วิชา

ถาม กราบเรียนนมัสการพระคุณเจ้าที่เคารพและนับถืออย่างสูง ดิฉันใคร่ขอนมัสการกราบเรียน เพื่อนมัสการถามความรู้ในบทพระพุทธคุณเจ้าค่ะ พระพุทธคุณบทสวด “อิติปิโส ภควา อรหัง สัมมาสัมพุทธโธ วิชชาจรณสัมปันโน” ดิฉันกราบขอนมัสการ ใคร่อยากทราบว่ วิชชาจรณสัมปันโน นั้นคืออะไรเจ้าค่ะ

ตอบ คำว่า วิชาและจรณะ วิชา แปลว่า ความรู้ วิชา คือ ความรู้ ความรู้ตัวนี้พระศาสดาไม่ได้เรียนจากตำรา

อิติปิโส ภควา อรหัง สัมมาสัมพุทโธ หมายถึงว่า พระศาสดา ได้รับการขนานนามว่า องค์อรหันต์ สัมมาสัมพุทธเจ้า สัมพุทโธเจ้า ด้วยวิชา และจรณะ วิชาคือความรู้ ความรู้ที่เกิดขึ้น มีอยู่ และดับไป ความรู้ที่มีอยู่ในโลก ซึ่งเป็นความรู้ที่พระศาสดาทรงตรัสรู้ใน คินวันวิสาขะ คือ วันเพ็ญ การพิจารณาหลักปฏิจจสมุปบาทและ อริยสัจ ๔ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค คือ รู้ทุกข์ รู้เหตุ เกิดทุกข์ รู้ทางดับทุกข์ รู้ข้อปฏิบัติของทางดับทุกข์ นี้จัดเป็นวิชา ส่วนจรณะ จรณะคือจริยาแห่งการประพฤติของพระอริยเจ้า คือ มีศีล มีจาคะ มีสุตตะ มีฌาน มีสมาบัติ มีสมาธิ มีปัญญา นี้จัดเป็นจรณะ ความจริงแล้วท่านจัดไว้ ๑๕ อย่าง ถ้าจะว่าทั้ง ๑๕ อย่าง คินนี้สว่างก็ไม่จบ

ถาม ที่ว่าวิชาแบ่งออกเป็นวิชา ๓ วิชา ๖ วิชา ๘ ดิฉันนมัสการถามเพื่อที่จะให้การปฏิบัติสมาธิพบความสำเร็จ โดย พุทธศาสนิกชนที่หนึ่งอยู่ ณ ที่นี้ ขอพระเดชพระคุณเจ้าได้กรุณาอธิบาย วิชาที่เราเรียกว่า วิชา ๓ วิชา ๖ วิชา ๘ มีอะไรบ้างเจ้าคะ

ตอบ วิชา ๓ วิชา ๖ และ วิชา ๘ มีอะไรบ้าง ความจริงแล้วหมายความว่าอะไร ตอนที่เราต้องทำความเข้าใจในคำว่า วิชา ไม่ว่าจะป็นวิชาทั้ง ๓ วิชาทั้ง ๖ และวิชาทั้ง ๘ ความรู้สึกของ ฉันไม่เคยใช้คำสอนในคำว่าวิชาเลย แต่ความรู้สึกของฉันใช้คำสอน ในหลักเกณฑ์ กฎกติกาของธรรมชาติ ไม่ว่าจะป็นวิชาอะไร สุดท้าย

ถึงสูงสุดที่จะเข้านิพพานได้ คือการไม่ยึดไม่ผูกพัน และความรู้สึก ของฉันที่สอนจริยา หรือสอนให้บรรดาสาธุชนพุทธบริษัทปฏิบัติ ก็ เพื่อทำจิตให้สะอาด สว่าง และสงบ ที่นี้ถ้าจะว่ากันตามที่เขาเขียนกัน ไว้ในตำราพุทธศาสนา ตามตำราเรียนท่องบ่นทรงจำ แล้วนำมาถามฉัน ในหลักของวิชาเหล่านั้น ซึ่งรวมถึงหลักของสมาธิ ฌานสมาบัติ และ อภิญญา หลักทั้งหลายเหล่านั้นแต่เพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่ง ไม่สามารถ จะทำให้บุคคลผู้ใดบรรลุคุณธรรมเป็นอริยเจ้าและเป็นพระผู้เข้ากระแส พระนิพพานได้

แต่มีวิชาอีกวิชาหนึ่งที่สูงส่งสุดยอดยิ่งกว่าวิชาใดๆ วิชา นั้นก็คือ วิชาแห่งความไม่ยึดในวิชา วิชาแห่งความไม่มีในวิชา วิชา แห่งความไม่ติดในวิชา และวิชาแห่งความว่างในวิชา พูดอย่างนี้ เข้าใจไหม คำว่าไม่มี ไม่ยึด ไม่ติด และว่างในวิชาก็คือ เป็นผู้ละ ผู้วาง ผู้ปล่อย ผู้เว้น ในวิชาและสมาบัติทั้งหลาย เพื่อความเข้าถึง ซึ่งองค์แห่งความบริสุทธิ์ คือ พุทธะในใจ

วิธีการสอนของฉัน เป็นกฎเกณฑ์ เป็นหลักการและกติกา ของธรรมชาติ ซึ่งจะไม่จัดวิชาใดๆ เข้ามาอยู่ในหลักสูตรการสอน หรือไม่จัดวิชาใดๆ เข้ามาอยู่ในคำพูด เพราะถ้าหากจะมานั่งอธิบาย เรื่องวิชา ๓ วิชา ๖ และวิชา ๘ ถ้าอธิบายจบเดี๋ยวนี้ ถ้าตอนนี้มี คนตายในขณะที่ฟังวิชาต่างๆ ก็ไม่สามารถที่จะทำให้คนที่ฟังวิชา เหล่านั้นบรรลุถึงกระแสพระนิพพาน ไม่สามารถจะทำให้คนที่ฟังวิชา เหล่านั้นบรรลุถึงองค์ซึ่งความไม่ต้องเกิด ไม่ต้องแก่ ไม่ต้องเจ็บ ไม่ ต้องตาย อากาที่จะเกิดประโยชน์ในการเรียนมีน้อยกว่าอาการที่จะ ทำให้เป็นผู้ไม่ยึด

ถาม ดิฉันจะพูดถึงนะคะว่า การปฏิบัติด้วยสมาธิวิปัสสนาแบบที่พระคุณเจ้าสอนพุทธศาสนิกชนเราให้ปล่อยวาง โดยการปฏิบัติทำสมาธินี้ะคะ ว่าถ้าทำสมาธิได้ ปฏิบัติได้ จิตสงบแล้วก็เกิดวิชาดังกล่าว อย่างนี้ใช้ไหมคะ

ตอบ ถ้าทำสมาธิได้ ปฏิบัติได้ จิตสงบแล้ว จะเกิดวิชาดังกล่าว ฉันจะไม่พูดอย่างนั้น เพราะความจริงเรื่องของการปฏิบัติสมาธิผลที่จะได้จากการทำสมาธิ ความฉลาดที่เกิดจากการปฏิบัติสมาธิ ผลของมันมากกว่าการที่จะบรรลุนะละสิกรู้ถึงอดีต อนาคต และปัจจุบัน ระลึกถึงการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย แต่ฉันจะสอน จะพูดว่าบุคคลที่ปลูกต้นไม้ ยกตัวอย่างเช่น ต้นมะม่วง ความปรารถนาสูงสุดของคนที่ยังต้นมะม่วงและปลูกต้นมะม่วง เพราะเจตนาต้องการกินผลมะม่วงใช่หรือไม่ ที่นี้เมื่อเกิดร่มไม้มะม่วงเกิดใบมะม่วง และเกิดไม้ของมะม่วงขึ้นมา นั่นเป็นผลพลอยได้เหมือนกับการปฏิบัติสมาธิ เจตนาที่ฉันสอนให้ทุกคนปฏิบัติสมาธิ ไม่ต้องการจะให้ปฏิบัติเพียงแค่บรรลุนะละสิกรู้ถึงอดีต อนาคต และปัจจุบัน ระลึกรู้แค่นี้

เจตนาของฉันต้องการให้ผู้ปฏิบัติทำจิตให้ใส สะอาด สว่าง สงบและเป็นไท ไม่เป็นทาส ทำจิตให้เข้าถึงกระแสพระนิพพาน แต่เมื่อจะได้มาซึ่งนอกเหนือจากผลไม้ เป็นร่มเงาของใบไม้ เป็นเนื้อของต้นมะม่วง นั่นถือว่าเป็นผลพลอยได้ เป็นสิ่งที่ไม่สมควรจะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวและผูกพัน เพราะถ้าหากว่ายังไปติด ไปยึดเหนี่ยวไปผูกพัน ในสิ่งที่เป็นของต่ำๆ เช่น อากาณะระลึกถึงอดีต อนาคต และปัจจุบัน ถ้าเป็นอย่างนั้นความสำเร็จสูงสุด เช่น ต้องการกินผลมะม่วงก็ไม่อาจบังเกิดขึ้นได้ เพราะเราจะไปติด ยกตัวอย่างเช่น มีบุคคลที่

ปฏิบัติสมาธิจนถึงปฐมฌาน เพียงแค่ปฐมฌานมี ปีติ สุข เอกัคคตา มีความขนพองสยงเกล้า มีความมหัศจรรย์แปลกประหลาด ซึ่งไม่มีในคนธรรมดาสามัญ เพียงแค่นี้ก็ทำให้ผู้คนมากมายหลงอยู่ในอารมณ์เหล่านี้เสียแล้ว และคิดว่ากลายเป็นผู้วิเศษผู้มีอนาคตไกลในการปฏิบัติสุดท้ายนั้นเป็น วิปัสสนูปกิเลสอย่างหนึ่ง เป็นกิเลสอย่างละเอียดแต่จัดเป็นกิเลสของกุศลคือความฉลาด พระศาสดาทรงติเตียนกิเลสชนิดนี้ว่าเป็นความไม่เหมาะสม ไม่สม ไม่ถูก และไม่ควรมิใช่เป็นความไม่สมควรจะยึดจะผูกพัน

ถ้าหากพวกเราถามฉันว่า การที่ผู้ใดผู้หนึ่งเข้ามาปฏิบัติศาสนกิจแล้วสามารถบรรลุนิพพานเบื้องต้น เบื้องต่ำ เบื้องกลาง ระลึกถึงอดีต อนาคต และปัจจุบัน ฯลฯ ฉันก็ต้องหันมาถามผู้ระลึกถึงเหล่านั้นว่า เขาไม่ตายกระนั้นหรือ เขาไม่ต้องทุกข์ทรมานกระนั้นหรือเขาไม่ต้องเจ็บไม่ต้องแก่ ไม่ต้องมีอาการเกิดอีกแล้วกระนั้นหรือ ถ้ายังมีอาการเหล่านี้อยู่ ฉันไม่คิดว่าจะสอนให้ทุกคนเข้าใจและรู้ เพราะสิ่งทั้งหลายเหล่านี้จัดว่าเป็นวิปัสสนูปกิเลส จัดว่าเป็นกิเลสอย่างละเอียด ถ้าเราได้มีโอกาสฟังฉันพูดตลอดเวลา ๒ เดือน ฉันไม่เคยบอกชื่อฉัน ไม่เคยบอกที่มา ไม่เคยบอกที่ไป ไม่เคยบอกที่อยู่อาศัย และไม่เคยบอกความรู้ เพราะสาเหตุที่ไม่ต้องการให้ผู้คนทั้งหลายเหล่านั้นมาผูกพันและมาห่วงเหนี่ยวในชื่อ ในที่อยู่ ในที่มา ในที่ไป และความรู้

อาการยึด อากาณะผูกพัน อากาณะห่วงเหนี่ยว เหล่านั้นเป็นสิ่งที่ไม่สมควร เป็นสิ่งที่ไม่ใช่ธรรมชาติ เป็นสิ่งที่ไม่ใช่ธรรมชาติของพระศาสดายกตัวอย่างเช่น สมมุติว่าเรายึดในตัวหลวงตาแหวน หรือหลวงปู่แหวนที่พวกเราเรียก เมื่อเรายึดในตัวหลวงตาแหวนหรือหลวงปู่แหวน

พอหลวงปู่แหวนมรณภาพ เราจะได้เห็นภาพคนที่ยึดในตัวของท่าน เหล่านั้น เกิดอาการชวนชวยทุรนทุราย เสร้าหมอง เพราะสิ่งที่ยึด ต้องมีอันสูญสลาย แตกทำลายตายลงไป กลายเป็นความทุกข์ทรมาน กลายเป็นความเศร้าโศกเสียใจ กลายเป็นความผูกพัน นั่นเป็นธรรมชาติที่เป็นตัวปลดปล่อยกระนั้นหรือ เป็นธรรมชาติที่พระศาสดาทรงสอน ให้พ้นทุกข์กระนั้นหรือ พวกเราจะทำให้มีทุกข์หนักขึ้นหรือพ้นทุกข์กว่าเก่า ใช้ปัญญาพิจารณา เพราะฉะนั้น ด้วยสาเหตุเหล่านี้ ฉันทจึงไม่สอนให้ บรรดผู้ที่มีโอกาสได้ฝึกฝนอบรมให้รู้จัก รู้วิธีการที่ว่าต้องนั่งสมาธิ แล้ว สำเร็จอภิญญาสมบัติ วิชาต่างๆ เพราะสิ่งทั้งหลายเหล่านั้นเป็น เพียงกระพี้ของพระศาสนา ไม่ถือว่าเป็นแก่นของพระศาสนา ไม่ถือว่าเป็น คำสอนของพระพุทธเจ้า แต่ถือว่าเป็นเพียงหลักในการปฏิบัติ เพื่อให้ เข้าถึงซึ่งองค์แห่งการปลด

ฉันไม่ได้สอนหลักในการปฏิบัติเพื่อจะให้เข้าถึงซึ่งองค์แห่งการ ปลดแต่ฉันสอนให้ทุกคนถึงองค์ตัวปลดโดยการไม่ยึด ถึงองค์ตัวปลด โดยการทำให้ว่าง สว่าง และสงบ ไม่ต้องมาโต้เถียงกันทีละชั้น ต้องเป็นวิชาที่ ๑ ก่อนจึงจะถึงครบ ๓ เมื่อครบ ๓ แล้วต้องว่าไปถึง ๖ เมื่อ ๖ แล้วต้องอัดไปถึง ๘ ในขณะที่จะถึง ๓ จะถึง ๖ ถึง ๘ ไม่ได้ คิดถึงว่ากิเลสที่ตามหลังจากการได้วิชาเหล่านั้น จะแสดงอาการเหิมเกริม เรื่องนี้มีอยู่ในนิทานสมัยโบราณว่าดาบสอดหေး เคยได้ยินไหม ดาบส ผู้นี้มีอิทธิฤทธิ์สมบัติ ๘ มีความรู้อย่างที่เรารู้ว่าหေးเห็นเดินอากาศ ทำอะไรก็ได้ สามารถขึ้นไปคุยกับพระพรหม ยมราช ที่ไหนก็ได้ สุดท้าย พระเจ้าพิมพิสารในอดีตชาติสมัยก่อน มีความเคารพดาบสผู้นี้มาก ไปเที่ยวประพาสป่า ไปเห็นดาบสผู้นี้อยู่กับเสือ เสือกก็เชื่องกว้างก็เชื่อง แม่นก็เชื่อง ลิงโตก็เชื่อง ช้างก็เชื่อง แสดงว่าฤๅษีผู้นี้ต้องมีอิทธิฤทธิ์

ก็เลยเข้าไปกราบอาราธนาให้มาบิณฑบาตในเมืองพาราณสี ฝ่ายดาบส ได้รับคำอาราธนาจากเจ้าเมือง รุ่งขึ้นเช้าก็นุ่งห่มเสื่อใส่ชฎา คว่าเอาเต้าน้ำ หยิบเอาอุปกรณ์ที่จะใส่อาหาร เหะมาทางอากาศเข้ามาในพระราชวัง พระมหากษัตริย์และข้าราชการบริพารก็อึ้งคาสด้วยของอันประณีต สุดท้าย เมื่อถวายของเสร็จเรียบร้อยแล้ว พระเจ้าแผ่นดินเห็นว่าฤๅษีผู้นี้เป็นผู้ มีฤทธิ์ เป็นผู้ที่สมควรจะยกย่องเป็นอาจารย์ ก็เลยนับถือเป็นครูบา อาจารย์นิมนต์ให้อยู่ในพระราชวัง

ขณะที่พักผ่อนอยู่ในพระราชวัง เกิดได้ยินเสียงระริกกระรี่อยู่ในสวนของพระราชวัง ได้ยินเสียงคิกคักๆ ของนางสนมกำนัลในและ พระมเหสีของพระเจ้าแผ่นดินกำลังสร่งน้ำอยู่ ดาบสซึ่งไม่เคยได้ยิน เสียงอะไรไพเราะอย่างนั้น เพราะอยู่ในป่าได้ยินแต่เสียงม้า เสียงช้าง เสียงลิงค่างบ้างชะนี และสัตว์ต่างๆ เมื่อมาได้ยินเสียงผู้หญิงก็รู้สึก แปลก สัตว์อะไรนะ รู้สึกมันร้องเพราะเหลือเกิน ย่องๆ เข้าไปดู เห็น กำลังแก้ผ้าอาบน้ำโฉบฉ่างอยู่ ดาบสที่เมื่อมาเหะมา คราวนี้ขากลับ เหะไม่ขึ้น เพราะว่าฤทธิ์หมด สมบัติ ๘ หายเกลี้ยง ต้องเดินย่ำต๊อก เป็นพันๆ กิโละ นี่คือลักษณะของการติดในรูปฌาน และอรูฌาน ติดในสมบัติ สุดท้ายต้องไปนั่งบำเพ็ญศีล ชาร์ทแบตเตอร์กันอีก หลายสิบปี กว่าจะออกมาใช้เครื่องได้ นี่เป็นความเลื่อม ความเสีย ของสมบัติ

ด้วยสาเหตุอย่างนี้ ฉันทจึงไม่สอนให้บุคคลทั้งหลายเรียนรู้วิธีการ เพื่อจะให้เกิดสมบัติ เพราะกลัวหรือเกรงว่า พวกเขาทั้งหลาย เหล่านี้จะเกิดความทรนงตัวเอง จะเกิดความเย่อหยิ่งในตัวเอง และ จะมีความคิดว่าตัวเองวิเศษกว่าคนอื่น สุดท้ายก็เป็นความชั่วหยาบ

เหมือนกับพระเทวทัต พระเทวทัตนั้นนะ ท่านมีสมาบัติถึง ๘ แต่ก็หลงเวจีมหานรก โดนธรณีสูบ เพราะด้วยอาศัยอำนาจใช้สมาบัติทั้ง ๘ ในทางที่ชั่วช้าเลวทราม ในทางที่ผิด เพราะฉะนั้นจะเห็นว่า ผลของสมาบัติไม่ได้ทำให้บุคคลเป็นคนดีเลย ผลของสมาบัติอาจเป็นดาบสองคมที่จะเชือดและเฉือนบุคคลที่เป็นเจ้าของสมาบัติได้ แต่ผลของการปลดปล่อย วาง ละเว้น ไม่ยึด และไม่ผูกพัน ไม่ใช่ดาบสองคมเป็นดาบที่มีคมเดียว และสามารถใช้ประโยชน์ตัดในสิ่งที่บุคคลต้องการตัดได้ และทำในสิ่งที่บุคคลต้องการทำให้หมดให้สิ้นไม่เป็นไปตามอาสวกิเลสที่มีอยู่ได้

ฉันจึงเปรียบว่าเราเหมือนคนที่เดินทาง คนที่เลือกเดินทางมนุษย์ก็เลือกทำคุณธรรมของมนุษย์ ถ้าเทวดาก็ทำคุณธรรมของเทวดา แต่ถ้าจะไปทางพระนิพพานซึ่งเป็นหนทางอันไกล ต้องวางทั้งหมด สุตท้ายต้องวางแม้แต่สมาบัติ เราอย่าลืมนะว่าพระนิพพานไม่มีกุศลและอกุศลในเมื่อนิพพานไม่มีบุญและไม่มีบาป เพราะฉะนั้นกิจเบื้องต้นที่พระศาสดาทรงสอนไว้ว่า ต้องรักษานุญ ต้องรักษาศีล ต้องบริจาคทาน ไม่มีในพระนิพพานเลย เพราะวางมาหมดแล้ว นั่นเป็นเพียงแค่ทางผ่านเหมือนกับรถที่อาศัยนั่งมาถึงที่นี่ เมื่อเราถึงที่นี่แล้ว รถก็ไม่มีจุดหมาย เพราะว่าขณะที่นั่งอยู่นี้ เราไม่ต้องอาศัยรถ ฉันจึงสอนให้ทุกคนเข้าใจ รู้จักวาง รู้จักปลด เหมือนกับคนที่ปลุกต้นมะม่วง หวังประโยชน์สูงสุดคือได้กินลูกมะม่วง ไม่ใช่ต้องการปลุกมะม่วงเพื่อเอาร่มเงา เพื่อเอาไม้มะม่วงเท่านั้น ฉันจึงไม่สอน ไม่อบรมให้ทุกคนรู้ว่าอะไรคือสมาบัติ ๘ อะไรคืออภิญญา ๖ อะไรคือวิชา ๓ อะไรคือหลักอดีต อนาคต และปัจจุบัน รู้แต่เพียงปัจจุบันธรรมเท่านั้น ทำเหตุให้ดี แล้วผลจะออกมางาม ถ้าเหตุไม่ดี เช่น ปลุกต้นมะม่วงในที่ดอน อย่าหวังว่า

จะได้กินลูกมะม่วงหวานชื่น อย่าไปหวังว่าจะได้กินลูกมะม่วงที่ใหญ่ ไม่มีโอกาสได้ผลอันใหญ่

ถาม วิชาจะต่อกับฌานได้ไหมคะ ฌาน ๑ ฌาน ๒ ฌาน ๓ ฌาน ๔ จะไปสัมพันธ์ไหมคะ

ตอบ ถ้าท่านตัวนี้เป็นชานบ้านมั่นคงต่อไปไม่ได้ เพราะวิชาอยู่ในตำรา ความจริงฉันไม่อยากให้พวกเราสนใจ ว่ามันจะต่อกันได้หรือไม่ได้ ขอเพียงแต่รู้ว่าไม่ว่าจะเป็นวิชาอะไร ไม่ว่าจะเป็นฌานอะไร สิ่งสุดท้ายที่ควรจะทำให้เกิดขึ้นและเป็นสิ่งสำคัญที่สุดคือ **ปัญญา** ปัญญาคือความรอบรู้ ความรอบรู้เกิดขึ้นทรงอยู่ ทำให้มีประโยชน์ ก็สามารถเป็นบ่อเกิดของอัสวักขยญาณ คือ การรู้จักปลดอัสวักขย ตัดอัสวักขย ทำลายอัสวักขย อากาศที่จะเกิดจะปลด จะทำลาย นั่นเป็นผลสุดท้าย

ที่นี้ก่อนที่จะถึงการปลด คนส่วนใหญ่โดยเฉพาะสัตว์โลกทั่วไป ผู้มีกิเลสอันหนาแน่นและนอนเนื่อง มักจะมีความเข้าใจว่า วิชาหรือฌานหรือญาณที่พวกเราได้อยู่ ที่เรามีความรู้สึกว่ามีความสำคัญที่สุดในชีวิตนั้น เป็นอาหารที่หอมหวาน เป็นเครื่องล่อให้เราติด เป็นความรู้สึกว่า นี่คือที่สุดแห่งทุกข์แล้ว นี่คือผลแห่งการปฏิบัติที่สูงสุดยอดแล้ว การทำให้เกิดอาการเกียจคร้าน ทำให้เกิดอาการหยุดในการปฏิบัติขั้นต่อไป ทำให้เกิดความรู้สึกว่าเราพอแล้ว เพราะเราถึงที่สุดของมันแล้ว ฉะนั้นฉันจึงบอกว่ามันเป็นโทษ เป็นวิปัสสนูปกิเลส เป็นสิ่งที่ไม่ควรยึด ไม่ควรผูกพัน เข้าใจไหม

การเกิดแผ่นดิน

เรารู้ไหมว่าแผ่นดินเกิดได้เพราะอะไร มันเกิดได้เพราะบรรยากาศ
ขอภัยที่ต้องพูดเรื่องการเกิดแผ่นดินความจริงแล้วนี่เป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้า
เรียน แต่ไม่ใช่วิชาที่พระพุทธเจ้าสอน การเกิดแผ่นดินได้เพราะอาศัย
ความร้อน ความหนาว บรรยากาศรอบๆ ในระบบสุริยจักรวาล มัน
เกิดอาการกดดัน จนกลายเป็นผง เป็นฝุ่น เป็นละออง เสร็จแล้วได้
รับความดึงดูดในระบบของดวงอาทิตย์ให้มารวมตัวกัน กลายเป็นกลุ่ม
ดาว เป็นสภาวะ เป็นพื้นแผ่นดิน ที่ไหนมีการรวมตัวของมวลน้อยหน้อย
ก็เป็นหลุมเป็นบ่อ ความชื้นเกิดขึ้นในการรวมตัวก็กลายเป็นไอน้ำ เสร็จ
แล้วโดนแสงอาทิตย์เผาผลาญให้กลายเป็นน้ำ แล้วไหลรวมตัวลงใน
หลุมในบ่อนั้น นี่คือน้ำแห่งการเกิดโลก ซึ่งเป็นระบบวิทยาศาสตร์
เป็นความถูกต้อง ไม่ใช่เกิดเพราะเทพเจ้าองค์ใดดลบันดาล อย่างที่
พวกเราได้ยินได้ฟังกันหรือเข้าใจกัน แต่มันเกิดจากสภาวะ นี่เป็นสิ่งที่
ที่พระพุทธเจ้าเรียน แต่ไม่ใช่คำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นสิ่งที่เกิดใน
โลกนี้ นี่เราเห็นว่ามันเกิดแผ่นดินอย่างนี้

ทีนี้ถ้าหากพวกเราละ พวกเราทั้งหลายรู้จักวิธีการเกิดแผ่นดิน
แล้ว พวกเราทั้งหลายยังสะสมไอน้ำ สะสมไอน้ำ สะสมความดี สะสม
บุญ สะสมความโง่ สุดท้ายก็กลายเป็นภาพเป็นชาติของเรา เพราะการ
สะสมชนิดนั้นมีสภาวะเหมือนการเกิดแผ่นดินเหมือนกัน เพราะแผ่นดิน
ที่เราเหยียบ เรานั่ง เรานอน เรายืนอยู่ที่นี่ เราถ่ายปัสสาวะ อุจจาระ
ลงไป มันเกิดด้วยสภาพอย่างนั้น เกิดด้วยสภาพจากสิ่งทั้งหลายเล็กๆ
น้อยๆ ละเอียดยิบรวมกันเป็นผืนแผ่นดินแผ่นใหญ่.....

เมื่อเรายังแอบเอาฝุ่นละอองของความดีก็ตาม ความชั่วก็ตาม
ความพอใจก็ตาม ความไม่พอใจก็ตาม แอบเอาฝุ่นละอองของฌาณที่
๑ ที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ อารมณ์ของสมาธิไปต่างๆ ก็ตาม แสดงว่าเรา
กำลังสร้างตัวภพ ตัวชาติ สร้างสถานที่เกิด แล้วคำว่านิพพานต้อง
แบกหรือเปล่า ไม่มีเลย ไม่มีฝุ่น ไม่มีละออง ไม่มีสิ่งใดเข้าไปใกล้เลย
ฉันเปรียบพระนิพพานเหมือนระบบของสุญญากาศ มีลักษณะ เป็นเอ
กันตบรมสุขอย่างเดียว ความสงบ สะอาด สว่าง ผ่องใส และสบาย
ไม่มีผืนแผ่นดิน ที่ต้องมีลักษณะสะสมกันเท่านั้นเท่านั้น ออกมา เป็น
ลักษณะแผ่นดินแผ่นใหญ่ไม่มี ฉันจะไม่อธิบายเรื่องพระนิพพานจน
มากเรื่อง เพราะไม่ใช่กระแสการพูด ที่ต้องมาสอนกันให้เข้าใจถึงองค์
พระนิพพานได้ด้วย

ตั้งศาลพระภูมิ

ถาม การตั้งศาลพระภูมิ ศาลเจ้านี้จำเป็นหรือไม่ เมื่อ
ต้องการความคุ้มครองจากท่าน

ตอบ ถ้าพวกเรามีตาอันบริสุทธิ์ มีตาอันใสสะอาด จะเห็น
ว่าสูงขึ้นไปเหนือพื้นดินประมาณ ๔ ศอก จะเป็นสถานที่อยู่ของอาทิ
สมานกาย หรือสิ่งที่เป็นกายทิพย์ เป็นที่อยู่ของพวกที่ฉันเรียกว่า *สัมภเวสี*
ก็แล้วกัน จะไม่บอกว่าเป็นเทวดา หรือพรหม หรือเจ้าที่เจ้าทาง พื้นที่
อยู่ของจิตหรือวิญญาณที่ชาวบ้านเรียกกัน

การตั้งศาล เป็นวิถีทางหนึ่งสำหรับพวกวิญญูณล่องลอย วิญญูณเร่ว่อน หรือวิญญูณที่มีที่อยู่และมีอำนาจในตัวเอง ที่เรียกว่ามีอำนาจในตัวเอง เพราะวิญญูณพวกนี้ตายไปจากนักบวช หรือนักพรต นอกศาสนาที่มี ในศาสนาก็มี แต่ทำผิดจารีตประเพณีของศาสนา ด้วยอำนาจความดีที่ปฏิบัติมาแล้ว ทำให้ตายไปเป็นวิญญูณเจ้าที่เจ้าทาง มีอำนาจในตัวเองเหมือนหิ้งห้อยที่มีแสงเฉพาะของมัน แต่เมื่อเทียบกับแสงของพระจันทร์ พระอาทิตย์ แสงของหิ้งห้อยตัวนั้นก็ต้องตกไป ฉันทิดก็ฉันทัน พวกเปรต พวกอสุรกาย พวกเจ้าที่เจ้าทาง เจ้าป่าเจ้าเขาก็มีลักษณะคล้ายๆ กัน มีบุญวาสนาบ่าเพ็ญมาต่างๆ กัน มีภาวะความเป็นอยู่ ความละเอียดความสุข ความส่วยกรรมต่างกัน การตั้งศาลพระภูมิมีผลอย่างไรต่อจิตวิญญูณเหล่านั้น สำหรับฉันมีความรู้สึกว่ามันไม่มีผลใดๆ มันเป็นความเชื่อ ความรู้สึกผูกพันในใจเท่านั้นเอง

ฉันจำได้ว่าสมัยฉันยังอยู่ในป่า ฉันเคยเผามาเยอะแล้ว เคยล้มศาลมาเยอะแล้ว เพราะมันเกร ทำไม่ถึงว่าเกร ไปอยู่ทางเหนือถึงปีต้องมีการฆ่าวัว เอาลูกวัวลูกควายสังเวทพวกปอบ พวกผีฟ้า เจ้าเขาถ้าไม่สังเวท ข้าวปลาอาหารจะไม่อุดมสมบูรณ์ ฉันเผามาเยอะแล้ว ไอ้เจ้าเกรก็ไม่เห็นเป็นไร พอเผาเสร็จแล้วก็สบาย ชาวบ้านก็ดีเสียอีกไม่ต้องสังเวทควายปีละตัวๆ

การกระทำก็เป็นปกติ ถึงปีฝนฟ้าน้อย ข้าวก็น้อยเป็นธรรมดา ไม่อยู่ที่อำนาจเทวดาดลบันดาล เป็นไปตามหลักเกณฑ์กติกาตามธรรมชาติ ปีไหนน้ำมาก ข้าวก็อุดมสมบูรณ์เป็นธรรมดา ถ้ามากเกินไปก็เสียหายเป็นธรรมดาอีกเหมือนกัน เทวดาองค์ไหนจะมีอำนาจเหนือ

มนุษย์ไม่ได้ จะมีอำนาจเหนือกฎของกรรมไม่ได้ เพราะคนทั้งหลายเหล่านั้นแม้แต่เทพเจ้า ยังต้องอยู่ในกฎเกณฑ์กติกาของกรรมอยู่ เมื่อเขาหมดบุญหมดศกภาวะเหล่านั้น เขาก็ต้องลงมาใช้กรรมอีกได้ แล้วเขาจะมีอำนาจอะไรมาดูแลความสุขความทุกข์ของชาวบ้าน

จะหนีกรรม

ถาม ไม่ทราบว่าคุณของกรรมมีการบันทึกอย่างไร อยู่ที่ไหน จึงละเอียดนัก

ตอบ ฉันไม่อยากจะตอบ เพราะไม่เกิดประโยชน์ สิ่งที่เราจะ จะไม่ทำให้สิ้นทุกข์หรือมีความสุข ตรงกันข้ามจะทำให้เราวุ่นวายมาก ไปเปล่าๆ เราไม่ต้องรู้ว่าเขาจะบันทึกอย่างไร ลักษณะไหน แต่จะต้องทำความเข้าใจไว้ว่า เมื่อเราบำเพ็ญกรรมอย่างใด กรรมชนิดนั้นจะปรากฏ ให้เราต้องชดใช้ ไม่ว่าจะเป็นกรรมดีกรรมชั่วอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง อย่างไม่เกินเลย ต้องใช้แน่ๆ ไม่ว่าจะเป็นกรรมเล็ก กรรมน้อย กรรมใหญ่ กรรมขนาดไหนก็แล้วแต่

ถาม เคยจำได้ว่าเราสามารถทำดีหนีกรรมได้

ตอบ อาจมีส่วนถูก แต่ถูกไม่หมด ยกตัวอย่างพระโมคคัลลานะ ท่านเป็นพระอรหันต์แล้ว แต่อดีตชาติเคยเป็นมานพ ที่ทุบ

แม่ทูปพ่อตาบอด เอาพ่อเอาแม่ไปทิ้งที่เหวทิ้งโจร เพราะกรรมอันนั้น ทำให้ลงอเวจี ไม่รู้จักผุดจักเกิดมาหลายแสนกัลป์ สุดท้ายมาเป็นพระอัครมหาสาวกเบื้องซ้าย ได้เป็นพระอรหันต์เจ้าที่ได้ชื่อว่ามีฤทธิ์มากที่สุด แต่ท่านยังไม่วายถูกโจรห้าร้อยที่เดียรถีย์จ้างมาทุบตาย ท่านพิจารณาเห็นถึง ๗ ครั้ง ครั้งสุดท้าย ท่านพิจารณาว่านี่เป็นกรรมเก่าแต่อดีตที่เราเคยทำแก่พ่อและแม่

ถาม ถ้าอย่างนั้น โจรห้าร้อยก็ทำกรรมหนัก

ตอบ ต่อมาไม่นานแผ่นดินก็สูบโจรห้าร้อยลงอเวจี

ถาม ถ้าท่านพิจารณาว่าเมื่อปล่อยให้โจรห้าร้อยทำร้าย ก็จะเป็นกรรมแก่โจรท่านก็น่าจะหนีไปเรื่อยๆ ถึงเวลาก็ไปนิพพานเองไม่ได้หรือ

ตอบ จะหนีไม่หมด เพราะเขากำหนดไว้ว่า ถ้ายังไม่ได้ใช้กรรมชนิดนี้จะนิพพานไม่ได้

ถาม ถ้าอย่างนั้นโจรห้าร้อยก็มีส่วนต้องชดใช้กรรมที่กระทำขึ้น

ตอบ จัดว่าเป็นกรรม เพราะเห็นแก่เงินที่เขาจ้างมา ความจริงเราถามไม่ถูกตั้งแต่แรก มันมีกรรมบางอย่างที่หนีได้ กรรมบางอย่างที่หนีไม่ได้ นั่นคือ *อนันตริยกรรม* ได้แก่ การฆ่าพ่อแม่ ทำร้ายพระอรหันต์ ทำให้พระพุทธเจ้าห่อพระโลหิต ทำลายพระศาสนาโดย

ทำสงฆ์ให้แตกกัน นี่เป็นกรรมอันหนัก ห้ามสวรรค์ห้ามนิพพาน แต่ไม่ห้ามนรก ผู้ที่สามารถทำตนให้เข้าสู่กระแสพระนิพพาน จำเป็นต้องมาใช้เศษอนันตริยกรรมนี้ เช่น พระโมคคัลลานะ แต่ถ้าเป็นกรรมเล็กๆ น้อยๆ เช่น พระองคุลิมาล ท่านฆ่าคนมาเป็นเบือในสมัยเป็นฆราวาส แต่สามารถทำใจให้ปราศจากกิเลสได้ ผลกรรมอันนั้นก็ตามมาเล็กๆ น้อยๆ ในขณะที่ท่านมีชีวิตอยู่ เวลาท่านไปบิณฑบาตที่ไหนชาวบ้านก็หวาดระแวง กลัวไม่กล้าใส่บาตร ก็ทำให้ท่านต้องอดทนต่อความทรมาน บางทีเขาก็เอาก้อนหินขว้าง เอาไม้ขว้าง ปล่อยหมากัดบ้าง สุดท้ายท่านสำเร็จพระอรหันต์ กรรมก็ตามไปไม่ได้ กรรมของพระองคุลิมาลนับว่าเล็กน้อย เมื่อเทียบกับอนันตริยกรรม อนันตริยกรรมนี้หนีไม่ได้

ปรารธนาพุทธภูมิและสาวกภูมิ

ถาม ถ้าจะปรารธนาพุทธภูมิ มีหลักปฏิบัติอย่างไรครับ

ตอบ การปรารธนาพุทธภูมิ มีหลักปฏิบัติอย่างไร พระพุทธภูมิต้องมีจิตเมตตาต้องมีบารมีทั้ง ๑๐ สะสมบารมีทั้ง ๑๐ ครบสมบูรณ์ต้องให้ทาน ต้องรักษาศีล ต้องเจริญภาวนา ต้องมีสัจจะ ต้องมีขันติ ต้องมีปัญญา ต้องมีเนกขัมมะ การออกบวช และอย่างอื่นอีกรวม ๑๐ อย่าง สิ่งทั้งหลายเหล่านี้สามารถปฏิบัติให้เข้าถึงพุทธภูมิได้ การปฏิบัติก็ต้องปฏิบัติทีละอย่าง ค่อยเป็นค่อยๆ ไป หรือไม่ก็ปฏิบัติทีละหลายๆ อย่าง เมื่อปฏิบัติ ๑ ครั้ง ๒ ครั้ง ก็ตั้งปรารธนาไว้ขอผลบุญนี้จงสำเร็จ

แก่เรา ขอเราจงเข้าสู่พุทธภูมิแล้ว ขอพระโพธิญาณจงมีแก่เรา ขอเราจงสำเร็จซึ่งพระโพธิญาณในอนาคตกาลต่อไป แต่เนี้ก็สามารถเข้าถึง กระแสของพระโพธิสัตว์ หรือพระพุทธรูมิได้ ข้อสำคัญของพระโพธิสัตว์ต้องมีจิตเมตตา ต้องมีจุดมุ่งมั่นอยู่เสมอ และมีความปรารถนาดีต่อสัตว์ทั้งหลายในโลก เนี้เป็นหลักลำคัญของพระโพธิสัตว์

ถาม แล้วสาวกภูมิละคะ

ตอบ สาวกภูมิต่างน้อยๆ ต้องมีศีลบริสุทธิ์ การปฏิบัติ ครั้งใด ทำความดีครั้งใดไม่ว่าจะเป็นการทำบุญให้ทานบริจาคสิ่งของ วัสดุ อุปกรณ์ ทรัพย์สมบัติ หรือการทำศีลให้มีในตัว จงทำความรู้สึก แห่งอารมณ์เ็นใจว่า เราปรารถนาเพื่อเป็นสาวกของพระศาสดา จะปฏิบัติ ตามคุณธรรมที่องค์สมเด็จพระศาสดาท่านสอนไว้ทุกอย่าง ทุกประการ ครบถ้วน ความสำเร็จเกิดขึ้นตั้งแต่ปรารถนาสาวกภูมิ

ถาม คนที่ปรารถนาพุทธภูมินี้นานไหมคะ กว่าจะสำเร็จ

ตอบ ต้องเป็นหลายอสงไขยกัป พระมหากัจจายนะเนั้น เดิมทีแล้วท่านปรารถนาพุทธภูมิทุกชาติ แต่ละชาติมีชีวิตความเป็นอยู่ ต่างกัน บางชาติก็เกิดเป็นสัตว์เดี๋ยวจฉฉาน บางชาติก็เกิดเป็นมนุษย์ แต่ละชาติท่านก็ทำความเพียรเวียนไปเพื่อจะเป็นพระโพธิสัตว์ เป็นพระพุทธรูมิในอนาคต ถึงชาติสุดท้ายพอได้ยินได้ฟังจากปากคำพระศาสดาว่า การจะเป็นพระพุทธรูมิเนั้น ต้องสะสมบารมีถึงสี่หมื่นอสงไขยกัปไรแสนมหากัป พระมหากัจจายนะร้อง โอโฮ เนี้ ข้าพระพุทธเจ้า บำเพ็ญมาถึงขนาดนี้ ยังไม่พออีกหรือ ยังต้องรออีกนานขนาดไหน

เมื่อได้ฟังดั่งนั้น พระมหากัจจายนะ ความจริงชาติเนั้นอีกชาติหนึ่ง ท่านก็จะสำเร็จเป็นพระพุทธรูมิแล้ว เพราะบารมีท่านเต็มเปี่ยมแล้ว ฝ่าเท้าท่านมีงจักรเต็มไปหมด มีอะไรต่างๆ เต็มไปหมด รูปร่างของท่านสวยงามเหมือนกับพระพุทธรูมิ และมีลักษณะอาการคล้ายพระพุทธรูมิ จนทำให้บุคคลอื่นเข้าใจผิด เมื่อเวลาท่านเดินไปไหน คนคิดว่าเป็นพระพุทธรูมิ มีรัศมีเหมือนกัน สุดท้ายท่านเห็นว่าการเป็นพระพุทธรูมิเนี้ต้องรออีกไกล ถ้าสมัยนี้ ปัจจุบันนี้ เราเป็นสาวกภูมิต่างไรก็ได้ไม่ยากแล้วเราก็สามารถสำเร็จได้ในชาติปัจจุบันนี้ด้วย ก็เลยทำการกราบลาพระโพธิญาณ ลาพุทธภูมิ แล้วอธิษฐานตัวเองให้มีร่างกายอันเต็ม พิกลพิการ ผิดมนุสย์ธรรมดา เพื่อป้องกันมิให้บุคคลอื่นเข้าใจผิดว่าเป็นพระพุทธรูมิ ปกติพระสังกัจจายนะหรือพระมหากัจจายนะเป็นผู้มีร่างกายอันสวยงาม สวยพอๆ กับพระศาสดา เพราะอาศัยที่บำเพ็ญบารมีเพื่อจะเป็นพระพุทธรูมิมาแต่อดีต แต่ด้วยการเบื้อของการบำเพ็ญบารมี ท่านก็เลยลาพระพุทธรูมิ เข้ามาเป็นสาวกภูมิ และสามารถสำเร็จเป็นองค์อรหันตเจ้าได้

การบำเพ็ญเพียรเพื่อจะเป็นพุทธภูมิหรือสาวกภูมิ ทำบุญทุกครั้ง ทำความดีทุกครั้ง ต้องตั้งจิตปรารถนาไว้ และเปล่งอุทานวาจาลังจะอธิษฐาน เฉพาะองค์สมเด็จพระศาสดา เมื่อท่านรู้ว่าต้องเป็นพระพุทธรูมิพันกัปท่านนึกในใจอย่างเดียว ทำความดีครั้งใดนึกแต่ในใจว่าขอให้เราจงเป็นพระพุทธรูมิ

กับอีกพันกัปท่านเปล่งวาทา ทำความดีครั้งใดก็เปล่งวาทาว่า ขอเราจงเป็นพระพุทธรูมิ อีกหนึ่งพันกัปท่านเปล่งวาทาให้ผู้อื่นได้ฟัง ทำความดีครั้งใดขอให้เรานี้จงเป็นพระพุทธรูมิ ขอท่านทั้งหลายจงเป็น

พยาน อีกพันกับท่านเปล่งวาจานี้ให้แก่พระสาวกฟัง อีกหนึ่งพันกับ
ท่านเปล่งวาจานี้ให้พระพุทธรเจ้าทั้งหลายได้ฟัง อีกหนึ่งหมื่นกับท่าน
เปล่งวาจาให้สัตว์ทั้งหลายในโลกได้ฟัง จนสุดท้ายได้สำเร็จเป็น
พระพุทธรเจ้า จะเห็นว่าแต่ละกับของท่านแต่ละปีของท่าน อบรมบ่มนิสัย
มาด้วยความเพียรพยายามอย่างแสนสาหัส การที่จะเป็นพระพุทธรเจ้า
ไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะพระพุทธรเจ้าเป็นแล้วยิ่งใหญ่ เป็นแล้วมีอำนาจ
บริสุทธิ เป็นแล้วสามารถนำสัตว์ทั้งหลายในโลกให้พ้นทุกข์ได้ การเป็น
พระพุทธรเจ้า ก็เหมือนกับการสร้างเรือขนาดใหญ่ สำหรับชนหมู่มสัตว์
ทั้งหลายให้พ้นจากโสมมสังสาร จากฝั่งหนึ่งไปอีกฝั่งหนึ่ง เรือลำนี้จะ
ต้องใช้เวลาสร้างอย่างพิถีพิถัน อย่างประณีต เพื่อไม่ให้ล่มกลางทาง
เพื่อไม่ให้รั่วกลางทาง เพื่อจะได้ไม่เป็นเหยื่อเป็นอาหารของสัตว์ทะเลใน
ขณะที่ซบเรือ หรือเอาเรือล่องเพื่อจะชนสัตว์ไปถึงฝั่งอมฤตพระนิพพาน
การสร้างเรือจึงต้องใช้เวลาช้านาน ต้องใช้ปัญญา ใช้อุปกณ์ ใช้สิ่งของ
ต่างๆ มากมายมหาศาล การปฏิบัติจึงต้องใช้ความเพียรอย่างสูง

ถาม การทำบุญโดยที่ตั้งความหวัง กับที่ไม่ตั้งความหวัง
อย่างไหนจะดีกว่ากัน

ตอบ ต้องถามว่าหวังอะไร เป็นวัตถุหรือเปล่า ถ้าทำบุญ
เพื่อต้องการหวังผลตอบแทน ทำร้อยละห้าสิบ แต่ถ้าทำบุญไม่หวัง
ผลตอบแทน ผลบุญนั้นทำร้อยละร้อย ยกตัวอย่างเช่น คนบางคน
ใส่บาตรครั้งเดียว “เจ้าประคุณขอให้ไปพระนิพพาน” โธ ทำบุญ
ครั้งเดียวไปพระนิพพาน ที่ไหนจะถึง พันตรอกบ้านก็หมดแล้ว ใส่
บาตรครั้งเดียวเอง เสบียงหมดซะแล้ว จะไปถึงเมื่อไร ต้องทำบ่อยๆ
ทำเรื่อยๆ ทำเป็นนิสัย

การตั้งใจเพื่อจะหวังดี เป็นความสมบูรณ์และถูกต้อง เปรียบ
เหมือนน้ำหยดลงตุ่ม ตั้งบ่อยๆ ลงบ่อยๆ ก็คือการหยดบ่อย หยดบ่อยๆ
หยดเรื่อยๆ หยดนานๆ และหยดทุกครั้ง สุดท้ายก็เต็มตุ่ม เราก็
สามารถทำประโยชน์ใช้น้ำนั้นได้ฉันใด การทำบุญก็เหมือนกัน ยก
ตัวอย่างเช่น คนที่เป็นพระโพธิสัตว์ ทำบุญเพื่อปรารถนาพุทธภูมิ
ทำความดีทุกครั้งก็ขอให้ข้าพเจ้าเป็นพระพุทธรเจ้า ทำความดีทุกครั้งก็
ขอให้ข้าพเจ้าเป็นอรหันตสาวก ความปรารถนาเช่นนี้เป็นแรงดลบันดาล
เป็นผลส่งให้กระแสของจิตมีกำลัง มีอำนาจ และมีความสามารถที่จะ
ทำให้สำเร็จ สัมฤทธิ์ผลได้และเป็นเหมือนตราที่สักหรือตีไว้ให้รู้ว่าคนๆ
นี้แหละคือพระโพธิสัตว์ คนๆ นี้แหละคือสาวกภูมิ คนๆ นี้แหละคือ
พระพุทธรเจ้า มันจึงมีอาการโดดเด่น อาการเป็นสง่า มีความเป็นอยู่
อย่างอิสระ ต่างจากคนเหล่าอื่นๆ และในบรรดาภูมิต่างๆ ภูมิที่มีอาการ
มีเกียรติยศ ภูมิที่เป็นใหญ่ มีความประเสริฐสูงสุด มีความโดดเด่นเป็น
สง่าราศีมากที่สุด คือภูมิแห่งพระโพธิสัตว์

อยากเป็นพระโสดาบัน

ถาม เบื้องต้นที่จะเป็นพระโสดาบัน ทำได้อย่างไรคะ

ตอบ ทำทั้งที่เอาแค่พระโสดาบัน ทำทั้งที่ไม่หวังผล
ลูกไม้โคนต้น ขอเพียงเราสามารถทำได้อย่างฉัน เราก็สามารถเข้าถึง
ซึ่งกระแสพระนิพพาน นั่นคืออรหัตตผล เพราะฉะนั้น ทำไม่ต้องไป

สอบถามคำว่าพระโสดา ทำไมต้องไปเรียนรู้ถึงพระสกิทาคา ทำไมต้องไปเรียนรู้คุณธรรมของพระผู้ทรงฌาน ทำไมต้องเรียนรู้คุณธรรมของผู้อื่น ซึ่งเป็นผู้ยังไม่หมดทุกข์

อาการหรืออารมณ์ของพระโสดาบันเบื้องต้นนั้นคือมีความเคารพ มั่นในพระพุทธ มีความเคารพมั่นในพระธรรม มีความเคารพมั่นในพระสงฆ์ มีความรักศัล มีความรู้จักจะรักษาศีลให้บริสุทธิ์ ไม่ทำลายศีลด้วยตัวเอง ไม่ชี้ให้ผู้อื่นทำลายศีล มีจิตเมตตาต่อผู้อื่น ยังมีความโมโหเหมือนมนุษย์ปุถุชนธรรมดา แต่ไม่ลงมือทำร้าย ไม่ลงมือเขี่ยนตี ยังมีราคะเหมือนมนุษย์ปุถุชนธรรมดา แต่ไม่มากเหมือนบุคคลทั้งหลาย ยังมีความโลภเหมือนมนุษย์ปุถุชนธรรมดา ยังมีการปฏิบัติการเลี้ยงชีพ ทำมาหากิน เหมือนบุคคลธรรมดา แต่มีความรู้สึกเป็นไปด้วยหน้าที่ของโลก ได้ก็ไม่ดีใจ เสียก็ไม่เสียใจ ไม่ได้ไม่เสียก็รู้สึกสบายใจ นี่เป็นกิริยาอารมณ์ของพระโสดา การปฏิบัติตามหลักเกณฑ์กติกาศาของพระโสดาบัน มีคุณธรรมอย่างนี้

สรรพสัตว์เข้านิพพาน

ถาม สรรพสัตว์ทั้งหลายรวมทั้งมนุษย์ เปเรต อสุรกาย ทั้งหมดมีโอกาสที่จะเข้าสู่พระนิพพานทั้งหมดหรือไม่

ตอบ สรรพสัตว์ทั้งหลาย มนุษย์ เปเรต อสุรกาย ทั้งหมด

มีโอกาสเข้าถึงพระนิพพานหรือไม่ มี ถ้าทำใจได้ ยกตัวอย่างพระเทวทัต ท่านโดนธรณีสูบ แต่ด้วยอานิสงส์แห่งการบูชาพระพุทธเจ้าด้วยกระดูกคาง และตั้งความปรารถนาอย่างนั้น ก็จะได้เป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า เมื่อผุดหรือเกิดจากอเวจีมหานรกแล้ว คือหมดกรรมแล้วจากอเวจี ก็สามารถตรัสรู้เป็นพระปัจเจกพุทธเจ้าได้ เพราะฉะนั้น สัตว์ทั้งหลายในโลกมีโอกาสที่จะเข้าถึงพระนิพพานได้เหมือนกันทั้งหมด

พวกเราทั้งหลายจงเข้าใจไว้ว่า จิตของสัตว์ จิตของเปเรต จิตของอสุรกาย จิตของมนุษย์ ของเทวดา ของพรหม มีความสะอาด สว่างเหมือนกันทั้งหมด แต่ต่างกันตรงลักษณะ ตรงสภาวะความเป็นอยู่ และต่างกันตรงลักษณะกรรมกิเลสที่ใครหนา ใครบาง ใครมาก ใครน้อยกว่ากันเท่านั้นเอง และระยะเวลาที่จะทำให้กิเลสเหล่านั้นมันลดน้อยถอยลงไปหรือมีเพิ่มมากขึ้นเท่านั้นเอง ทีนี้ถ้าสัตว์เหล่านั้นรู้จักว่าเวลานี้เราเป็นทาส ก็ต้องถีบตัวเองให้พ้นจากความเป็นทาส เมื่อพ้นจากความเป็นทาสก็เป็นไท เมื่อเป็นไทแล้ว ก็สามารถเข้าถึงกระแส นิพพานได้

แก้กับทั้งนฤพาน

ถาม พระอาจารย์คะ อยากจะเรียนถามว่า “ธรรมใดนับ โดยมรรคผล เป็นแปดพึงยลและแก้กับทั้งนฤพาน” แก้กับทั้งนฤพาน เป็นอย่างไรคะ

ตอบ แก่กับทั้งนถพานเป็นอย่างไรมะเหม อุตส่าห์หงายตำรา
ถามเลยหรือ ความจริงมันก็ตอบอยู่นั้นแล้ว แก่ก็คือพระนิพพานแล้ว
เราไม่รู้หรือว่าแปดเพียงลยลตัวนี้หมายถึงยาน ยานคือที่นั่น สำหรับที่
จะไปพระนิพพานเป็นสถานที่แก่ พระนิพพานคือสถานที่หรือยานที่แก่
ต่อจากยานที่แปดยานคือที่อาศัย ฉันทเปรียบเทียบมรรคองค์แปด เป็นรถ
เปรียบเทียบพระนิพพานเป็นเมือง เปรียบใจเป็นชาวบ้านธรรมดา หรือ
เปรียบเทียบจิตเป็นตัวเรา เรามาที่นี่ สมมุติที่นี้เป็นพระนิพพาน เรานั่งรถ
มา สมมุติมี ๘ ล้อ (มีเสียง หัวเราะ) มันจะมีกี่ล้อก็ช่าง ฉันทสมมุติให้
มันมี ๘ ล้อก็แล้วกัน ๘ ล้อก็คือมรรคมีองค์แปด อาศัยมรรคมีองค์
แปดคือรถ นั่งมาสู่พระนิพพานคือที่นี่

พวกเราทุกคนเข้าใจใหม่ ใจคือผู้นั่งรถ มรรคคือรถ นิพพาน
คือสถานที่ที่รถไปถึง ทั้งรถและผู้นั่งรถไปถึง ผู้นั่งรถก็คือจิตที่ปฏิบัติ
ตามมรรคมีองค์แปด เมื่อปฏิบัติตามมรรคมีองค์แปดครบถ้วนแล้ว
ก็สามารถจะทำให้ถึงองค์ที่แก่คือพระนิพพาน ที่นี่เข้าใจหรือยัง

พวกเราทั้งหลาย การที่พวกเราถามฉันตามตำรา ความจริงแล้ว
ฉันไม่อยากตอบตามตำรา แต่เลี่ยงไปตอบตามธรรมชาติ เอาเรื่อง
โน้นมาอ้าง เอาเรื่องนี้มาอ้าง เพราะต้องการให้พวกเราเข้าใจให้มากที่สุด
การปฏิบัติศาสนกิจตามหลักกฎเกณฑ์กติกาศาสนาของธรรมชาติ จุดสูงสุด
ในพระธรรมวินัยทั้งหมด ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ สรุปลงตรงที่ว่า
นิพพานคือความว่าง นิพพานคือความไม่ยึด ไม่ผูกพัน นิพพานคือ
ความเย็น สโลสะอาด และบริสุทธิ์ นี่คือการเสด็จพระนิพพาน การที่
พวกเราทั้งหลายได้มีโอกาสได้ฟังคำว่า ไม่ยึด ไม่ถือ ไม่ผูกพัน มี
ชีวิตอยู่ในโลกอย่างผู้ให้เกียรติในสมมุติ ใช้สมมุติ แต่ไม่ติดในสมมุติ

คือไม่ติดในรูป ในรส ในกลิ่น ในเสียง ในสัมผัส ในความเป็นอยู่
ไม่ติดในชีวิตการครองเรือน ไม่ติดในการเป็นพระ เป็นนักบวช ไม่
ติดในทุกสิ่ง ทั้งในร่างกายและนอกร่างกาย นั่นคือความว่าง ความ
สงบ ความปลอดจากความเห็นทาส กลายเป็นความเป็นไท เปรียบ
เหมือนบุคคลผู้เดินทางไกล แล้ววางของหนัก ย่อมถึงจุดหมายนั้น
คือพระนิพพาน เพราะฉะนั้นกระแสพระนิพพานในเรื่องของหลักเกณฑ์
กฎกติกาศาสนาของธรรมชาติ ฟังไม่ยาก และปฏิบัติก็ไม่ยาก

ฉันเคยพูดว่า คนเรามีดีมีชั่วเสมอกัน ๕๐-๕๐ แต่คนที่
ทำความชั่วเพราะเป็นคนโง่ รู้ไม่ได้ หรือไม่รู้ นั่งทับความดีไว้ เอา
ความโง่ ความชั่วออกมาอด คนที่ทำความดีเพราะเป็นคนฉลาด เอา
ความดีออกมาอดนั่งทับความชั่วไว้ คนที่ทำความชื่อนั่งทับความดี
ก็เหมือนก้อนหินทับหญ้า ทับบ่อยๆ ทับนานๆ ทำให้หญ้าตายได้ไหม
ฉันได้ก็ฉันนั้น คนที่โง่ทับความดี เอาความชั่วออกมาอด นั่งทับ
บ่อยๆ นั่งทับนานๆ ความดีก็ตายตามหญ้าที่ก้อนหินทับ ตายตามที่
ตัวเองนั่งทับ ทีนี้คนที่ฉลาด ทำแต่ความดี นั่งทับความชื่อนั่งทับบ่อยๆ
นั่งทับนานๆ ความชั่วในตัวเองที่นั่งทับอยู่ก็ตายลงไปด้วย เหลือแต่
ความดีทั้งหมด เป็นสุดยอดแห่งความดี ลักษณะอย่างนั้น พระ
ศาสดาทรงเรียกว่าเป็นความดีแห่งอริยเจ้า เป็นความดีแห่งพระนิพพาน
เพราะฉะนั้นเมื่อฟังดังนี้ เมื่อรู้ตัวนี้ว่า ทุกคนมีความดีความชั่วเสมอกัน
แต่คนที่ฉลาดทำความชั่ว เพราะเป็นคนโง่ คนที่ทำความดีเพราะเป็น
คนฉลาด เมื่อเรารู้แบบนี้ เห็นใครเขาชวักว่าเรา เราก็มีความรู้สึกสบายใจ
ให้อภัยตอบ มีความรู้สึกอยู่ในโลก ความเป็นไท ไม่เป็นทาสของอารมณ์
ความอาฆาตพยาบาท และสุดท้ายกลายเป็นเรื่องที่ปลดปล่อย วาง
ละเว้นจากอารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น

ฉันเคยสอนพวกเขาไว้ว่า อารมณ์คือมาร อารมณ์คือบ่วงแห่งมาร อารมณ์เปรียบเหมือนฝน ที่ทำให้คนอยู่ในบ้านต้องทุกข์ทรมาน ถ้าปล่อยให้มันสาดเข้าไปได้ ทำให้เปียก ฉันเปรียบเทียบเป็นคนอยู่ในบ้านเปรียบฝนเป็นอารมณ์ เปรียบบ้านเป็นร่างกาย คือ รูปเวทนา สัญญา สังขารและวิญญาณ เมื่อมีอาการเปรียบเทียบกันแบบนี้ ฝนเป็นอารมณ์ ฝนจะเข้าทางไหน ก็เข้าทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย เราเป็นเจ้าของบ้านคือจิต ต้องคอยปิดหน้าต่างไม่ให้ฝนแห่งอารมณ์เข้ามา ไม่ใช่หมายถึงว่าเดินปิดตา ไม่ใช่หมายถึงว่านั่งปิดหู ไม่ใช่หมายถึงนั่งปิดจมูก ตาทำหน้าที่มอง หูทำหน้าที่ฟัง จมูกทำหน้าที่ดมกลิ่น แต่หู จมูก ลิ้น สิ่งทั้งหลายเหล่านี้ เมื่อได้รับรส รับการสัมผัส รับการได้กลิ่น มันไม่ได้คงอยู่ต่อไปตลอดกาลตลอดสมัย ยกเว้นแต่เราเอาตัวของเรา คือจิตหรือใจของเราไปผูกเอากลิ่นเหล่านั้นเอาไว้ และไปปรุงแต่งให้เป็นอารมณ์เกิดขึ้น ปรุงแต่งให้เป็นความชอบใจ ความไม่ชอบใจ ปรุงแต่งให้เป็นเวทนา เมื่อเวทนาเกิดขึ้นก็กลายเป็นอารมณ์คือความช้อยาก ความทนได้ยากคือความทุกข์ตามมา ก็กลายเป็นว่าเราเปิดประตูตา ประตูจมูก ประตูลิ้น ประตูกาย ประตูหูให้ฝนแห่งอารมณ์สาดเข้ามาเปียกบุคคลผู้อยู่ในบ้านหลังนั้น คือใจของเราให้แค่รั้วหมองให้เปียกปอน ทำไปทำไม เราก็อยู่ในโลกอย่างไม่มีความสุข ต้องเดือด ต้องร้อน ต้องทุรนทุราย ต้องกระวนกระวาย ต้องขวนขวายดิ้นรน คนชนิดนี้จึงเป็นคนที่เป็นทาส ไม่เป็นไท เพราะฉะนั้น ฉันจึงสอนพวกเขาให้เป็นไท ไม่เป็นทาส

ฉันสอนให้พวกเขาทั้งหลายเป็นคนวางทุกอย่าง การวางในที่นี้ ไม่ใช่สอนให้เป็นคนขี้เกียจ แต่รู้จักปลดรู้จักทำหน้าที่ ๒๔ ชั่วโมง มี

เวลาทำหน้าที่ ๘ ชั่วโมง หลังจากนั้นก็เป็นหน้าที่ของเราที่ต้องปลด ต้องปล่อย ต้องวางอารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทำใจให้เป็นสุข และสบายในความเป็นอยู่ มีชีวิตอยู่ในโลกอย่างอิสระและเสรีภาพ เปรียบเหมือนนกที่ลอยในอากาศ มันบินอย่างมีความสุข ไม่มีใครบังคับ ความอิสระก็เกิดขึ้น ความว่าง สะอาด สงบ นั่นคือกระแสพระนิพพาน ก็บรรลุถึงจุดหมายของผู้เดินทางไกล รวมความแล้วจะเดินไปได้ถึงจุดยอดที่ต้องการ ต้องเป็นผู้วางอยู่ตลอด ใจใจใหม่ ฟังรู้เรื่องหรือเปล่า

จิตในพระนิพพาน

ถาม หลวงปู่คะ จิตกับวิญญาณเป็นตัวเดียวกันหรือเปล่าคะ

ตอบ ตามภาษาศัพท์ธรรมะในตำรา จิตคือสิ่งที่ละเอียด ถ้าเปรียบกับทางวิทยาศาสตร์ จิตเป็นพลังงานชนิดหนึ่ง ทำไมจึงว่าจิตเป็นพลังงาน เรื่องนี้เป็นความจริง ยกตัวอย่างถ้าจะถามว่าสิ่งใดในโลกนี้มีพลังงานมากที่สุด บุคคลทั่วไปมักพูดว่าพลังแสงอาทิตย์ แต่พลังแสงอาทิตย์ใช้เวลาเดินทางมาถึงโลก นับเป็นปีแสง มีระยะเวลาเดินทาง แต่พลังจิตที่เดินทางไปถึงดวงอาทิตย์ ไม่ต้องใช้เวลาขนาดนั้น กระพริบตายังไม่ถึงนาที หรือยังไม่ทันกระพริบตาก็ถึงแล้ว ลองนึกดูถึงทันที ถึงพระจันทร์แล้ว ถึงบ้านแล้ว ไม่ต้องใช้เวลา เพราะฉะนั้นจึงพูดว่าจิตเป็นพลังงานและเป็นพลังงานที่สูงสุดยอด

ที่นี้จิตเป็นพลังงาน แล้ววิญญาณเป็นอะไร วิญญาณคือ
ความรู้สึก ยกตัวอย่าง ตาเห็นรูป เกิดความรู้สึก เป็นวิญญาณ แต่
ในภาษาของชาวบ้าน จิตก็คือวิญญาณ วิญญาณก็คือจิต เป็นสิ่งที่
มองด้วยตาเปล่าไม่เห็น ส่วนใหญ่ก็จะเปลี่ยนสภาวะวิญญาณจิต ภาย
เป็นผีไปเลย

จิตคือลักษณะอาการเป็นไปซึ่งเป็นพลังงานที่เกิดขึ้นโดยความ
ละเอียด เป็นกระแสคลื่น ฉันชอบเปรียบเทียบจิตเป็นพวกพลังงาน เป็น
พวกวิทยาศาสตร์ เพราะสามารถพิสูจน์ได้ทันที ไม่ใช่ไปเปรียบเทียบเป็น
โลกุตระธรรมเป็นดวงนั้นดวงนี้ จิตทั้งหมดมี ๕๒ ดวง มีลักษณะ
อย่างนั้นอย่างนี้ มันยุ่ง มันวุ่น เองง่าย ๆ จิตคือพลังงาน ที่เราสามารถ
จะทดแทน จะทำให้มันมี ให้มันเกิด ให้มันเป็น ให้มันเพิ่มพูน และ
ให้มันคงไว้ ซึ่งความต้องการแห่งจิต ส่วนลักษณะของวิญญาณใน
พระศาสนานี้เป็นความรู้สึก จิตเป็นตัวกำหนดความรู้สึก กำหนดว่า
ความรู้สึกเกิดขึ้นที่ตา เพราะตาเห็นรูปเกิดขึ้นที่หูเพราะหูฟังเสียง เอ
เทียวนี้ฉันพูดพระอภิธรรมแล้วนะ มันชักจะสูงเกินไป เตียวคนฟัง
ไม่รู้เรื่อง เอาเป็นว่าสิ่งที่คิดว่ามันเหมือนกัน ไม่เหมือน

ถาม แล้วในพระนิพพานมีจิตหรือเปล่าคะ

ตอบ ในพระนิพพานมีจิตหรือเปล่า เข้าใจถาม นิพพาน
แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท สอุปาทิเสสนิพพาน ตัดกิเลสแต่ยังมีเบญจ
ขันธ์เหลือ คือ ยังมีรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ พูด่างๆ
ตัดกิเลสแล้ว ในขณะที่ยังมีชีวิตเป็นชาวบ้านธรรมดาอยู่ ประเภทที่ ๒
คือ อนุปาทิเสสนิพพาน ตัดกิเลสหมดเบญจขันธ์ หมดร่างกาย หมดรูป

หมดเวทนา หมดสัญญา หมดสังขาร หมดวิญญาณ หมดความรู้สึก
แต่ฉันไม่ได้บอกว่าหมดจิต เมื่อไม่ได้หมดจิต แสดงว่าในนิพพานยังมี
จิต

ถาม เคยมีคนบอกว่าพระนิพพานเป็นสุญญตา เป็น
ความว่าง แล้วทำไมยังมีจิตละคะ

ตอบ นิพพานคือสุญญตา สุญญตา คือ ความไม่มี ความ
ว่างถ้าว่างจะเป็นนิพพานได้อย่างไร คงเป็นไปได้ เพราะหนึ่งในสุญญตา
เป็นลักษณะของจิต จิตที่ว่างเปล่า เป็นความว่างแห่งกระแสจิต ว่าง
จากกิเลส ความยึดถือ และอุปาทาน คำว่าสุญญตา คนส่วนใหญ่จะ
ใช้คำพูดผิดตรงลักษณะว่า นิพพานไม่มีรูปร่าง เป็นสุญญตา ต้อง
พูดว่านิพพานไม่มีรูปร่างเป็นความว่างที่ปราศจากกิเลส

ลักษณะของพระนิพพาน

ถาม พระนิพพานมีลักษณะอย่างไรครับ

ตอบ ฉันจะเล่าเรื่องอารมณ์ของกระแสพระนิพพานให้
พวกเราฟัง มีพระองค์หนึ่งไปถามพระหลายๆ รูปว่า นิพพานมี
ลักษณะอย่างไร พระที่เก่งบาลีเก่งตำรา ก็แย่งพูดแย่งอธิบายจนน้ำ
ท่วมทุ่ง ผักบุ้งโหรงเหรง เรียกว่าคุยสามวันสามคืนไม่เลิก แต่มี

หลวงตาแก่ๆ อยู่องค์หนึ่ง พระรูปนั้นไปถามหลวงตาองค์นี้ว่า “หลวงตาครับ นิพพานมีลักษณะอย่างไร” ปรากฏว่าหลวงตาองค์นี้แก้ทำวิธีใด ทราบไหม แก่หนึ่ง ยิ้มๆ และมีความเป็นอยู่อย่างมีความสุข นี่เป็นลักษณะแสดงธาตุแท้ เอกลักษณะของพระนิพพาน ไม่มีรูปร่าง ไม่มีลักษณะ ไม่มีคำพูด ไม่มีภาษา ไม่มีการแบก และไม่มีการยึดถือ ไม่มีอะไรทั้งหมด นั่นคือพระนิพพาน พระรูปนั้นก็รู้จักตัวนิพพานที่แท้จริง และสามารถนำตัวเองให้เข้าถึงพระนิพพานได้อย่างสบาย ผู้คนมากมายมหาศาลพากันมาขอนิพพานจากฉัน ฉันให้ได้แต่ตะพานนิพพานให้ใครไม่ได้ ตถาคตไร ตถาคต ตถาคตเป็นแต่เพียงผู้บอกฉันเองก็เป็นผู้บอกเท่านั้น ทุกคนพึงปฏิบัติด้วยของตัวเอง จึงขอให้ทุกคนจงปฏิบัติ สนใจ ทำตามที่ได้ฟังได้ยินได้อบรมมา

จงอย่าคิดว่าฉันเป็นผู้วิเศษ และสอนให้พวกเราวิเศษได้ จงคิดว่าฉันเป็นมนุษย์สามัญธรรมดา มีแตกต่างกับพวกเราตรงที่ว่า ฉันเป็นนักบวชเราเป็นคฤหัสถ์ เธอกับฉันมีธรรมอันเสมอกัน คือ ความตาย เมื่อเป็นอย่างนั้นทุกคนจงอย่าผูกพัน อย่างยึดมั่น ไนไม่เข้าพวกเราทั้งหลายก็จะจากกัน มีความรู้สึกเป็นสุขในการจาก มีความรู้สึกเป็นสุขในการอยู่ และมีความรู้สึกเป็นสุขในการปฏิบัติ ขอความสำเร็จในการทำงานที่เธอทั้งหลายคิดและปรารถนา จงเร่งทำให้เสร็จ แล้วจงเร่งทำตามความคิด ความรู้สึก และจงพบความสำเร็จทุกทีพาราตริกกาล

๗. สรุปคำสอน ๒ เดือน

ที่มา หลวงปู่ได้นำพระภิกษุสามเณร ซึ่งบวชอุทิศถวาย
เป็นพระราชกุศล เนื่องในมหามงคลสมัยครบรอบ
๖๐ พรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
จำนวนประมาณ ๖๐ รูปไปรุดงค์และอยู่ปริวาส
กรรม ณ เขาลำสิงโตทอง จังหวัดราชบุรี เป็นเวลา
๒ เดือน

บทความนี้เป็นสรุปคำสอน ที่ท่านแสดงแก่พระ
ภิกษุสามเณรและอุบาสกอุบาสิกา เมื่อคืนวันที่ ๒๘
มกราคม ๒๕๓๐

ตอนที่ ๑ *ปล้นพระ*

สำหรับวันนี้ต้องขอใจพวกเราทั้งหลายที่มาปล้นพระ ใช้คำว่า
“มาปล้น” เพราะมาปล้นความดี มาแบ่งเบา มารับเอาความดีของพระ
ทั้งหลาย ไปเป็นสรณะเป็นที่พึ่ง เป็นเครื่องยึดถือ และถือว่ารู้จักปล้น
การมาปล้นครั้งนี้ เรียกว่ามาด้วยกุศล คือ ความฉลาด กุศลแปลว่า
ความฉลาด พวกเราก็มีความฉลาดที่จะเลือกมาปล้นอริยทรัพย์จากพระ
เพราะพระ แปลว่า ผู้ประเสริฐผู้บริสุทธิ์ ผู้สะอาดและผู้เยี่ยมยอด
พวกเราทั้งหลายจึงได้ชื่อว่า มาด้วยความฉลาด แล้วก็มาปล้นเอา
ความประเสริฐบริสุทธิ์เยี่ยมยอดของบรรดาพระภิกษุทั้งหลายในพระ
ศาสนา นำเอาไปเป็นสรณะเป็นที่พึ่ง ที่เคารพนับถือเป็นสิ่งปฏิบัติ เป็น
หนทางในการดำเนินชีวิต ก็ถือว่าพวกเรา รู้จักปล้นอริยทรัพย์ ซึ่งเป็น
ทรัพย์อันมีค่ามหาศาล ทรัพย์ชนิดนี้สามารถคงทนอยู่ได้ตลอดกาล
ตลอดสมัย และโดยเฉพาะเป็นทรัพย์ที่พิเศษ เป็นทรัพย์ที่องค์สมเด็จพระ
ศาสดาทรงบอกว่า เป็นอริยทรัพย์ชั้นยอด

พระองค์ได้ทรงให้ทรัพย์ชนิดนี้แก่พระราชบุตรของพระองค์ คือ
พระราหุลกุมาร พระนางเจ้าพิมพาให้พระลูกชาย คือ ราหุลกุมาร
มาทูลขอทรัพย์ ซึ่งชุมทองทั้ง ๕ ที่เกิดพร้อมพระศาสดา คือ เจ้าชาย
สิทธัตถะ ชุมทองทั้ง ๕ นี้ เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะหรือพระมหาบุรุษ

หรือพระศาสดาอุบัติขึ้นมาในโลก ก็บังเกิดขุมทองทั้ง ๕ ขึ้น ไม่ว่าใครจะหยิบ จะใช้ จะเอาอะไรตวงขุมทองทั้ง ๕ นี้ไม่มีวันหมด ไม่มีวันหาย ไม่มีวันสูญสลาย อยู่จนกว่าชั่วกัลปาวสาน ตลอดชีวิตของพระศาสดา พระนางเจ้าพิมพาทราบความเรื่องนี้ จึงใช้พระราชบุตรคือราหุลมาขอทรัพย์ ขอสมบัติจากเสด็จพ่อ คือ พระศาสดา

องค์สมเด็จพระจอมไตรทรงเห็นว่าถ้าพระองค์จะมอบขุมทองทั้ง ๕ มอบพระราชสมบัติทั้งหลายให้ ก็ไม่สามารถทำให้พระราหุลกุมารหรือราชโอรสไม่ตายได้ ไม่สามารถจะทำให้ราหุลกุมารหรือราชโอรสมีอากาศเป็นสุขได้ตลอดกาลตลอดสมัย ต้องมีอาการเวียนว่ายตายเกิดต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตาย เพราะความผูกพันยึดมั่นในทรัพย์สมบัติทั้งหลาย เมื่อตายไปแล้ว สิ่งทั้งหลายเหล่านั้นไม่สามารถนำติดตัวไปได้แม้แต่น้อยนิด พระองค์ก็ทรงห้ามราหุลเสีย พระองค์ทรงบอกว่า “ถ้าเธออยากได้ทรัพย์ จงตามเรามา” เมื่อเสด็จถึงนิโครธาราม พระศาสดาทรงเทศนาอริยทรัพย์ ๗ ประการให้แก่ราหุลกุมารผู้มีดวงตาเห็นธรรม แล้วก็ทรงใช้ให้พระสารีบุตรเป็นอุปัชฌาย์ บวชพระราชบุตรเป็นสามเณร เมื่อราหุลกุมารเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาแล้ว มีความขยันหมั่นเพียร เล่าเรียน ท่องปันทรงจำพระธรรมวินัย โดยเฉพาะได้รับการยกย่องจากพระศาสดาว่า เป็นผู้มีความรู้ เป็นผู้ขยันการเรียนของราหุลกุมารถึงขีดสุด เมื่ออายุได้เข้าวัยบวชเป็นพระภิกษุ ก็สามารถสำเร็จเป็นพระอรหันต์ นี่เป็นอริยทรัพย์ที่เสด็จพ่อมอบให้แก่ลูก

เพราะฉะนั้น พวกเราทั้งหลายในวันนี้ก็ถือว่ามาปล้นทรัพย์มาปล้นอริยทรัพย์ของพระ ไม่ใช่มาปล้นฉัน แต่เป็นของพระทั้งหลายที่นั่นล้อมวงกัน เพราะท่านทั้งหลายเหล่านี้เป็นผู้บริสุทธิ์เรื่องศีล ทำไม

ถึงว่าอย่างนั้น เพราะว่าท่านทั้งหลายเหล่านี้ที่พวกเราเห็นหน้า ท่านผ่านการชำระล้างมลทินในเรื่องศีลตลอดระยะเวลา ๑๐ วัน ๑๐ คืน เพราะฉะนั้น ถือว่าท่านได้ชำระล้างจิตใจให้ใสสะอาด ทำศีลให้บริสุทธิ์ ทำการปฏิบัติให้ดีเป็นตัวอย่าง พวกเราก็ถือว่ามาแบ่งเบามาเอาความบริสุทธิ์ ความใสสะอาด ความดีของบรรดาพระสงฆ์ทั้งหลายที่นั่นล้อมวงพวกเรา นำเอาไปประพฤติปฏิบัติ เอาไปใช้และเป็นตัวอย่าง เป็นสวัสดิมงคล

ตอนที่ ๒ มงคล

พวกเราทั้งหลายที่มาทันการฟังสวดมงคล ๓๘ ประการ มี ๑ ในมงคล ๓๘ ว่า “สมณานัญจะ ทัสสะนัง” การได้ทัศนเห็นสมณะ ถือว่านั่นเป็นมงคลอันสูงสุด สมณะในที่นี้หมายถึง นักบวชในพระพุทธศาสนา ทำไมพระศาสดาจึงสอนว่า การทัศนเห็นสมณะหรือนักบวชในพระพุทธศาสนาเป็นมงคล เพราะว่าเมื่อเราเห็นสมณะหรือนักบวชหรือพระในพระพุทธศาสนา เราก็สามารถเอาพระ เอานักบวชในพระพุทธศาสนาเป็นครูบาอาจารย์ เป็นเครื่องอบรมสอนจิตใจ ทำให้อย่างน้อยๆ เราก็เป็นผู้มีศีล เริ่มต้นเราก็ได้ศีลจากสมณะ นี่ถือว่าเป็นมงคล เมื่อได้ศีลแล้ว ศีลแปลว่าปกติ เราก็มีกาย มีวาจาปกติ ต่อมาเราก็ได้รับประโยชน์จากสมณะคือใจก็ปกติด้วย จากการอบรมท่องปณานา เจริญสมาธิ ก็ได้จากสมณะอีกเหมือนกัน เมื่อได้สมาธิจากสมณะแล้ว ต่อมาเราก็มีตัวปัญญา เมื่อสมาธิเกิด ปัญญา ก็ตามมา เมื่อมีปัญญาเกิดขึ้น ปัญญาทำให้รอบรู้ในกองสังขาร ไม่ติด

ไม่ผูกพัน ไม่ยึดมั่นในสิ่งที่เกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วดับไป โดยเฉพาะสังขาร คือขันธ์ ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ สิ่งทั้งหลายเหล่านี้เป็นบ่อเกิดแห่งความทุกข์ ความทุกข์คือความทนได้ยาก เป็นบ่อเกิดแห่งความทรมาน เป็นบ่อเกิดแห่งความอึดอัดขัดเคือง เมื่อเรามีปัญญารู้แจ้งแทงตลอด ว่าอะไรเป็นบ่อเกิดแห่งความทุกข์ เราก็ไม่ผูกพัน ไม่ยึดมั่น ไม่ถือว่านั่นเป็นเรา เป็นของเรา นั่นตัวกูเป็นของกู เมื่อหมดจากความผูกพัน หมดจากความยึดมั่น จิตก็เบาโปร่งสบาย กายก็สะอาดบริสุทธิ์ เมื่อกายสะอาดบริสุทธิ์ ความวางของใจ ความบริสุทธิ์ของจิต ความบริสุทธิ์ของกายก็เกิดขึ้น เมื่อมันเกิดขึ้น พระพุทธเจ้าตรัสว่านั่นแหละเป็นพระนิพพาน เพราะพระนิพพานแปลว่าความสงบก็ได้ ความเยือกเย็นก็ได้ แปลว่า ความบริสุทธิ์ก็ได้ เพราะฉะนั้น เราจะเห็นว่าพระศาสดาทรงตรัสมงคลไว้ว่า “สมณานัญจะทัสสะนัง การได้เห็นสมณะเป็นมงคลอันสูงสุด” นั่นเป็นมงคลด้วยประการฉะนี้ ด้วยประการที่เราสามารถกระทำอย่างสมณะได้

ที่นี้การที่จะเป็นมงคลหรือไม่เป็นมงคล ต้องดูว่าเราทำถูกต้องหรือไม่ พวกเราทั้งหลายมักจะมีความรู้สึกว่ามงคลเกิดขึ้นภายนอกทั้งนั้น อย่างเมื่อครูนี้นั้น พากันเอาไอ้โน่นมาให้ ไอ้นี้ก็มาให้ ฉันก็แกล้งบ้าตามพวกเราไป ก็เลยบ้าใหญ่ เลยบ้าตามกันหมด เอาธูปมาให้ เสก เอาเทียนมาให้เป่า เอาธูปมาให้ผูก อะไรก็ไม่รู้ เอาไม้มาให้ปลุก เสก ไม่รู้ว่าปลุกไว้ตีบาลใคร รวมความแล้ว เราถือว่สิ่งทั้งหลายรอบกายภายนอกเป็นมงคล จะเป็นมงคลได้อย่างไร ถ้าไม่อันนั้นมันวางอยู่เฉยๆ มันก็คือไม้ ความวิเศษของมันก็ไม่ได้มี แต่ถ้าหากไม้อันนั้นทำให้เราเป็นผู้กระทำความดีได้ เช่น รู้ว่าตัวเองทำชั่ว ก็ไม่นั้นหยิบขึ้นมาเคาะกบาลตัวเอง ๒ ที นั่นไม่มงคล ถ้ารู้ตัวเองว่าทำไม่ดี ก็มีความ

รู้สึกว่สิ่งทั้งหลายที่ว่เป็นมงคลภายนอกไม่ได้ช่วยให้อะไรดีขึ้นมาได้

รวมความว่คนจะดีจะชั่วอยู่ที่ตัวของเรา “สุทธิ อสุทธิ บัจจัตตัง ความบริสุทธิ์และไม่บริสุทธิ์ ขึ้นได้ด้วยตัวเอง” เมื่อเป็นดังนั้น พวกเราทั้งหลายจงอย่าคิดว่า สิ่งทั้งหลายรอบกายภายนอกเป็นมงคล การที่เราจะไปผูกพันยึดถือว่เชือกเป็นมงคล น้ำเป็นมงคล เทียนเป็นมงคล แม้แต่ผ้าคาดพุงฉันก็เป็นมงคล นี่ดีว่ามีผืนเดียว ตอนนีเหลือแค่ ๓ ผืน เหลือสังฆาฏิ จีวร และสบง ถ้าจะเอาก็กบอกจะได้ออดให้ ถ้าเราคิดว่มันเป็นมงคลและสามารถทำให้พวกเราเป็นคนดีขึ้นมาได้ ฉันอนุญาต แต่ถ้าหากพวกเรานำเอาไปแล้วยังทำให้พวกเราเป็นคนไม่ดี เป็นคนสำมะเลเทเมา เป็นคนชั่วช้าสามานย์ เป็นคนผิดศีลผิดธรรมผิดจารีตประเพณีผิดความรู้สึกของความเป็นผู้อยู่ของมนุษย์ปุถุชนธรรมดาสามัญแล้วละก็ ไอ้ที่เอาไปนั้นไม่เกิดประโยชน์อะไรขึ้นเลย ตรงกันข้าม มันรก แต่ถ้าหากพวกเราทำตัวดีแล้ว สิ่งที่เราไปก็สามารถทำให้เราเป็นมงคลยิ่งขึ้นกว่าเก่า มีชีวิตที่แจ่มขึ้น เบิกบานขึ้นกว่าเก่า มีความรู้สึกสุขกายสบายใจยิ่งขึ้นกว่าเก่า รวมความแล้วเราจะเป็นคนดีได้ อย่าคิดว่มงคลภายนอก ทำให้เราดี อย่าคิดว่ผ้าคาดพุงของฉันจะทำให้คนทั้งหลายเป็นคนดี มีธรรม มีทรัพย์สมบัติ อาหารการกิน อุดมสมบูรณ์ ถ้าเราขี้เกียจ ผ้าคาดพุงของฉันก็จะบันดาลให้มีเงินมีทองขึ้นมาไม่ได้ คนที่อุปนิสัยไม่เอาไหน ผ้าคาดพุงของฉันก็จะทำให้มีเมตตา ผู้ใดเข้ามาคบหาสมาคมก็ไม่ได้ รวมความแล้ว ดีและไม่ดี ชั่วไม่ชั่ว เลวหยาบละเอียดทำได้ด้วยตัวเอง พวกเราจงเข้าใจ

ตอนที่ ๓ ละเมียดศีล

วันนี้ต้องขออนุญาตสรุปรวบยอดการสอน ตั้งแต่ ๒ เดือนที่ฉันรับภาระหน้าที่อบรมพระ ครั้งแรกได้สอนเรื่องศีล เพราะศีลแปลว่าปกติ พระจะอยู่ได้หรือไม่ได้ ทรงตัวเป็นพระได้สมบูรณ์แบบหรือไม่สมบูรณ์แบบ พวกเราทั้งหลายจะทรงความเป็นมนุษย์ได้เพราะอาศัยศีล ศีลของพระ ๒๒๗ อภิสมาจาร ๓๐๐ เป็น ๕๐๐ กว่าข้อ ศีลของเณร ๑๐ ซี ๘ ฆราวาส ๕ รวมความแล้ว ทั้งศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ แปลว่าความปกติทั้งนั้น ก็ได้สอนเรื่องศีลของพระ ได้อบรมให้พระได้รู้จักวิธีการปฏิบัติ อยู่ด้วยความสุขในเรื่องของศีล และได้เล่าเรื่องอุทาหรณ์สอนใจเรื่องความผิดศีลให้ทุกท่านได้ฟังอยู่เรื่องหนึ่งก็คือเรื่อง**พระมหากบิลภิกขุ**

ฉันเล่าไว้ตอนนั้นว่าครั้งสมัยพุทธกาลอันมีนามว่าพระมหากัสสป พระพุทธเจ้าอันมีนามว่าพระมหากัสสป ซึ่งก่อนพระพุทธโคดมองค์ปัจจุบันท่านได้เกิดอุบัติขึ้นในโลก เมื่อปลายรัชสมัยของพระองค์ก็มีพี่น้อง ๒ คน กุลบุตร ๒ คน เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา เพราะอาศัยที่เห็นเขามาบวช เป็นพระอรหันต์ และเหาะเหินเดินอากาศได้ ก็อยากจะทำอย่างนั้น อยากจะเหาะได้บ้าง เมื่อเข้ามาบวชแล้วใหม่ๆ ๕ พรรษาแรกทำความดีตลอด ไม่มีข้อยกเว้น กิจวัตรอะไรต่ออะไร พระอุปัชฌาย์อาจารย์ ปฏิบัติไม่มีการบกพร่อง สุดท้ายพรรษาที่ ๕ ผู้เป็นพี่และน้องก็มาปรึกษากันว่า กิจอันใดในศาสนาที่เรายังไม่ได้ทำ ก็พากันไปกราบถามพระอุปัชฌาย์ ท่านก็บอกว่า “กิจในศาสนานี้มีอยู่ ๒ อย่างที่เรายังไม่ได้ทำ คือปฏิบัติกับปริยัติ” ปฏิบัติกับปริยัติเป็นกิจสำคัญ ๒ อย่างในพระศาสนา

ฝ่ายน้องชายอันมีนามว่าพระกบิลภิกขุ ผู้พี่ชายมีนามว่ากบิลติสสะภิกขุ น้องนั้นคิดว่าตัวเองหนุ่ม ยังมีกำลังวังชา สามารถที่จะเรียนรู้ท่องบ่น ทรงจำ อะไรๆ ได้สบาย ท่านก็เลยกลับมาเรียนวิชาการท่องบ่นทรงจำที่เรียกว่าปริยัติ เล่าเรียนท่องบ่นทรงจำเพราะเห็นยังหนุ่มอยู่ยังไม่จำเป็นต้องไปหลัดตาทำสมาธิ เพราะการหลัดตาทำสมาธิเป็นเรื่องของคนแก่ นี่ความประมาทเกิดขึ้น ฝ่ายกบิลติสสะภิกขุผู้พี่ชาย เห็นว่าตัวเองมีกำลังน้อย แก่แล้วใกล้จะตายแล้ว ก็ขอเรียนการปฏิบัติคือสมณะและวิปัสสนา เมื่อทั้งสองพี่น้องเล่าเรียนตามความปรารถนาแล้ว พี่ชายเรียนกรรมฐานจากอาจารย์ก็เข้าไปอยู่ในป่าไกลออกไปจากตัวเมืองประมาณ ๓๐ โยชน์ ในป่าไม้สะแก

น้องชายนั้นพยายามท่องบ่นทรงจำพระธรรมวินัยจนสำเร็จเป็นพระมหา พระมหาแปลว่า พระใหญ่ มหาแปลว่าใหญ่ มีความรู้อันยิ่งใหญ่ ธรรมะ ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นรัฐหมด เรียนได้หมด แต่ทำไม่ได้หมด รัฐหมด เรียนหมด จำหมด ทำไม่ได้หมดเลย แล้วก็เมื่อเรียนแล้ว รู้แล้ว จำได้แล้ว ไม่ยอมทำ แล้วไปบิตพลิว ไปลวงเกินปรามาสคำสอนของพระศาสดา ว่าพระพุทธเจ้าสอนมาแต่อดีตข้อนี้ผิด ที่ถูกต้องเป็นอย่างนี้ นี่ รู้แล้วหยิ่ง แล้วยังบอกว่าสิ่งที่พระทั้งหลายพูดกันอยู่ สอนกันอยู่ในเวลานี้ก็ผิด ที่ถูกต้องเป็นคำพูดของฉัน เพราะฉันรู้มากกว่าใครๆ ทั้งหมด ธรรมะ ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นฉันจำได้หมด ฝ่ายพี่ชายเมื่อเรียนธรรมะ วิปัสสนากรรมฐาน ไม่นาน ๗ วันก็สำเร็จอรหันต์ ท่านก็ปฏิบัติอุตมสุข คือมีความสุขอยู่ในป่าไม้สะแกนั้น ไม่ได้มาสนใจโลกภายนอก

ฝ่ายน้องชายก็เย่อหยิ่งจองหอง ทรงอวดดี พุดจาติเตียน

บิดเบือน ธรรมะหรือคำสอนของพระศาสดาอันมีนามว่าพระมหากัสสป
ประชาชนและชาวบ้านทั้งหลายเห็นพระกบิลภิกขุพูดเก่ง สอนเก่ง แต่
ทำไม่ได้เก่ง ความเชื่อเกิดขึ้นให้ลบล้างการกระทำมากมาย สุดท้ายพระ
กบิลภิกขุลืมตัวเอง ทรงตัวเอง เยอหยิ่ง และว่ากล่าวล่วงเกินพระ
ต่างๆ นานา ผลสุดท้ายแม่และน้องสาวของพระกบิลภิกขุก็เข้ามาบวช
ในพระศาสนาอีก เพราะเห็นว่าลูกชายคนเล็กมีลบล้างการกระทำมากมาย
ในขณะที่บวช ก็เข้ามาบวชบ้าง บวชแล้วพากันติเตียนด่าว่าพระอื่นๆ
ซึ่งไม่เชื่อฟังพระลูกชาย พระพี่ชายคือกบิลภิกขุ เมื่อทำอย่างนั้นนานๆ
ทำอย่างนี้บ่อยๆ ทำอย่างนี้เป็นนิสัย พระในวัดนั้นเตือนไม่ฟัง ว่า
ไม่ฟัง ก็กลายเป็นเรื่องขึ้น เอาเรื่องเหล่านี้ไปฟ้องกบิลตัสสะภิกขุ พระ
เถระซึ่งเป็นพี่ชายใหญ่ อาศัยอยู่ในป่าไม้สะแก ท่านเป็นอรหันต์ ท่าน
ทราบเข้าก็เหาะมาทางอากาศ มาเตือนว่า “ดูก่อน อวุกโสกบิล การที่เธอ
ทำอย่างนี้ไม่ถูกต้อง การที่เธอจะมาบิดเบือนพระศาสนาด้วยความรู้
ของเธอไม่ถูกต้อง เธอรู้ต้องทำได้ด้วยจึงจะถูกต้อง” ฝ่ายน้องชายได้ยิน
พี่ชายมาว่าอย่างงั้น เตือนให้สติอย่างนั้น ก็หันมาด่า ตวาดตาเขียวว่า
“ท่านนี้โง่งมขยอย่างกับควายไถนา เรียนก็ไม่เรียน ท่องก็ไม่ท่อง รู้
ก็ไม่ได้รู้ ไปนั่งหลับตาเฉยๆ แล้วบังอาจมาว่าข้าพเจ้าอีก” พระอรหันต์
เจ้าพี่ชายเมื่อได้ฟังน้องชายว่าอย่างนั้นก็ได้ถือโทษโกรธ ท่านก็กลับ
เตือนถึง ๓ ครั้ง พระกบิลภิกขุก็ไม่ยอมเชื่อฟัง จนถึงกาลวิบัติของ
พระมหากบิลภิกขุ

เมื่อกาลวิบัติมาถึงตายลง พระมหากบิลภิกขุตกอเวจีมหานรก
หนึ่งพันพุทธันดร อาการถกอเวจีมหานรคนี้นี้มากมายมหาศาล เป็น
ความทุกข์ทรมาน แล้วแม่และน้องสาวก็ตายตามลงไปด้วย เพราะช่วย
กันด่าพระ ตกอเวจีมหานรกเหมือนกัน แต่อาศัยอำนาจเศษกรรมบารมี

ที่พระกบิลภิกขุบวช ๕ พรรษาแรกทำความดี จึงทำให้กบิลภิกขุกลับ
มาเกิดก่อนแม่และน้องสาว แต่อาการเกิดครั้งนี้ เกิดในศาสนาของ
พระองค์สมเด็จพระศาสดา อันมีนามว่าสมณโคตม คือพระพุทธเจ้า
องค์ปัจจุบัน แต่มีได้เกิดเป็นคน มีได้เกิดเป็นมนุษย์ แต่เกิดเป็น
สัตว์เดียรัจฉาน เกิดเป็นปลาสีทอง มีนามว่าสุวรรณมัจฉา (ปลาทอง)
ปลาทองก็มาเวียนว่ายอยู่ในแม่น้ำอจิรวดี ครั้งนั้น ลูกชายชาวประมง
๕๐๐ เป็นวันแรกที่ท่านทั้งหลายทั้ง ๕๐๐ นี้ จะเริ่มต้นจับปลาเป็น
ปฐมฤกษ์ เด็กๆ รุ่นๆ ว่ายหนุ่มทั้ง ๕๐๐ คนก็ลากแห ลากอวน นั่งเรือ
ออกไปจับปลาในแม่น้ำอจิรวดี วันนั้นทั้งวันไม่ได้ปลาอะไร จับได้ปลา
ตัวเดียว คือ สุวรรณมัจฉาหรือปลาสีทอง รูปร่างใหญ่โตและตัวเหลือง
เป็นทอง ก็เอามาให้พ่อและแม่ด้วยความดีใจ พ่อแม่ทั้ง ๕๐๐ ก็
พิจารณาว่า ปลาตัวนี้ถ้าเรากินก็แค่อิ่ม ถ้าเอาไปขายราคาก็ไม่มาก อย่า
กระนั้นเลย เราจะเอาไปถวายพระเจ้าแผ่นดินคือพระเจ้าพิมพิสาร ชาว
ประมงทั้ง ๕๐๐ ก็นำเอาปลาไปถวายพระเจ้าแผ่นดิน

เมื่อพระเจ้าพิมพิสารเห็นปลาสีทองเข้าก็มีความรู้สึกว่ ปลา
พันธุ์นี้เราไม่เคยเห็นในโลก ไม่เคยเห็นในชาตินี้และในชีวิตนี้ เพิ่งจะ
มาเห็นนี้แหละ จึงเรียกมหาอำมาตย์ประชุมถาม ทั้งหลายเหล่านั้นก็
ไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นปลาพันธุ์อะไร พระเจ้าพิมพิสารก็นึกว่า ใน
โลกนี้ไม่มีอะไรที่พระศาสดาไม่รู้ ท่านก็นำเอาปลาสีทองใส่เรือ เข้าไป
ในเวฬุวนาราม เพื่อจะไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ให้พระศาสดาบอกว่าปลา
พันธุ์นี้เป็นพันธุ์อะไรกันแน่ ทำไมร่างกายสีทองสวยงามอย่างนี้

พระศาสดาตอนนั้นประทับอยู่ในเวฬุวนาราม มีพระสงฆ์ทั้งนั้น
ห้อมล้อมอยู่มากมาย มีประชาชนรวมกันอยู่มากมาย เมื่อได้เห็น

พระเจ้าพิมพิสารพาเอาปลาเข้ามาเผ้า ท่านก็นั่งนิ่งๆ เฉยๆ พระเจ้าพิมพิสารก็กราบทูลว่า “มันเต ภควา ข้าแต่องค์สมเด็จพระศาสดาผู้เจริญ บัดนี้ข้าพระพุทธเจ้าอยากจะทูลถามพระองค์ว่าปลาที่ของนี้มีนามว่าอะไร ชื่ออะไร อยู่ที่ไหน เกิด ณ แห่งหนตำบลใด พระเจ้าข้า” พระศาสดาทรงรู้ว่าปลาที่ของนี้มาจากเมืองนรก มาจากอเวจีมหานรก มาจากชาติกำเนิดของกบิลภิกขุ ด้วยการทำกรรมอย่างหนัก แต่พระองค์ไม่ทรงตอบ พระองค์ต้องการให้ปลาที่ของเป็นผู้ตอบเอง ท่านก็เอื้อนเอ่ย พุทธพจน์เป็นวาทว่า “ดูก่อนสุวรรณมัจฉา ปลาทอง เธอมาจากไหน” เมื่อปลาที่ของ ได้ฟังพุทธพจน์ถนัดดังนั้น ก็ทูลตอบว่า “มันเต ภควา ข้าแต่องค์สมเด็จพระศาสดาผู้เจริญ ข้าพระพุทธเจ้ามีนามว่ากบิลภิกขุ หรือสุวรรณมัจฉา (ปลาทอง) มาจากอเวจีมหานรกพระเจ้าข้า” พอจบคำพูดเท่านั้น กลิ่นปากของปลาที่ของก็เหม็นตลบอบอวลไปทั่วเวฬุวนาราม คนในนั้นต้องเอามือปิดปากปิดจมูกไม่กล้าจะดมกลิ่นปาก เพราะว่ากลิ่นปากเหม็นอย่างกับซากศพซึ่งตายไปแล้ว ๑๐ วัน ๑๕ วัน กำลังเฝ้าขึ้นอืดด้วยบุรพกรรมที่สุวรรณมัจฉาหรือกบิลภิกขุทำพระ และโดยเฉพาะเพราะเป็นพระอรหันต์ด้วย พี่ชายของตนเป็นพระอรหันต์ คำว่าใส่ร้ายพระ ก็เลยทำให้ตัวเองมีกลิ่นปากเหม็น

เมื่อสุวรรณมัจฉา (ปลาทอง) ทูลพระศาสดาอย่างนั้น พระองค์ก็ถามต่อไปว่า “เธอตายด้วยกรรมอันใด” สุวรรณมัจฉาก็เล่าให้ฟัง ด้วยกรรมที่ดำพระ ด้วยบุรพกรรมนั้นก็เลยทำให้ตกอเวจีมหานรกอยู่เป็นพันพุทธันดร เสร็จเรียบร้อยแล้วก็มาเกิดในศาสนานี้เป็นปลาที่ของ และเวลานี้แม่และน้องสาวก็ยังไม่ได้กลับมาเกิดยังอยู่ในอเวจีอยู่ ผลสุดท้ายพระศาสดาก็ถามว่า “พี่ชายของเธอเล่า เวลาที่อยู่ที่ไหน” สุวรรณมัจฉา (ปลาทอง) ก็บอกว่า “พี่ชายของข้าพเจ้าเวลานี้สำเร็จเป็นอรหันต์ เข้าสู่

แดนพระนิพพานแล้ว พระเจ้าข้า” ในขณะที่ปลาที่ของกราบทูลพระศาสดานั้นก็เกิดมีความน้อยเนื้อต่ำใจ มีความรู้สึกเป็นทุกข์ทรมานใจว่าเราบวชพร้อมกันแต่ไม่สามารถทำดีได้เหมือนกับพี่ชาย เกิดความน้อยเนื้อต่ำใจ เอาหัวกระแทกกาบเรือตายลงไปในขณะที่นั้นอีกครั้ง

เมื่อสุวรรณมัจฉา (ปลาทอง) ฆ่าตัวตายด้วยความน้อยเนื้อต่ำใจ เอาศีรษะพาดกับกาบเรือตายในขณะที่นั้น พระเจ้าพิมพิสารก็กราบทูลพระศาสดาถามว่า “เวลานี้ปลาที่ของตายแล้ว ไปไหนพระเจ้าข้า” องค์สมเด็จพระศาสดาก็เลยเนรมิตด้วยอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ให้ประชาชนและพระทั้งหลายได้เห็นจิตวิญญาณของสุวรรณมัจฉาหรือกบิลภิกขุ กลับลงไปเกิดในอเวจีมหานรกอีกครั้งหนึ่ง และพระองค์ทรงเปล่งพุทธอุทานว่า การปฏิบัติในโลกนี้ ถ้ามีจิตอันเศร้าหมอง แปลเป็นภาษาบาลีว่า จิตเตสังกิลิฏฐะ ทุกคติ ปาฎิกังขา บุคคลทั้งหลาย สัตว์ทั้งหลายเมื่อก่อนจะตายจิตเศร้าหมอง ย่อมนำไปสู่อบายภูมิคือทุกคติ เหมือนอย่างสุวรรณมัจฉา (ปลาทอง) นี้ เธอทั้งหลายจงดูเป็นตัวอย่าง

ฉันได้สอนพระทั้งหลายให้ตั้งใจมั่นหมายรักษาศีล ความจริง การดำพระในพุทธศาสนานั้นปรับเป็นอปฏิบัติปาจิตตีย์ และการมีชีวิตอยู่ที่ไม่เรี่ยน หรือเรี่ยนท่องบ่นทรงจำพระธรรมวินัยแล้วบิตเบือนพระศาสนาก็เป็นอปฏิบัติปาจิตตีย์ อปฏิบัติปาจิตตีย์ทำให้ออเวจีมหานรก เพราะอย่างนั้นเดือนแรก วันแรกในเดือนแรกก็สอนพระเรื่องศีล ให้พระมีความรู้สึกสำรวมในเรื่องของศีล ว่าโทษของการละเมิดศีล ก็เหมือนกบิลภิกขุ

ตอนที่ ๔ (สุภกรรมฐาน

ต่อมาฉันก็สอนพระทั้งหลายให้รักปฏิบัติกรรมฐาน เรื่องอสุภกรรมฐาน เล่าถึงเรื่องของนางสิริมา และเล่าถึงเรื่องของพระใหม่ผู้หลงรักนางสิริมา ความมีอยู่ว่า ครั้งหนึ่งในเมืองพาราณสี มีลูกชายนายช่างทอง เห็นชาวบ้านเขาเห็นอรหันต์เหาะได้ ก็อยากจะเหาะกับเขาบ้าง อยากจะบวชเข้ามาเป็นอรหันต์กับเขาบ้าง ทั้งๆ ที่ตัวเองก็เป็นคนรูปสวย รวยทรัพย์ เป็นคนสุดหล่อ เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาก็เจตนาอยากเป็นอรหันต์ อยากเหาะ เมื่ออยากเหาะก็เข้ามาบวชเป็นพระใหม่ปฏิบัติศาสนกิจอยู่กับพระศาสดา และพระสงฆ์ทั้งนั้นในเวฬุวนาราม ครั้งนั้นเป็นวันที่พระใหม่บวชเข้ามาได้ไม่นาน ประมาณ ๑๐ กว่าวัน ออกมารับบิณฑบาต เดินผ่านปราสาทของนางสิริมา

ความจริงคำว่าสิริมา แปลว่า หญิงผู้มีรูปร่างสวยงาม นางสิริมาเป็นน้องสาวของท่านหมอชิวโกมารัก และโดยเฉพาะด้วยบุรพกรรมที่นางดำพระอรหันต์ที่เป็นภิกษุณีในอดีตชาติ ที่บัววน้ำมากเปื้อนผ้าของนาง สมัยนั้นนางบังเกิดเป็นหญิงดรูณีวัยรุ่น เมื่อเห็นว่าน้ำมากที่ภิกษุณีบัววน้ำมาเปื้อน ก็เลยดำออกมาว่า “นางหญิงแพศยา คนใดนะบังอาจบัววน้ำมากมาเปื้อนผ้าของเราได้” ด้วยบุรพกรรมอันนั้น ทำให้นางสิริมาต้องตกอเวจิมทานรกไม่รู้จักผุดจักเกิด แต่ด้วยความดีที่มีมาสร้างสมอบรมมาก่อน จึงทำให้นางสิริมาเกิดขึ้นเป็นน้องสาวของหมอชิวโกมารัก เป็นคนเกิดในตระกูลสูง เป็นคนรูปสวย แต่ด้วยบุรพกรรมในอดีตที่ดำภิกษุณีที่เป็นอรหันต์ว่าหญิงแพศยา จึงทำให้นางไขว่คว้ามีความแสวงหา เกิดมาอายุเพียง ๑๐ กว่าขวบก็เป็นหญิงโสเภณีเสียแล้ว

คิดว่าอาชีพนี้เป็นอาชีพที่มีเกียรติ หมอชิวโกมารักก็ไม่ได้ทำอะไร เมื่อน้องสาวอยากจะทำอาชีพนี้ก็ตามใจ สุดท้ายนางก็ได้เป็นหญิงโสเภณีสมความปรารถนาและสมกับกรรมที่นางดำพระภิกษุณีไว้ เมื่อนางได้เป็นหญิงโสเภณีแล้ว นางก็เป็นหญิงที่มีรูปสวย และมีค่ามากในเมืองพาราณสี สมัยก่อนใครจะนอนกับนาง ๑ คืนต้องเสียถึง ๑๐๐๐ กหาปณะ ๑๐๐๐ กหาปณะ สมัยก่อนเทียบกับสมัยนี้ก็เป็นล้านบาท ต้องเสียเงินเป็นล้านบาทต่อหนึ่งคืน เรียกว่านางเป็นคนมีค่ามาก และต้องจ้องคิวกันยาวเหยียดที่จะได้นอนกับนาง

วันนั้นพระใหม่ออกบิณฑบาต ซึ่งเป็นวันที่นางสิริมาป่วยมีอาการร่อแร่แล้ว ด้วยบุรพกรรมตามมาทันแล้ว นางก็มีใจบุญใจกุศล นางสิริมานี้สำเร็จเป็นพระโสดาบันทุกๆ ที่นางเป็นหญิงโสเภณี เป็นพระอริยะเจ้าเบื้องต้นในพระศาสนานี้ เพราะอะไร เพราะนางเป็นผู้มีศีลทำบริสุทธิ์ นางไม่ได้ไปแย่งผัวใครมา ไม่ได้ไปแย่งลูกใครมา ทุกคนมาด้วยความสมัครใจ และนางก็ไม่ได้ไขว่คว้า ไม่ได้ผูกพัน ไม่ได้ยึดมั่น ไม่ได้ทำผิดศีลข้อใดเลย โดยเฉพาะนางเป็นผู้มีความเคารพในพระพุทธเจ้า มีความเคารพในพระธรรม มีความเคารพในพระสงฆ์ และมีการปฏิบัติศาสนกิจครบถ้วนสมบูรณ์ จึงทำให้นางสำเร็จเป็นพระโสดาบัน พระโสดาบันนี้ยังมีราคะจริต ยังมีโทสะจริต ยังมีโมหะจริต แต่มีน้อยกว่า การมีโมหะจริตก็ไม่ทำให้ถึงขนาดหลงในสิ่งที่ไม่สมควรหลง การที่มีโทสะจริตก็ไม่ทำให้ถึงขนาดที่ต้องฆ่าสัตว์ได้ การที่มีราคะก็ไม่ถึงขนาดที่ต้องไปยื้อแย่งของคนอื่นเขา เพราะฉะนั้นพระโสดาบันมีราคะ โทสะ โมหะเบาๆ ใกล้เคียงหมด อย่างเช่นนางสิริมา เป็นต้น วันนั้นนางออกมาใส่บาตร พระใหม่พอเห็นนางสิริมาเข้า ว่าไอ้โฮหญิงคนนี้รูปสวยจริงๆ ไม่เคยเห็นเลย เราเป็นผู้มีอายุวัยรุ่น

เราก็เพิ่งเห็นคนสวยขนาดนี้ เกิดมีความหลงรักนางสิริมา วันนั้นนางสิริมาใส่บาตรแก่พระใหม่ พระใหม่ก็ไม่กล้าที่จะฉันท้าวนางสิริมาใส่ มีความรู้สึกที่ว่าข้าวของนางสิริมานี้สวยเหมือนกับรูปของนางสิริมา เก็บเอาไว้ให้ข้าวแห้งคาบาตร ไม่เป็นอันกินอันนอน นั่งมองแต่ข้าวของนางสิริมาตลอดเจ็ดวันเจ็ดคืน

อยู่ต่อมาไม่นานนางสิริมาเกิดอาการวิบัติคือตาย เมื่อนางสิริมาตายแล้ว พระเจ้าพิมพิสารทราบเข้าก็ทูลพระศาสดา จะเห็นว่านางสิริมามีเกียรติอันยิ่งใหญ่ขนาดตายแล้ว พระเจ้าพิมพิสารซึ่งเป็นพระมหากษัตริย์ยังต้องให้เกียรติ ถือว่าเป็นบุคคลสำคัญในประเทศ ขนาดเอาเรื่องนี้มาปรึกษากับพระพุทธเจ้าว่าจะทำอย่างไรกับศพของนางสิริมาดี พระศาสดาเมื่อได้ฟังดังนั้น ความจริงพระองค์รู้ว่า พระของพระองค์หลงรักนางสิริมาอยู่ แต่พระองค์ทรงเห็นว่ายังไม่เป็นกาลอันสมควรที่พระองค์จะทรงสอน ก็เลยปล่อยเอาไว้ก่อน รอให้นางสิริมาตายเสียก่อน เมื่อนางตายแล้ว พระเจ้าพิมพิสารมาทูล พระศาสดาก็บอกว่า “มหาบพิตรจงเก็บศพของนางสิริมาไว้ อย่าให้ใครไปแตะต้อง ไปรื้อนวายเอาผ้าคลุมไว้เฉยๆ” สาเหตุที่พระศาสดาตรัสสั่งดังนี้ เพราะว่าพี่ชายของนางสิริมาคือหมอชิวโกมารภัก เป็นหมอใหญ่แห่งโลก ท่านสามารถรักษาซากศพของน้องสาวไม่ให้เน่าไม่ให้เปื่อยได้ เพราะฉะนั้น พระศาสดาจึงตรัสสั่งไม่ให้ใครไปยุ่งกับศพของนางสิริมาเป็นอันขาด ต่อมาครบ ๗ วันศพที่มีร่างกายสวยงาม ร่างกายผุดผ่อง ก็เริ่มขึ้นอืด เทียวพอง พระศาสดาเมื่อได้รับคำรายงานจากพระเจ้าพิมพิสารว่า เวลานี้ศพของนางสิริมานั้นชักขึ้นอืด ส่งกลิ่นเหม็นแล้ว พระองค์ก็ตรัสเรียกพระอานนท์เข้ามาหา ตรัสสั่งว่า “อานนท์เธอจงไปป่าวประกาศกับพระในเวฬุวนารามว่า เราจักไปเยี่ยมนางสิริมา ใครจักไปกับเราบ้าง ก็จงไป”

พระอานนท์จึงป่าวประกาศในเวฬุวนารามว่า เวลาที่พระศาสดาจะเสด็จเยี่ยมนางสิริมา แล้วพระองค์ทรงสั่งให้พระเจ้าพิมพิสารนำเอาศพของนางสิริมาไปไว้ที่ห้องพระลานหลวง และให้พระเจ้าพิมพิสารป่าวประกาศเรียกให้ประชาชน มาดูรูปร่างของนางสิริมาซึ่งเป็นผู้หญิงรูปสวยประชาชนทั้งหลายยังไม่ทราบที่นางสิริมาตาย พระทั้งหลายก็ยังไม่ทราบเลยพากันมาดู เพื่อต้องการจะเห็นหญิงรูปงาม รวมทั้งพระใหม่ เมื่อได้ฟังพระอานนท์มาป่าวประกาศดังนั้น รีบลุกขึ้นนั่งสงบ ทรงจิ๋ว ล้างบาตร วันหนึ่งใดๆ เราต้องไปดูคนสุดท้ายของเราให้ได้ เพราะนอนชมด้วยพิชชี่เพราะความรักมาเจ็ดวันเจ็ดคืนแล้ว วันหนึ่งใดๆ ไข้เราหายแน่ๆ ก็ลุกขึ้นรีบล้างบาตร นั่งสงบ ทรงจิ๋ว แต่งตัวสุดหล่อ รั้งๆ ที่หัวล้าน เพื่อต้องการให้นางสิริมาหลงรัก เมื่อแต่งตัวเสร็จเรียบร้อย ก็ตามพระศาสดาไปดู

เมื่อไปถึง พระศาสดาก็ให้ประชาชนทั้งหลายแห่ล้อมมารอบตัวนางสิริมา แล้วพระองค์จึงตรัสกับพระเจ้าพิมพิสารให้ทหารประกาศว่า เวลานางสิริมามีชีวิตอยู่ พวกเธอทั้งหลายแย่งกันเข้าคิวเพื่อจะได้นางสิริมาเพียงคนเดียว เสียเงินตั้ง ๑,๐๐๐ กหาปณะ หรือเท่ากับ ๑ ล้านบาทในสมัยนี้ ตอนนี้อยู่ต้องการได้นางสิริมาบ้าง เรายกให้และเอาเงินแค่ ๑,๐๐๐ กหาปณะเท่านั้น ไม่ต้องเอาคืนเดียว ยกให้เลยเอาแค่พันเดียว ประชาชนทั้งหลายก็คิดว่าใครจะโง่เอาซากศพที่เขียวขึ้นอืดน้ำเหลืองไหลตาปลิ้น ลื่นจุกปาก มานอนกอดอยู่ มันก็งับัดชบ ทุกคนแบหน้า บู้ปาก สายหน้า ไม่สนใจ พระศาสดาให้ประกาศต่อไปว่า ใครต้องการนางสิริมา เงิน ๑,๐๐๐ กหาปณะนั้นเราไม่ต้องการ ยกให้ฟรีๆ เอาบ้างหรือเปล่า ยกฟรีก็ไม่เอา เมื่อยกฟรีประชาชนทั้งหลายก็ไม่เอา ใครจะโง่เอาศพไปไว้ในบ้าน ทั้งสวยก็สวยเถอะ แต่เวลานั้นมันโถมไป

แล้วนี่ ใครจะเอาศพเน่าๆ นี้มาไว้ในบ้าน สุดท้ายพระศาสดาก็ให้
ประกาศอีกว่า ใครต้องการร่างนางสิริมาบ้าง เรายกศพให้และยกเงิน
ให้อีก ๑,๐๐๐ กหาปณะ คนทั้งหลายก็ไม่ต้องการ พระองค์ที่หลงรัก
นางสิริมาก็บ่นปาก ตายแล้วสุดสวดยของเรา เวลาที่สุตโธรม นอนน้ำ
เหลืองไหล ตาปลิ้น ลิ้นจุกปาก นี่เรา เป็นอันว่าเราหลงรักความสวย
คือ รูปกายภายนอกที่มีหนังกำพำหุ้มอยู่

องค์สมเด็จพระจอมไตรทรงเห็นว่าเวลานี้ประชาชนทั้งหลาย
เกิดความสลดสังเวชภายในใจ ท่านก็รู้สึกเป็นสุขในการที่จะเทศน์โปรด
ได้ช่องก็บอกว่า เธอทั้งหลายจงดูสิริมาเป็นตัวอย่าง สังฆารทั้งหลายมี
เกิดขึ้นเป็นเบื้องต้น แปรปรวนในท่ามกลาง และแตกสลายในที่สุด
สมัยเมื่อนางสิริมามีชีวิตอยู่ มีร่างกายอันสวย ขาวสะอาด ผุดผ่อง
เป็นของเอย เวลานี้นางสิริมาตายแล้ว ขาดความรู้สึก ขาดจิตวิญญาณ
ขาดธาตุดิน ธาตุลม ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุทั้ง ๔ ที่เคยประชุมพร้อมกัน
ก็กลายเป็นแตกสลายหายไปหมด เวลานี้ร่างของนางสิริมากลายเป็น
น้ำเหลืองไหล ตาปลิ้น ลิ้นจุกปาก น้ำเหลืองเดือดปุดๆ ออกมาจาก
ช่องปาก ช่องจมูก ช่องหู ความจริงแล้ว เราหลงในรูปกายที่มีหนัง
กำพำหุ้มอยู่ แต่เมื่อหมดหนังกำพำ ฤกษ์หนังออก เมื่อหมด
ชีวิตินทรีย์ หมดความรู้สึก ก็กลายเป็นความเน่าเหม็น

ร่างกายของมนุษย์ในโลก เกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วก็ดับไป ร่างกาย
ของสัตว์โดยเฉพาะของพวกเราทั้งหลาย ที่ยืนอยู่ในเวลานี้ มีลักษณะ
เหมือนดังอุจจาระ มีความสกปรกโสโครกเป็นธรรมดาอาการอย่างนี้
ไม่ใช่เป็นของมาใหม่ แต่เป็นของเก่าที่อยู่ในกายของนางสิริมาเอง ซึ่ง
การที่นางสิริมาตาย ของเก่าชนิดนี้ก็ทำลายร่างกายออกมา ทำลาย

ผิวหนังที่เป็นส่วนบอบบางที่สุด ให้พวกเราได้เห็นความโสโครกสกปรก
เพราะฉะนั้น เธอทั้งหลาย จงอย่ายึดมั่น อย่าผูกพันในร่างกายของ
ตัวเอง และผู้อื่น สุดท้ายองค์สมเด็จพระศาสดาได้สอนกายคตานุสติ
กรรมฐานและจตุธาตุวิภูฐาน ๔ สอนว่าร่างกายทั้งหมด แม้แต่ร่างกาย
ของเราประกอบขึ้นด้วยธาตุทั้ง ๔ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ บุคคลที่เกิด
มาในโลกนี้อาศัยธาตุทั้ง ๔ ประชุมพร้อมกัน มีกรรมเป็นเครื่องนำจิต
วิญญาณมาให้ปฏิสนธิในร่างของสัตว์ ของเปรต ของอสุรกาย และ
ของมนุษย์ โดยเฉพาะของร่างนางสิริมา กรรมเป็นผู้นำจิตวิญญาณ
ของนางสิริมาเกิด เมื่อถึงเวลาแตกดับคือตายลง จิตหรือวิญญาณ
คือ ความรู้สึกก็ออกจากร่าง จิตเป็นผู้ควบคุมธาตุลม คนที่ตายไปแล้ว
จึงไม่มีลมหายใจเข้า และลมหายใจออก เพราะขาดผู้ควบคุม เมื่อ
ลมหายใจในร่างกายไม่มี ปกติลมเป็นผู้ควบคุมธาตุไฟ ไฟธาตุคือไฟ
ช่วยย่อยอาหาร ไฟที่ทำให้ร่างกายอบอุ่น ไฟทำให้ความรู้สึกในร่างกาย
มีความสุข อบอุ่นขึ้น เมื่อลมไม่มีในร่างกาย เพราะลมหายใจของคน
ตายไม่มี ไฟที่อยู่ในร่างกายก็ดับ

จะเห็นว่าคนที่ตายไปแล้ววันหนึ่ง สองวัน สามวัน ร่างกาย
เย็นชืด นี่ลักษณะพิสูจน์คำสอนพระศาสดา เมื่อไฟในร่างกายดับ ปกติ
ธาตุไฟเป็นผู้ควบคุมธาตุน้ำ น้ำซึ่งมีอยู่ถึง ๙๐ เปอร์เซนต์ ในร่างกาย
ไม่มีผู้ควบคุมให้เป็น น้ำเลือด น้ำเหลือง น้ำหนอง น้ำดี น้ำเสลด
และน้ำลาย เมื่อขาดผู้ควบคุมดังนั้น น้ำก็ทำการละลายดิน ก็จะทำให้
เห็นว่าคนที่ตายไปแล้ว ๓ วัน ๗ วัน น้ำเหลืองไหล ตาปลิ้น ลิ้นจุกปาก
น้ำเหลืองเดือดปุดๆ เมื่อน้ำละลายดิน ดินคือส่วนไหน ส่วนที่ผิวหนัง
ที่บอบบางคือ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง ตับ ไต ไล้ ปอด พุง กระดูก
สิ่งทั้งหลายเหล่านี้เป็นดิน สุดท้ายองค์สมเด็จพระศาสดาทรงจำแนก

แจกแจงให้ร่างกายเป็นธาตุทั้ง ๔ ธาตุลม คือลมหายใจเข้า ลมหายใจออก ธาตุน้ำ คือ น้ำเลือด น้ำเหลือง น้ำหนอง น้ำดี น้ำเสลด น้ำลาย ธาตุไฟคือไฟธาตุช่วยย่อยอาหาร ไฟในร่างกาย ไฟที่ให้ ความอบอุ่นแก่ร่างกาย ธาตุดิน คือ ผิวน้ำ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง กระดูก ตับ ไต ไข ปอด สิ่งเหล่านี้มีในร่างกายของพวกเราและมีในร่างกายของพวกเธอทั้งหลาย

สุดท้ายพระองค์ก็ทรงสรุปว่า เธอทั้งหลาย จงอย่ายึด อย่าผูกพัน อย่ำรัดรั้งในร่างกายของคนที่เรารักก็ดี ในร่างกายของเราที่ดี ร่างกายของบุคคลอื่นทั้งหลายในโลกนี้ก็ดี วัตถุธาตุทั้งหลายในโลก มีเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไป ไม่มีอะไรที่จะผูกพันยึดแน่นให้มั่นคง สิ่งทั้งหลายเหล่านี้เป็นของไม่จีรังยั่งยืน ไม่มั่นคง การที่จะมายึดผูกพันอยู่เป็น ความทุกข์ สุดท้ายในการสรุปคำสอน พระทั้งหลายเหล่านั้นสำเร็จเป็น อรหันต์ทั้งหมด และบรรดาประชาชนทั้งหลายมีประมาณหนึ่งแสนกว่า ก็บรรลุโสดา สกิทาคา อนาคา อรหันต์ และไตรสรณาคมณ์ เป็นอันว่าจบคำสอน ในเรื่องของอสุภกรรมฐาน และกายคตานุสสติ

ตอนที่ ๕ หนทาง ๓ แห่ง

ในวันนี้รู้สึกราวจะเร็วสักนิด เพราะมีหลายเรื่อง มาสรุปเอาตรง หนทาง ๓ แห่ง พวกเธอทั้งหลายที่เกิดมาในโลกนี้ ที่สุดของพวกเราทั้งหลายก็คือ เจตนาหวังความสุขสมบูรณ์ในชีวิต ความสุขสมบูรณ์

ในชีวิตที่ต้องการต้องมี ต้องเป็น ต้องไป พวกเราทั้งหลาย การที่ พวกเรามีชีวิตอยู่ในโลกนี้ ที่ได้รับความทุกข์ทรมานได้ยาก ความทรมาน ความอดอัดขัดเคือง ก็เพราะว่าเราไม่รู้จัก ไม่รู้จักที่จะทำตัวเองให้เป็นความสุข ไม่รู้จักตัวเองให้เป็นไท แต่ทำตัวเองให้เป็นทาสอยู่ตลอดเวลา ผู้คนทั้งหลายมากมายมาเรียนธรรมะจากฉัน พระทั้งหลายมากมายพากันยึดถือผูกพันในตัวฉันว่าเป็นสรณะ เป็นที่พึ่ง ประชาชนทั่วไปพากันคิดว่าฉันเป็นผู้วิเศษ และพากันคิดว่าฉันเป็นผู้มีธรรมะอัน สูงสุด ขอบอกตรงๆ ว่าฉันเป็นผู้ไม่มีธรรมะ ทำไม่ถึงอย่างนั้น เพราะว่าธรรมะเกิดขึ้นในโลก เป็นของขึ้นอยู่ในโลก เป็นของที่มีอยู่ในรอบๆ ตัวเรา สิ่งทั้งหลายเหล่านั้น นักปฏิบัติและนักเรียนตำรามักจะเรียกว่า ธรรมะ และเรียกขานกันว่าเป็นสิ่งที่สมควรปฏิบัติตาม แต่พระศาสดา ทรงสอนว่า ธรรมะของพระศาสดา คือ ธรรมชาติที่มาจากโลกธรรมชาติ ที่อยู่ในรอบกายของพวกเราทุกคน เพราะฉะนั้น ฉันจึงไม่มีธรรมะที่จะสอนพวกเรา มีแต่ธรรมชาติ ธรรมชาติที่มีอาการเกิด อาการแก่ อาการเจ็บ และอาการตาย ธรรมชาติที่บุคคลทั้งหลายในโลกนี้ ต้อง พึ่งได้พึ่งเห็น ธรรมชาติที่สัตว์ทั้งหลายในโลกนี้มีอาการเป็นไปตาม หลักการ กฎเกณฑ์ และกติกายของมัน เพราะฉะนั้น ฉันจึงไม่มี ธรรมสอนพวกเรา มีแต่หลักเกณฑ์ และกติกายของธรรมชาติ ลักษณะ ของธรรมชาติการปฏิบัติให้ถ่องแท้ เข้าถึงแก่นแท้ของธรรมชาติ คือ การไม่ยึด ไม่ผูกพัน ไม่รัดรั้ง และไม่ติดในสมมุติสัจจะ การไม่ยึด ไม่ผูกพัน ไม่รัดรั้ง และไม่ติดในสมมุติสัจจะ คือ การทำตัว ทำใจ ให้ปล่อยใจให้วาง ให้ละ ให้เว้น ให้เบา ให้สบาย ไม่เป็นผู้หนัก

ฉันเปรียบพวกเราทั้งหลาย เปรียบเหมือนบุคคลผู้เลือกเดินทาง ในทาง ๓ แพร่ง ทางแรก คือ **ทางมनुษย์** บุคคลที่เกิดเป็นมनुษย์

พระศาสดาทรงสอนว่าคนที่เกิดเป็นมนุษย์หรือคนได้ ต้องอาศัยรักษา คีล ๕ บริสุทธิ คนที่เกิดเป็นมนุษย์อุดมสมบูรณ์ ไม่ขาด ไม่เกิน ไม่ เป็นคนง่อยเปลี้ยเสียขา ไม่พิกลพิการ เพราะอาศัยคีล ๕ คีล ๕ ต้อง บริสุทธิมาแต่กาลก่อน คนที่เกิดมาเป็นคนรูปสวย เพราะอาศัยมีจิตที่ เป็นเมตตา มีวาจาที่สุภาพมาแต่กาลก่อน ชาตินี้จึงเกิดมาเป็นคนรูปสวย คนที่เกิดมาเป็นคนรวย เพราะอาศัยอดีตได้บริจาคทานมาแต่กาลก่อน คนที่เกิดมาเป็นคนมีปัญญา เพราะอาศัยอดีตเป็นคนผู้รักษาอบรม ท่องบ่นทรงจำพระธรรมวินัยปฏิบัติศาสนากิจมาแต่กาลก่อน รวมความ แล้ว คนที่เกิดมาเป็นมนุษย์อุดมสมบูรณ์เรียกว่าใจสูง ประเสริฐ เพราะ มีความดีมาแต่กาลก่อน ที่นี้บุคคลที่เกิดเป็นเทวดา **ทางเทวดา** ก็อาศัย หิริ ความละอายชั่ว โอตตัปปะ ความเกรงกลัวผลของบาป และต้องการ ประกอบไปด้วยศรัทธา จาคะ คีล สมาธิ ปัญญา หิริโอตตัปปะ สิ่ง ทั้งหมดเหล่านี้ เป็นคุณธรรมทำให้บุคคลหรือมนุษย์ยกระดับฐานะเป็น เทวดา เป็นพรหม ที่นี้หนทางอีกทางหนึ่งคือ **ทางพระนิพพาน**

ทางพระนิพพาน ในภาษาศัพท์ของธรรมะมีมากมายมหาศาล ต้องมีมีชฌิมปฏิบัติภา มีมรรค มีองค์แปด คือ ความเพียรชอบ เลี้ยงชีพชอบ การงานชอบ รวมความแล้ว ทั้งแปดอย่างสรุปด้วยคำว่าชอบ ไม่มีว่าไม่ชอบ แต่ของฉัน ทางของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นทางสายตรง ทางของธรรมชาติที่ฉันสอนพวกเธออยู่เป็นปกติเสมอ คือ ทางแห่ง ความไม่ยึด ไม่ผูกพัน เมื่อตีความไม่ยึด ไม่ผูกพัน ไม่แบก เปรียบ เหมือนเราทั้งหลาย อุตส่าห์เดินทางไกล มาแต่ไกล ถ้าเราแบกของ หนักไว้เต็มบา เราจะสามารถเดินถึงจุดหมายปลายทาง ซึ่งเป็นพระ นิพพาน ที่เป็นทางที่ไกลกว่า ยาวกว่าได้หรือไม่ คิดพิจารณาที่ย่อม ไม่สามารถจะเดินทางได้ไกลขนาดนั้น เพราะว่าของหนักเต็มบา ดังนั้น

วิธีทางคือวิธีการต้องวางของที่หนักหรือแบกไว้เต็มบาให้หมด ค่อยๆ วาง ค่อยๆ ปลด ค่อยๆ ละ ค่อยๆ เว้น สุดท้ายเราก็สามารถเดินบน หนทางพระนิพพานได้อย่างเป็นผู้เบากาย และจิต เมื่อคนที่แบกของ หนักวางของที่แบกแล้ว ความสุขในการเป็นอิสระ ไม่หนักในการแบก ก็เกิดขึ้น เปรียบเหมือนบุคคลที่เข้ามาเลือกเดินในทางพระนิพพาน ต้องเป็นผู้ไม่แบก ไม่ยึด ไม่ผูกพัน ไม่รัดรั้ง ไม่คิดว่าสิ่งทั้งหลายใน โลกนี้เป็นของเรา แม้แต่ร่างกาย รวมความแล้วเป็นผู้วางอยู่ตลอดเวลา เมื่อวางบ่อยๆ วางเรื่อยๆ วางเป็นนิสัยวางไป เดินไป สุดท้ายก็ สามารถทำให้คนๆ นั้นเข้าถึงกระแสพระนิพพานได้โดยไม่ยาก นี่คือ หนทางแห่งพระนิพพาน เป็นการสรุปธรรมะทั้งหมด ๘๔,๐๐๐ พระ ธรรมชั้นร์ รวมอยู่ในความไม่ยึด ไม่ผูกพัน และสามารถทำให้พวกเรา ทั้งหมดเข้าถึงกระแสพระนิพพานได้อย่างง่ายและสบายที่สุด เพราะ บุคคลที่ไม่แบกอย่างเดียว

ที่นี้มีหนทางที่ ๔ ทางที่ ๔ เป็นทางที่ทำให้ได้ไม่ยาก ทางที่ ๔ คือเปรต อสุรกายสัตว์เดียรัจฉาน และนรก ทางที่ ๔ ทำไม่ยาก มี อะไรแบกเอาไว้ มีอะไรผูกเอาไว้ มีอะไรตักมันเอาไว้ มีอะไรยึดมัน เอาไว้ รวมความแล้วต้องเป็นผู้ยึด เป็นผู้แบก เป็นผู้กระทำซึ่งหนทาง แห่งความเป็นอกุศลทั้งหมด ก็จะสามารถทำให้เราไปนรก ไปเป็นเปรต ไปเป็นอสุรกาย เป็นสัตว์เดียรัจฉานอย่างง่ายๆ สบายโดยไม่ยาก นี้ ฉันยกหนทางให้เราเลือกได้ถึง ๓ ทาง คือ ทางแรก ทางมนุษย์ ทาง ที่สอง เทวดาพรหม ทางที่สาม พระนิพพาน ทางที่สี่ เป็นหนทางที่ ไม่จัดอยู่ในทางใดๆ เลย คือ ทางของเปรต อสุรกาย สัตว์เดียรัจฉาน และนรก เพราะฉะนั้น พวกเราทั้งหลายมีโอกาสเลือกได้โดยการปฏิบัติ ของพวกเรา

หนทางนี้เป็นความสำคัญ พวกเราทั้งหลายจงทำความเข้าใจใน คำว่าธรรมชาติ ธรรมชาติที่มีอยู่ในโลกนี้ ธรรมชาติที่มีอาการเกิด อาการ แก่ อาการเจ็บ และอาการตาย พวกเราทั้งหลายรู้สภาวะความเป็น อยู่แล้วว่า ทุกคนต้องมีเกิด มีแก่ มีเจ็บ มีตาย เป็นของธรรมดา สัจธรรมเมื่อรู้อย่างนี้แล้ว ทำไมพวกเราทั้งหลายต้องยึด ต้องผูกพัน ต้อง รัตรึง ต้องคิดว่านั่นเป็นตัณหาของกู เมื่อเรามีความรู้สึกอย่างนี้ ก็ต้องมี ความรู้สึก ปล่อย วาง ละเว้น เพราะสิ่งทั้งหลายในโลกนี้ องค์กร สมเด็จพระศาสนาทรงสอนว่าไม่สามารถแยกไปได้เลย มี ๒ อย่างที่ แยกไปได้ คือ กุศลและอกุศล คือ ความชั่วและความดี ถ้าแปล ตามภาษารากศัพท์ คำว่ากุศลแปลว่า ความฉลาด อกุศล แปลว่า ไม่ฉลาด เมื่อมีความไม่ฉลาดก็สามารถทำให้เราเลือกเดินหนทางแห่ง ความไม่ฉลาด นั่นคือเปรต อสุรกาย สัตว์เดียรัจฉาน และนรก และ ก็ถ้ามีหนทางแห่งความฉลาด ก็ต้องดูว่าเราฉลาดมากแค่ไหน ฉลาด นิดหนึ่งก็สามารถเป็นมนุษย์ ฉลาดขึ้นมาอีกหน่อยก็เป็นเทวดา สูงขึ้น มาอีกนิดก็เป็นพรหม ถ้าฉลาดถึงความสุดยอดก็คือไม่ยึด ไม่ผูกพัน ไม่รัตรึง ไม่เหนียวแน่น และไม่ติดในสิ่งใดๆ ทั้งหมดนั้นคือพระนิพพาน

ตอนที่ ๖ ผู้เช่าบ้าน

ฉันสรูปอีกนิด ตรงที่ฉันพูดสอนพวกเราเสมอว่า พวกเราทั้ง หลาย เวลานี้มีชีวิตอยู่เหมือนกับมีบ้านเช่าอยู่หนึ่งหลัง บ้านที่พวกเรา เช่า คือ รูป เวทนา สัญญา สังขารและวิญญาณ เรามีสตางค์กัน

มาคนละ ๑๐ ปี ๒๐ ปี ๓๐ ปี ๕๐ ปี แล้วแต่โอกาสจะเอื้ออำนวย ให้มาเช่าบ้านหลังโหลมๆ เลวๆ ชนิดนี้อยู่ ในการเช่าบ้าน คนฉลาด เมื่อรู้ว่าเราต้องเสียดสตางค์ด้วยความดีมาแต่อดีต จึงมาได้บ้านเช่าหลัง ของมนุษย์อย่างนี้ มาด้วยความดี เพราะสะสมทรัพย์คือสตางค์แห่ง ความดีมาแต่อดีต ถ้าเราไม่มีทรัพย์คือสตางค์แห่งความดีมาแต่อดีต เราจะได้บ้านเช่าชนิดใด เราอาจจะได้บ้านชนิดที่เป็นเปรต เป็นอสุรกาย เป็นสัตว์เดียรัจฉาน เป็นสัตว์นรก นั่นเป็นเพราะว่าสตางค์แห่งการ ทำความดีของเราลดน้อยถอยลง บ้านเช่าของเราก็มีความสวยงาม ที่น้อยถอยลง ความละเอียดก็น้อยลง ความทุกข์ก็มากขึ้น การที่ พวกเราทั้งหลายเกิดเป็นมนุษย์ในปัจจุบัน เพราะอาศัยมีเงินกันมากมาย มาเช่าบ้านหลังนี้อยู่ เขาให้โอกาสมาคนละ ๑๐ ปี ๒๐ ปี ๕๐ ปี ๘๐ ปี ๙๐ ปี คนที่ฉลาดเมื่อรู้ตัวว่ามาเช่าบ้าน ต้องทำความเข้าใจว่า บ้าน เช่าหลังชนิดนี้ มันทำหน้าที่ของมันตามสภาวะความเป็นอยู่ เราก็อยู่ มันตามสภาวะความเป็นอยู่ ไม่ต้องไปผูกรัตรึง ไม่ต้องไปยึดถือ ไม่ต้องไปผูกพัน ไม่ต้องคิดว่านี่คือของกู ตาของกู จมูกของกู ลิ้นของกู กายของกู รวมความแล้วทุกอย่างในร่างกาย แม้แต่สิ่งรอบกายก็เป็น ของกู ถ้ามีความเป็นของกูเกิดขึ้น เราต้องเสียดสตางค์เช่าบ้านอยู่ตลอด แต่ถ้าหมดความเป็นของกู หมดความยึดมั่น หมดความผูกพัน สูดหายใจ เหมือนพระศาสนา ที่พระองค์ไม่ต้องไปเช่าบ้านหลังนั้น พระองค์ไม่ ต้องเช่า แต่พระองค์มีบ้านของพระองค์เอง นั่นคือพระนิพพาน ไม่ ต้องเปลี่ยนบ้านอยู่ตลอดเวลา การเช่าบ้านชนิดนี้ต้องเปลี่ยนอยู่เรื่อยๆ เมื่อหมดบุญแล้วก็ต้องเปลี่ยนใหม่ ไม่รู้ว่าการเปลี่ยนครั้งต่อไปจะเปลี่ยน เป็นอะไรกันแน่ ไม่รู้ว่าจะเปลี่ยนเป็นเปรต เป็นอสุรกาย หรือเป็น เทวดาแน่ เพราะฉะนั้นพวกเราทั้งหลายมีโอกาสเลือกบ้านเช่าหลังใหม่ ได้ในโอกาสต่อไป โดยการพิจารณาเลือกเฟ้น สะสมเงินคือความดีของ

เรา ให้มีทุรอน ทุรทรัพย์มากขึ้นเรื่อยๆ และยิ่งขึ้นเรื่อยๆ นี้เรียกว่าคนฉลาด รู้จักใช้บ้านเช่าให้เป็นประโยชน์ ในการสร้างทรัพย์เพิ่มขึ้น เพื่อจะไปซื้อบ้านหลังถาวรของเรา นั่นคือพระนิพพาน นี่เป็นคำสอนอย่างธรรมชาติ ซึ่งฉันสอนไว้เปรียบเป็นบ้านเช่า

อีกอย่างหนึ่งก็คือ ฉันเปรียบบ้าน ร่างกายของพวกเราคือบ้าน เปรียบจิตหรือวิญญาณที่ชาวบ้านเรียกเป็นผู้อาศัยที่บ้าน เปรียบสิ่งทั้งหลายทั้งหมดคือกิเลสพันห้า ตัณหาร้อยแปด เป็นฝาผนังแห่งอารมณ์ พวกเราทั้งหลายเมื่ออยู่ในบ้าน มีฝาผนังก็ย่อมปิดประตูป้องกันลม ป้องกันฝนไม่ให้สาดฉันใด การที่พวกเรา รู้จักปิดกาย ปิดวาจา ปิดจมูก ปิดลิ้น ปิดหู ปิดตา ไม่ให้รับเอาฝนแห่งอารมณ์ ที่เกิดทางตา หู จมูก ลิ้นและกาย เข้ามา รุนแรงทำให้คนที่อาศัยอยู่ในบ้าน คือใจ ต้องทนทุกข์ทรมาน เปียกปอนไปตามฝนที่สาดเข้ามาทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ ให้มีความรู้สึกเดือดร้อนเป็นไป ด้วยฉันนั้น เพราะฉะนั้น ต้องมีการปิดเมื่อตาเห็นรูป เกิดความรู้สึก ก็มีความเฉยๆ อย่ารับเอาฝนแห่งอารมณ์ทางตาเข้ามาทำให้ใจเศร้าหมอง เมื่อหูฟังเสียงเกิดความรู้สึก ก็มีความเฉยๆ อย่ารับเอาฝนแห่งอารมณ์ทางหูมาทำให้ใจเศร้าหมอง เมื่อจมูกได้กลิ่น มีความรู้สึก ก็ทำความเฉยๆ อย่ารับเอาฝนแห่งอารมณ์ทางจมูกทางกลิ่น มาทำให้ใจคือคนที่อยู่ในบ้านเศร้าหมอง แค่นี้เองเราก็สามารถจะค่อยๆ ปลด ค่อยๆ วาง ค่อยๆ ปล่อย ค่อยๆ เว้น สุดท้ายก็พ้นจากความเป็นทาส กลายเป็นไท ไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อนกระวนกระวาย สุดท้ายคือกระแสพระนิพพาน

ตอนที่ ๗ ปัจฉิมวาจา

เธอทั้งหลาย จงดูกำนั้วนี้ ฉันเปรียบร่างกายของสัตว์ทั้งหลาย ร่างกายของเทวดา พรหม มนุษย์ ร่างกายของเปรต ของอสุรกาย สัตว์นรก ร่างกายที่มีสภาวะความเป็นอยู่ต่างๆ กันเหมือนกับกำนั้วของดอกบัว แต่เปรียบจิตหรืออาทิสมาณกายที่อยู่ในร่างกายของสัตว์ทั้งหลาย แม้แต่ในร่างของเปรต อสุรกาย สัตว์เดียรัจฉาน สัตว์นรก พรหม เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย มีความบริสุทธิ์ สะอาด เหมือนกับใยของกำนั้วดอกบัว ไม่ว่าจะเป็นร่างกายของมนุษย์ ร่างกายของสัตว์เดียรัจฉาน ของเปรต ของอสุรกาย สัตว์นรก ไม่ว่ารูปร่างของพระอรหันต์ แต่ภายในเหมือนกันหมด คือความบริสุทธิ์ สะอาด ความว่าง สว่าง และสงบ ที่เป็นพุทธะขอเธอทั้งหลายจงทำความรู้สึกและทำกำลังกาย กำลังใจ ให้เข้าถึงพุทธะให้จงได้ เธอจะเข้าถึงกระแสพระนิพพาน นี่เป็นสังฆธรรม เธอจงจำไว้ในใจ และรู้จักใช้ให้เป็นประโยชน์

อีกครั้ง ฉันเปรียบร่างกายของสัตว์ทั้งหลาย ทั้งพรหม เทวดา มารและพญามราช ของมนุษย์ อสุรกาย เปรียบเหมือนกำนั้วของดอกบัว เปรียบจิตหรืออาทิสมาณกาย หรือจิตวิญญาณของสัตว์ทั้งหลาย พรหม เทวดา มาร สัตว์เดียรัจฉาน เปรต รวมทั้งมนุษย์ เหมือนกับใยของกำนั้ว ที่ตอนนี้ เราจะเห็นว่า มันใสสะอาดและบริสุทธิ์ ซึ่งหากจะทำให้ไม่ใส ไม่สะอาด ไม่บริสุทธิ์ ก็ด้วยสาเหตุที่เราไปเอาฝน ฝนแห่งราคะ ฝนแห่งโทสะ ฝนแห่งโมหะ ฝนแห่งกิเลสพันห้า ตัณหาร้อยแปด ฝนเหล่านั้นเป็นฝนแห่งความโสโครกสกปรก ให้หมาเปิดเปื้อน จิตเดิมแท้ ทำให้เิบยัว หรือจิตที่ใสสะอาดนั้น มีความสว่าง สงบ

เกิดขึ้นไม่ได้ ต้องเศร้าหมอง ต้องมีดมัว ผู้ฉลาด ผู้สามารถ ต้อง
รีบล้างฝนที่มันเปียก ต้องรีบเคาะสนิมที่มันเกาะติดอยู่ โดยการปล่อย
วาง ละ เว้น และไม่เกาะ ไม่ยึดถือ และไม่ผูกพัน นั่นแหละ คือ
กระแสพระนิพพาน ขอเธอทั้งหลาย จงมีความเจริญในกระแสพระ
นิพพานสิ้นกาลนาน

ขอความผาสุก ความเจริญ ความสำเร็จ ทรัพย์ ลาภ ยศ และ
อายุ ความปราศจาก ราคะ โทสะ และโมหะ ความบริสุทธิ์ และทั้ง
ธรรมทั้งหลายเหล่านี้ที่เราได้ให้เธอทั้งหลายแล้ว
ขอจงเป็นประทีปแก้ว ส่องทางหว่างวิถี
ขอสิ่งทั้งหลายที่เราได้กล่าวมาแล้ว ทั้งหมดนี้
จงยินดีแก่เธอทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ

“...เจตนาของฉันเพื่อต้องการให้พวกเราทั้งหลายที่ได้ฟังแล้ว
เมื่อประสบพบพานคนที่มีความทุกข์ จงบรรยายขยายความเหล่านี้
ปลดทุกข์พวกเขาเหล่านั้น ให้ประสบความสุขขึ้นให้ประสบความสำเร็จ
และให้เป็นผู้มีชีวิตอยู่ในโลกอย่างเป็นผู้มีความสุขได้ โดยไม่ต้อง
ดิ้นรนและชวนชวาย ไม่ต้องไปหาที่พึ่งนอกจากกฎเกณฑ์กติกาของ
ธรรมชาติ แค่นี้เองฉันก็มีความรู้สึกที่ได้ทำหน้าที่สืบอายุพระพุทธ
ศาสนาที่นี้อย่างสมบูรณ์ พวกเราทั้งหลาย ที่ได้ชื่อว่าเป็นพุทธบริษัท
๔ ถึงเป็นอุบาสก อุบาสิกา ก็จัดว่าเป็นผู้สืบอายุพระศาสนาได้
เหมือนกัน ในการฟังธรรม ปฏิบัติตามธรรม และเอาธรรมเหล่านั้น
ไปสอนผู้อื่น สอนบุคคลในครอบครัว และเริ่มต้นสอนบุคคลนอก
ครอบครัวออกไป....”

รายนามผู้ร่วมศรัทธาพิมพ์หนังสือ “ธรรมชาติแห่งพุทธะอิสระ”

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๑	คุณสุนันทา ลีเลิศพันธุ์	๔๐,๐๐๐
๒	คุณยุวเรศ สาระโกเศศ	๑๓,๐๐๐
๓	คุณสุภัทรา เกษมธรรมแสง	๑๐,๐๐๐
๔	บริษัทตะวันออก โพลีเมอร์	๑๐,๐๐๐
๕	คุณพรวิฑูมิ กัลป์นันทกุลย์	๘,๗๘๐
๖	คุณอุดมพร สายเพชร	๕,๐๐๐
๗	คุณอานนท์ จันท์เปล่ง	๔,๓๔๐
๘	คุณเมย์ มหาดำรงกุล	๔,๐๐๐
๙	คุณเกศรา เอาทอารยกุล	๔,๐๐๐
๑๐	คุณวไลพร บรรจบกาญจน์	๓,๔๕๐
๑๑	คุณวัชรระ พรสมบุญศิริ	๓,๐๐๐
๑๒	ครอบครัววิทยาลัยปัญญา	๓,๐๐๐
๑๓	คุณปรีชา ลิ้มอ้วน	๓,๐๐๐
๑๔	คุณกำไล	๒,๘๗๐
๑๕	คุณจำพรรณ์ ชูชัย	๒,๘๐๐
๑๖	คุณณัฐยา สังข์วิล	๒,๖๗๐
๑๗	คุณพรเทพ มีเกียรติชัยกุล	๒,๕๐๐
๑๘	คุณจรรยา จารุวิจิตรรัตนา	๒,๐๔๐
๑๙	คุณแม่เมณี ศิริคุปต์	๒,๐๐๐
๒๐	คุณสุรัสวดี-คุณประสิทธิ์ อิศรางกูร	๒,๐๐๐
๒๑	คุณวรรณฤดี ศิริคุปต์ และคุณชลเล็ก เกิดอนันต์	๒,๐๐๐
๒๒	คุณสมศักดิ์ ปัทมวารกุลชัย	๒,๐๐๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๒๓	คุณปรียา หอรุ่งเรือง	๒,๐๐๐
๒๔	คุณประจวบ-คุณตื่น มหัทศจิตต์ และครอบครัว	๒,๐๐๐
๒๕	คุณสุรัสวดี จันทร์พร้อม	๒,๐๐๐
๒๖	คุณจิราภรณ์	๑,๗๕๐
๒๗	คุณวิฑูร ชัยวัฒน์กุลวณิช	๑,๖๒๐
๒๘	คุณสุภาภรณ์ รัฐสุกิจกุล	๑,๕๐๐
๒๙	คุณอักษรา ชูติमारพันธ์	๑,๔๐๐
๓๐	คุณอรัญญา ปภัสสรนาพร	๑,๒๓๐
๓๑	คุณชยติ คงสวัสดิ์ศักดิ์ และครอบครัว	๑,๒๐๐
๓๒	คุณสุนทร เกิดดวง	๑,๒๐๐
๓๓	คุณชาญวิทย์-คุณศิริประภา วราวิทย์	๑,๐๐๐
๓๔	คุณสมใจ สิงห์สา	๑,๐๐๐
๓๕	คุณชัชวาล สีใสพร	๑,๐๐๐
๓๖	คุณสุชาลินี รัตนสุโก, คุณเนียมจันทร์ ฝ่ายทอง, คุณศิริวรรณ ต้นสุภาผล	๑,๐๐๐
๓๗	คุณอภิณหพร เพชรวรวิวัฒน์	๑,๐๐๐
๓๘	คุณปฐมกฤษณ์ ศรีศุภาคณินทร์	๑,๐๐๐
๓๙	คุณพีชย์ สุภาพงษ์	๑,๐๐๐
๔๐	คุณอภิชาติ-คุณนงกรณ์ จิวจรรานกุล และครอบครัว	๑,๐๐๐
๔๑	คุณจินตนา ลีทวีสมบุญ	๑,๐๐๐
๔๒	คุณสุวรรณี ปัญญาเวชมนตรี	๑,๐๐๐
๔๓	คุณวรรณษา แซ่ลิ้ม	๑,๐๐๐
๔๔	แม่ชีดวงรัตน์ สุทธิรัตน์	๑,๐๐๐
๔๕	คุณนงลักษณ์-คุณคมกล้า บุญเก็บ	๑,๐๐๐
๔๖	คุณพัชรา ศิลาวิภาพร	๑,๐๐๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๔๗	คุณสมศรี วุฒิสกุล	๑,๐๐๐
๔๘	คุณลลิตพันธุ์ พิริยะพันธุ์	๙๘๐
๔๙	คุณวีราภรณ์ ชนัมพร	๙๖๐
๕๐	ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม	๙๔๐
๕๑	คุณจิราภรณ์	๙๐๐
๕๒	คุณธัญภัทษณ์ วงศาโรจน์	๙๐๐
๕๓	คุณภาวณา มาลา	๘๔๕
๕๔	คุณจุ่ม	๘๔๐
๕๕	คุณวิภาดา	๗๐๐
๕๖	คุณทานทิพย์ จินดาพันธ์	๖๘๐
๕๗	คุณปติตตา ประภาวิภาส	๖๒๐
๕๘	คุณสุชาวดี นันท	๖๐๐
๕๙	คุณศิริรัตน์ เพชรนิมิตผล	๕๘๐
๖๐	คุณสุชุม รัศมีทัต	๕๓๐
๖๑	คุณเสรี ปังวัฒนกุล	๕๒๐
๖๒	คุณมยุรี ทองใบ	๕๑๐
๖๓	คุณสุรพัฒน์ ศิริรัตนสิทธิ์	๕๐๐
๖๔	คุณสอาด พิมพ์กันต์	๕๐๐
๖๕	คุณลำภา ผลสุวรรณ	๕๐๐
๖๖	คุณลิลินาฏ อธิพรภาคย์	๕๐๐
๖๗	คุณสุวรรณี รุจนิสรกุล	๕๐๐
๖๘	คุณภัควรรณ วนาอำนวย	๕๐๐
๖๙	คุณอานนท์ จันทร์เปล่ง	๕๐๐
๗๐	คุณทวีสุข อุดมสุข	๕๐๐
๗๑	คุณนรพร ศิลาวิภาพร	๕๐๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๗๒	คุณพัทตร์วิมล เพียรกล้าเลิศ	๕๐๐
๗๓	คุณชัยภัก โอสถาพันธุ์	๕๐๐
๗๔	คุณญาณภัค อวารณ์	๕๐๐
๗๕	คุณรัตนา สาคร	๕๐๐
๗๖	คุณธัญภักษณ์ วงศาโรจน์	๕๐๐
๗๗	คุณแม่ทัศนีย์ ลิ่ววิสมบูรณ์	๕๐๐
๗๘	พ.ต.อ.สิงขร วิมลธำรง	๕๐๐
๗๙	คุณศิริลักษณ์ ลิ่ววิสมบูรณ์	๕๐๐
๘๐	คุณทิพย์รัตน์ ลิ่ววิสมบูรณ์	๕๐๐
๘๑	คุณลดาวัลย์-คุณธีรพล สอาดธรรมวงศ์	๕๐๐
๘๒	คุณวิชัย-คุณพิมพ์อุษา กิจเจริญการกุล	๕๐๐
๘๓	คุณพรศรี ลิ่ววิสมบูรณ์	๕๐๐
๘๔	คุณลดาวัลย์-คุณธีรพล สอาดธรรมวงศ์	๕๐๐
๘๕	คุณวิชัย-คุณพิมพ์อุษา กิจเจริญการกุล	๕๐๐
๘๖	คุณทิพย์รัตน์ ลิ่ววิสมบูรณ์	๕๐๐
๘๗	คุณอรุณ ตระกูลเดช	๔๙๐
๘๘	คุณมาชัย ศรีเจริญพงศ์	๔๐๐
๘๙	พ.ต.อ.บุญเสริม-คุณยุพดี ศรีชมภู	๔๐๐
๙๐	คุณดอกแก้ว วิทยบุญ	๔๐๐
๙๑	คุณอำพล ลิ้มทองคำ	๔๐๐
๙๒	คุณวันศิริ ลิ้มศิลา	๓๙๐
๙๓	คุณวิริมา กาญจนวัฒน์	๓๘๐
๙๔	คุณชาลี พลศรีราช	๓๕๐
๙๕	คุณกุลปรียา วัฒนวิสัย	๓๑๐
๙๖	คุณป๋	๓๑๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๙๗	คุณปรีชา กิตติก้อนนางค์	๓๑๐
๙๘	คุณนิยม จิราพงษ์	๓๐๐
๙๙	ทพญ.ฐิตยากร ภาคเวชกุล	๓๐๐
๑๐๐	คุณกัญจน์ณัฐ เทอดชูชีพ	๓๐๐
๑๐๑	คุณเนตรนภา ฉลาด	๒๗๐
๑๐๒	คุณธันท์ ลันต์เกษม	๒๗๐
๑๐๓	คุณอารี ชุ่มเมืองปัก	๒๓๐
๑๐๔	คุณไพบุลย์ ตุมโคตร	๒๒๐
๑๐๕	คุณบุปผา สุขเจริญ	๒๐๐
๑๐๖	คุณนงเยาว์ เสือโต	๒๐๐
๑๐๗	คุณพิมพ์สราญ บำเพ็ญวิบูลย์กิจ	๒๐๐
๑๐๘	คุณสมเกียรติ-คุณสุประวีณ์ แสงอรุณเฉลิมสุข	๕๐๐
๑๐๙	คุณยุวรัตน์ ศิลาวิภาพร	๒๐๐
๑๑๐	คุณปัทมาสน์ ศิลาวิภาพร	๒๐๐
๑๑๑	คุณอมรรัตน์ ศิลาวิภาพร	๒๐๐
๑๑๒	คุณปิยพร นิยมเอี่ยม	๒๐๐
๑๑๓	คุณนงลักษณ์ แก้วทิพย์รักษ์	๒๐๐
๑๑๔	พ.ต.อ.บุญเสริม ศรีชมภู	๒๐๐
๑๑๕	คุณประไพร์ ศรีชาย	๒๐๐
๑๑๖	คุณจงรัก บุญใหญ่	๒๐๐
๑๑๗	คุณดาราวดี เลิศสมบูรณ์	๒๐๐
๑๑๘	คุณณัฐชานันท์ อชิรากรวิวัฒน์	๒๐๐
๑๑๙	คุณลัญชัย-คุณกุลปรียา พงษ์ประชาชื่น	๒๐๐
๑๒๐	คุณณรงค์-คุณจวิฑาดี จิระวารงค์	๒๐๐
๑๒๑	คุณประนอม วนาเฉษฎา	๒๐๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๑๒๒	คุณสัญญาชัย-คุณกุลปรีชา พงษ์ประชาชื่น	๒๐๐
๑๒๓	คุณพรศเดช มาณะกุล	๑๙๐
๑๒๔	คุณนิตยา ปรัชญสมบูรณ์	๑๘๐
๑๒๕	คุณประภาพร เกตราพูนสินไชย	๑๕๐
๑๒๖	คุณพิจคณิต โพธิ์ศรีประเสริฐ	๑๔๐
๑๒๗	คุณนฤมล บุญเฉลิม	๑๒๐
๑๒๘	คุณวันดี ถมกลาง, คุณณิชนน ชั่วขนาน	๑๑๐
๑๒๙	คุณประมวล สมณะ	๑๐๐
๑๓๐	พระอาจารย์กิตติ สุชี	๑๐๐
๑๓๑	คุณวิรัชพร กลิ่งวิจิตร	๑๐๐
๑๓๒	คุณนงนุช เสือโต	๑๐๐
๑๓๓	คุณเจนดา-คุณลำพาย วัชรากร	๑๐๐
๑๓๔	คุณสุขุม รัศมีทัต	๑๐๐
๑๓๕	คุณกมลพัทธ์ เอี่ยมเอก	๑๐๐
๑๓๖	คุณสุชาดา ศรีวัฒนา	๑๐๐
๑๓๗	คุณชายชล อินทโน	๘๐
๑๓๘	คุณเพ็ญพิมล บุญญาเสถียร	๖๐
๑๓๙	คุณอัจฉรา เลาทเรณู	๖๐
๑๔๐	คุณลำไย เสือโต	๕๐
๑๔๑	คุณนนทชา วงษ์สังข์	๔๐
๑๔๒	คุณเพิ่มพงศ์-ด.ช.เอกสหัส ธนพิพัฒน์สังจา	๔๐
รวม ๑๙๘,๔๐๕		

ขมรมกัถยาถรรรมขอกราบอนุโมทนาบุญกุศลของทุกท่าน
คำว่า ไม่มี ไม่ได้ ไม่สบาย คงอยู่ได้บังเกิด เทอญ